

CTA

5

DEMIAN TUDOR (1912-2001)
PREOTUL, MĂRTURISITORUL ȘI DUHOVNICUL
TINERILOR TEOLOGI

Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan Lazăr

COLECȚIA TEOLOGI ARĂDENI

Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan Lazăr

DEMIAN TUDOR (1912-2001) PREOTUL, MĂRTURISITORUL ȘI DUHOVNICUL TINERILOR TEOLOGI

COLECȚIA „TEOLOGI ARĂDENI”

Colecția „Teologi arădeni” intenționează să valorifice patrimoniul teologic-cultural al Eparhiei Aradului în contextul aniversării bicentenarului Teologiei arădene (1822-2022). Teologia arădeană, în existența ei biseculară, a fost reprezentată de iluștri profesori de Teologie care au răspândit lumina științei teologice și a modelelor formative în congruență cu ethosul Bisericii Ortodoxe și cu devenirea istorică a învățământului teologic românesc.

În acest sens, colecția „Teologi arădeni” restituie imaginea istorică a devenirii învățământului teologic arădean, imprimpată în contururile personalităților teologice – ierarhi, preoți, laici – care l-au slujit. Această restituire, realizată în bună parte prin recursul la arhive, la documente inedite și editate, descoperă dimensiunile unei teologii angajate eclesial-duhovnicesc și pastoral-misionar, cu implicații culturale, sociale și istoric-naționale.

Lucrările din colecția „Teologi arădeni” urmăresc să ofere celor interesați contactul cu gândirea și opera profesorilor de Teologie arădeni, cu lucrarea lor pastoral-misionară și cultural-socială în etapele istorice ale devenirii învățământului teologic, de la Institut la Academie și de la Academie – prin crucea desființării – la Facultate, ca împlinire și dinamică a Teologiei arădene în actualitate.

Demersul colecției se înscrie în efortul metodologic și științific al Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad de restaurare a memoriei istorice a învățământului teologic ortodox arădean, de identificare a contribuțiilor teologice și culturale majore, și de facilitare a acestui tezaur secular către publicul interesat de descoperirea personalităților teologice și culturale care constituie o impresionantă filă din istoria vechii Eparhii a Aradului.

Colecția „Teologi arădeni” reprezintă, prin demersul științific, un act de conștiință teologică, de redescoperire a propriilor rădăcini instituționale și o mărturie despre continuitatea Tradiției învățământului teologic arădean în actualitate.

Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan Lazăr

**DEMIAN TUDOR (1912-2001)
PREOTUL, MĂRTURISITORUL ȘI
DUHOVNICUL TINERILOR
TEOLOGI**

Editura Universității „Aurel Vlaicu”
Arad, 2023

Colecția „Teologi arădeni”

Coordonatori:

Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja

Protos. Lect. Univ. Dr. Nicolae M. Tang

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lazăr, Ioan

**Demian Tudor (1912-2001) : preotul, mărturisitorul și duhovnicul
tinerilor teologi / pr. lect. univ. dr. Ioan Lazăr. - Arad : Editura Uni-
versității "Aurel Vlaicu", 2023**

ISBN 978-973-752-940-4

2

929

Editura Universității „Aurel Vlaicu” Arad

ISBN 978-973-752-940-4

DTP: Toma S. Muntean

CUPRINS

ABREVIERI	11
INTRODUCERE	13
CAPITOLUL I. Preotul Demian Tudor – o viață trăită în duhul credinței	17
1.1. Familia	17
1.2. Studiile	17
1.3. Căsătoria	19
CAPITOLUL II. Preotul Demian Tudor – în slujirea învățământului teologic arădean	21
2.1. Prefect seminarial la Academia Teologică	21
2.2. Secretar-econom și suplinitor la catedra de Patrologie a Academiei Teologice	22
2.3. Duhovnic la Facultatea de Teologie Ortodoxă	23
CAPITOLUL III. Preotul Demian Tudor – pastorație și misiune	27
3.1. Parohia Arad-Șega	27
3.2. Paraclisul de la Casa Națională din Pârneava	32
3.3. Catedrala din Arad	42
3.4. Parohia Pecica	47
3.5. Parohia Arad-Micălaca Veche	54
3.5.1. Confesiuni și grupări religioase	59
3.6. Pastorație și misiune după Revoluția din 1989	61
CAPITOLUL IV. Teologie-Liturghie-Duhovnicie	65
4.1. Opera	65
4.1.1. Redactor la publicația <i>Biserica și Școala</i>	67
4.1.1.1. Articole	68
4.1.1.2. Rubrica „Despre ce să predicăm”	69
4.1.1.3. Recenzii. Rubrica „Cărți și Reviste”	70
4.1.1.4. Rubrica „Informații”	73
4.1.2. Colaborarea la revista <i>Tribuna Română</i>	73

4.1.3. Colaborarea la revista <i>Duh și Adevăr</i> din Timișoara	76
4.1.4. Colaborarea la revista <i>Calea Mântuirii</i>	77
4.1.5. Colaborarea la revista <i>Catehetul</i>	78
CAPITOLUL V. Aspecte ale gândirii teologice	79
5.1. Liturgice	79
5.1.1. Cultul creștin	79
5.2. Pastorale	82
5.2.1. Ortodoxia	82
5.2.2. Sufletul creștin, răspuns la provocările ideologiei comuniste	88
5.3. Duhovnicești	102
5.3.1. Drumul vieții tânărului creștin	102
5.3.2. Chemarea	104
5.3.3. „Lucrați până este ziuă”	109
5.3.4. Credința și faptele bune	112
5.3.5. Frica de Dumnezeu	115
5.3.6. Cunoașterea de sine	116
5.3.7. Îndreptarea vieții	118
5.3.8. Stăruința în virtute	120
5.3.9. Biblia – cea mai bună călăuză	122
5.3.10. Două legi	124
5.3.11. Legea trupului	126
5.3.12. Legea sufletului	127
5.3.13. Dușmanii mântuirii omului	129
5.3.13.1. Diavolul	129
5.3.13.2. Ispita cea mare: lumea	131
5.3.13.3. Lupta împotriva învinșării trupului	134
5.3.14. Nepătimire și sfințenie	134
CAPITOLUL VI. Preotul Demian Tudor, mărturisitor al credinței în temnițele comuniste	139
6.1. Biserica în comunism	139
6.2. Prima arestare și condamnare a părintelui Demian Tudor	144
6.3. Procesul părintelui Demian Tudor din anul 1949	146
6.4. A doua arestare a părintelui Demian Tudor	149
6.5. Procesul de judecată a părintelui Demian Tudor din anul 1959	156
6.6. Credința și rugăciunea, condiții ale rezistenței în fața prigoanei	163
6.7. Munca silnică – ultimul prag al supraviețuirii	171
6.8. Prigoana împotriva familiei părintelui Demian Tudor	173
6.9. Eliberarea neașteptată – dar al lui Dumnezeu	177
CAPITOLUL VII. Trecerea la cele veșnice	183

CAPITOLUL VIII. Mărturii despre preotul Demian Tudor	185
8.1. „Părintele Tudor, Părintele nostru”	185
8.2. „Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept”	187
8.3. „Nu vă mai întrebați ce vină aveți. Sunteți prea înfocați predicatori!”	189
8.4. „Părintele Tudor Demian, unul dintre uriașii de la care am învățat să văd”	191
8.5. „Tatăl meu, preotul Demian Tudor”	193
8.6. O amintire tandră – Preotul Demian Tudor	198
8.7. Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri	201
8.8. Evocări peste ani	204
CONCLUZII	205
CONCLUSIONS	209
BIBLIOGRAFIE	213
O VIAȚĂ DE SLUJIRE ÎN IMAGINI	227
DOCUMENTE DE ARHIVĂ	259

ABREVIERI

AFTD – Arhiva familiei Tudor Damian

APMV – Arhiva Parohiei Micalaca Veche

APNMT – Arhiva personală Protos. lect. univ. dr. Nicolae M. Tang

BOR – Biserica Ortodoxă Română

BS – Biserica și Școala

CM – Calea Mântuirii

CNSAS – Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor
Securității

DA – Duh și Adevăr

SIPRD – Serviciul de Informare Publică și Repunere în Drepturi

TR – Tribuna Română

*„Evlavios liturgisitor, bun predicator, conștiincios păstor sufletesc,
purtător de condei în publicistica bisericească și silitor alcătuitor de
predici”¹.*

INTRODUCERE

Părintele Tudor Demian a fost primul duhovnic al Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad după înființarea ei în anul 1991. Ca fost prefect de studii și profesor la Academia Teologică din Arad, el a devenit elementul de legătură între *tradiție și actualitate* a învățământului teologic arădean. Părintele Tudor a avut parte de o viață îndelungată și plină de evenimente istorice, familiale și personale. S-a născut în anul 1912, când Aradul făcea parte din Imperiul Austro-Ungar, în copilărie a trăit ororile primului război mondial, a fost contemporan cu Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, când s-a realizat unirea Transilvaniei cu România, a avut parte și de cel de-al doilea război mondial, chiar dacă preoția l-a ținut departe de tranșee, totuși a avut parte de lipsurile vieții de zi cu zi, de greutățile datorate războiului. Apoi viața lui a fost marcată de prigoana comunistă, a avut parte de suferințe fizice și mai ales psihice, a văzut cu ochii săi și a simțit personal abuzurile și atrocitățile săvârșite de regimul comunist în România, iar la bătrânețile sale, adică la 77 de ani, a trăit zilele Revoluției din Decembrie 1989 și s-a bucurat de libertatea religioasă pe care o aștepta de atâta vreme, apoi la 79 de ani ca o încununare a misiunii sale preoțești a revenit în mijlocul studenților, unde timp de trei ani și-a împărtășit cunoașterea și experiența duhovnicească viitorilor preoți și profesori de religie.

¹ AFTD, Adresa 4458 din 30 Decembrie 1944 a Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, p. 1, document dactilografiat.

Această monografie are rolul de a arăta viața și faptele unui preot care a îndrumat pașii tinerilor teologi din Academia Teologică din Arad și apoi din Facultatea de Teologie, a păstorit poporul dreptcredincios în perioada regimului comunist din România, a mărturisit credința în închisorile comuniste ca deținut politic. Părintele Tudor a fost unul din cei mai vrednici preoți din Arad, care a păstorit și a suferit prigoana pe care puterea comunistă a dezlănțuit-o împotriva slujitorilor Bisericii în acea perioadă. Din 1939 până în 1993, părintele Tudor a slujit cu râvnă altarul și dreptcredincioșii încredințați spre păstorire. 54 de ani de jertfă și slujire, din care 7 ani de suferință în închisorile comuniste, vreme în care a fost o lumină, o speranță pentru colegii de suferință.

Opera teologică pe care părintele Tudor a realizat-o de-a lungul anilor a avut rezonanță în viața Bisericii. A descris cultul Bisericii pe înțelesul poporului dreptcredincios, a apărat Ortodoxia, a îndemnat la o viață sfântă, a îndrumat pastorația preoților. Prin viața sa, a fost pildă de slujire preoțească și de om al jertfei și iubirii lui Dumnezeu și a semenilor. Credința sa mărturisitoare a fost de mult folos celor pe care i-a păstorit și i-a îndrumat de-a lungul vieții sale. Opera sa o întâlnim în volumul de predici *Jertfa laudei* și în publicațiile vremii, în revistele *Biserica și Școala*, *Tribuna Română*, *Calea Mântuirii* și *Catehetul* din Arad precum și în revista *Duh și Adevăr* din Timișoara. Despre viața și opera părintelui Tudor au fost scrise articole și studii de către preoții și profesorii care l-au cunoscut și prețuit atât pentru scrierile sale cât mai ales pentru viața sa pilduitoare.

Această monografie ce cuprinde viața, opera și lucrarea pastoral-misionară și duhovnicească a părintelui Tudor s-a conturat prin studiul materialelor din arhive și din cărțile și articolele sale. Se cuvine a mulțumi celor care m-au sprijinit în alcătuirea acestei lucrări. Aduc mulțumire Înaltpreasfințitului Părinte Timotei Arhiepiscopul Aradului și Preasfințitului Părinte Emilian, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului pentru accesul la Arhiva Arhiepiscopiei Aradului, Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja pentru materialele puse la dispoziție precum și sfaturile pentru întocmirea lucrării. Mulțumesc părintelui Dr. Paul Orădan, preot paroh la Parohia Arad Micălaca-Veche, pentru amabilitatea prin care mi-a pus la dispoziție materialele din arhiva parohiei, personalului Bibliotecii Județene „Alexandru D. Xenopol” din Arad, precum și dom-

nului inginer Tudor Damian, fiul părintelui Tudor Demian pentru punerea la dispoziție a arhivei familiei.

Cei care l-au cunoscut pe părintele Tudor „îi rostesc numele cu o sfiiciune îmbrăcată în reflexe de bucurie și căldură. O frântură din lumina ce-nveșmânta chipul lui Moise profetul, cel ce se hrănise 40 de zile pe culmea Sinaiului cu negăritele taine ale Ziditorului, licăreau și-n ochii și chipul odihnit al bătrâneții sporite a părintelui Tudor. Vorba și prezența părintelui dăruiau siguranță, ofereau certitudini, te așezau în rost. Lângă el băjbâielile, nesiguranța, îndoiala în ale credinței și viețuirii în Hristos, se retrageau stânjenite. De la un capăt la altul, depănându-și taina osteneții anilor în ogorul Bisericii lucrarea trudnică a vieții dânsului e poate cel mai bine exprimată și cuprinsă în vorbele – titlu – ale cărții sale: *Jertfa laudei*”².

² Pr. lect. univ. drd. Vasile VLAD, „Unul din redactorii revistei *Biserica și Școala*: preot Tudor Demian”, în *Teologia*, Anul I (1997), Nr. 3-4, p. 107.

CAPITOLUL I

PREOTUL DEMIAN TUDOR – O VIAȚĂ TRĂITĂ ÎN DUHUL CREDINȚEI

1.1. Familia

Născut la 9 aprilie 1912 în Arad, cel mai mic din cei cinci băieți ai familiei Arsa și Maria Tudor, țărani cu o situație materială modestă, de religie ortodoxă, tatăl lui a fost paraclisier la biserică, cantor II și membru al corului bisericesc din Micălaca. Bunicul după tată a fost și el paraclisier la biserică, iar bunica, prescurăriță³. Crescut în atmosfera slujbelor din biserică și a învățăturilor Evangheliei lui Hristos, în glas de rugăciune și în dangăt de clopot, a urmat acea vocație lăuntrică a slujirii lui Dumnezeu⁴. A moștenit din familia sa adâncile convingeri religioase și duhul adevăratului preot, care prin blândețea și bunătatea sa putea să împace inimile îndururate.

1.2. Studiile

A fost un elev conștiincios și apoi un student eminent. A urmat cursurile școlii primare din Micălaca, iar după absolvirea clasei a IV-a primară, între anii 1923 și 1930 a urmat, ca bursier, cursurile Liceului Teoretic „Moise Nicoară” din Arad. După absolvirea liceului, între anii 1930-1934, a ales să urmeze studiile teologice la Academia Teologică din Arad, ur-

³ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Date biografice și activitatea, document dactilografiat.

⁴ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Date biografice, manuscris.

mându-și astfel chemarea de a deveni slujitor al lui Hristos și „iconom al tainelor lui Dumnezeu” (1 Cor 4,1). La finalizarea studiilor a obținut diploma de capacitate preoțească pentru parohii de clasă urbană⁵.

Academia Teologică din Arad a fost continuatoare Institutului Teologic întemeiat în anul 1822. La început școala a avut cursuri de 2 ani, apoi începând cu anul școlar 1826-1827 cursurile au fost de trei ani. Această școala a avut caracter de școală superioară și a funcționat în acest fel până la Marea Unire din 1918. În această perioadă au absolvit cursurile școlii un număr de 2106 de candidați la preoție, bine pregătiți, care au propovăduit credința în hotarul de vest al românismului. După 1918 i-a fost recunoscut caracterul de școală superioară, profesorii au fost trecuți în bugetul statului ca agregăți. Începând cu anul școlar 1927-1928, Institutul Teologic din Arad este ridicat, prin hotărârea Nr. 60/1927 a Adunării Eparhiale, la rangul de Academie Teologică, reorganizându-se cu patru ani de studii⁶. Părintele Tudor Demian a fost unul din absolvenții care a confirmat ceea ce se spunea în epocă despre Academia Teologică din Arad: „Această Teologie a crescut *Preoți cu Crucea-n frunte*”. Era firesc, ca părintele Tudor, absolvent și apoi profesor în această școală, să nu inspire prea multă încredere autorităților comuniste, după instaurarea regimului comunist ateu în România după anul 1945⁷.

După absolvirea Academiei Teologice, la îndemnul Episcopului Dr. Grigorie Comșa, Episcopul Aradului, începând cu anul universitar 1934-1935 și-a continuat studiile teologice la Facultatea de Teologie din București. Conform regulamentelor vremii, pentru absolvenți Academiei Teologice, era posibilă completarea studiilor universitare prin participarea unui an universitar la cursuri, susținerea examenelor de diferență, elaborarea și susținerea lucrării de licență. Părintele Tudor a absolvit examenul de licență cu lucrarea: „Monografia sectară a județului Arad”, obținând calificativul „magna cum laude”⁸.

⁵ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Date biografice și activitatea, document dactilografiat.

⁶ PS Andrei MAGIERU, Prefața *Anuarul Academiei Teologice Ort. Rom. din Arad*, pe anii 1935/6, 1936/7, 1937/8 și 1938/9 Editura Diecezana, Arad, 1939.

⁷ Pavel BERARU, *Din viața episcopului dr. Andrei Magieru al Aradului 1936-1960*, Arad, 1997, p. 98.

⁸ Preot dr. Pavel VESA, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, Editura Gutenberg Univers Arad, 2008, pp. 457-458.

Între anii 1941-1942, părintele Tudor a frecventat lucrările teoretice și practice ale Seminarului pedagogic universitar, secția Teologie ale Universității din București, după susținerea și promovarea examenului de capacitate pentru învățământul secundar, specialitatea *Religie*, a obținut nota 9,25⁹ și a fost repartizat profesor de Religie ortodoxă, la Liceul „Alexandru Papiu Ilarian” din Târgu Mureș, dar datorită cedării părții de nord a Ardealului prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940 și ocupației hortisto-fasciste nu a mai obținut binecuvântarea pentru a prelua catedra și a rămas în continuare preot la parohia Arad-Șega¹⁰.

1.3. Căsătoria

Prin adresa Nr. 6112 din 28 August 1939 a Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, i s-a comunicat că are binecuvântarea arhierască, pentru a păși la Sfânta Taină a Cununii cu fecioara Lucreția Popoviciu din Arad-Șega. Ea era unica fiică a părinților săi Ștefan și Floare Popovici. Nașii lor de cununie au fost o familie de preot, onorabilul părinte Florea Codreanu care a slujit mulți ani la Parohia Arad-Centru. Despre nașii lui, părintele Tudor mărturisește că au fost niște oameni de o valoare morală neprețuită, fiind alături de familia sa, în anii grei când el și-a ispășit perioadele de detenție. Potrivit adresei 8188 din 19 decembrie 1939, i se comunica că în conformitate cu art. 13, lit. a din Statutul fondului eparhial preoțesc, era obligat să plătească taxa de căsătorie de 2000 de lei¹¹. Dumnezeu a binecuvântat familia Demian cu trei fii: Delia, Damian și Dorina. Fiecare, pe măsura puterilor sale și-a făcut un rost în viață, fiecare și-a întemeiat o familie, după cum spune părintele Tudor, a avut parte de o noră minunată și de gineri foarte buni. Bunul Dumnezeu i-a dăruit trei nepoate și un nepot: Luminița, Simona, Monica și Horia pe care i-a văzut crescând sub ochii lui¹².

⁹ AFTD, Diploma de absolvire.

¹⁰ Preot dr. Pavel VESA, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, p. 458.

¹¹ AFTD, Adresa 8188 din 19 decembrie 1939 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.

¹² AFTD, Pr. Demian TUDOR, Date biografice și activitatea, document dactilografiat.

CAPITOLUL II

PREOTUL DEMIAN TUDOR – ÎN SLUJIREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI TEOLOGIC ARĂDEAN

2.1. Prefect seminarial la Academia Teologică din Arad

După încheierea studiilor universitare, la 1 octombrie 1937, la vârsta de 25 de ani, candidatul la preoție și absolvent al Facultății de Teologie din București, Tudor Demian, a fost numit în funcția de „prefect de studii” (pedagog) la internatul Academiei Teologice din Arad, beneficiind de locuință și întreținere în internat, cu leafă lunară de 2000 de lei¹³.

În această calitate a supravegheat activitatea și comportamentul studenților, a participat la activitățile din Academie, a coordonat ședințele Societății de lectură a studenților, a pregătit cu studenții piesa *Avram Iancu* de Lucian Blaga, pe care a prezentat-o de două ori pe scena Teatrului din Arad, a organizat o excursie, între 28 iunie-12 iulie 1939, la mănăstirile din Moldova și Bucovina.

La 18 septembrie 1938, părintele Tudor a început colaborarea la revista *Biserica și Școala* cu articolul „Ortodoxie și Etnocrație”, colaborare care se va dovedi îndelungată și rodnică. Din anul 1945 până în anul 1947, părintele Tudor a fost și redactor al acestei reviste.

¹³ AFTD, Decizia nr. 8097/1937 a Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, document dactilografiat.

2.2. Secretar-econom și suplinitor la catedra de Patrologie a Academiei Teologice din Arad

Anul școlar 1938-1939 a început cu schimbări importante în rândul profesorilor și a conducerii Academiei Teologice. Directorul Pr. Dr. Teodor Botiș a fost pensionat și în locul lui a fost numit Pr. Dr. Nicolae Popovici. Au mai fost pensionați Arhim. Dr. Iustin I. Suciș și Atanasie Lipovan în locul lor fiind încadrați Dr. Petru Deheleanu, Pr. Ilarion V. Felea și Pr. Petru Bancea. Ca recunoaștere a meritelor și capacităților sale intelectuale, începând cu 1 octombrie 1938, Tudor Demian fost încadrat secretar-econom la Academia Teologică și suplinitor la catedra de Patrologie. În această calitate a predat în anul școlar 1938-1939, studenților din anul II, Patrologia-Patristică¹⁴. A fost recunoscut în această funcțiune de Onoratul Minister al Educației Naționale cu Nr. 187.806 din 1 Noiembrie 1938 și Nr. 214.053 din 30 Noiembrie 1938, având în tot timpul acesta un salariu lunar de 2900 lei¹⁵. După Marea Unire din 1918, opinia teologică s-a arătat ostilă Academiei teologice din Transilvania, temându-se că ele ar periclita existența Facultăților și Seminariilor teologice. Biserica a demonstrat că poate susține Seminariile teologice, ca școli secundare confesionale, alături de Academii teologice, ca pepiniere pentru pregătirea clerului pastoral, precum și Facultățile de teologie, ca institute rezervate înaltelor preocupări de știință teologică. În anul 1932, Academii teologice ortodoxe și unite din Transilvania au fost trecute prin Decizie Ministerială de la Ministerul Cultelor la Ministerul Instrucțiunii și înglobate în învățământul superior. Prin legea pentru raționalizarea învățământului universitar din 1938, Academii teologice ortodoxe și unite au fost declarate școli de specialitate, iar profesorii lor coborâți la rangul conferențiarilor și asistenților universitari¹⁶. În acele condiții părintele Tudor a părăsit Academia Teologică și a urmat slujirea preoțească.

¹⁴ Preot dr. Pavel VESA, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, p. 458.

¹⁵ AFTD, Certificatul nr. 415/1946 al Academiei Teologice Ortodoxe Române din Arad, document dactilografiat.

¹⁶ P.S. Dr. Andrei MAGIERU, Episcopul Aradului, „Academii teologice sub domnia Regelui Carol II” în vol. *Episcopia Aradului în vremuri de răscruce 1918-1948*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 2006, p. 601.

2.3. Duhovnic la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad

După căderea comunismului, prin purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Dr. Timotei Sevcicu, Arhiepiscopul Aradului, în anul 1991, a fost înființată Facultatea de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad¹⁷. Prin hotărârea Guvernului României și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1991 s-a aprobat înființarea Facultății de Teologie, în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad. Cursurile s-au deschis la data de 1 octombrie 1991, în localul fostului Liceu Sanitar din Arad, cu un număr de 62 de studenți înscriși în anul I de studii. Din toamna anului 1992 cursurile s-au desfășurat în clădirea situată pe strada Dragalina, nr. 28, iar în anul 1996 cursurile s-au deschis în fostul sediu al Academiei Teologice, respectiv „palatul seminarial”, ridicat în vremea episcopului Ioan Mețianu, în anul 1885¹⁸.

După înființarea Facultății, părintele Tudor, deși la o vârstă înaintată, 79 de ani, este chemat a fi duhovnicul facultății, realizând astfel legătura vie dintre Academia Teologică desființată în anul 1948 și Facultatea de Teologie din Arad. Prin adresa 3068 din 3 octombrie 1991 a Episcopiei Aradului, i se comunica părintelui Tudor, încadrarea sa în postul de Spiritual II: „Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 4 septembrie 1991, constatând că în urma concursului deschis pentru ocuparea posturilor didactice vacante de la Facultatea de Teologie a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, nu toate posturile au putut fi ocupate cu titulari, a aprobat propunerile făcute în Sinodul Mitropoliei Banatului, consemnate și procesul verbal din 30 august 1991, ca acele posturi care au rămas neocupate să fie numiți suplinitori. Astfel, pe temeiul art. 115 din Regulamentul învățământului teologic, Sfântul Sinod a hotărât ca în anul universitar 1991-1992, P.C. Voastră să supliniți – salarizat prin

¹⁷ Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, Protos. Lect. Dr. Nicolae M. TANG, *Învățământul teologic ortodox din Arad. Itinerar. Forme. Perspective*, Ediția bilingvă, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2019, p. 28.

¹⁸ Pr. Lect. Dr. Gabriel BASA, „Lucrând pentru păstrarea valorilor spirituale și naționale Școala teologică din Arad prin încercările timpului. Institut, Academie, Facultate de Teologie” în vol. *Teologie în Universitate: 25 de ani de asumare a tradiției, de formare teologică și cercetare științifică în Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad*, coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Lect. Dr. Filip Albu, Arhid. Asist. Drd. Tiberiu Ardelean, Editura Astra Museum, Sibiu, 2016, p. 149.

plata cu ora- catedra de Spiritual II, cu titlul de Asistent. Veți depune, până la data de 07 octombrie 1991, la rectoratul Universității, dosarul cu actele necesare perfectării formelor de numire în învățământul universitar”¹⁹. Corpul profesoral și studenții teologi au avut bucuria de a avea în mijlocul lor un duhovnic experimentat. Părintele Tudor a fost așezat ca „piatră de temelie la noul edificiu al teologiei arădene. I s-a încredințat duhovnicia și formarea duhovnicească a tinerilor studenți, a preoților de mâine. Cei ce-l cunoaștem, dascăli și studenți, îi suntem deopotrivă ucenici ce am zărit pe chipul și-n vorba părintelui frânturi din lumina feței lui Moise ce cobora de pe Sinai”²⁰.

Consiliul profesoral al Facultății, avându-l în frunte pe Preasfințitul Părinte Episcop Dr. Timotei Sevcicu, a hotărât ca studenții împreună cu duhovnicul și profesorul de Cântare Bisericească și Tipic, să participe în zilele de miercuri, vineri, sâmbătă și duminică la slujba Vecerniei, iar Duminica și în sărbători și la Utrenie și Sfânta Liturghie, la Catedrală, dând răspunsurile la strană²¹. S-a constatat că studenții teologi cazați la diferite cămine studențești din cartierul Aurel Vlaicu, pe strada Ursului, sau la căminul nr.3, ajungeau cu greu la slujbele de la Catedrală²².

În ce privește tematica orelor de Formare duhovnicească, Consiliul profesoral, întrunit la începutul anului 1992, a hotărât, la propunerea Părintelui duhovnic Demian Tudor, să fie predate studenților teme cuprinse în cele patru volume de spiritualitate, care au fost apoi tipărite cu numele *Spre Tabor*, rămase de la Pr. Prof. Dr. Ilarion Felea. Astfel, studenților din anul I urma să li se predea în semestrul I, tratatul *Despre Preoție* al Sfântului Ioan Gură de Aur, în semestrul al II-lea *Cartea regulei pastorale* a Sfântului Grigorie cel Mare (Dialogul). În Postul Nașterii Domnului și al Sfintelor Paști urma să li se predea teme legate despre Taina Spovedaniei și a Sfintei Împărtășanii. Studenților din anii al II-lea și al III-lea, s-a hotărât să li se predea din lucrarea *Spre Tabor* temele: Omul și Raiul, Taina vieții, Ce este omul, Trupul și sufletul, Omul trupesc și omul

¹⁹ AFTD, Adresa 3068 din 03 octombrie 1991 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.

²⁰ Pr. lect. univ. drd. Vasile VLAD, „Unul din redactorii revistei *Biserica și Școala*: preot Tudor Demian”, p. 111.

²¹ Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad Anul I, 1994-1995*, coord. Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, Arad, 1995, p. 93.

²² Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, p. 94.

duhovnicesc. Ispitele, Păcatul, Patimile, Păcatele de moarte, Lupta cu păcatul, Desăvârșirea – ținta ultimă creștinului, iar studenților din anul IV urma să li se predea temele: Sfinții ca icoane ale desăvârșirii, Iubirea și cinstirea Sfinților, din viețile, pildele și învățăturile sfinților, Sfinții români²³. Pentru seminarii, studenții din anii I și II au întocmit referate din *Filocalia Sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, iar studenții din anii III și IV din *Scara raiului* a Sfântului Ioan Scărarul, *Carte foarte folositoare de suflet*, *Războiul nevăzut* și *Despre împărtașanie* a Sfântului Nicodim Aghioritul.

Obiectivul disciplinei *Formarea duhovnicească* era ca studenții să cunoască cele trei trepte ale desăvârșirii: Curățirea, Iluminarea și Desăvârșirea descrise în volumele părintelui Ilarion Felea, care reprezintă după expresia autorului „un îndreptar duhovnicesc, o cale de instrucție religioasă, morală, pentru îmbunătățirea și desăvârșirea omului”. Părintele Tudor a căutat ca prin convorbirile purtate cu studenții să le trezească dorința de a realiza personal urcușul duhovnicesc spre Desăvârșire, să lupte și să biruiască ispitele și păcatele cu care se confruntau în contextul vieții de zi cu zi. S-a constatat că studenții s-au prezentat pregătiți la Sfânta Taină a Spovedaniei, dovadă că și-au însușit cele predate la disciplina *Formare duhovnicească*²⁴.

Părintele Tudor a predat și *Practica liturgică* urmărind ca studenții să se deprindă cu slujirea celor șapte Laude, mai ales Vecernia, Utrenia și Ceasurile precum și Sfânta Liturghie²⁵. Urmare a experienței duhovnicești a părintelui Tudor, studenții participau la sfintele slujbe în Catedrala Episcopală și la programul de formare duhovnicească, nu din silă ci din conștiință, toți se spovedeau și se împărtașeau în Posturile Nașterii Domnului și ale Paștilor²⁶. A rămas în amintirea studenților ca un preot-duhovnic și un educator desăvârșit care căuta să îndrume și sfătuiască studenții pentru a formarea lor în vederea împlinirii chemării preoțești, împărtașindu-le din experiența sa pastorală și din experiențele și suferințele sale din vremea detenței în închisorile comuniste. Știa să le încălzească sufletul și să-i determine să treacă la fapte. Era un chip al bunătății și iubirii. A împlinit această slujire vreme de trei ani și apoi bătrânețea și neputințele ei au întrerupt această misiune la venerabila vârstă de 82 de ani.

²³ Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, p. 95.

²⁴ Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, p. 95.

²⁵ Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, p. 97.

²⁶ Pr. Duhovnic Nicandru CUȚARU, „Formarea duhovnicească și misionară”, p. 99.

CAPITOLUL III

PREOTUL DEMIAN TUDOR – PASTORAȚIE ȘI MISIUNE

3.1. Parohia Arad-Șega

La Sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în anul 1939, tânărul Tudor Demian a susținut examenul de admitere la parohie în fața protopopului Florea Codrean, a preotului paroh Ilarion V. Felea și a Consiliului parohial de la Parohia Arad-Șega, predicând despre *Împărăția lui Dumnezeu*. Consiliul parohial și-a dat acordul pentru numirea lui ca preot paroh la Arad-Șega cu majoritate de voturi²⁷. Prin adresa nr. 121 din 25 August 1939 a Protopopiatului Arad, i se comunica faptul că Veneratul Consiliu Parohial, cu ordinul Nr. 5753/1939, la dorința Consiliului parohial, l-a numit începând cu data de 1 septembrie 1939, administrator parohial, la parohia Arad-Șega. Conform adresei Nr. 6650 din 22 septembrie 1939 i se comunica: „Luni 25 Septembrie a.c. ora 7 ^{1/2} dimineața, Preasfinția Sa Părintele Episcop Andrei, Te va hirotoni întru diacon, iar Marți în 26 Septembrie dimineața întru presbiter-duhovnic, în capela de la reședința episcopiei. Dumneata ești invitat a plăti de Sâmbătă, taxa și a Te mărturisii”²⁸. Așa a început un nou capitol în viața părintelui Tudor.

Parohia Arad-Șega era atunci o parohie relativ nouă, până în anul 1925, credincioșii ortodocși din Șega au aparținut de parohia Arad-Cen-

²⁷ Pr. Prof. Dr. Ilarion V. FELEA, *Opera vieții mele: ziuar personal*, Arad, 2012, p. 194.

²⁸ AFTD, Adresei Nr. 6650 din 22 septembrie 1939 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.

tru. În anul 1923 protopopul Traian Vățianu solicita Primăriei din Arad, un loc de zidire a unei biserici în acest cartier aflat în plină dezvoltare economică și creștere a numărului de locuitori. Inițial s-a hotărât transformarea casei culturale din Șega în capelă și apoi înființarea unei parohii distincte de parohia Arad-Centru și zidirea unei bisericii noi. Pentru împlinirea acestei hotărâri a fost desemnat preotul Florea Codreanu. Parohia avea la început 302 familii cu 1090 de suflete fiind recunoscută de Ministerul Cultelor în anul 1927. Din anul 1928 până în anul 1930 parohia a fost administrată de preotul Caius Turicu, iar din 1930 până în 1939 a fost păstorită de preotul Ilarion V. Felea, perioadă în care a fost construită și biserica²⁹.

Părintele Tudor a fost instalat la Parohia Arad-Șega, Duminică 1 Octombrie 1939 într-o atmosferă sărbătorească, în prezența părintelui protopop Florea Codreanu care a adresat cuvinte de mulțumire fostului paroh Ilarion V. Felea și îndrumări duhovnicești noului paroh, apoi a susținut o predică în legătura cu Evangheliei zilei. Dragostea credincioșilor față de Biserică și păstoriei ei a fost mărturisită de o fetiță de la grădinița de copii, de elevul de liceu M. Ardelean și de către prim-episcopul I. Damian. Răspunsurile liturgice au fost date de corul tinerimii din Pârneava Aradului, condus de studentul I. Brândașiu³⁰.

Ca preot la parohia Arad-Șega, părintele Tudor a dat o mare importanță catehizării tinerilor, a organizat împreună cu învățătorii o seamă de serbări religioase și culturale, la Casa de Cultură din Arad-Șega. A organizat tinerii în *Societatea tinerilor creștini* și i-a atras în corul bisericesc. S-a îngrijit și de tinerii nevoiași, a înființat cantine școlare și a donat îmbrăcăminte și încălțăminte elevilor mai nevoiași în fiecare an, de Sărbătoarea Crăciunului și a Paștilor³¹. În acele vremuri grupările neoprotestante desfășurau o activitate intensă de ademenire a românilor ortodocși ca să adere la sectele și asociațiile religioase care se manifestau în această parte a țării. Pentru a contracara acțiunile acestora, slujitorii Bisericii, teologii și misionarii ortodocși, au fost nevoiți să răspundă provocărilor și să lămurească credincioșii îndeosebi asupra aspectelor

²⁹ Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, *Ilarion V. Felea (1903-1961): preotul, teologul, mărturisorul*, Editura Universității „Aurel Vlaicu” Arad, 2022, p. 52.

³⁰ BS, Anul LXIII (1939), Nr. 41, p. 345.

³¹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

din învățătura de credință contestate de neoprotestanții, precum și implicarea tot mai activă a credincioșilor în viața Bisericii³².

Activitatea misionară a părintelui Tudor s-a concentrat pe propovăduirea adevărului de credință și combaterea învățăturilor sectare. Era conștient de faptul că atunci când oamenii slăbesc în credință și sunt cuprinși de îndoială, indiferență sau stăpâniți de anumite vicii, au nevoie de cineva care să-i sprijine, să le trezească credința și să-i aducă pe făgașul cel bun precum și de faptul că dacă preotul nu va interveni la momentul potrivit atunci altcineva o va face, adică cei aparținători sectelor religioase care au avut o activitate sistematică de prozelitism în rândul ortodocșilor, de aceea era nevoie din partea preoților de o pastorație responsabilă și de un misionarism activ și bine organizat³³. Trimiterea Bisericii în lume, se întemeiază pe porunca Mântuitorului Iisus Hristos către Apostolii Săi, de a propovădui Evanghelia, de a chema la pocăință și de a boteza în numele Sfintei Treimi (Mt 28, 19). Misiunea Bisericii presupune anunțarea Evangheliei mântuirii, ca trimis al lui Hristos (Fapte 1, 8), în numele lui Hristos, chemând pe toți la pocăință, la convertirea personală și la Botez în numele Sfintei Treimi spre iertarea păcatelor și viață în comuniunea Bisericii³⁴.

Părintele Tudor era de părere că Biserica Ortodoxă trebuie să fie vie și activă, să se implice cât mai mult în viața societății, pentru a o ajuta să-și regăsească calea adevăratului ei destin³⁵. După izbucnirea celui de-al doilea război mondial părintele Tudor susținea misiunea Bisericii de a se implica în acțiunea pentru înlăturarea nevoilor credincioșilor spunând: „Aceste vremuri împreunate cu nevoi și lipsuri, când în atâtea case domnește jale adâncă, ne cer tuturor o luptă cât mai dâră pe tărâmul social. Sunt atâtea familii a căror echilibru s-a zguduit de pe urma frământării apocaliptice la care asistăm, sunt atâtea case fără sprijin, sunt atâtea inimi care îți așteaptă cu tremurare mâna ce i-o întinzi, ca

³² Pr. prof. dr. Ioan TULCAN, „O conștiință preotească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare: preotul Demian Tudor”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, Anul universitar 2017-2018, Serie nouă, An III (2018) /3/* (pp. 94-106), p. 95.

³³ Pr. Demian TUDOR, „Organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului”, în *BS*, anul LXX (1946), nr. 43-44, p. 325.

³⁴ Pr. Univ. Dr. Nifon MIHĂIȚĂ, *Misiologie creștină*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București 2005, pp. 13-14.

³⁵ Pr. Demian TUDOR, „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX, Nr. 4 din 20 ianuarie 1946, p. 17.

să-i mai alini necazul. Aici cred că rezidă, în împrejurările de azi dovada viabilității noastre ca biserică. Aici este cel mai nimerit teren în care atât slujitorii acestei biserici, cât și credincioșii ce o compun pot să-și arate credincioșia lor”³⁶. În prag de sărbătoare, părintele Tudor amintea credincioșilor că sunt case, în care Moș Crăciun nu mai lasă nici un dar, stâlpul casei fiind plecat departe, pe front, pentru a asigura liniștea și belșugul celor care au rămas și se bucură la casa lor și îndeamna la iubire și milă față de cei aflați în sărăcie și lipsuri pentru ca și aceștia să simtă bucuria sărbătorilor³⁷.

Referitor la activitatea misionară a Bisericii, în Raportul despre activitatea Secției culturale a Episcopiei Aradului pe anul 1942, se amintea faptul că preoții, ca tâlcuitorii acelor vremi prin care trecea lumea, prin misiunile în rândul credincioșilor să urmărească întărirea credinței și trezirea conștiinței. Cuvântările erau alese potrivit cu vremea de război, având ca temă: „Grija de suflet”, „Lupta și jertfa pentru credință, acasă și pe front”, „Hristos, doctorul sufletelor și al trupurilor”, „Omul cel vechi și cel nou”, „Drumul Crucii”. Sunt amintite câteva dintre mijloacele misionarismului din acele vremuri: Procesiunea din Ziua Eroilor, Procesiuni religioase cu prilejul hramului Sf. Mănăstiri Hodoș-Bodrog din 15 august, iar în acel an, 1942, s-a organizat o procesiune de Ziua Sfintei Cruci, la Schitul „Sfântul Gheorghe” de la Izvorul Feredeu. Ca parte a misiunii sunt amintite și activitățile din paraclisele școlare, ca loc de educație religioasă a elevilor din școli secundare și profesionale. Se urmărea ca pe lângă catehizarea elevilor să-i aducă la credință și pe părinții acestora³⁸.

Despre mijloacele și metodele pastorale ce trebuiau urmate pentru îndreptarea sufletească a credincioșilor de la orașe, în acele vremuri, părintele Tudor amintea: „Aceste constau în primul rând în îndreptarea instituțiilor fundamentale ale societății umane: familia și școala. Reeducarea și creștinarea familiei și înlăturarea tuturor dușmanilor acestei instituțiuni, reșezarea educației școlare ca factor de căpetenie a învățământului, prin înlăturarea intelectualismului unilateral, iată pri-

³⁶ Pr. Demian TUDOR, „Creștinismul social”, în *TR*, Anul I, Nr. 42, 25 oct. 1943, p. 3.

³⁷ Pr. Demian TUDOR, „Din desaga lui Moș Crăciun”, în *TR*, Anul I, Nr. 91, 20 dec. 1943, p. 3.

³⁸ Caius TURICU, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1942”, în vol. *Episcopia Aradului în vremuri de răscruce 1918-1948*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 2006, p. 665.

mii pași de bun augur pentru readucerea obștei orășenești pe făgașul ei normal de creștinească viață. Urmează apoi celelalte mijloace de pastorație colectivă și individuală: cultul ortodox, societățile religioase, presa și literatura, cinematograful și radio, contactul preotului cu credincioșii, Taina Sfintei Mărturisiri, fișele pastorale, vizitele pastorale, caritatea și apostolatul laic. Utilizarea tuturor acestor mijloace și metode, de către un păstor de la oraș, osârduitor vrednic în activitatea sa pastorală, va aduce pe seama turmei, satisfacerea celei mai înalte strădanii omenești: mântuirea”³⁹.

Părintele Tudor evidențiază într-un articol rolul determinant al familiei asupra formării unui tânăr susținând necesitatea credinței în familie altfel chiar dacă Hristos este prezent în școală, dacă familia elevului este străină de Hristos, de duhul învățăturilor Sale, de principiile celor statornicite de El, atunci strădaniile dascălilor pentru o îndrumare creștină a tânărului rămân fără rod, de aceea prezența lui Hristos în școală cere și prezența Lui în familie. Familia este temelia întregului organism social și viabilitatea acestuia depinde de viabilitatea familiei. Decăderea vieții de familie a fost cauza dispariției unor popoare. Prezența lui Hristos asigură trăinicia unei familii și o păzește de nenumăratele vicii, cari sapă la temelia ei, creează armonie între soți, între părinți și copii și face să răsară adevărata fericire pe care omul o regăsește numai în sânul familiei⁴⁰.

Ca o recunoaștere a activității sale pastoral-misionare, părintele Tudor a fost ales secretar al Asociației Clerului „Andrei Șaguna”, Despărțământul Arad. În această calitate semnează convocatorul Adunării generale a despărțământului Arad al Asociației pentru zilele de 2 și 3 aprilie 1942. În programul acestei Adunări generale era prevăzută mărturisirea și împărtășirea preoților, a profesorilor-preoți, a funcționarilor bisericești și a absolvenților de teologie precum și un raport asupra activității pastorale a preoțimii și a cercurilor religioase din cuprinsul despărțământului în anul 1940⁴¹.

³⁹ Pr. Demian TUDOR, „Spiridon Cădea, *Hristos și mântuirea orășenilor*”, recenzie în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 52, pp. 444-445.

⁴⁰ Pr. Demian TUDOR, „Hristos în familie”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 41, p. 3.

⁴¹ *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 12 din 23 martie, pp. 94-95.

În perioada cât a fost preot la parohia Arad-Șega părintele Tudor a continuat colaborarea la revista *Biserica și Școala*, *Catehetul* și a publicat volumul *Carte de Religie* (Istorie bisericească) pentru elevii creștini ortodocși din clasa a VI-a primară⁴².

3.2. Paraclisul de la Casa Națională din Pârneava

Prin adresa nr. 65/1942 a Oficiului Protopopesc Arad i se aducea la cunoștință părintelui Tudor, hotărârea Consiliului Eparhial din 24 Septembrie 1942 privind înființarea parohiei Arad-Pârneava și încadrarea lui, la această parohie, astfel în adresă se specifică: „Cucernice Părinte, Veneratul Consiliu Eparhial, prin hotărârea nr. 2710/1942 a decis ca parohia a patra centrală din Arad, cu începere de la 1 Octombrie 1942, să se organizeze aparte, cu numele de parohia Arad-Pârneava, având ca teritoriu toată partea ce cade spre vest de Strada Andrei Șaguna, până la marginea parohiei Arad-Șega. Consiliul Eparhial a transferat la parohia vacantă Arad IV care de acum înainte va fi parohia Arad-Pârneava, pe data de 1 octombrie 1942, în calitate de administrator parohial, pe preotul Demian Tudor de la Parohia Arad-Șega. Preotul Demian Tudor este obligat a locui în Arad-Pârneava, a săvârși toate serviciile religioase în paraclisul care se va amenaja în acest scop în Casa Națională din Pârneava și a catehiza elevii școlilor primare din parohia Arad-Pârneava. Obiectele necesare și cărțile rituale pentru paraclis se vor da de la parohia centrală. Toate serviciile publice se vor face în timpul când se fac și la biserica catedrală. Preotul Demian Tudor va putea servi tot a patra Duminică în biserica catedrală, un preot de la catedrală fiind obligat a servi în acest caz în paraclisul din Pârneava. Preotul Demian Tudor se obligă a face îndată conscrierea credincioșilor și a organiza parohia Arad-Pârneava, propunându-ne pentru numire o comisie parohială din 5 membrii și 3 epitropi. Preoții de la parohia centrală sunt obligați a ajuta pe preotul Demian Tudor a organiza parohia Arad-Pârneava, efectuând împreună cu organele de la parohia centrală despărțirea parohiei Arad-Pârneava de parohia centrală”⁴³.

Casa Națională din cartierul Pârneava a fost inaugurată la 12 octombrie 1902, este situată pe strada principală a cartierului, astăzi Strada Dorobanților. Era prima construcție de acest fel din teritoriile românești

⁴² BS, Anul LXIV (1940), Nr. 44 din 27 octombrie, p. 368.

⁴³ AFTD, Adresa nr. 65/1942 a Oficiului Protopopesc Arad, document dactilografiat.

aflate sub administrația guvernului ungar⁴⁴. La recensământul din anul 1900, populația Aradului era de 53.903 de suflete, dintre care 9.556 (17,7%) erau români, iar numărul ortodocșilor, români și sârbi, era de 11.596 adică 21,5%, 2,6% din ortodocși erau sârbi, ceea ce înseamnă că ortodocși români reprezentau 18,9% din populația orașului Arad. Majoritatea românilor ortodocși locuiau în cartierul Pârneava, care era cel mai românesc cartier, fiind socotit „suburbiul românesc al Aradului”⁴⁵. Până la 1918, Casa Națională din Pârneava, construcție asemănătoare unui „templu elenic”, a contribuit la promovarea și conservarea culturii poporului român. Scena Casei Naționale din Pârneava a găzduit serbările școlare, concertele corale și de cântece patriotice, spectacole de muzică și dansuri populare, concertele de colinde și balurile românilor⁴⁶. Și în perioada interbelică această clădire a fost locul manifestărilor românești, îndeosebi a celor cu caracter cultural⁴⁷.

În această Casă Națională a fost amenajat paraclisul în care a slujit părintele Tudor din anul 1942 până în 1948. Paraclisul a fost înzestrat cu un iconostas adus de la Mănăstirea Hodoș Bodrog și cu icoane vechi adunate din Eparhia Aradului, adevărate monumente de artă veche. Altarul a fost acoperit de jur-împrejur cu prapori vechi, care prin aspectul lor inspirau un fior de religiozitate. În ziua de 11 octombrie 1942 a fost sfințită troița, clopotul și paraclisul de către episcopul Andrei Magieru. Sfânta Liturghie a fost oficiată de părintele protopop Florea Codreanu, împreună cu părintele consilier Caius Turicu și preotul Pârnevei, Demian Tudor care a fost instalat cu acest prilej festiv. În cuvântul său, episcopul Andrei Magieru a spus că intenționează „să ridice în acest cartier al Aradului, una dintre cele mai frumoase biserici, care să fie mândria românilor de aici. Aceste familii de români și-au avut, nu prea de mult, biserica, pe locul unde se află azi liceul de băieți, iar casele lor erau unde e centrul orașului Arad de azi. Stăpânirea străină i-a aruncat

⁴⁴ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții, Casa Națională din cartierul Pârneava”, în vol. *Catedrala Ortodoxă Veche a Aradului- tradiție și actualitate- 150 de ani de istorie, spiritualitate și cultură ecleziastică*, coord.: Pr. Traian-Ioan Micoroi, Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Asist. Univ. Dr. Marcel Tang, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2015, (pp. 237-256), p. 237.

⁴⁵ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții...”, p. 238.

⁴⁶ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții...”, p. 241.

⁴⁷ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții...”, p. 249.

la periferie. Dar și aici și-au păstrat cu demnitate întreaga lor ființă națională, chiar și prin aceasta Casă Națională, inaugurată în anul 1902, când o pleiadă de naționaliști români, au ținut să aprindă o făclie din naționalismul lor, aici, în acest loc”⁴⁸.

Această intenție a Episcopului Andrei Magieru nu s-a mai împlinit. În anul 1948 autoritățile comuniste au interzis funcționarea Paraclisului, enoriașii acestuia au fost arondați parohiei Arad-Centru⁴⁹. După anul 1948, Casa Națională a fost trecută în proprietatea statului, numindu-se de acum, Casa de cultură „Aleksadr Sergheevici Puskin”, cunoscută de către arădeni sub denumirea simplă de *Puskin*, chiar și în zilele noastre. În perioada comunistă clădirea și-a îndeplinit menirea sa de instituție de cultură⁵⁰.

În această parohie părintele Tudor a păstorit credincioșii, a predat cu regularitate *Religia* la cele patru școli din cartierul Pârneava, a organizat serbări religioase și culturale, a organizat corul bisericesc, cu care a desfășurat activități culturale, a pus în scenă piese de teatru, a popularizat cântecul și portul popular și obiceiurile românești, a organizat biblioteca, a adus material didactic în școli, a ajutat copii nevoiași⁵¹.

În anul 1942, când părintele Tudor a fost mutat de la parohia Arad-Șega la parohia Arad Centru, în vremea războiului, sectele religioase au fost scoase în afara legii de către guvernarea Antonescu, considerându-se un pericol pentru siguranța țării și astfel: „pentru a se curma odată pentru totdeauna anarhia spirituală, alimentată de sectanți și atitudinea de frondă constatată la unii din aceștia care neputându-se identifica cu idealurile noastre naționale fac propagandă împotriva războiului, îndemnând pe adepții lor să refuze serviciul militar, astăzi, când neamul nostru luptă pentru salvarea ființei sale însăși”⁵². La nivelul Episcopiei Aradului s-au intensificat activitățile misionare pentru a veni în sprijinul credincioșilor și a lămuri aspectele dogmatice ale credinței creștine și aspectele legate de cultul divin. Pentru sprijinirea acestor activități s-a instituit „Școala de duminică”. Astfel, în fiecare

⁴⁸ „Sfințirea paraclisului din Arad-Pârneava”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 42, p. 344-346.

⁴⁹ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții...”, p. 252.

⁵⁰ Prof. univ. dr. Corneliu PĂDUREAN, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții...”, p. 253.

⁵¹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

⁵² Prof. Aurel POPA, „O reformă istorică – desființarea sectelor”, în *BS*, Anul LXVII (1943), Nr. 5, p. 33.

duminică după slujba Vecerniei, în fiecare parohie urma să se desfășoare această „Școală de duminică” având un program bine stabilit la nivel de eparhie care putea să fie adaptat de fiecare preot după necesitățile locale avându-se în vedere participanții la această activitate, respectiv, credincioșii parohiei, membrii ai „Oastei Domnului”, precum și sectarii care doreau să participe la această activitate, având în vedere dispoziția ministerială referitoare la desființarea sectelor⁵³.

În unele parohii, „Școala de duminică” se desfășura chiar în casele de rugăciune neoprotestante⁵⁴. În sprijinul acestei activități, începând cu praznicul Rusaliilor din 1942, a fost reeditată revista *Calea Mântuirii*⁵⁵. Misiunile desfășurate în parohii la care participa și părintele Tudor aveau ca scop „de a înrădăcina în credincioși convingerea că numai în sânul Bisericii și prin ajutorul harului divin, împărtășit în Sfintele Taine, pot ajunge la mântuire. Iar ținta fiecărei misiuni este apropierea credincioșilor și împărtășirea acestora cu Sfintele Taine ale Spovedaniei, Cuminecăturii și Maslului. Pentru atingerea acestui țel, programul misiunilor consta din Vecernie cu predică, Spovedanii, Denie cu predică, Sf. Maslu, Sf. Liturghie cu predică și Cuminecări, Vecernie cu conferință pentru popor, acest program putând fi completat cu predici pentru copii, pentru tineret, pentru vârstnici, cu șezători aranjate cu elevii școlilor primare sau corul bisericesc, cu cercetarea enoriașilor acasă, colportaj sau distribuirea de broșuri, iconițe etc”⁵⁶. Misiunile se desfășurau îndeosebi în timpul postului Sfintelor Paști și cel al Nașterii Domnului, dar și cu ocazia sărbătoririi hramului, a sfințirii bisericii sau a unor troițe sau monumente, sau a altor împrejurări ocazionale. Pentru perfecționarea misionarilor se organizau sesiuni de retragere la Mănăstirea Hodoș-Bodrog⁵⁷.

⁵³ Prin Decretul-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942 și, prin Decretul-lege nr. 431 din 28 iunie 1943 au fost desființate cele trei asociații religioase, baptiști, adventiști și creștinii după evanghelie, prin Decretul-lege nr. 548 din 28 octombrie 1944 (doc. 509), care a repus în vigoare dispozițiile referitoare la asociațiile religioase din Legea Cultelor din 1928.

⁵⁴ Pr. Caius TURICU, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1942”, p. 666.

⁵⁵ Pr. Caius TURICU, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1942”, p. 666.

⁵⁶ Pr. Demian TUDOR, „Organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului”, în BS, Anul LXX(1946), Nr. 43-44, p. 326.

⁵⁷ Pr. Demian TUDOR, „Organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului”, p. 325.

Un rol important în activitatea misionară îl avea duhul în care se desfășura această activitate. Părintele Tudor amintește de „duhul misionar”, acel duh al iubirii lui Hristos care a însoțit pe Sfinții Apostoli și pe Sfinții Părinți care au propovăduit Evanghelia lui Hristos până la marginile pământului⁵⁸. Iubirea însoțită de fapte bune are puterea de transformare a omului și îl învrednicește de fapte mărețe⁵⁹. Părintele Tudor s-a implicat activ în această mișcare misionară slujind cu evlavie și dăruire Sfânta Liturghie, susținând predici înflăcărate și argumentate, publicând articole în publicațiile bisericești, implicându-se în educația religioasă a copiilor⁶⁰. În articolul „Hristos în școală” părintele Tudor amintește despre tendința legiuitorilor din trecut, îndreptată contra lui Hristos, prin care sau redus numărul de ore de religie, uneori s-au suprimat aproape cu totul și crezând că astfel se înlătură cea mai serioasă piedică în atingerea idealului educativ în școală. Roadele acestei atitudini de înstrăinare de Hristos și învățătura Lui, s-a văzut atunci când „elevi constituiți în bande de jefuitori și asasini, fără respect față de părinți și dascăli, aventurieri gata să pornească în lumea largă fără nici un consimțământ și atâtea alte neajunsuri, care au coborât prestigiul școlii”⁶¹.

După Marea Unire, toate școlile confesionale au trecut sub autoritatea statului. În perioada interbelică educația religioasă a avut de suferit din cauza veșnicelor schimbări de programe și orare școlare. Astfel cele 2 ore săptămânal pentru studiul religiei, s-au redus prin diferite dispoziții, introducându-se diferite materii de educație extrașcolară. Prezența elevilor la sfânta biserică însoțită de un membru al corpului didactic în zilele de sărbătoare, a rămas doar dispoziție pe hârtie, iar ordinul ministerial privitor la formarea de coruri bisericești din elevi, nu s-a aplicat cu toate că întreaga societate era conștientă că pentru educația tineretului, era nevoie de revărsarea harului divin pentru luminarea sufletelor, mai mult decât educația intelectuală din manuale⁶².

În vremea celui de-al doilea război mondial, mulți preoți i-au suplinnit pe învățătorii plecați pe front. Atunci preoții au avut posibilitatea

⁵⁸ Pr. Demian TUDOR, „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 4, p. 17.

⁵⁹ Pr. Demian TUDOR, „Dovada iubirii”, în *BS* Anul LXX (1946), Nr. 37, p. 277.

⁶⁰ Pr. prof. dr. Ioan TULCAN, „O conștiință preoțească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare...”, p. 106.

⁶¹ Pr. Demian TUDOR, „Hristos în Școală”. în *TR*, Anul I, Nr. 17, 20 sept. 1943, p. 3.

⁶² Caius TURICU, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1942”, p. 660.

de a readuce în școli, obiceiurile creștinești și a reface legătura dintre Școală și Biserică, elevii participau activ la sfintele slujbe din biserică citind Apostolul, rostind rugăciuni și dând răspunsurile liturgice, spre bucuria credincioșilor. Preoții consemnau în *Carnetul catihetic* numele elevilor și datele când au cercetat sfintele slujbe⁶³. La cercul catehetic din 10 februarie 1942 Episcopul Andrei Magieru spunea: „în catehizație nu-i destul să luminezi mintea elevului prin împărtășirea de noi adevăruri, ci trebuie să cobori în inima lui, să deschizi tainața acestei inimi și să determini voința să urmeze învățătura pe care Dumnezeu ne-a încredințat-o în decursul veacurilor. Prin catehizație trebuie să faci din elev un creștin practicant. Fiecare elev trebuie să participe liber și regulat”⁶⁴. Scopul catehizării este să-i determini pe cei ce ascultă să iubească Biserica, altfel catehizația nu își atinge scopul. Părintele Tudor îndeamna tinerii elevi să aibă credință în Hristos și să urmeze pilda vieții Sale, Mântuitorul Iisus Hristos fiind cu adevărat îndrumătorul tinerilor, în El își găsesc aderență aspirațiile nobile care caracterizează sufletul tinerilor. În El își găsesc imboldul și ajutorul necesar toate acele însușiri superioare, cari împodobesc viața lor intimă dornici de a se desăvârși sub supravegherea dascălilor lor⁶⁵.

Părintele Tudor a rămas și în această perioadă un colaborator permanent al revistei *Biserica și Școala*, a publicat articole și în revistele *Calea Mântuirii*, *Tribuna Română Catehetul* și *Școala Vremi* din Arad și în revista *Duh și Adevăr* din Timișoara.

În adresa 4458 din 30 Decembrie 1944 al Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului primește arhieriasca binecuvântare de a purta *brâul roșu*, prin aceasta sunt recunoscute calitățile și ostenelele părintelui Demian, în adresă se spune: „apreciind Noi zelul Sf. Tale, dovedit ca evlavios liturgisitor, bun predicator, conștiincios păstor sufletesc, purtător de condei în publicistica bisericească și silitor alcătuitor de predici, pentru a-ți da dovadă a iubirii și prețuirii ce ți-o purtăm prin aceasta îți conferim dreptul de a purta brâu roșu, spre a te bucura de cinstire între ceilalți preoți”⁶⁶.

⁶³ Caius TURICU, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1943”, p. 679.

⁶⁴ Pr. Demian TUDOR, „Sedința cercului catehetic eparhial”, în *BS Anul LXVI* (1942), Nr. 7, p. 55.

⁶⁵ Pr. Demian TUDOR, „Hristos printre elevi”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 29, p. 3.

⁶⁶ AFTD, Adresa 4458 din 30 Decembrie 1944 al Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, document dactilografiat.

La începutul perioadei comuniste, din 1945 până în 1948, părintele Tudor a slujit în continuare la Paraclisul din cartierul Pârnea. Aici pe lângă slujbele din biserică și catehezele din școlile din cartier, a continuat să poarte de grijă de cei vârstnici, îndeosebi de cei internați la Spitalul de bătrâni bolnavi cronici de pe str. Pădurii din Arad. Părintele Tudor îndemna pe cei în suferință să caute ajutorul Mântuitorului Hristos, Doctorul, care prin prezența lui și prin cuvântul Evangheliei Sale tămăduiește și sufletul și trupul, ajută pe cel aflat în suferință să-și păstreze echilibrul sufletec, grăbind astfel vindecarea sa. De la Hristos vine această putere atât de necesară omului în lupta cu boala și cu greutățile vieții⁶⁷.

Împreună cu ceilalți preoți de la Catedrala din Arad au ținut trează conștiința de creștini ortodocși, insuflându-le nădejdea unor zile mai bune, au continuat cateheza copiilor chiar dacă regimul comunist a interzis aceste activități. A continuat activitatea în „Școala de Duminică”, fiind socotit un model pentru ceilalți preoți. La această școală au colaborat Episcopul Andrei Magieru și profesorii de la Academia Teologică din Arad. În anul 1946, după instalarea comunismului, a organizat o serie de conferințe religio-culturale în sala mică a Primăriei din Arad, care au fost susținute de preoții de la parohia Arad-Centru. Părintele Tudor a susținut în această perioadă mai multe conferințe în Arad și în alte localități din Eparhia Aradului unde a fost trimis ca misionar⁶⁸. În acei ani, vremurile s-au schimbat cu rapiditate, după căderea Guvernului condus de Ion Antonescu, prin Decretul-lege nr. 548 din 28 octombrie 1944, care a repus în vigoare dispozițiile referitoare la asociațiile religioase din Legea Cultelor din 1928, dându-se libertate de acțiune asociațiilor și sectelor religioase, care și-au reluat prozelitismul în rândul credincioșilor ortodocși. Atunci părintele Tudor prin articolul „Duh misionar” amintea: „Vremurile de azi, împreunate cu atâtea frământări, aduc din nou în discuție această trăsătură de activism a Bisericii noastre ortodoxe. Ele cer ca această Biserică, prin mijlocirea slujitorilor ei, să pășească în toate compartimentele vieții noastre românești și creștinești, pentru a le indica drumul cel mai sigur, care să ducă la înălțarea și mântuirea ei”⁶⁹.

⁶⁷ Pr. Demian TUDOR, „Hristos prin spitale”, în *TR*, Anul I, Nr. 89 din 6 dec. 1943, p. 3.

⁶⁸ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

După anul 1945 puterea comunistă din România, cunoscând încrederea de care se bucura Biserica Ortodoxă în rândul poporului, a evitat exprimarea urii fățișe și a încercat să își apropie Biserica prin promisiuni, transpuse în prevederi legale, condiționate de respectarea prevederilor legilor, a securității publice sau a bunelor moravuri. Pentru a nu tulbura securitatea publică și bunele moravuri, a fost interzise întrunirile în scop religios în afara programului liturgic, prozelitismul, și alte forme de manifestare a evlaviei populare, au început să apară acuzații la adresa slujitorilor Bisericii de colaborare cu dușmanii regimului comunist, cu elemente legionare sau cu membri rezistenței anticomuniste⁷⁰. Părintele Tudor spunea că prin limitarea activității Bisericii doar la slujbele dumnezeiești și la predica din biserică, îndrumarea credincioșilor va avea de suferit, deoarece această activitate cultică nu corespunde multiplelor nevoi sufletești ale celor păstoriți și îndeamnă slujitorii Bisericii lui Hristos să nu se dea înapoi de la această misiune în acele vremuri⁷¹. La începutul anului 1946, în articolul „Casa culturală” el îndemna: „credem că o acțiune comună a bisericii, a școlii și a tuturor celorlalți factori de cultură, în sânul caselor noastre culturale, vor fortifica și mai mult conștiințele, întru biruirea definitivă a nenumăratelor greutăți rămase de pe urma acestui distrugător război. Peste câteva zile începe postul Paștilor. Hora satelor noastre își va întrerupe firul bucuriilor sale pământești, pentru ca omul să se dedice mai intens lucrului de pe tărâmul factorului sufletesc. Noi slujitorii altarelor suntem chemați ca în acest răstimp de supremație a spiritului, să-l hrănim cu hrana nepieritoare a marilor adevăruri ce se desprind din învățătura Fiului lui Dumnezeu. Aceasta o putem face, alături de amvon și de școală, și de pe scena caselor culturale, cari își așteaptă doar ostenitorul care să înlătore răceala adusă de vremi între zidurile lor”⁷².

După reținerea și condamnarea părintelui Ilarion V. Felea în luna martie 1945, părintele Tudor a fost numit redactor la publicația eparhială *Biserica și Școala*, unde va activa până în anul 1947.

⁶⁹ Pr. Demian TUDOR, „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 4, p. 17.

⁷⁰ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România; cronică unor relații controversate reflectate în presa religioasă (1936-1949)*, Editura Cetatea de scaun, Târgoviște, 2020, p. 78.

⁷¹ Pr. Demian TUDOR, „Un capitol de pastorație: Tineretul”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 20, p. 150.

⁷² Pr. Demian TUDOR, „Casa culturală”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 9, p. 58.

Într-un articol din anul aprilie 1945, spre sfârșitul celui de-al doilea război mondial, părintele Tudor îndemna preoții la misiune spunând: „Sunt doar atâtea răni de vindecat pe trupul neamului nostru, sunt atâtea lipsuri de îndreptat, sunt atâtea lacrimi și suferințe de pe urma acestui război, și pentru ștergerea și înlăturarea lor, Biserica este chemată să-și dea într-o mare măsură aportul ei. O cheamă la această lucrare trecutul ei luminos, o cer nevoile zilelor de acum și o îndrumă la aceasta însăși menirea statornicită ei de Fiul lui Dumnezeu”⁷³. El amintește preoților datoria de a împlini chemarea Fiului lui Dumnezeu, de a veghea spre nevoile celor încredințați spre păstorire, de a oferi leacul potrivit pentru vindecarea rănilor, îndrumarea lor pe cărarea mântuirii, în armonie, frățietate și bună înțelegere apreciind că doar așa se poate împlini îndemnul Mântuitorului Hristos: „Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale (In 10, 11)”⁷⁴.

Prin articolele sale cu tematică pastorală, părintele Tudor amintea preoților că în pastorația acelor timpuri era nevoie de un suflu nou, iar ei aveau datoria lor de a se apropia de sufletele credincioșilor pentru a le cunoaște durerile și frământările și a alina și împăca cugetele tulburate. El îndemna preoții să aibă un contact permanent cu credincioșii, să stea în mijlocul lor pentru a le cunoaște păsurile și necazurile fiecăruia și a le aplica balsamul alinător chiar dacă la oră, numărul mare al credincioșilor, făcea aproape imposibil acest ideal, recomanda folosirea cuvântului scris adică ziarele cărțile, revistele bisericești⁷⁵.

Părintele Tudor considera că nu este de ajuns ca preotul să se mărginească la slujbele din biserică pentru diferitele nevoi ale credincioșilor și recomanda folosirea oricărui prilej de a se apropia sufletește de cei păstoriți, pentru a-i cunoaște, a le simți nevoile și preocupările și pentru a putea interveni în vindecarea rănilor sufletești, îndreptarea vieții și apropierea de Hristos a acestora. Conștiința zbuciumată necesită o intervenție oportună, o preocupare mai atentă la sufletul și inima celui care așteaptă balsamul cuvântului dumnezeiesc pentru a-și vindeca rănila și a depăși momentele de deznădejde. Pentru aceasta este nevoie de dialog, răbdare și perseverență, pentru a cunoaște nevoile și frământ-

⁷³ Pr. Demian TUDOR, „Lângă popor”, în BS, Anul LXIX (1945), Nr. 15, p. 105.

⁷⁴ Pr. Demian TUDOR, „Lângă popor”, p. 106.

⁷⁵ Pr. Demian TUDOR, „Colportajul”, în BS, Anul LXIX (1945), Nr. 26-27, p. 189.

tările fiecărui credincios din parohie⁷⁶. Aceasta apropiere de sufletul fiecărui credincios este specific pastorației individuale⁷⁷.

În acei anii, însuși preoții au avut parte de multe necazuri și lipsuri. Ei au fost obligați să cedeze ultima bucată de pământ statului în baza Decretului 308/1948, pentru a-și putea continua slujirea preoțească, copiii lor să-și poată urma școala iar soțiile să-și mențină serviciul. Preoții care nu s-au conformat cerințelor statului, au avut parte de suferință, ei și familiile lor. Copii lor erau eliminați din școli iar soțiile date afară din serviciu. Mai mult, comuniști căutau să implice preoții în activitățile politice din localitate. În vremea colectivizării, preoții erau obligați să convingă oamenii ca „de bunăvoie și nesiliți de nimeni” să accepte colectivizarea și să participe la întovărașire cu tot pământul, cu vitele, cu atelajele și cu toată familia. Trebuia să înceapă slujbele în duminici și sărbători, dimineața devreme astfel încât la revărsatul zorilor să le termine și oamenii să poată merge la munca câmpului. Erau obligați să alcătuiască predicile pe caiete și să le citească. În predici trebuia să îndemne poporul la muncă, la acceptarea colectivizării, la depășirea planului agricol, la ascultarea de autoritățile statului, la achitarea cotelor, să scoată în evidență grija partidului și a statului pentru bunăstarea poporului, să se roage pentru pace și pentru izbânda conducătorilor comuniști.

În acele condiții preoții, îndeosebi cei din mediul rural, aveau obligația să aibă normă la colectiv, să participe la activitățile culturale din comună și să prezinte la protopopiat, adeverință de la primărie că au avut activitate culturală în comunitatea pe care o păstureau. Adeseori preoții aveau parte de batjocura activiștilor de partid. Astfel, despre un preot se spune că s-a dus la directorul căminului cultural să-i ceară „să facă și el ceva pe acolo, ca să-i poată da apoi o asemenea adeverință. Directorul i-a spus că are disponibil un rol într-o piesă de teatru. Neavând de ales, preotul a acceptat. Când s-a ridicat cortina în fața unei săli arhipline, pe scenă au văzut o postavă și în aceasta ședea, culcat, preotul satului și se legăna. Așa era rolul. După câteva momente de muțenie, sala a izbucnit în hohote, iar preotul, rușinat, s-a ridicat cu greu, sub

⁷⁶ Pr. Demian TUDOR, „Pastorația individuală”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 28, p. 197.

⁷⁷ Pr. Demian TUDOR, „Pastorația individuală”, p. 197.

povara bătrâneții și a umilinței la care fusese supus și a părăsit scena, jurându-se că pe acolo nu va mai da”⁷⁸.

În vremea aceea, salariile preoților erau foarte mici. Aveau o subvenție simbolică de la stat și restul trebuia să completeze din fondurile parohiei până la cuantumul la care erau îndreptățiți, în funcție de studii, vechime, gradul parohiei. Această completare, în cele mai multe parohii, nu putea fi realizată. Sărăcia dar și propaganda anticlericală își arătau efectele. Unii preoți făceau închiderea de lună și diferența de bani care trebuia acoperită, o făceau donație din partea preotesei și își plăteau contribuția la casa de pensii, cu nădejdea ca la bătrânețe vor beneficia de pensie⁷⁹.

3.3. Catedrala din Arad

Prin *Legea pentru regimul general al cultelor religioase* din 4 august 1948 (Decretul 177) a fost creat cadrul legal pentru funcționarea cultelor în guvernarea comunistă. Conform acestei legi, statul intervenea în alegerea șefilor cultelor, a conducătorilor unităților administrative ale cultului, mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, superintendenți, administratori-apostolici, vicari-administrativi și alții. Aceștia, după alegere sau nominalizarea lor de către cultele de care aparțineau, aveau nevoie de recunoașterea în funcție de către stat, iar ierarhia cultelor trebuia să depună jurământ în fața autorităților statului român⁸⁰. În perioada respectivă controlul activității cultelor și al manifestărilor religioase ale credincioșilor, se făcea în mod oficial prin „inspectorii de culte”, angajați ai Ministerului Cultelor, însărcinați cu supravegherea tuturor unităților administrative de cult, de la parohie, la patriarhie. Acte firești care țineau de autonomia unei biserici, precum alegerea patriarhului, a membrilor Sfântului Sinod, a Consiliului Național Bisericesc, a administrației patriarhale, puteau fi realizate doar cu avizul partidului. Resursele financiare ale Bisericii Ortodoxe erau, de asemenea, riguros controlate de către miniștri guvernului comunist. Aceste aspecte au

⁷⁸ Pr. Prof. Dr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA, „Câteva repere privind Biserica în vremea Patriarhului Iustinian”, în vol. *Mehedinți - istorie, cultură și spiritualitate*, Nr. 10, Editura Didahia Severin, Drobeta Turnu Severin, 2019, pp. 229-230.

⁷⁹ Pr. Prof. Dr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA, „Câteva repere privind Biserica în vremea Patriarhului Iustinian”, p. 230.

⁸⁰ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 79.

transformat Biserica într-o instituție tolerată și i-au limitat considerabil influența în sfera publică. În condițiile acelei legi, Biserica a trebuit să-și limiteze activitatea la nivelul lăcașelor de cult, orice activitate în spațiul public fiind limitată la cadrul strict al seminariilor teologice, facultăților de teologie, la actele de cult și la cele câteva publicații religioase oficiale⁸¹.

Atunci a fost închis și Paraclisul din Casa Națională Pârneava, iar părintele Tudor și-a continuat slujirea la Catedrală. Prin râvna sa pastoral-misionară, a devenit unul dintre cei mai respectați preoți din Arad. Dar acest lucru nu a fost pe placul organelor puterii comuniste. În toamna anului 1948, unul din vecinii săi i-a propus inițierea unei mișcări anticomuniste în rândul preoților. Cu toate că a refuzat toate propunerile de acest fel venite și de la alte persoane cunoscute ca foști legionari, sau simpatizanți ai mișcării legionare, aceste contacte au făcut ca el să fie urmărit și acuzat de activitate legionară⁸². În noaptea de 5 ianuarie 1949, la vârsta de 37 de ani, a fost arestat de Securitatea din Arad de la locuința lui din Str. Dorobanților nr. 41 și apoi condamnat de Tribunalul Militar din Timișoara la un an închisoare corecțională pentru omisiune de denunț. După eliberarea din închisoare, la 4 ianuarie 1950, și-a continuat activitatea la parohia Arad-Centru. Prin adresa nr. 131/1950 a Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului a fost înștiințat: „În urma arondărilor de parohii și încadrărilor personalului bisericesc, făcute de Comisia patriarhală de la Alba-Iulia, aprobate de Onor. Minister al Cultelor cu decizia Nr. 30.555/1949, ai fost încadrat la parohia Arad IV, cu un salariu brut lunar de 4888 lei. Sfinția Ta vei intra în oficiul și beneficiul acelei parohii pe data de 10 ianuarie 1950”⁸³. La sfârșitul aceluși an i s-a acordat rangul de „Protopresbiter onorific”. Prin adresa 5437 din 23 Decembrie 1950 al Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului i se aduce la cunoștință: „Precucernice Părinte, Având noi în vedere activitatea Sfinției Tale de până aici ca paroh la Catedrala Noastră din Arad, în care serviciu Te-ai distins prin cucernicia cu care slujești la altar; cuvântul cald și luminat cu care propovăduiești Evanghelia Dom-

⁸¹ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 85.

⁸² Adrian Nicolae PETCU, *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, p. 155.

⁸³ AFTD, Adresa nr. 131/1950 a Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, document dactilografiat.

nului; grija de creșterea celor mici și însetați de viața religioasă cât mai vie, înzestrarea de scriitor bisericesc și animator la orice faptă bună, – în semn de dragostea și prețuirea ce Ți-o purtăm, îți acordăm rangul de *PROTOPRESBITER ONORIFIC*, deodată cu arhierasca Noastră binecuvântare”⁸⁴.

Susținut de către episcopul Andrei, părintele Tudor a reluat programul de catehizare și de filantropie, a inițiat și constituirea unei „asociații creștine de ajutor”, cu membri cotizanți din parohia Arad-Centru. Această activitate, precum și relațiile pe care le cultiva cu preoții arădeni, precum Ilarion V. Felea, Alexandru Budai sau Cornel Caceu, unii cu antecedente politice, au fost considerate de Securitate ca o organizare în clandestinitate a grupului legionar arădean. Această atribuire ideologică își avea originea în ordinul politic primit de la partid de supraveghere a preoților care se dedicau slujirii Altarului⁸⁵.

În perioada 1952-1958, părintele Tudor a îndeplinit și funcția de conducător al oficiului parohial, în această perioadă s-au realizat reparații și s-a refăcut pictura sub forma actuală din catedrală⁸⁶. Catedrala Veche a Aradului, cu hramul Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, a fost construită între anii 1861-1865, în vremea Episcopului Procopie Ivașcovici și sub coordonarea arhitectului Antoniu Zigler. Ea a fost zidită în stilul baroc, prin contribuția comunității bisericești din Arad și a românilor din Eparhia Aradului⁸⁷. În vremea cât părintele Tudor fost preot paroh, cu toate că era perioada comunistă și începuseră represaliile și prigoana Bisericii și a slujitorilor săi, părintele Ilarion V. Felea, preot-slujitor la Catedrală, avea deja două condamnări, părintele Tudor executase și el un an de închisoare pentru omisiunea de denunț, totuși a reușit să repare locașul Catedralei și să înnoiască pictura.

⁸⁴ AFTD, Adresa 5437 din 23 Decembrie 1950 al Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, document dactilografiat.

⁸⁵ Adrian Nicolae PETCU, „Închisorile preotului arădean Tudor Demian” pe <https://ziarullumina.ro/societate/historica/inchisorile-preotului-aradean-tudor-demian-125357.html> la 22.07.2022.

⁸⁶ Adrian Nicolae PETCU, *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, p. 155.

⁸⁷ *Catedrala Ortodoxă Veche a Aradului- tradiție și actualitate- 150 de ani de istorie, spiritualitate și cultură ecleziastică*, coord.: Pr. Traian-Ioan Micoroi, Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Asist. Univ. Dr. Marcel Tang, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2015, pp. 20-21.

Catedrala a fost reparată și restaurată în anul 1955, sub îndrumarea arhitectului eparhial Francisc Trithaler. Atunci s-au executat lucrări de izolare împotriva igrasiei, s-au înnoit crucile de pe turnuri și de deasupra altarului și a antreurilor, s-a reparat acoperișul, tabla ruginită de pe turnuri s-a schimbat, s-au înlocuit burlanele și jgheburile de scurgere a apei de pe acoperiș, s-au reparat și s-au vopsit geamurile și ușile și s-au reparat pereții exteriori și s-au stropit cu praf de piatră⁸⁸. Costul lucrărilor s-a ridicat la peste 118.000 lei, la care se adaugă materialele donate de credincioși. Consiliul eparhial a contribuit cu suma de 50.000 lei, Departamentul Cultelor a alocat suma de 3.500 lei, restul cheltuielilor fiind acoperite din contribuțiile enoriașilor, mai ales din partea unui grup de credincioși din cartierul Pârneava, care au transportat gratuit materialul pentru schele și nisipul pentru reparații.

Binecuvântarea lucrărilor s-a făcut la data de 16 octombrie 1955 de către episcopul Andrei Magieru însoțit de un sobor de preoți⁸⁹. După încheierea lucrărilor de reparații la locașul bisericii, preoții și credincioșii doreau și deschiderea șantierului de pictură bisericească a Catedralei⁹⁰. Doi ani mai târziu, în 1957, au început lucrările de refacere a picturii interioare. Pictura a fost realizată de Anastase Demian, unul dintre cei mai buni pictori bisericești din acea perioadă, care a pictat Catedralele din Timișoara, Cluj, Târgu-Mureș, Lugoj și Galați. Se dorea ca „vechea pictură murală, executată în stil apusean, să fie înlocuită cu o pictură bizantină”⁹¹.

Părintele Ilarion V. Felea nota pentru zilele 21-24. 11. 1956, în *Ziuarul personal*: „Am fost cu pr. Tudor și Caceu, spre a vedea biserici cu pictură în frescă, în vederea pictării Catedralei din Arad. În 21 XI, am văzut mă-

⁸⁸ „Renovarea Bisericii Catedrale din Arad”, în *Mitropolia Banatului*, An VI (1956), Nr. 4-6, pp. 113-114, apud Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, Protos. Lect. Dr. Nicolae M. TANG, *Catedrala Ortodoxă Veche. Centru spiritual-liturgic și misionar-cultural al Aradului*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2019, p. 265.

⁸⁹ Vezi: *Mitropolia Banatului*, Anul VI, 1956, Nr. 4-6, pp. 113-114, apud Pr. Dr. Pavel VESA, *Spiritualitate ortodoxă arădeană, istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad-Centru*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2015, p. 116.

⁹⁰ Pr. Dr. Pavel VESA, *Spiritualitate ortodoxă arădeană, istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad-Centru*, p. 116.

⁹¹ Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, Protos. Lect. Dr. Nicolae M. TANG, *Catedrala Ortodoxă Veche. Centru spiritual-liturgic și misionar-cultural al Aradului*, p. 265.

năstirea Plumbuita, ctitoria voievodului Matei Basarab, biserica Sfânta Treime-Tei în lucrare de pictorul Ștefan Constantinescu, biserica Dichiu pictată de Gh. Stoica și schitul Darvari pictat de Keber. În 22 am stat de vorbă asupra pictării bisericilor cu prof. Bătulescu de la comisia de pictură a Patriarhiei, împreună cu arhiereul Antim Nica. Apoi am văzut capela mănăstirii Antim, pictată de Nicolaide, biserica Sfânta Vineri nouă, Griviței, frumos pictată de Gh. Stoica, Gh. Popescu, Profeta ș. a. - dar rău îngrijită, - ca și celelalte biserici vizitate. După amiază am văzut în palatul Republicii tezaurul istoric al României, de la Cloșca cu puii (Tezaurul de la Pietroasa) până la operele pictorilor noștri clasici: Gri-gorescu, Mirea, Andreescu, Luchian, ș. c. Din pictură m-au impresionat mai mult icoanele vechi pe scânduri groase și vechile manuscrise, iar din odăjdii sacosul și mitra cu emailurile ei ale mitropolitului Varlaam. Toate sunt minuni ale artei noastre bisericești. În 23 XI am vizitat catedrala episcopiei Dunării de Jos din Galați, operă de artă ca arhitectură și pictură datorită lui Gh. Popescu, și pe P. S. Episcop Chesarie Pău-nescu, un model de cuvioșie, simplitate și demnitate duhovnicească. În 24 XI am cercetat pe pâr. D. Stăniloaie acasă (Calea Moșilor) și pe pâr. Crăciunel, bolnav în spitalul Filantropia⁹².

În luna august a anului 1957 s-au început lucrările de pictură în frescă ale interiorului bisericii. Toată cheltuiala fiind suportată prin donațiile credincioșilor și cu ajutor din partea Episcopiei Aradului⁹³. Lucrarea a fost finalizată doi ani mai târziu, la 3 decembrie 1959, apreciindu-se că „din punct de vedere tehnic, pictura în frescă, în maniera tencuielii neschivisite este realizată în condiții bune, iar coloritul viu și luminos, nefiind strident, are un aspect de noblețe. Dând picturii un caracter grafic și păstrând la bază stilul picturii bizantine, artistul a găsit o formulă de interpretare fericită și personală, armonizând-o cu barocul arhitectonic al bisericii. Pictura în general este o lucrare de creație artistică și personală, prin compoziția scenelor și expresivitatea tipurilor⁹⁴. În anul 1956 părintele Tudor a fost numit membru în Consistoriu Spiritual Eparhial⁹⁵.

⁹² Ilarion V. FELEA, *Opera vieții mele. Ziuar personal*, p. 370.

⁹³ Pr. Dr. Pavel VESA, *Spiritualitate ortodoxă arădeană, istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad-Centru*, p. 117.

⁹⁴ Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, Protos. Lect. Dr. Nicolae M. TANG, *Catedrala Ortodoxă Veche. Centru spiritual-liturgic și misionar-cultural al Aradului*, p. 265.

Vremurile potrivnice nu l-au lăsat pe părintele Tudor să-și ducă la capăt lucrarea. În noaptea de 25 septembrie 1958, la vârsta de 46 de ani, după aproape 20 de ani de preoție, părintele Tudor a fost din nou arestat de Securitatea din Arad. A fost condamnat la 20 de ani de închisoare, dar a fost eliberat după 6 ani, prin amnistia generală a deținuților politici în anul 1964. Pentru mulți dintre cei condamnați, temnița a fost un loc al chinului unde au trăit iadul pe pământ, dar pentru cei ce au acceptat-o ca loc al purificării și întâlnirii cu Hristos, a fost cuptorul de foc, unde au fost aruncați spre mistuire, devenind jertfă bineplăcută lui Dumnezeu⁹⁶. Despre cele îndurate de părintele Tudor în această perioadă am arătat într-un capitolul „Preotul Tudor Demian, mărturisitor al credinței în temnițele comuniste”.

3.4. Parohia Pecica

Amnistia generală a deținuților politici din 1964, de care s-a bucurat și părintele Tudor, a provocat o adevărată frenezie în rândul românilor. Toți vedeau în aceasta zorile libertății. Deținuții politici care s-au întors acasă neputincioși, schilodiți în bătaie, înfometați, drogați, interogați până la epuizare și nebunie, au devenit eroi ai neamului românesc. Se întorceau acasă eroii, cei care au avut curajul să înfrunte nedreptatea și abuzurile la care au fost supuși românii, după instaurarea comunismului. Cu toate interdicțiile impuse de autorități, de a nu vorbi despre cele văzute și trăite în vremea ispășirii pedepselor din închisori, poveștile lor au stârnit admirația și lacrimile celorlalți, dar și suspiciunea că acestea nu s-au terminat. Frica rămâne multă vreme în sufletul omului, trauma se vindecă greu, oamenii umblau cu teamă pe stradă, mergeau cu frică la serviciu, la biserică abia mai îndrăzneau să meargă la sfintele slujbe. Totul era după planul partidului. Instituțiile statului slujeau interesele partidului și țara ajunsese ca o uriașă închisoare cu gardieni peste tot⁹⁷. Securitatea primise ordin să se limiteze la a observa și a ține totul sub control, a face eventual una-două arestări și pentru câteva zile

⁹⁵ AFTD, Adresa nr. 2271 din 3 iulie 1956 a Episcopiei Ortodoxe Române din Arad, document dactilografiat.

⁹⁶ IPS IRINEU, Arhiepiscop al Alba Iuliei, „Cuvânt înainte” la vol. *Caietele Memorialului Aiud*, Editori Pr. Oliviu Botoi, Dragoș Ursu, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2019, p. 7.

⁹⁷ Sergiu CIOCÂRLAN, *Jertfa unui preot mucenic*, Editura Areopag, București, 2013, p. 26.

și apoi să-i elibereze⁹⁸. În aceste condiții, mulți dintre cei eliberați din temnițele comuniste, se întrebau dacă nu cumva după eliberare, au ajuns într-o închisoare mai mare, în care să-i deconspire pe opozanții care nu au fost încă depistați⁹⁹. Relaxarea ideologică, alterna cu momente de constrângere, se crea o tensiune ce se resimțea în jur, pe stradă, la muncă, în casele oamenilor.

În această atmosferă de teamă și de lipsă de încredere în cei din jur, își începea părintele Tudor misiunea preoțească în parohia Pecica. Dacă în 1949, după eliberarea din închisoare, episcopul Andrei Magieru, l-a reîncadrat la parohia Arad-Centru, în 1964, cu toate că patriarhul Iustinian recomandase reîncadrarea preoților eliberați din închisori, la vechile parohii, episcopul Teoctist a ascultat dispozițiile celor de la Securitate și nu i-a mai încadrat în parohiile în care au slujit înainte de a fi arestați și nici măcar la altă parohie din orașul Arad. Patriarhul Iustinian a avut grijă de toți clericii eliberați din închisori și i-a încadrat într-o formă oarecare de muncă. Pe Bartolomeu Anania și pe părintele Grigore Băbuș i-a făcut bibliotecari, pe părintele Benedict Ghiuș l-a numit în soborul slujitorilor de la Catedrală, pe diaconul Ștefan Milea, corector la cărțile de cult. Acesta a fost un act de mare curaj și răspundere pe care și le-a asumat Patriarhul Justinian. Nici un fost deținut politic nu a fost lăsat fără loc de muncă¹⁰⁰. Prin adresa 651 din 16 octombrie 1964 a Protopopiatului Ortodox Român din Arad, părintele Tudor este înștiințat că prin Ordinul Departamentului Cultelor nr. 15368/1964, se redă recunoașterea de funcționare pe data de 1 octombrie 1964, în postul de preot bugetar vacant la parohia Pecica din raionul Arad¹⁰¹.

Pecica este o localitate aflată la 20 de km de Arad, avea în anul 1966 o populație de 13.336 de locuitori din care în jur de 6.000 erau ortodocși. Viața bisericească creștină în Pecica a început în vremuri îndepărtate. Despre existența unei bisericii ortodoxe în Pecica se face mențiune în

⁹⁸ Sergiu CIOCĂRLAN, *Jertfa unui preot mucenic*, p. 29.

⁹⁹ Teofil BRADEA, *Negruțiu S. Ioan, preot cu închisoarea satisfăcută*, Ediția a treia, Editura Piatra Seacă, Oradea, 2020, p. 39.

¹⁰⁰ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict” în vol. *Părintele Benedict Ghiuș, duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, coord. P.S. Timotei Prahoveanu, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, p. 97.

¹⁰¹ AFTD, Adresa 651 din 16 octombrie 1964 a Protopopiatului Ortodox Român din Arad, document dactilografiat.

jurul anului 1000, într-o diplomă a regelui Ștefan I al Ungariei, care a încreștinat pe unguri¹⁰². Vechea biserică a românilor și sârbilor a fost dăruită pentru a face loc actualei biserici romano-catolice, ridicată în anul 1755. Obștea românilor ortodocși și puținii sârbi care au rămas în comună după emigrarea numeroasă în Rusia și Banat a zidit, în anul 1774, o nouă biserică din cărămidă, pe locul unde se află și astăzi. În această biserică serveau la început 3 preoți români și unul sârb, slujind dumnezeieștile slujbe în două duminici consecutive în limba română, iar în a treia în limba sârbă. În timpul luptei de emancipare a românilor, de ieșire de sub tutela bisericii sârbești, având în frunte pe primarul Dimitrie Ciorogariu, tatăl viitorului episcop Roman Ciorogariu de Oradea, românii ortodocși din localitate au dobândit dreptul de a sluji în această biserică de 9 ori în limba română și numai o dată în limba sârbă, după ponderea numerică a credincioșilor. După despărțirea ierarhică din 1872, credincioșii sârbi, primind cota de 6.000 florini precum și sume importante de la Curtea imperială din Viena, și-au zidit altă biserică¹⁰³. Biserica ortodoxă a românilor din Pecica a fost consolidată în 1906 cu legături de fier și din cauza exteriorului deteriorat, a fost renovată în mod radical între anii 1926-1931, sub conducerea arhitectului Conrad Richter din Timișoara. Cu acest prilej i s-au înălțat zidurile, s-au construit cele trei turle, cufasul sau balconul pentru cor, o nouă boltă de scânduri, acoperișul, nișele pentru străni și altarul, dându-i-se actuala înfățișare arhitectonică. Tot atunci interiorul bisericii a fost împodobit cu icoane pictate în ulei de către pictorul Ioan Bălean din Caransebeș, iar iconostasul vechi a fost aurit din nou de către maestrul Mihail Haubenreich din Arad. Sfințirea bisericii în starea actuală s-a făcut la 14 noiembrie 1931 de către episcopul Dr. Grigore Comșa, Episcopul Aradului¹⁰⁴.

Încă înainte de instalarea în parohia Pecica, cei doi preoți care slujeau acolo, preotul Nicolae Ardelean și preotul Teodor Șiclovan, au venit la părintele Tudor, acasă, și i-au spus că sunt foarte bucuroși că vor sluji împreună la Pecica, dar parohia nu va putea asigura retribuiția lunară pentru toți cei trei preoți. Ca urmare a fondurilor insuficiente, preotul Nicolae Ardelean vărsa lunar o donație parohiei, ca să își poată lua re-

¹⁰² *Monografia Pecica*, coord. conf. univ. dr. Constantin Chevereșan, Asociația Culturală „Kálmány Lajos” – Pecica, 2007, pp. 140-141.

¹⁰³ *Monografia Pecica*, coord. conf. univ. dr. Constantin Chevereșan, pp. 142-143.

¹⁰⁴ *Monografia Pecica*, coord. conf. univ. dr. Constantin Chevereșan, p. 144.

tribuția lunară de la parohie, alte surse de venit nu erau. Datorită acestei situații, părintele Tudor a fost nevoit uneori să se împrumute cu bani pentru a plăti cheltuielile familiei, școlarizarea copiilor, mai ales când ultimii doi au ajuns studenți la Timișoara¹⁰⁵. La Parohia Pecica, părintele Tudor s-a străduit, împreună cu ceilalți preoți, să ridice moralul credincioșilor, care datorită presiunilor din timpul colectivizării, erau în pragul deznădejdi, de teama autorităților nu mai frecventau biserica și nu mai contribuiau la susținerea ei financiară. A fost reînființat corul bisericesc, au fost organizate concerte religioase și de colinde în biserică¹⁰⁶. Părintele Tudor a îndeplinit și misiuni la parohiile unde a fost trimis de Sfânta Episcopie¹⁰⁷.

Cu toate dificultățile și piedicile întâmpinate, în vremea păstoririi părintelui Tudor la parohia Pecica, s-au realizat și lucrări de reparații la locul bisericii, astfel în 1965 au fost înlocuite crucile de pe cele trei turle, cu altele noi din alamă aurită, s-a refăcut acoperișul de tablă de pe cele trei turle și cafasul din cărămidă a fost înlocuit cu șine susținute pe două coloane din beton armat. În anii 1971-1972 s-au executat lucrări de asanare, electrodreanare a igrasiei de la biserică după metoda ing. Dinu Moraru de la București. În anul 1974 s-a consolidat bolta, în vederea refacerii picturii bisericii¹⁰⁸.

În anul 1965 părintele Tudor a urmat cursurile de îndrumare pastorală de la Curtea de Argeș, finalizându-le cu calificativul maxim¹⁰⁹. Patriarhia Română, prin intermediul facultăților de teologie, devenite institute teologice de grad universitar, a organizat cursuri de îndrumări misionare pentru personalul clerical. Programele acestor cursuri, considerate cursuri de marxism și de socialism științific, aveau ca obiectiv pregătirea preoților formați înainte de instaurarea comunismului, pentru a înțelege binefacerile socialismului, spre a le comunica mai departe

¹⁰⁵ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian din Parohia ortodoxă română Arad-Micălaca Veche, Protopopiatul Arad, la ordinul Episcopiei Ortodoxe Române din Arad privitor la persecuția religioasă a regimului comunist în perioada 1945-1989, cerută prin adresa Parlamentului României nr. 1345/1991”, document dactilografiat, pp. 8-9.

¹⁰⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

¹⁰⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

¹⁰⁸ *Monografia Pecica*, coord. conf. univ. dr. Constantin Chevereșan, pp. 144-145.

¹⁰⁹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Raportul preotului Tudor Demian..., p. 9.

către mulțimea credincioșilor. În realitate lucrurile nu s-au desfășurat în această direcție, ceea ce a stârnit nemulțumirea autorităților. Deși programele analitice ale cursurilor conțineau numeroase teme legate de „democrația populară”, iar unele prelegeri, publicate în revistele teologice, întăresc această percepție²¹⁹. Într-un raport al Securității din vara lui 1949 se arată referitor la activitatea patriarhului Justinian: „În cadrul Institutului Teologic de grad universitar din București, Patriarhia Română a inițiat cursuri de formare misionară, lăsând să se înțeleagă că acestea vor fi cursuri de îndrumare politică, în realitate se fac cursuri de teologie după vechiul calapod. Chiar când subiectele conferințelor sunt democratice, prin discuțiile de la sfârșitul lor, nivelul democratic al acestor conferințe se pierde. S-a discutat de multe ori aproape o oră după o conferință a preotului Vintilescu, dacă preotul când se îmbracă în veșminte, pune mai întâi mânecutele sau brâul. Când un preot tratează subiectul democrației, cum a fost cazul cu preotul Ulpiu Petrescu, sala apostrofează, silind pe cel în cauză să renunțe la cuvânt. Acestea se întâmplă pentru că profesorii, chiar când sunt de bună credință, nu tratează corect problemele, fie nu au educația politică pe care să o fi dobândit la vreunul din partidele democratice, fie sunt afectați de trecutul lor politic”¹¹⁰.

Și în perioada comunistă, preoții erau datori să își perfecționeze și pregătirea teologică, pentru o mai bună pastorație. De pildă, din documentele vremii aflăm că pentru Conferința de orientare din luna septembrie 1978, tema stabilită a fost: „Locul și rolul preotului în activitatea bisericească și social obștească în societatea contemporană”. Prin adresa scrisă către parohii era stabilit cuprinsul acestei conferințe, în introducerea conferinței trebuia să se evidențieze rolul preotului ortodox în trecutul Bisericii și al neamului, ca factor de bază în propovăduirea și apărarea dreptei credințe și în promovarea vieții spirituale și morale a credincioșilor. Se continua apoi cu contribuția clerului la păstrarea și cultivarea conștiinței vechimii continuității și unității neamului nostru pe acest pământ străbun; la făurirea limbii și culturii, artei precum și la lupta poporului pentru dreptate socială, libertate și independență. În tratarea subiectului era indicat să fie evidențiată preoția ca funcție esențială în structura și viața Bisericii precum și cele trei aspecte ale slujirii

¹¹⁰ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 90.

preotului. Referitor la misiunea de învățător și păstrător al dreptei credințe trebuia pus accentul pe îndatorirea preotului de a predica cu regularitate și de a expune după un plan sistematic întreaga învățătură de credință, predica și cateheza fiind mijloace de întărire a credincioșilor în dreapta credință și în apărarea în fața influențelor eterodoxe. De asemenea, viața personală și familială exemplară a preotului era socotit mijloc esențial de propovăduire¹¹¹.

În acea perioadă, preoții evitau în cuvântările lor să se refere la comunism și mai ales evitau criticarea acestuia. Ei puneau accent în predica lor pe tematica libertății, a valorii unice a persoanei umane, a „omului nou care se înnoiește după chipul Ziditorului” (Ef 4, 24)¹¹². Biserica a căutat să se adapteze la cerințele stăpânirii și să păstreze astfel prin rugăciune, credința în sufletul curat al românilor. Jertfelnicia și discreția slujitorilor au salvat Biserica noastră de tragedia de care ar fi avut parte, precum a avut Biserica Rusă după revoluția bolșevică¹¹³. În ce privește misiunea sacramentală preoții erau îndemnați să săvârșească serviciile divine cu conștiinciozitate, cu evlavie și cu respectarea rânduielilor tipiconale și să explice credincioșilor rostul și semnificația cultului divin. În ce privește slujirea pastorală preoții erau îndemnați să-și împlinească chemarea de părinte și păstor al parohiei, să se îngrijească de sfântul locaș și de unitatea spiritual-morală a parohiei pentru a o păzi de influențele prozelite, prin prezența permanentă a preotului în mijlocul credincioșilor și îndrumarea lor la păstrarea dreptei credințe, vizitarea celor bolnavi, cultivarea spiritului de într-ajutorare și frățietate în spiritul iubirii creștine. În ce privește slujirea social-obștească, preotul, ca cetățean al acestei țări, avea ca îndatoriri precum iubirea de patrie și cultivarea sentimentelor patriotice în conștiința credincioșilor, cunoașterea, prețuirea și cultivarea trecutului istoric și a valorilor naționale, cunoașterea, respectarea și aplicarea legilor statului, colaborarea cu or-

¹¹¹ APMV, Adresa Nr. 688 din 1978 a Protopopiatului Ortodox Român Arad către Oficiul parohial Micalaca Veche, p. 1, document dactilografiat aflat Dosar / Anul 1978.

¹¹² Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, în vol. *Predicatori și cateheți români, mărturisitori în timpul regimului comunist*, coord. Pr. prof. dr. Vasile Gordon, Editura ProUniversitaria București, București, 2017, p. 48.

¹¹³ Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, p. 48.

ganele locale la viața obștească și socială în cadrul Frontului Unității Socialiste, cultivarea bunelor relații cu slujitorii și credincioșii celorlalte culte religioase și cu naționalitățile conlocuitoare, informarea credincioșilor despre lucrarea Bisericii în domeniul social obștesc¹¹⁴.

Această atitudine a ierarhiei Bisericii față de politica partidului, a făcut ca slujirea Sfintei Liturghii să continue în biserici în toată perioada comunistă. Rezistența Bisericii Ortodoxe s-a manifestat prin pastorația și misiunea preoților între credincioși. Au continuat vizitele pastorale ale preoților de Crăciun și de Bobotează, săvârșirea Sfintele Taine la casele credincioșilor, hramurile bisericii, unde, oamenii se adunau pentru a gusta din harul lui Dumnezeu ce se revărsa peste sufletul lor¹¹⁵. Când a încetat presiunea partidului privind implicarea Bisericii în mobilizarea maselor la construcția socialismului, slujitorii Bisericii și-au desfășurat activitățile și ritualul de cult în lăcașul bisericii și s-au preocupat de dezvoltarea culturii teologice și a învățământului teologic, în acest sens cele opt reviste care au fost acceptate de regimul comunist respectiv: *Biserica Ortodoxă Română*, buletinul oficial al Patriarhiei Române, *Studii teologice* (serie nouă, din 1949), *Ortodoxia* (din 1949), revistă trimestrială a Patriarhiei, *Glasul Bisericii*, *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, *Mitropolia Ardealului* și *Mitropolia Olteniei*, *Telegraful Român* și buletinul informativ în limbile franceză și engleză *Romanian Orthodox Church News*, pentru credincioșii din afara granițelor. Acestea au contribuit, la conturarea unei „generații de aur a teologiei românești”¹¹⁶.

Cu toată râvna sa pentru slujirea Bisericii și a neamului, părintele Tudor a continuat să fie urmărit și prigonit de Securitate. În anul 1966 i s-a oferit posibilitatea mutării sale la parohia Arad-Micalaca Veche, dar împuternicitul Mihai Țeperdel de la Timișoara, cel care a avut o mare contribuție la arestarea și condamnarea părintelui Tudor în anul 1958, precum și la refuzul de a fi încadrat după eliberarea din închisoare la parohia Arad-Centru, a convins organele de conducere de la Episcopia Arad, să nu îl transfere la parohia Arad-Micalaca Veche, unde Consiliul parohial și credincioșii solicitau încadrarea sa. Acest împuternicit, însoțit

¹¹⁴ APMV, Adresa Nr. 688 din 1978 a Protopopiatului Ortodox Român Arad către Oficiul parohial Micalaca Veche, pp. 1-2, Document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1978.

¹¹⁵ Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, p. 51.

¹¹⁶ Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, *Cultura teologică românească*, Editura Basilica, 2011, p. 296.

de o întreagă suită de împuterniciți și funcționari ai Departamentului Cultelor, a fost prezent la ședința Consiliului parohial al parohiei Arad-Micălaca Veche, care s-a ținut la data de 29 ianuarie 1967, sub președinția preotului Petru Sălăgeanu de la Episcopia Aradului și a susținut în fața celor prezenți că datorită antecedentelor sale penale, preotul Tudor Demian nu poate fi recunoscut de Departament preot la parohia Micalaca Veche, adică la o parohie de pe raza orașului unde dânsul a funcționat înainte de arestarea sa. Văzând stăruința majorității membrilor din Consiliul parohial, pentru transferarea părintelui Tudor la Micălaca Veche, în ziua următoare l-a chemat la episcopie și i-a spus pe ton amenințător: „Părinte Tudor, știi bine că sunt suficiente două declarații, ca să fii trimis acolo de unde ai fost eliberat. Du-te și convinge pe membrii Consiliului parohial să renunțe la dumneata”¹¹⁷. Această atitudine a împuternicitului de la culte era motivată și de faptul că după anul 1966, în contextul războiului din Vietnam, a tulburărilor din țările comuniste, de teama unor manifestări care ar fi dus la răsturnarea regimului comunist, Securitatea, care după eliberarea deținuților politici i se diminuase activitatea, a re-luat verificările și supravegherea foștilor deținuți politici¹¹⁸. Părintele Tudor era chemat periodic, până în anul 1989, pentru a da declarații de către ofițerul de la Securitate care îl avea în supraveghere.

După 10 ani de slujire în parohia Pecica și schimbarea ierarhului de la episcopia Aradului, părintele Tudor a reușit să se transfere la parohia Micălaca Veche.

3.5. Parohia Arad-Micălaca Veche

În anul 1974, la vârsta de 62 de ani, prin decizia episcopului Visarion Aștilean, fost deținut politic, părintele Tudor a fost transferat la parohia Arad-Micălaca Veche¹¹⁹. La această parohie a copilariei și tinereților sale, a activat cu râvnă și dăruire până la pensionare. A organizat cicluri de predici, conferințe religioase, concerte religioase și colinde de Crăciun, precum și acțiuni pe plan social-caritativ. A reparat exteriorul locașului bisericii, a realizat instalația de încălzire proprie a bisericii cu combustibil solid, a așezat cele două icoane de mozaic pe fațada bisericii¹²⁰.

¹¹⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Raportul preotului Tudor Demian ... p. 9.

¹¹⁸ Teofil BRADEA, *Negruțiu S. Ioan, preot cu închisoarea satisfăcută*, p. 38.

¹¹⁹ *Anuar I, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad*, Arad, 1995, pp. 178-180.

Parohia ortodoxă română Micalaca Veche este atestată ca parohie încă din prima jumătate a sec. XIV. Credincioșii acestei parohii sunt descriși de părintele Tudor ca fiind „atașați credinței noastre strămoșești, buni bisericieni și păstrători ai datinilor și obiceiurilor creștinești moștenite de la înaintași”¹²¹. În vremea păstoririi părintelui Tudor, credincioșii acestei parohii se spovedeau și se împărtășeau cu Sfintele Taine îndeosebi în cele două posturi mari de peste an, Postul Nașterii Domnului și Postul Paștelui și practicau cu multă atenție toate datinile legate de cultul morților. Cei aflați pe patul de moarte chemau preoții parohiei pentru spovedanie, împărtășanie și îndătinatelor slujbe de dezlegare¹²².

În Raportul de activitate nr. 33 din 3 iulie 1976, părintele Tudor amintește că a slujit în sfânta biserică toate sfintele slujbe legate de chemarea sa preotească precum și cele îndătinate pe la casele credincioșilor iar prin predici și cuvântări și printr-o pastorație activă s-a străduit să sporească numărul de credincioși la sfintele slujbe și să-i atragă la o viață creștinească conformă cu principiile evanghelice apărându-i totodată și de prozelitismul sectar¹²³. A căutat să-i învețe pe credincioși cântările bisericești care se cântă la sfintele slujbe, ca de pildă: *De Tine se bucură..., Cu noi este Dumnezeu..., Dimineața auzi glasul meu..., Apărătorul cel mare și Doamne..., Către Născătoarea de Dumnezeu...* și alte cântări pe care credincioși le cântau împreună cu cântăreți din strănă. Pentru atragerea credincioșilor la cântarea de strănă s-a străduit să instruiască pe cei doritori în cântarea celor opt glasuri bisericești, aceștia participând activ la Vecernie, Utrenie și Sfânta Liturghie¹²⁴.

În anul 1976 în parohia Micăalaca Veche activau 3 coruri bisericești, două bărbătești și unul mixt. Aceste coruri dădeau răspunsurile la Sfânta Liturghie în fiecare duminică, pe rând, precum și la sărbătorile mari. Corul bărbătesc bătrân participa, de regulă, la înmormântări precum și la cununii, parastase, botezuri, atunci când erau invitați. De săr-

¹²⁰ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

¹²¹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1977 nr. 64 din 1977 p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1977.

¹²² APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1977 nr. 64 din 1977 p. 1.

¹²³ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1976.

¹²⁴ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 1.

bătoarea Nașterii Domnului din anul 1976, toate aceste coruri au prezentat în biserică un concert de colinde¹²⁵. Despre corul din Micalaca Veche părintele Tudor scria în 1939 cu prilejul sărbătorii jubileului: „E îndeobște cunoscut faptul că, pentru îndrumarea generațiilor, mai ales a celor tinere, forța de căpetenie o constituie munca dezinteresată a înaintașilor și exemplul luminos al acestora. De aici culege ea atât imboldul lăuntric, cât și avântul necesar pentru a duce mai departe făclia luminoasă, pe care au purtat-o moșii și strămoșii lor”¹²⁶.

Părintele Tudor mărturisește că slujbele le oficia după ultimele ediții ale Sfântului Sinod ale cărților de slujbă, ferindu-se de slujbele prea lungi sau de cele de mântuială precum și de inovații sau slujbe compromițătoare iar predicile sale nu durau mai mult de 15-20 de minute¹²⁷. Predicile tematice erau pregătite sistematic căutând să expună cu claritate adevărurile de credință ale Bisericii, urmărind să determine credincioși să trăiască o viață duhovnicească cu adevărat ortodoxă, combătând anumite deprinderi și păcate din viața unora și ferindu-i de rătăcirile de la dreapta credință. În Postul Paștilor, în fiecare miercuri și vineri, rostea meditații înfățișând exemple de pocăință din Sfintele Evanghelii, din istoria bisericii sau din cultul ortodox. La Vecerniile de Duminică prezenta lecții de istoria biblică, la înmormântări și la cununii rostea predici tematice în care expunea un adevăr de credință legat de Sfânta Taină sau de ierurgia respectivă¹²⁸. În Postul Nașterii Domnului și al Învierii, în fiecare Miercuri și Vineri slujeau în biserică Paraclisul Maicii Domnului și Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, însoțite de meditații duhovnicești, atingând în cuprinsul acestora îndeosebi punctele contestate de cultele neoprotestante. În Vinerea Mare, după Ceasurile împărătești, se slujea în sfânta biserică, Maslu de obște. Pentru sufletele celor adormiți în Sâmbăta a doua din Postul Paștilor se slujea în biserică un parastas pentru ctitorii, preoții, cântăreții, dirijorii

¹²⁵ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 52 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1976.

¹²⁶ Pr. Demian TUDOR, „Corul bisericesc din Micălaca. Cincizeci de ani în slujba cântării”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 10-11, p. 82.

¹²⁷ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 1.

¹²⁸ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 2.

corului, coriștii, epitropii, prescurărițele și îngrijitorii bisericii adormiți întru Domnul¹²⁹.

În predici, cuvântări și în convorbirile cu credincioșii, părintele Tudor îi îndemna să-și îndeplinească cu conștiinciozitate îndatoririle patriotice și cetățenești și să respecte legile țării, să apere avutul obștesc, să fie luptători pentru pace, să participe la activitățile cu caracter obștesc¹³⁰. Părintele Tudor amintește și de cinstirea celor adormiți în Duminica Tomii când se slujea la cimitir, în prezența unui mare număr de credincioși, slujba parastasului însoțită de un cuvânt de învățătură despre cultul morților¹³¹.

Despre judecata cea înfricoșătoare Părintele Tudor scria: „judecătorul Atotdrept, atât celor de-a dreapta cât și celor de-a stânga, le enunță cuvenita răsplată sau pedeapsă, după faptele săvârșite în decursul vieții pământești și care fapte pot fi încadrate în rândul faptelor îndurării față de aproapele, sau, cu un cuvânt, ele constituie ceea ce noi numim astăzi *caritate creștină*. De aici urmează că, criteriul judecății universale nu este nici cel mozaic – legea – și nici cel creștin – credința – ci unul, cu o nuanță mai universală, umanitară – caritatea –, în care se cuprinde implicit atât legea cât și credința. Acest criteriu universal de judecată, este redat de sf. evanghelist Mateiu în 6 puncte esențiale: „Am flămânzit și mi-ați dat de am mâncat”, 2. „Am însetat și mi-ați dat de am băut”; 3. „Străin am tost și m-ați primit”; 4. „Gol și m-ați îmbrăcat”; 5. „Bolnav... și m-ați cercetat”; și 6. „În temniță și ați venit la mine”. (Mt 25, 35-36)”¹³².

Pentru a cunoaște problemele religios-morale care îi preocupă pe credincioși, părintele Tudor făcea deseori vizite pastorale, cercetând pe cei bolnavi, încurajând pe cei suferinzi, lămurind pe cei ce se arătau neînțelegători față de unitatea moral spirituală a parohiei. Tot în acest scop

¹²⁹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 52 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 1.

¹³⁰ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate nr. 32 din 1977 p. 1, document aflat în Dosar / Anul 1977.

¹³¹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 2, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1976.

¹³² Pr. Demian TUDOR, „Criteriul judecății de apoi” în BS, Anul LXIII (1939), Nr. 7, pp. 50-51.

părintele se îngrijea de colportajul cu icoane, cărți de rugăciuni, foaia religioasă *Telegraful Român*¹³³.

Despre datoria preotului de a cerceta pe cei bolnavi părintele Tudor scria: „În activitatea pastorală ce o are de îndeplinit un preot creștin în enoria sa, una din cele mai grele și mai necesare laturi o constituie desigur îngrijirea bolnavilor. Ori, în vremurile mai noi toată grija față de cei suferinzi, nu numai din punct de vedere fizic ci chiar și psihic, a fost lăsată în grija medicului, care e adevărat, s-a pregătit ani de-a-rândul în acest scop. Se uită însă prea ușor că la originea multor boli trupești sau sufletești rezidă de multe ori păcatul sau o tainică încercare a suferindului din partea lui Dumnezeu, iar boala întotdeauna aduce cu sine un dezechilibru sufletesc ce poate fi fatal celui ce suferă. Cine este chemat în primul loc alături de medic să înlăture acest dezechilibru, sau să îndepărteze cauza bolii dacă e de ordin sufletesc dacă nu preotul? De aceea grija pentru cei suferinzi trebuie să fie pe primul plan al activității sale pastorale”¹³⁴.

Părintele Tudor amintea celor bolnavi de întărirea pe care a adus-o cuvântul lui Hristos în sufletul zbuciumat al sutașului din Capernaum, a femeii gârbove și celorlalți care s-au bucurat de ajutorul lui Hristos. Mai mult, se știe că la originea bolii este păcatul săvârșit, de aceea pentru a se vindeca bolnavul are nevoie de curățirea sufletului de păcatul care i-a adus îmbolnăvirea. Aceasta este confirmată de vindecarea slăbănogilor din Capernaum și de la scăldătoarea Viteza. Hristos este cel care poate să ierte păcatele și să redea omului sănătatea sufletească și trupească, El a zis slăbănogului: „Îndrăznește fiule, iertate sunt păcatele tale” (*Mt* 9, 2). Hristos a avut puterea să cunoască proveniența slăbănogelii lui și să o vindece, prin puterea cuvântului său dumnezeiesc¹³⁵.

În Raportul de activitate din anul 1976, părintele Tudor amintește de vizita Preasfințitului episcop Visarion Astileanu, episcopul Aradului, în data de 23 noiembrie 1975, când în prezența unui mare număr de credincioși, a binecuvântat lucrările de reparații la exteriorul bisericii și a predicat despre purtarea de grijă față de casa Domnului, apreciind în cuvinte alese această purtare de grijă din partea credincioșilor parohiei.

¹³³ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca Veche, p. 2.

¹³⁴ Pr. Demian TUDOR, Recenzie la „Pr. Eugeniu Alexandrescu, *Preotul și îngrijirea bolnavilor*”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 25, p. 206.

¹³⁵ Pr. Demian TUDOR, „Hristos prin spitale” în *TR*, Anul I, Nr. 89 din 6 dec. 1943, p. 3.

Tot în anul 1975 a fost ridicată și sfințită crucea din curtea bisericii în memoria eroilor din Micălaca veche, căzuți la datorie în cel de-al doilea război mondial¹³⁶. Toate aceste acțiuni atrăgeau credincioșii la slujbele bisericii astfel încât părintele Tudor aprecia: „frecvența la sfânta biserică e multumitoare, cu excepția sărbătorilor mici, când se lucrează, iar păstrarea datinilor creștine, la fel”¹³⁷. Din dragoste față de biserică, credincioșii parohiei au donat în anul 1977: „două candelă în valoare de 1.000 de lei; doi prapori la străni, 1.000 de lei; două evanghelii legate în catifea, 1.000 de lei; două rânduri de ornate negre, 2.706 lei; două fețe de masă mari în valoare de 500 lei; o cruce metal pentru Sfântul Altar, 600 lei; un acoperământ pentru sfântul prestol, 500 lei; o perdea pentru ușile împărătești; un Octoih Mare; un Penticostar; 2 Liturghiere, o panahidă; o carte de Învățătură de credință și o farfurie din metal pentru sfințirea obiectelor bisericești, toate în valoare de 1.000 de lei”¹³⁸.

3.5.1. Confesiuni și grupări religioase

În raportul de activitate din anul 1977 se face mențiune de activitatea stăruitoare a cultelor neoprotestante pe teritoriul parohiei Micălaca Veche, astfel, fiecare membru al acestor culte îndemna pe credincioșii parohiei să ia parte la întrunirile lor sau le dăruiau diferite publicații cu conținut neoprotestant, dar activitatea pastorală a preoților a împiedicat trecerea la cultele neoprotestante a vreunui credincios al parohiei¹³⁹. În Raportul pe anul 1978 este expusă situația cultelor neoprotestante de pe teritoriul parohiei astfel: Cultul baptist cu casă de rugăciune și 184 de membrii, Cultul penticostal cu casa de rugăciune și 153 de membrii, Cultul adventist cu casă de rugăciune și 30 de membrii și 5 membrii aparținători Martorilor lui Iehova, cult nerecunoscut de stat¹⁴⁰. Încercările stăruitoare ale membrilor acestor culte de a-i atrage pe credincioșii ortodocși se manifestau îndeosebi la priveghiul și înmormântarea celor ador-

¹³⁶ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 52 din 1976 al Parohiei Arad Micălaca Veche, p. 1.

¹³⁷ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raport de activitate Nr. 52 din 1976 al Parohiei Arad Micălaca Veche, p. 2.

¹³⁸ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1977 nr. 64 din 1977 p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1977.

¹³⁹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1977 nr. 64 din 1977 p. 1.

¹⁴⁰ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1978. Sectorul administrativ bisericesc, p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1978.

miți aparținători acelor culte la care participau și credincioși ortodocși, fie ca rudenii, vecini, colegi de serviciu, cunoscuți.

Pentru combaterea acestor practici părintele Tudor îi vizita pe la casele lor, pe cei care se lăsau ademeniți de stăruința neoprotestanților, urmărind ca prin discuții lămuritoare să îi ferească de cădea pradă prozelitismului sectar, iar prin predici și cateheze căuta să-i întărească în adevărurile de credință, reușind astfel să împiedice trecerea credincioșilor păstoriți la cultele neoprotestante¹⁴¹. Pentru a combate învățăturile greșite ale neoprotestanților, referitoare la Maica Domnului, în toate duminicile din lunile august și septembrie 1978, cei doi preoți au expus învățătura Bisericii despre Maica Domnului, continuând apoi cu învățătura despre Sfânta Scriptură¹⁴².

În acea perioadă părintele Tudor a fost membru în comisia de evaluare a referatelor întocmite pentru conferințele de orientare și cele administrative analizând bibliografia indicată și participând activ la aceste conferințe¹⁴³.

Cu toate că a fost interzisă orice formă de prozelitism, misiunea Biserici limitându-se la activitățile din locașul de cult, Biserica s-a adaptat noilor realități și a continuat să împlinească rostul în societate și acest lucru s-a văzut îndeosebi după căderea comunismului când: „Lipsa ateismului din rândurile populației românești arată eforturile misionare ale preoților de a transmite învățătura Bisericii, dăruită de Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Prin predica liturgică, preoții au explicat și tâlcuit neînțecat rânduilele și simbolistica liturgică, ajutându-i pe credincioși să pătrundă în semnificațiile celei mai profunde ale Sfintei Liturghii și ale cultului divin public ortodox, atât de bogat în înțelesuri și conținuturi. Predica biblică manifestată mai mult ca tâlcuire a Evangheliei duminicale sau a sărbătorii, a ținut strâns poporul lui Dumnezeu de Sfânta Scriptură, chiar în vremuri când a cumpăra sau a deține o Biblie în casă era un delict care putea fi pedepsit cu închisoarea. Ceea ce este fascinant este faptul că o societate fără educație religioasă în școli, fără o literatură de specialitate în librării, fără un mesaj religios radiofonic sau televizat,

¹⁴¹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1978. Sectorul administrativ bisericesc, p. 2.

¹⁴² APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1978. Sectorul cultural social, p. 1, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1978.

¹⁴³ APMV, Pr. Demian TUDOR, Raportul general de activitate pe anul 1977 nr. 64 din 1977 p. 3, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1977.

un mediu social în care credința era extirpată sistematic din exprimarea zilnică și cotidiană a omului, atunci când s-a revoltat împotriva regimului dictatorial, a înngenunchiat în piața publică s-a rostit rugăciunea „Tatăl nostru”, ca o pecete a creștinismului românesc pe care nimeni, niciun regim, niciun veac strigător la cer, nicio orânduire atee nu o poate elimina din sufletul profund al poporului. Nu trebuie diminuat nici rolul predicilor ocazionate de marile evenimente din viața omului, botez, cununie, înmormântare, în care preoții Bisericii au tâlcuit semnificația vieții omenești și au transmis poporului convingerea sfințirii vieții prin Sfintele Taine. Spre deosebire de alte regimuri comuniste din țările vecine, în România toți oamenii – cu excepții rare – au fost botezați în numele Preasfintei Treimi, erau cununați la Biserică și își primeau rânduiala îmbrățișării lui Dumnezeu în cadrul înmormântării”¹⁴⁴.

3.6. Pastorație și misiune după Revoluția din 1989

Urmare a evenimentelor din decembrie 1989, Biserica și slujitorii ei și-au redobândit deplina libertate de manifestare. Părintele Tudor, la cei 77 de ani, s-a bucurat de această libertate și a continuat activitatea pastoral-misionară în parohia Micălaca Veche și apoi la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad. Prin adresa 486 din 16 februarie 1990 a Episcopiei Aradului, a fost înștiințat că a fost cooptat coordonator al revistei *Biserica și viața*: „Urmare a îndrumărilor Cancelariei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu referire la problema tipării de material misionar, instructiv, religios, conducerea Sfintei Episcopii, sub îndrumările Preasfințitului nostru Părinte a decis editarea și tipărirea unui periodic eparhial sub titlul: *Biserica și viața*, în care P.C. Voastră ați fost cooptat în calitate de coordonator”¹⁴⁵. După 1990 „s-au încercat colaborări mai mult sau mai puțin reușite cu reviste și ziare locale. În ziarul local *Adevărul*, lunar, iar mai apoi bilunar, apărea o pagină de spiritualitate ortodoxă, iar în revista de cultură *Arca*, o pagină intitulată „Biserica și Viața”¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, p. 50.

¹⁴⁵ AFTD, Adresa 486 din 16 februarie 1990 al Episcopiei Ortodoxe a Aradului, document dactilografiat.

¹⁴⁶ Pr. Vasile POP, „Revista *Biserica și Școala* după 1989”, în *Teologia*, Anul I, Nr. 3-4, iulie-

În această perioadă deși avea vârsta de 77 de ani, părintele Tudor a predat orele de educație moral religioasă în școlile aparținătoare Parohiei Micalaca Veche, a alcătuit *Manualele de educație moral religioasă pentru clasele a I-a și a II-a și Îndrumător pentru predarea educației religioase pentru clasa I-a primară*¹⁴⁷.

După Revoluția din decembrie 1989, prin Decretul-lege 118-1990 s-au acordat unele drepturi persoanelor persecutate din motive politice, astfel prin Hotărârea Nr. 57 din 05 iulie 1990, perioada care a executat pedepsele de privare de libertate au fost recunoscute ca vechime în muncă, acordându-i-se și o indemnizație lunară de 200 lei, pentru fiecare an de detenție, în speță, 1396 lei lunar¹⁴⁸.

La 30 septembrie 1993 a solicitat Sfintei Episcopii a Aradului aprobarea retragerii sale din postul de preot paroh al Parohiei Arad-Mică-laca Veche, motivând îndatoririle sale de duhovnic la Facultatea de Teologie din Arad¹⁴⁹. Prin Decizia 2710 din 5 noiembrie 1993 i-a fost aprobată cererea de retragere din activitatea de preot paroh la Parohia Mică-laca Veche¹⁵⁰. A rămas în continuare duhovnic la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad până în anul 1994.

Părintele Demian Tudor a rămas în amintirea celor pe care i-a păstori, părintele care căuta să șteargă lacrimile de pe obrajii semenilor, să aducă mângâiere celor necăjiți și să îndrume cu timp și fără timp sfătuind pe cei învrăbiți să fie iertători și iubitori de oameni. Această atitudine i-a făcut pe credincioși să-l numească „Împăciuitorul” și așa a rămas până astăzi în amintirea celor care l-au cunoscut care l-au prețuit ca pe un părinte care se purta cu demnitate, responsabilitate, blândețe și amabilitate cu toată lumea. Era un bun teolog, un bun român, ancorat în istoria țării și a bisericii și în izvoarele cunoașterii din tezaurul culturii românești și universale. După 1990 s-a străduit să tipărească cărțile pă-

decembrie 1997, p. 129.

¹⁴⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, Memoriu de activitate, document dactilografiat.

¹⁴⁸ AFTD, Hotărârea nr. 57 a Comisiei pentru acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice conform Decretului-lege nr. 118 din 1990, document dactilografiat.

¹⁴⁹ APMV, Pr. Demian TUDOR, Cererea de retragere din activitate, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1993.

¹⁵⁰ APMV, Decizia 2710 din 5 noiembrie 1993 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat aflat în Dosar / Anul 1993.

rintelui Ilarion Felea: *Religia iubirii, Religia culturii, Pocăința și Preoția*. A reușit să obțină pentru parohia Micălaca Veche suprafața de 10 ha din terenul confiscat de orânduirea comunistă, precum și a fostului Parc 23 August unde s-a construit biserica cea nouă¹⁵¹.

Ca o recunoaștere a meritelor sale, ca membru fondator în 1994 cu prilejul celei de a 90-a Adunări Generale și aniversării a 70 de ani de la constituirea primului Despărțământ Astra la Arad, i se acordă Diploma de onoare a Despărțământului Central Județean „Vasile Goldiș” Astra Arad¹⁵².

¹⁵¹ Preot Aurelian POPA, *Evocarea părintelui Tudor Demian*, în BS, Anul XCVI (96), Serie nouă, Nr. 9, sept. 2015, p. 3.

¹⁵² AFTD, Diploma de onoare a Despărțământului Central Județean „Vasile Goldiș” Astra Arad.

CAPITOLUL IV

TEOLOGIE – LITURGHIE – DUHOVNICIE

4.1. Opera

La vârsta de 26 de ani, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă din București, prefect de studii la Academia Teologică din Arad, tânărul Tudor Demian a debutat la revista *Biserica și Școala* în numărul 38 din 18 septembrie 1938, cu recenzia cărții lui Nichifor Crainic, *Ortodoxie și Etnocrație*. Apoi a publicat articolul „Ortodoxie și renaștere națională”, ca răspuns la provocările politice ale Partidului Renașterii Naționale, partidul unic de guvernământ din vremea dictaturii regelui Carol al II-lea. A continuat apoi cu cele patru articole împotriva comunismului ateu ale cărui idei începuseră să apară și în această parte de țară, apoi se dedică descrierii cultului Bisericii, articole care la inițiativa episcopului Andrei Magieru, vor fi adunate și publicate în volumul de predici *Jertfa Laudei*, apărut la Editura Diecezana din Arad în anul 1945. Din 1945, după arestarea părintelui Ilarion V. Felea, conducerea Episcopiei Aradului îi încredințează părintelui Tudor redactarea revistei *Biserica și Școala*, unde va activa până în anul 1947. În această perioadă va prelua și temele pe care în mod constant le trata părintele Ilarion Felea, îndeosebi cele cu referire la pastorație și misiune, urmărind că lămurească credincioșii asupra conceptelor vehiculate de conducerea comunistă despre lumea nouă și omul nou.

Opera părintelui Tudor cuprinde volumele:

1. *Jertfa laudei. Predici liturgice pentru toate duminicile de peste an*, Arad, 1945, 345 pp.

2. *Carte de Religie* (Istorie bisericească) pentru elevii creștini ortodocși din clasa a VI-a primară, Arad, 1940.

3. *Manualul de Religie pentru clasa a II-a* (editat împreună cu profesorul Ioan Sauca), București, 1992.

4. *Îndrumătorul profesorului de religie pentru clasa I-a primară*, București, 1992.

A publicat mai multe articole cu privire la viața liturgică, pastorală și misionară concretă a Bisericii, recenzii, note, comentarii și evocări ale diverselor evenimente petrecute în eparhie, în diverse rubrici ale revistei eparhiale *Biserica și Școala*. Prin aceste scrieri el a căutat să ofere răspunsuri concrete la problemele care frământau sufletul credincioșilor din acele vremuri. El a mai colaborat și cu publicațiile vremii, *Tribuna Română* și *Calea Mântuirii* din Arad, precum și cu revista *Duh și Adevăr* din Timișoara. Lucrarea pastorală și misionară a părintelui Tudor a fost caracterizată de „slujirea cu evlavie și dăruire a Sfintei Liturghii, rostirea unor predici înflăcărâte și bine argumentate, scrisul cald și de actualitate pentru acele timpuri, în publicațiile bisericești, educația religioasă a copiilor, în ciuda opoziției mai marilor zilei, și faptele de milostenie creștină”¹⁵³.

Activitatea publicistică a părintelui Tudor s-a încheiat în 1992, când a dat tiparului *Manualul de Religie pentru clasa a II-a* (editat împreună cu profesorul Ioan Sauca) și *Îndrumătorul profesorului de religie pentru clasa I-a primară*, amândouă apărute la București. Mărturisirea smerită a Sfântului Apostol Pavel „m-am făcut tuturor toate, ca pe toți să-i dobândesc la Hristos” este o potrivită sinteză a vieții, a slujirii preoțești și a activității cărturărești a părintelui Demian Tudor¹⁵⁴. Părintele Tudor Demian a scris mult, îndeosebi în perioada primilor ani de misiune preoțească. Se spune că „scrisul e pe măsura inimii și dezvălește profunzimile în care spiritul se scaldă”. El a încetat să scrie după ce a avut parte de ancheta Securității, avea doar 37 de ani, atunci când spiritul da semnele maturității, atunci a început pentru el calvarul închisorilor comuniste, pe care le-a îndurat și din pricina cuvântului meșteșugit, rostit și scris¹⁵⁵.

¹⁵³ Pr. prof. dr. Ioan TULCAN, „O conștiință preoțească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare..”, p. 105.

¹⁵⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile VLAD, „Activitatea publicistică a părintelui Tudor Demian oglindită în revista *Biserica și Școala*”, în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, (pp. 110-123), p. 122.

4.1.1. Redactor la publicația *Biserica și Școala*

Cuvântul scris al părintelui Tudor în revistele vremii era primit cu căldură de către cititori și mesajul era lucrător în conștiința oamenilor. Cele mai multe articole ale părintelui Tudor au fost publicate în revista *Biserica și Școala*.

Revista *Biserica și Școala* a fost revista oficială a episcopiei Aradului începând cu 30 ianuarie 1877 și a dăinuit până în 1948, când autoritățile comuniste au interzis apariția ei, urmând ca să apară iarăși, în 1990, după înlăturarea comunismului. Această revistă avea misiunea să răspândească în întreaga eparhie a Aradului deciziile oficiale administrative, să aducă la cunoștința clerului și credincioșilor evenimentele bisericești, naționale și locale, să provoace dialogul asupra temelor de interes obștesc și să le analizeze sub unghi teologic, să fie un spațiu de dialog pentru cler și teologi asupra problemelor pastorale, un amvon la îndemâna clericilor dăruți cu harul condeiului, o adevărată școală de gândire teologică, o revistă vie, în care autorii de articole să comunice cuvântul dumnezeiesc într-un limbaj dinamic, duhovnicesc, lipsit de încrâncenări, de lozinci și de verbajul de lemn¹⁵⁶.

Revista a apărut și pe fondul introducerii limbii maghiare în administrație, după anul 1872. Atunci conducerea comitatului Arad a impus conducerea comunale, abonarea la ziarul arădean de limbă maghiară *Alfold*, în locul ziarului românesc *Albina*. Inițial, a apărut revista *Lumina* patronată de Centru Eparhial Arad, dar în 1875 acesta și-a încetat apariția¹⁵⁷. Primul număr al revistei *Biserica și Școala* a apărut la 30 ianuarie 1877, fiind redactat de Vincențiu (Vasile) Mangra. Această revistă își propunea răspândirea ideilor și principiilor religioase și morale pentru a forma poporul, și a-i inspira conștiința de sine, a-i perfecționa mintea, și a-i înnobila inima, a-i deștepta simțul religios-moral și respectul pentru biserică și sfintele ei așezăminte, a înainta bunăstarea școlilor și respectiv învățământul poporal, pentru scopul culturii sau luminii celei adevărate naționale¹⁵⁸. Paginile publicației eparhiale *Biserica și Școala* au

¹⁵⁵ Pr. lect. univ. drd. Vasile VLAD, „Unul din redactorii revistei *Biserica și Școala*: preot Tudor Demian”, p. 111.

¹⁵⁶ Vincențiu MANGRA „Către onoratul public român”, în *BS*, Anul I (1877), Nr. 1, p. 2.

¹⁵⁷ Dan DEMȘA, „Revista *Biserica și Școala* în contextul mișcării naționale (1877-1897)”, în *Teologia*, Anul I, Nr. 3-4, iulie-decembrie 1997, p. 117.

oglundit „viața Bisericii Ortodoxe din partea de vest a țării, la confluența multiculturalismului și pluriconfesionalismului, specific secolului XIX și primei jumătăți a secolului al XX-lea”¹⁵⁹.

Legătura dintre părintele Tudor și publicația eparhială *Biserica și Școala* o putem identifica pentru prima dată în anul 1938, când, publică o recenzie a cărții profesorului Nichifor Crainic, „Ortodoxie și etnocrație” și se încheie 27 iunie 1848 cu articolul „Școala Duhului Sfânt”¹⁶⁰. În anul 1939, anul în care era secretar-econom și suplinitor la catedra de Patrologie la Academia Teologică și apoi de la 1 octombrie a fost hirotonit preot pe seama Parohiei Arad-Șega, pe lângă articolele publicate s-a îngrijit de rubrica de prezentare a cărților și revistelor nou apărute.

4.1.1.1. Articole

Anul 1939: „Ortodoxie și Etnocrație”, în *BS*, Anul LXII (1938), Nr. 38, pp. 322-324; „Criteriul judecății de apoi”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 7, pp. 50-51; „Ortodoxie și renaștere națională”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 9, pp. 69-70; „Corul bisericesc din Micălaca. Cincizeci de ani în slujba cântării”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 10-11, pp. 82-83; „Pătimire și înviere”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 16, p. 127; „Războiul. O problemă de morală și sociologie creștină”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 26, pp. 213-214.

Anul 1940: „Două decenii de râvnă arhierească”, în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 25, p. 209.

Anul 1941: „Anima este naturalitate christiana”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 35, pp. 285-286.

Anul 1942: „A fost distrus creștinismul în Rusia Sovietică?”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 29, pp. 237-238; „Poate fi distrusă religia?”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 30, pp. 245-247; „Religia este opiu pentru popor?”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 31, pp. 253-254.

¹⁵⁸ Vincențiu MANGRA „Către onoratul public român” p. 1.

¹⁵⁹ Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel IOJA, „Preotul profesor Ilarion V. Felea și publicația eparhială *Biserica și Școala*” în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, (pp. 92-110), p. 109.

¹⁶⁰ Pr. Demian TUDOR, „Școala Duhului Sfânt”, în *BS*, Anul LXXII (1948), Nr. 25-26, pp. 185-186.

Anul 1943: „Pelerinajul de la Sf. Mănăstire Hodoș-Bodrog”, în *BS*, Anul LXVII (1943), Nr. 34, pp. 273-274; „Cultul divin. Definiția și formele lui în *BS*, anul LXVII (1943), Nr. 52, pp. 427- 429.

Anul 1944: „Tehnică și cultură fără de Hristos” în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 30, pp. 241-242; „Doamne mântuiește-ne că pierim!”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 32, pp. 157-158; „Chemarea Bisericii”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 39-40, pp. 313-314.

4.1.1.2. Rubrica „Despre ce să predicăm”

Anul 1944: „Originea cultului creștin ortodox”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 1, pp. 6-7; „Dezvoltarea cultului creștin”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 2, pp. 12-14; „Rostul și însemnătatea cultului divin”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 3, pp. 21-23; „Biserica. Forma, direcțiunea și așezarea ei”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 4, pp. 28-30; „Părțile bisericii. Pronaosul sau tinda”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 5, pp. 36-38; „Naos”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 6, pp. 43-44; „Iconostas”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 7, pp. 50-52; „Altar”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 8, pp. 60-62; „Proscomidier”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 9, pp. 69-70; „Capelă, clopotniță, troiță și cimitir”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 10, pp. 76-78; „Ierarhia bisericească”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 11, pp. 84-86; „Dumineca”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 12, pp. 92-94; „Posturi”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 13, pp. 100-102; „Sărbători”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 14, pp. 108-109; „Zilele morților”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 15, pp. 118-119; „Simboalele naturale”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 16, pp. 131- 133; „Sfintele icoane și moaștele sfinților”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 20, pp. 165-167; „Rugăciunea bisericească sau liturgică”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 21, pp. 173-175; „Cântarea bisericească”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 22, pp. 180-182; „Cetirea Sfintei Scripturi. Predică”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 23, pp. 187-189; „Pозиția corpului la Sf. Slujbe”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 26, pp. 213-215; „Liturghiile Bisericii ortodoxe și împărțirea lor”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 32, pp. 161-163; „Proscomidie”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 33, pp. 169-171; Nr. 34, pp. 177-179; „Liturghia catehumenilor”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 35, pp. 184-186; Nr. 36, pp. 192-194; Nr. 37, pp. 200-202; Nr. 38, pp. 209-211; Nr. 41, pp. 225-227; „Liturghia credincioșilor”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 51, pp. 405-407;

„Binefacerile Sfintei Liturghii”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 52, pp. 418-420.

Anul 1945: „Lângă popor”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 15, pp. 105-106; „Spiritul democratic al Bisericii ortodoxe”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr.17, pp. 121-122; „Pace vouă!”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 20, pp. 149-150; „Lumea cea nouă”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 25, pp. 181-182; „Colportajul”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 26-27, pp. 197-198; „Pastorația individuală”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 28, pp. 197-198; „O alegere care ne onorează”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 30, pp. 230-231.

Anul 1946: „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 4, pp. 17-18; „Casa culturală”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 9, pp. 57-58; „Un capitol de pastorație: Tineretul”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 20, pp. 149-150; „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, pp. 197-198; „Preot Profesor Dr. Haralambie Roventța”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 27, pp. 207-208; „Fondul de editură”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 28, pp. 213-214; „O alegere care ne onorează”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 30, pp. 230-231; „Dovada iubirii”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 37, pp. 277-278; „Seceriș mult, lucrători puțini”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 41, pp. 309-310; „Organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 43-44, pp. 325-356.

Anul 1947: „Iisus Hristos proclamă o nouă ordine”, în *BS*, Anul LXXI (1947), Nr. 3, pp. 9-10; „Criza morală”, în *BS*, anul LXXI (1947), Nr. 9, pp. 57-58; „Legea noastră”, în *BS*, anul LXXI (1947), Nr. 20, pp. 65-66.

Anul 1948: „Școala Duhului Sfânt” în *BS*, Anul LXXII (1948), Nr. 25-26, pp.185-186.

4.1.1.3. Recenzii. Rubrica „Cărți și Reviste”

Anul 1939: „Revista Teologică An XXIX, Nr. 7-8, Iulie-August 1939”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; „Telegraful Român. Sibiu, Nr. 32, 33, 34 August 1939”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; „Nicolae Velimirovici: *Cugetări despre bine și rău*, trad. B. Pisarov, București, 1939”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 38, pp. 320-321; „Preot Dr. Orest Tarangal: *Preasfințitul Eugeniu Suceveanu, arhiepiscop vicar al Mitropoliei Bucovinei*, Cernăuți, 1939”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; „Cronica Romanului. Anul XVI, Nr. 7-8, Iulie-August 1939”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; „Revista *Tomis*. Revista eparhială de Constanța, Anul XVI, Nr. 9

din Septembrie 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; „*Revista Gândirea* Anul XVIII, Nr. 8 Octombrie 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 42, pp. 356-357; „*Cultura creștină*, revista lunară. Iulie-August, 1939, Blaj", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 36, p. 30; Anul LXIII (1939), Nr. 42, pp. 356-357; „*Frământări...* (Ridicarea unui sat). Poveste trăită de un creștin. Biblioteca „Ia și citește" Nr. 28-30, București, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 47, pp. 396-397; „Arhiereul Emilian Antal Târgovișteanu, *Îndreptar pentru candidații care vin la hirotonie*, București, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 47, pp. 396-397; „Nifon Criveanu, Episcop al Hușilor, *Straja Țării*, Huși, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 47, pp. 396-397; „*Iubirea Ortodoxiei*. Predici alcătuite de studenții Academiei Teologice, Arad, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 48, pp. 404-405; „Pr. Caius Pascu, *Decorarea și lăudarea unor preoți și mireni în secolul trecut* (Câteva documente) Timișoara, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 48, pp. 404-405; „*Gândirea*. Anul XVIII, Nr. 9. Noiembrie 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 48, pp. 404-405; „Preot dr. Spiridon Căndea: *Hristos și mântuirea sufletească a orașenilor*. Sibiu, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 52, p. 444; „Al. Lasca-rov-Moldovanu: *Alte flori creștine*, București, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 52, p. 445; „*Revista Gândirea*. Anul XVIII. Nr. 10, decembrie, 1939", în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 52, p. 445; „Diacon P.F. Alexandru, *Concepția Sf. Ioan Hrisostom asupra bunurilor materiale*, Huși, 1939", în *BȘ*, Anul LXIII (1939), Nr. 32, p. 268; „Pr. Anton I. Popescu, *Spre parohia model*, Bârlad, 1939", în *BȘ*, Anul LXIII (1939), Nr. 32, pp. 268-269; „*Înnoinirea*, Arad, Anul II. Nr. 19-20, 1-15 iulie 1939", în *BȘ*, Anul LXIII (1939), Nr. 32, p. 269; „*Hotarul Arad*. Anul VI, Nr. 4-8, aprilie-august 1939", în *BȘ*, Anul LXIII (1939), Nr. 32, p. 269; „*Școala Vremii* Arad, Anul X, Nr. 5-6, mai-iunie 1939", în *BȘ*, Anul LXIII (1939), Nr. 32, p. 269.

Anul 1940: „*Revista Teologică* Sibiu, Anul XXX, Nr. 1-2, ianuarie-februarie 1940", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 8, p. 65; „*Raze de lumină*, Anul IX, Nr. 1-4, ianuarie-decembrie 1937, *Revista studenților în teologie din București*", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 8, p. 65; „*Anuarul Academiei Ort. Rom. din Arad*, pe anii 1935-6, 1936-7, 1937-8, 1938-9. Diecezana Arad", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 10, p. 82; „Preot A. Marcoviciu, Preot I. Sabău și Diacon Iosif E. Naghiu: *Predici antisectare*. Sibiu, 1940", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 11, pp. 90-92; „*Biserica Ortodoxă Română*. Revista Sfântului Sinod. Anul LVIII, Nr. 1-2, ianuarie-februarie 1940", în *BS*, Anul LXIV, (1940), Nr. 11, pp. 90-92; „Preotul Gh. Paschia:

Sfânt și sfințenie, București, 1940", în *BS*, Anul LXIV, (1940), Nr. 49, pp. 406-407; „Pr. Ilarion V. Felea, *Paisie și paisianismul*. Cluj, 1940", în *BS*, Anul LXIV, (1940), Nr. 49, pp. 406-407; „Pavel Jumanca: *Anuarul III al Asociației învățătorilor din județul Severin*, 1937", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 49, pp. 406-407; „Traian Brăileanu, *Sociologia și arta guvernării*, București, 1940", în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 52. pp. 435-436; „*Biserica Ortodoxă Română*, Anul LVIII, Nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1940", în *BS* Anul LXIV (1940), Nr. 52. pp. 435-436; „Dr. Ioan Lăncrănjan, *Probleme moral-religioase*, București, 1940", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 12 pp. 94-95; „Preot Nicolae Vonica : *Preotul și sănătatea poporului*, Sibiu, 1940", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 15, pp. 118-119; „Teodor M. Popescu, *Necesitatea studiilor istorice și patristice în Biserica ortodoxă. Însemnătatea tradiției creștine pentru ortodoxie*, București, 1941", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 23 pp. 189-190; „Preot Constantin Brânzeu, *Moldova gloriilor și a tuturor încercărilor sub privirea noilor și crudelor îndurerări ale răpirii Basarabiei și Bucovinei de nord*, Craiova, 1940", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 22, pp. 181-182; „Preot Constantin Brânzeu, *Jertfa Apostolatului preoțesc*, Craiova, 1941", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 22, pp. 181-182; „Constantin Nonea, *Ateismul în poezia lui Alex. A. Philippide*, Iași, 1941", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 22, pp. 181-182; „*Revista Teologică*, Sibiu, Anul XXXI, Nr. 5 din mai 1941", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 22, pp. 181-182.

Anul 1941: „Pr. Eugeniu N. Alexandrescu, *Preotul și îngrijirea bolnavilor*. Tip. Sf. Mănăstiri Cernica", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 25, pp. 206-207; „*Catehetul*, Anul I, Nr. 6-7, mai-iunie 1941. *Revista studenților de la Academia Teologică din Arad*", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 25, pp. 206-207; „Clement C. Pavel, *Psihologia credinței*, București, 1941", în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322.

Anul 1942: „Emilian Vasilescu, *Apologeți creștini. Români și străini*, Editura Cugetarea, București, 1942", în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 29, pp. 243-245.

Anul 1944: „DUH ȘI ADEVĂR. Organ omiletic al preoției din eparhia ort. rom. a Timișorii, Anul IV, Nr. 7-9, iulie-septembrie 1944", în *BS*, Anul LXVIII (1944), nr. 29, p. 240.

Anul 1947: „Asterie al Amasiei: *Omilii și predici*. Trad. Pr. D. Fecioru, București, 1946", în *BS*, Anul LXVIII (1947), Nr. 29, p. 46; „*Revista Teologică*, Anul XXXVI, Nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1946", în *BS*, Anul LXVIII (1947), Nr. 29, p. 47; „DUH ȘI ADEVĂR. Organ omiletic al preo-

timei din eparhia ort. rom. a Timișorii”, Anul VII, Nr. 1-2, ianuarie-martie 1947”, în *BS*, Anul LXVIII (1947), Nr. 29, p. 47.

4.1.1.4. Rubrica „Informațiuni”

Anul 1940: „Duminica Ortodoxiei, Pentru Țară și Rege, Revenire la ortodoxie”, în *BS*, Anul LXIV (1940), Nr. 11, p. 90-92.

Anul 1941: „Investirea P.S. Veniamin Nistor, noul Episcop al Caransebeșului”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322; „Anul școlar s-a încheiat”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322; „Comemorarea Sinodului de la Iași”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322; „Conferința pastorală a preoților din Protopopiatul Arad”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322.

Anul 1942: „Ședința Cercului catehetic eparhial din 10 februarie 1942”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 7, p. 55; „Ședința Cercului catehetic eparhial din 22 septembrie 1942”, în *BS*, Anul LXVI, Nr. 39, p. 324; „Adunarea Generală a Despărțământului Arad al Asociației Clerului „Andrei Șaguna” din 25-26 martie 1942”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 13, pp. 103-104; „Sfințirea troițelor ridicate în memoria ofițerilor, subofițerilor și soldaților căzuți pe frontul împotriva bolșevismului care aparțin regimentului de Infanterie din Arad, Duminică 12 Iulie 1942”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 29, pp. 243-245; „300 de ani de la Sinodul de la Iași din 1642”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 29, pp. 243-245; „Moartea Abatelui Zavoral, starețul mănăstirii Strachov din Praga, unul din cei mai sinceri iubitori ai neamului nostru”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 29, pp. 243-245.

Anul 1943: „Conferința catehetică a preoților din protopopiatul Arad din 21 octombrie 1943”, în *BS*, Anul LXVII (1943), Nr. 52, pp. 427-429.

4.1.2. Colaborarea la revista *Tribuna Română*

Ziarul *Tribuna Română* din Arad a avut o apariție de aproape 2 ani, începând din vara anului 1943, sub conducerea unui comitet, administrator delegat fiind dr. Octavian Lupaș. Încă de la apariția lui se auzeau mereu critici referitor la felul cum este redactat: „Unora nu le place foiletonul, altora le repugnă poezia, alții ar vrea să vadă eliminat din el dările de seamă și discuțiile referitoare la cărțile și momentele literare, în sfârșit unii nici ei nu știu ce vreau, dar critică, – după obiceiul pământ-

tului – ca să se găsească în treabă”¹⁶¹. Ziarul „vrea să creeze o atmosferă spirituală. El caută să opună pripelii și superficialității o rezistență hotărâtă. Vrea să pună zăgaz formei fără fond și caută să îndemne pe cititor să zăbovească nițel în fața unei idei, a unei creații, a unei valori. Acest ziar nu elimină informația zilei, nu ostracizează știrile referitoare la momentele importante, însă nu se pune în întregime în slujba lor, în el accentul principal se pune în întregime pe probleme, care pot să creeze idei și ideologii în diversele domenii”¹⁶².

La 1 noiembrie 1943, episcopul Andrei Magieru alături de Generalul Sabin Banciu, Prefectul Aradului, fac un apel în favoarea ziarului *Tribuna Română*: „După actul Unirii noastre naționale s-a resimțit lipsa unui organ de publicitate, care să îndrume viața românească în tradiția sănătoasă moștenită dela *Tribuna* și *Românul*. De aici românii din Arad au încercat în repetate rânduri să scoată un ziar, în jurul căruia să se grupeze toți, ca în jurul unui steag, pentru a discuta toate problemele ce privesc viața obștească. Mai nou, românii din Arad s-au strâns într-un mănunchi în jurul ziarului cotidian *Tribuna Română* care vrea să continue tradiția sănătoasă a celor două vechi și neîntrecute ziare ce au apărut, acum trei decenii, în Arad. *Tribuna Română* se va inspira din cea mai curată iubire de Țară, Rege și Neam, și va informa publicul în acest spirit, în toate chestiunile ce privesc trecutul, prezentul și viitorul nostru. Scopul ziarului, pe lângă acela de a informa, este de a solidariza pe toți românii în jurul aceluiași ideal, spre a crea acel bloc sufletesc nezdruccinat, cu care să înfrunte vremurile. Împărtășind același crez, noi, conducătorii sufletești și administrativi din județul Arad, chemăm în jurul acestui steag pe toți românii de bine”¹⁶³.

Începând cu această dată, Redacția ziarului anunță că reorganizează conținutul său, urmărind să facă cunoscute publicului larg realizările instituțiilor de Stat, rezultatele stăpânirii românești astfel încât conștiința națională a arădenilor să se umple de încredere în sine și în viitorul țării. Ziarul va face legătura între trecut și prezent, va dezvălui fapte, persoane și dovezi de vechime românească, iar pe de altă parte, prin anchete, va căuta să informeze cât mai bine asupra a tot ce este româ-

¹⁶¹ Vezi: „Rolul Presei”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 23, p. 1.

¹⁶² Vezi: „Rolul Presei”, p. 1.

¹⁶³ Episcopul Andrei MAGIERU, „Apel”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 52 din 1 noiembrie 1943, p. 1.

nesc în Arad. Ziarul va da posibilitatea șefilor instituțiilor publice să vorbească publicului despre preocupările lor. Ziarul va căuta să reflecteze toate preocupările vieții românești, atât cele spirituale, culturale cât și cele economice, financiare, sociale și sportive, pentru a fi de folos cititorilor¹⁶⁴.

La Adunarea Eparhială din 18 mai 1944, protopopul Gherasim Andru în raportul comisiei culturale, amintește de ziarul *Tribuna Română*, care de la 1 noiembrie 1943 apare sub directa supraveghere a P.S. Andrei, care a salvat această gazetă de la încetarea apariției. Ea este o continuare a bunelor tradiții gazetărești, reprezentate în trecut prin ziarele *Tribuna* și *Românul*. Nu este vorba de un organ clerical, nici de un ziar cu caracter pur religios, dar articolele ce apar în această publicație zilnică sunt toate de zidire și revizuire a conștiinței morale-patriotice la această graniță de țară. Această chemare pe care *Tribuna Română* o împlinește cu multă jertfă o socotim ca pe un auxiliar prețios pentru Biserică pe teren național și patriotic¹⁶⁵.

La această revistă părintele Tudor a publicat mai multe articole la rubrica „Dumineca”. În timpul documentării nu am aflat întreaga colecție a ziarului de aceea nu am avut posibilitatea de a identifica toate articolele publicate. Am identificat următoarele articole: „Hristos și viața omenască”, în *TR*, Anul I, Nr. 11 din 13 sept. 1943, p. 3; „Hristos în Școală”, în *TR*, Anul I, Nr. 17, 20 sept. 1943, p. 3; „Hristos adevăratul educator”, în *TR*, Anul I, Nr. 23, 27 sept. 1943, p. 3; „Hristos printre elevi” în *TR*, Anul I, Nr. 29, 4 oct 1943, p. 3; „Hristos în familie”, în *TR*, Anul I, Nr. 41, 18 oct. 1943, p. 3; „Creștinismul social”, în *TR*, Anul I, Nr. 42, 25 oct. 1943, p. 3; „Hristos în ateliere și fabrici”, în *TR*, Anul I, Nr. 52, 1 nov. 1943, p. 3; „Creștinism și muncă”, în *TR*, Anul I, Nr. 63, 15 nov. 1943, p. 3; „Hristos printre ucenici”, în *TR*, Anul I, Nr. 69, 22 nov. 1943, p. 3; „Hristos prin spitale”, în *TR*, Anul I, Nr. 89, 6 dec. 1943, p. 3; „Cei ce se țin departe de Hristos”, în *TR*, Anul I, Nr. 85, 13 dec. 1943, p. 3; „Din desaga lui Moș Crăciun”, în *TR*, Anul I, Nr. 91, 20 dec. 1943, p. 3; „Lumina cunoștinței”, în *TR*, Anul I, nr. 95, 26 dec. 1943, p. 5.

¹⁶⁴ Vezi: „Lămurire”, în *TR*, Anul I, Nr. 52 din 1 noiembrie 1943, p. 3.

¹⁶⁵ Vezi: „Adunarea Eparhială”, în *TR*, Anul II, Nr. 111 din 19 mai 1944, p. 3.

4.1.3. Colaborarea la revista *Duh și Adevăr* din Timișoara

Revista *Duh și Adevăr* a apărut la Timișoara în luna iulie 1941, îndată după intrarea României în cel de-al II-lea Război Mondial, la 21 iunie 1941, și a continuat să apară până în anul 1948. În această perioadă Timișoara a găzduit Academia teologică din Oradea, refugiată în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940. Inițial s-a dorit a fi o publicație lunară, sub patronajul episcopului Vasile al Timișorii, director fiind Prot. Dr. Ștefan Cioroianu, iar din comitetul de redacție făceau parte Pr. Meleentie Șora și Pr. Victor Vlăduceanu. În primul număr al revistei, directorul Prot. Dr. Ștefan Cioroianu spunea: „Revista de față pe care o întemeiem cu ajutorul lui Dumnezeu și concursul oamenilor de bine își propune o singură țință: să examineze cu frica de Dumnezeu și cu iubire curată față de aproapele cât de departe sau cât de aproape cad de adevăratul creștinism, faptele fiilor Bisericii noastre strămoșești. În a face fapte creștine în fiecare zi vedem esența vieții creștine, și de aceea ne vom strădui să îndrumăm prin învățăturile divine ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos faptele iubiților noștri fii sufletești pe ogorul creștinesc”¹⁶⁶. În cei șapte ani de apariție revista a oferit preoților, predici la duminici și sărbători, pareneze dar și elemente aparținând de Omiletică¹⁶⁷.

Despre revista *Duh și Adevăr* părintele Tudor spunea: „Este un adevăr incontestabil că orice cuvânt scris și îndeosebi rostit cu o anumită pricepere și căldură, poate să producă schimbări uimitoare în sufletele cititorilor cari se îmbăiază în mireasma lui. Un atare cuvânt răscolește până și adâncimile cele mai nepătrunse ale sufletului omenesc, le luminează și le înalță, le înviește și le diriguește mereu spre adevăratul ideal la care trebuie să râvnescă omul, ca cea mai înaltă creatură ieșită din mâna atotputernică a lui Dumnezeu. Puterea aceasta mereu înnoitoare o are mai ales cuvântul întemeiat pe solida temelie a sf. Scripturi și a sf. noastre Tradițiuni. Dat fiind acest adevăr era firesc ca pe temeiul acestor două izvoare prin care însuși Dumnezeu a grăit cu omul de-a lungul veacurilor, să răsară acea minunată cunună de cuvântări pe cari le auzim și astăzi rostindu-se de pe amvoanele bisericilor noastre. În slujba aceluiași ideal pășește de aproape patru ani cu deosebită vrednicie și revista omi-

¹⁶⁶ Prot. Dr. Ștefan CIOROIANU, „Prima brazdă”, în *Duh și Adevăr*, Anul I, Nr. 1 din 1941, p. 1.

¹⁶⁷ Pr. Drd. Sorin LUNGOCI, „Mărturie și propovăduire – Mitropolitul Vasile Lăzărescu”, în vol. *Predicatori și cateheți români mărturisitori în timpul regimului comunist. Receptarea misiunii lor în actualitate: simpozionul profesorilor universitari de catehetică și omiletică din România 29-31 octombrie 2017*, coord. Pr. Prof. dr. Vasile Gordon, Pr. Drd. Sorin Lungoci, Editura Pro Universitaria București, 2017, p. 270.

letică *Duh și Adevăr* ce apare la Timișoara sub patronajul P.S.S. Părintelui Episcop Dr. Vasile Lăzărescu. Scrisă întotdeauna cu mult duh și deosebit talent, această revistă ne pune la îndemână predici pentru toate Duminecile anului bisericesc, ca și pentru toate sărbătorile și ocaziile festive din cuprinsul lui. Numărul cel mai recent, apărut pe lunile Iulie-Septembrie a.c. înmănunchează în cuprinsul său o seamă din cele mai bune condeie de dincoace de munți, cari pe lângă câteva predici ocazionale, ne prezintă exemple de predici pentru Duminecile și sărbătorile ce se încep cu Dumineca IV și se sfârșesc cu Dumineca XVIII d. Rusalii. În fruntea lor, Părintele diacon Nicolae Mladin, de la Academia Teologică din Sibiu, semnează un judicios articol privitor la sensul predicii de azi, care mai mult decât oricând trebuie să fie *în slujba iubirii*, dacă vrea să creieze în sufletele mulțimii iubirea și înfrățirea creștină atât de absentă azi¹⁶⁸.

La această revistă părintele Tudor a publicat trei predici și o pareneză: „Chemare veșnic nouă”, în *Duh și Adevăr*, Anul V, Nr. 7-9 din 1945, pp. 30-33; „Pocăiți-vă!”, în *Duh și Adevăr*, Anul VI, Nr. 1-3 din 1946, pp. 33-37; „Armătura spirituală”, în *Duh și Adevăr*, Anul VI, Nr. 10-12 din 1946, pp. 32-36; Pareneză cu titlul: „Lăsați pruncii să vină la Mine”, în *Duh și Adevăr*, Anul VIII, Nr. 10-12 din 1947, pp. 38-40.

4.1.4. Colaborarea la revista *Calea Mântuirii*

Foaia religioasă *Calea Mântuirii* a fost editată, pentru prima dată, în anul 1935, în perioada 17 februarie-30 iunie 1935, apoi după 20 de numere publicația și-a încetat apariția urmând să reapară după șapte ani, în anul 1942, la inițiativa episcopului Dr. Andrei Magieru, în contextul necesității unei lucrări misionar-pastorale mai susținute în rândul preoților și credincioșilor eparhiei. Reapariția publicației a fost legată de „Școala de Duminică” instituită de episcopul Dr. Andrei Magieru, începând cu Duminica Rusaliilor din anul 1942. Această școală se dorea a fi un mijloc de evanghelizare a credincioșilor, în scopul întregirii și aprofundării cunoștințelor religios-morale, distragerea lor de la distracții lumești, obișnuirea lor cu îndeletniciri duhovnicești și atragerea unora dintre membrii altor culte neoprotestante („sectari”), la Biserica din care au plecat¹⁶⁹. Pen-

¹⁶⁸ Pr. Demian TUDOR, „DUH ȘI ADEVĂR. Organ omiletic al preoției din eparhia ort. rom. a Timișorii”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 29, p. 240.

¹⁶⁹ Mihai SĂSĂUJAN, „*Calea Mântuirii* (1935, 1942-1948). Semnificațiile unui ziar bisericesc pentru ortodoxia românească interbelică”, în vol. „*Calea Mântuirii*” la zece ani de la reapariție (2000-2010), Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010, pp. 65-66.

tru a-și împlini rostul, publicația *Calea Mântuirii* trebuia să cuprindă materiale și informații potrivite pentru lectură la întrunirile bisericesti de duminica seara, urmărind lămurirea doctrinei ortodoxe, îndeosebi a învățăturii de credință combătute de sectari, tâlcuirea Evangheliei și Apostolului din fiecare duminică, știri de interes general¹⁷⁰.

În anul 1946, părintele Tudor s-a îngrijit de rubrica „Tânărul creștin”, în care s-a adresat tinerilor, îndemnându-i la schimbarea vieții și îndreptarea lor pe calea virtuților creștine. În acest timp a publicat următoarele articole: „Tânărul creștin”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 2, pp. 13-14; „Îți place să fii activ?”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 3, p. 21; „Fii încrezător!”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 4, p. 29; „Spre înălțimi”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 5, pp. 38-39; „Te împiedici și cazi?”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 6, p. 46; „Vrei să schimbi totul?”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 9, pp. 70-71; „Cunoaște-te cât mai bine!”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 12, p. 93; „Două legi”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 15, pp. 117-118; „Chemarea învierii”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 17, p. 137; „Legea trupului”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 19, p. 154; „Legea sufletului”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 22 pp. 177-178; „Ispita cea mare: lumea”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 23, pp. 186-187; „Un alt mijloc” în CM, Anul VI (1946), Nr. 25, p. 202; „Cea mai bună călăuză: Biblia”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 28, p. 225; „Tinerii și Biblia”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 30, p. 242; „Păzește poruncile”, în CM, Anul VI (1946), nr. 36, p. 289; „Obişnuință sau păcat?”, în CM Anul VI (1946) Nr. 43, pp. 345-346; „Un alt obicei rău”, în CM Anul VI (1946), Nr. 49, p. 394.

4.1.5. Colaborarea la revista *Catehetul*

Revista studenților de la Academia Teologică din Arad, de sub conducerea profesorului Vintilă Popescu. Alături de articolele profesorilor și studenților de la Academia Teologică revista publica și lucrări ale elevilor de la școlile secundare din Arad. Această revistă căuta să aducă lămuriri asupra catehezei creștine¹⁷¹.

În această revistă a publicat articolele: „Rostul manualelor de religie în școala primară”, în *Catehetul*, Anul I (1941), Nr. 10, pp. 231-234; „Crearea atmosferei religioase în ora de religie”, în *Catehetul*, Anul I (1941), Nr. 6-7, pp. 101-102.

¹⁷⁰ Mihai SĂSĂUJAN, „*Calea Mântuirii* (1935, 1942-1948). Semnificațiile unui ziar bisericesc pentru ortodoxia românească interbelică”, p. 49.

¹⁷¹ Pr. Demian TUDOR, „*Catehetul*. Anul I, Nr. 6-7, Mai-iunie 1941. Revista studenților de la Academia Teologică din Arad”, în BS, Anul LXV (1941), Nr. 25, pp. 206-207.

CAPITOLUL V

ASPECTE ALE GÂNDIRII

TEOLOGICE

5.1. Liturgice

5.1.1. Cultul creștin

Dacă în perioada patristică accentul se punea pe propovăduirea Cuvântului prin cateheză și predică, mai târziu accentul s-a mutat pe celebrarea cultului, pe literatura liturgică canonică și pe creația cultică¹⁷². Despre cultul creștin, părintele Tudor spunea că este cărarea cea mai luminoasă, pe care merge omul pentru a-l întâlni pe Dumnezeu. Prin cult se restabilește și se menține legătura omului cu Dumnezeu și omul se poate împărtăși din nou de har, curățindu-și și sfințindu-și sufletul, dobândind viața cea adevărată, trăită pentru sine și pentru Dumnezeu¹⁷³. În Ortodoxie există o legătură strânsă între doctrină și cult, despre aceasta părintele Petre Vintilescu spune: „Aici dogma trăiește în cult, îl însuflețește și îl spiritualizează neconținut, iar cultul practică dogma, se întemeiază pe ea, se hrănește și-și trage puterea din ea, răspândind viața și credința creștină”¹⁷⁴. Părintele Tudor a fost adept al înțelegerii cultului liturgic de către credincioși, al unității dintre dogmă, cult și spiritualitate.

¹⁷² Pr. Univ. Dr. Nifon MIHĂIȚĂ, *Misiologie creștină*, p. 23.

¹⁷³ Pr. Demian TUDOR, *Jertfa laudei. Predici liturgice pentru toate duminicile de peste an*, Editura Diecezana, 1945, p. VII.

¹⁷⁴ Icon. Petre VINTILESCU: *Cultul și ereziile*. Pitești, 1926, p. 25, în Pr. Demian TUDOR, *Jertfa laudei*, p. VII.

Despre importanța înțelegerii cultului ortodox de către credincioși, părintele Tudor spunea: „Prin frumusețea rugăciunilor și cântărilor din cuprinsul lui, prin citirile din cărțile sfinte, prin predica slujitorului de la altar și prin înțelesul tainic al tuturor actelor sale, acest cult te îndeamnă și te duce la credință, te întărește pentru o viață virtuoasă, te face mai bun și mai creștin decât mai înainte, când te țineai departe de frumusețea lui. Prin cununa de sărbători, ce le avem în decursul unui an, cultul divin ne pune apoi în față toată viața Fiului lui Dumnezeu și a tuturor proorocilor și sfinților, cari au prevestit pe acest Fiul, sau au pecetluit cu sângele lor credința în dumnezeirea Lui. Și mai ales, prin Sfânta Liturghie, în decursul căreia se jertfește în chip nesângeros Mie-lul lui Dumnezeu, se revarsă asupra noastră toate binefacerile cerești, care ne sfințesc și ne întăresc și mai mult credința noastră în El”¹⁷⁵.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos prin învățătura și viața Lui, ne-a descoperit chipul adevăratului Dumnezeu și ne-a orânduit și felul cin-stirii Lui. Cu alte cuvinte, El a pus bazele cultului creștin. Tot ceea ce se săvârșește în cult își are temeiul în ceea ce a făcut Mântuitorul Hristos atunci când își înălța sufletul către Părintele ceresc. El a rânduit și mie-zul închinării noastre la Dumnezeu, prin așezarea Sfintei Cuminecături, la Cina cea de Taină, binecuvântând pâinea și vinul și le-a dat Sfinților Apostoli, le-a poruncit: „Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea” (Lc 22, 19)¹⁷⁶. Sfinții Apostolii și cei dintâi creștini se foloseau atât în săvârșirea acestei jertfe și a întregului cult pe care-l aduceau Tatălui Ceresc, de aceleași lucrări și forme care au fost date de Domnul nostru Iisus Hristos (1 Cor 11, 23-26). Din Noul Testament aflăm că ei se adunau la „rugăciune comună”, stăruiau „în învățătura apostolilor și în împăr-tășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (Fapte 2,42). La aceste adunări citeau și tălmăceau din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament și din Epistolele Sfinților Apostoli (1 Tim 4, 13; 1 Cor 14, 2; Fapte 20, 7)¹⁷⁷.

Pentru lămurirea aspectelor legate de cultul divin public părintele Tudor a scris și publicat în revista *Biserica și Școala* o serie de articole care apoi la îndemnul episcopului Andrei Magieru au fost adunate și publicate în volumul *Jertfa laudei. Predici liturgice pentru toate duminicile*

¹⁷⁵ Pr. Demian TUDOR, „Rostul și însemnătatea Cultului Divin”, în BS, Anul LXVIII, Nr. 3 din 16 ianuarie 1944, pp. 21-23, p. 22.

¹⁷⁶ Pr. Demian TUDOR, *Jertfa Laudei*, p. 9.

¹⁷⁷ Pr. Demian TUDOR, *Jertfa Laudei*, p. 13.

de peste an. Prin aceste predici căuta să vină cu răspunsuri concrete în fața credincioșilor, legate de importanța cultului divin și îndeosebi a Sfintei Liturghii, și a celor Șapte Laude. Episcopul Andrei Magieru cel care a avut inițiativa constituirii acestui volum, în prefața cărții spune: „Scopul acestei cărți este ca, după cunoașterea temeinică a frumuseții Sfintei Liturghii, să ne determine a participa cu trezvie la toate Liturghiile din Dumineci și sărbători – potrivit poruncii I bisericești – luând parte la ele, de la început până la sfârșit. Biserica de pe pământ este icoana celor ce sunt în cer. Sfânta Liturghie din bisericile pământești este o închipuire și un ecou al Liturghiei pe care puterile cerești o slujesc neîncetat în fața tronului lui Dumnezeu”¹⁷⁸.

Predicile liturgice ale părintelui Tudor au fost structurate după proiectul unui manual de Liturgică Generală, în prima parte, au fost introduse noțiuni generale despre locașul bisericii, cultul divin, sărbători, persoane liturgice, obiecte de cult și veșminte liturgice, iar partea a doua cuprinde noțiuni de Liturgică specială, prezentând Laudele bisericești și Sfânta Liturghie. Cartea are rolul de a ajuta la catehizarea credincioșilor și familiarizarea lor cu rânduiala și înțelesurile cultului public¹⁷⁹. Și în acele vremuri și astăzi, predica liturgică era o raritate poate și datorită celor spuse de Sfântul Apostol Pavel: „despre acestea nu putem să vorbim cu de-amănuntul” (*Evr* 9, 5). Părintele Tudor are meritul de a fi realizat o călăuză în acest domeniu, predica liturgică este mai dificilă iar reușita ei cere iscusință, sensibilitate, trăire duhovnicească și un suflet cu rezonanțe creștine care să înțeleagă, să trăiască și să redea cu căldură tragismul jertfei dramatice trăită de Iisus pentru mântuirea oamenilor, jertfă reîmprospătată în cultul divin, și astfel să poată face și pe alții să înțeleagă și să se bucure de măreția și frumusețea cultului divin ortodox¹⁸⁰. Cartea *Jertfa laudei* cuprinde o tălmăcire a actelor de cult, des-

¹⁷⁸ Dr. Andrei MAGIERU, Episcopul Aradului, „Prefața” vol. Pr. Tudor DEMIAN, *Jertfa laudei*, p. V.

¹⁷⁹ Pr. Conf. Univ. dr. Lucian FARCAȘIU, „Preocupări de Teologie Liturgică și Pastorală ale profesorilor de la Institutul și Academia Teologică din Arad, reflectate în paginile publicației *Biserica și Școala*”, în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, pp.189-190.

¹⁸⁰ Prof. Ioan AGEU, „Preot Demian Tudor: JERTFA LAUDEI. Predici liturgice pentru toate Duminecile de peste an” (Recenzie), în *BȘ*, Anul LXIX (1945), Nr. 22, p. 170.

coperind frumusețea și spiritualitatea sfintelor slujbe ortodoxe. Prin participarea activă a credincioșilor la desfășurarea serviciilor dumnezeiești, se ajunge la transfigurarea vieții „scăldată în dogoarea harului divin și mirezmuită de contactul intim cu Făcătorul ei, Dumnezeu” și prin aceasta pe cei înstrăinați de Biserică îi apropie de Casa Domnului, și au posibilitatea de a ajunge în contact intim cu Dumnezeu¹⁸¹. Cartea, ca și viața părintelui Tudor, a rămas în conștiința vremurilor un argument, un sprijin pentru cei ce vor să se apropie și să se bucure de frumusețea cultului ortodox¹⁸².

Prin adresa 280 din 15 februarie 1944 a Episcopiei Aradului, părintele Tudor era înștiințat că a fost aprobată de către Consiliul Eparhial, tipărirea volumului *Jertfa laudei* în care au fost adunate predicile publicate de pr. Demian Tudor în *Biserica și Școala* în anul 1944, în 1000 exemplare pe spesele fondului eparhial de propagandă, din care preotul Demian Tudor va primi gratuit 500 de exemplare, iar 55 se vor preda fondului eparhial de propagandă pentru a-și recupera cheltuielile de tipar¹⁸³.

5.2. Pastorale

Părintele Demian Tudor a fost, înainte de orice, un păstor de suflete. A iubit preoția și s-a dăruit, cu timp și fără timp, slujirii Bisericii. Preoția a fost misiunea vieții sale, toate câte a făcut, au fost, în fapt, o manifestare a slujirii preoțești. După preluarea redacției revistei *Biserica și Școala*, în anul 1945, a preluat și tematica părintelui Ilarion V. Felea și a scris mai multe articole despre pastorație și misiune. În scrierile sale a analizat problemele pastorale și misionare care se manifestau în Biserică și în societate în acei ani.

5.2.1. Ortodoxia

Părintele Tudor face parte din generația de slujitori ai Bisericii care s-au format și s-au afirmat ca oameni de cultură și slujitori ai lui Dumnezeu, după Marea Unire de la 1918. Ei s-au format în atmosfera de luptă

¹⁸¹ Prof. Ioan AGEU, „Preot Demian Tudor: JERTFA LAUDEI...”, p. 171.

¹⁸² Pr. lect. univ. drd. Vasile VLAD, „Unul din redactorii revistei *Biserica și Școala*: preot Tudor Demian”, pp. 113-114.

¹⁸³ AFTD, Adresa 280 din 15 februarie 1944 al Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, document dactilografiat.

pentru afirmarea valorilor naționale ale poporului român, între care se află și valorile Ortodoxiei, ea plămădește prin harurile sale sufletul acestui popor. Acea perioadă s-a caracterizat și printr-o activitate intensă a diferitelor grupări religioase creștine, îndeosebi neoprotestante, care prin prozelitismul lor au reușit să convingă și să atragă la răstăcirea lor pe unii dintre fiii Bisericii Ortodoxe. Ca urmare slujitorii Bisericii s-au simțit obligați să răspundă acelor provocări, îndeosebi contestărilor învățaturii de credință a Bisericii și în același timp au căutat o adaptare a misiunii Bisericii la cerințele vremii, lămurirea adevărului de credință și înțelegerii rolului credincioșilor în viața Bisericii Ortodoxe¹⁸⁴. În această perioadă societatea românească, în ansamblul ei, își căuta făgașul dezvoltării sale libere, ca națiune de sine stătătoare. În acest proces a apărut disputa asupra raportului dintre Ortodoxie și Națiune, dat fiind faptul că Ortodoxia a constituit peste veacuri, cheagul, albia și conștiința istorică a națiunii. Revista *Gândirea*¹⁸⁵ a publicat mai multe articole pe această temă. Părințele Tudor s-a angajat prin scrierile sale în susținerea Ortodoxiei și a rolului acesteia în procesul renașterii naționale. El s-a arătat din tinerețe un apărător al Ortodoxiei, lucrarea de licență „Monografia sectară a județului Arad”, este o mărturie în acest sens.

Pentru o mai bună înțelegere a acestui proces este bine să ne amintim contextul istoric și ne amintim că la 10 februarie 1938, regele Carol al II-lea l-a demis din funcția de prim-ministru pe Octavian Goga și și-a asumat puteri dictatoriale, constituindu-și propriul guvern, avându-l alături pe patriarhul Miron Cristea ca Președinte al Consiliului de miniștri, iar mitropolitul Nicolae Colan a fost numit în fruntea ministerelor Educației Naționale și cel al Culturii și Artelor. Atunci a fost instituită dictatura regală, a fost abrogată Constituția din 1923 și au fost desființate partidele politice. După numai 10 zile, la 20 februarie 1938, regele a semnat decretul de promulgare a noii Constituții care legifera sfârșitul regimului par-

¹⁸⁴ Pr. prof. dr. Ioan TULCAN, „O conștiință preotească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare...”, p. 95.

¹⁸⁵ *Gândirea* a fost o revistă culturală de factură tradiționalistă din România interbelică fondată în 1921, la Cluj, de Cezar Petrescu și D. I. Cucu. Ulterior, prin mutarea revistei la București, conducerii revistei i s-au alăturat alte nume de calibru, așa cum sunt Adrian Maniu și Gib Mihăescu, iar, din 1926, activul și multilateralul Nichifor Crainic, liant puternic între curente artistice, culturale și ideologice al gândirismului și cel al ortodoxismului, ([https://ro.wikipedia.org/wiki/G%C3%A2ndirea_\(revist%C4%83\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/G%C3%A2ndirea_(revist%C4%83))).

lamentar în România și instaurarea dictaturii. La nivel de județ s-a creat Comitetul Județean de Informație și Propagandă, din care făceau parte prefectul, profesori și preoți care aveau rolul de a aduce o redresare morală, vorbind oamenilor în biserică despre dragostea de neam și de țară¹⁸⁶. Profesorul Nichifor Crainic, prin scrierile sale, a imprimat direcția tradiționalistă în cultura românească interbelică a susținut poziția regelui Carol al II-lea ca „voievod medieval dreptcredincios, având ca sprijin pe patriarh, capul Bisericii Ortodoxe Române”¹⁸⁷.

În decembrie 1938, a luat ființă primul partid unic din România – Frontul Renașterii Naționale. Prin acest partid, regele Carol al II-lea încerca să obțină sprijinul maselor și să combată Mișcarea Legionară. Cu toate că era sprijinit de stat, Frontul Renașterii Naționale, neavând o direcție politică clară, s-a dovedit un eșec. Legionarii și-au păstrat ascendentul¹⁸⁸. La 17 aprilie 1940 a avut loc în sala festivă a Prefecturii Județului Arad adunarea de constituire a Sfatului județean și municipal al Frontului Renașterii Naționale Arad¹⁸⁹.

În plan extern, după sfârșitul Primului război mondial, regimul horstist de la Budapesta și-a manifestat în mod constant dorința de recucerire a Transilvaniei. În 1938, Germania nazistă și Italia fascistă au semnat acel dictat de la Viena prin care o parte din Cehoslovacia revenea Ungariei hortiste. Acest fapt a încurajat politica expansionistă a Ungariei, care a început pregătirile de război împotriva României, concentrând în apropierea graniței peste 20 de divizii și a creat în Transilvania o rețea subversivă, care urma să sprijine acțiunile armatei maghiare la momentul potrivit. A venit apoi Dictatul de la Viena din 30 august 1940, prin care partea de N-E a Transilvaniei a fost atribuită Ungariei, iar la presiunea Germaniei, România a cedat și acel teritoriu fără luptă, precum cu două luni timp în urmă cedase URSS, Basarabia și nordul Bucovinei. A urmat apoi abdicarea regelui Carol al II-lea și instaurarea dictaturii

¹⁸⁶ https://adevarul.ro/locale/focsani/ce-insemnat-romania-dictatura-carol-ii-lea-cenzura-presa-instrument-utilizat-mod-idios-1_5ad091cadf52022f75c87714/index.html.

¹⁸⁷ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 55.

¹⁸⁸ <https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/centenar-100-de-ani-de-viitor-cum-a-instaurat-regele-carol-al-ii-lea-dictatura-in-romania-926302>.

¹⁸⁹ Doru SINACI, *Monografia municipiului Arad*, pp. 332-333 pe <https://digital.bibliotecaarad.ro/files/original/9d0e00359361de6a2f35f9ef3ce58158bb8fb4c3.pdf>, la 18.08.2022.

militaro-fasciste condusă de generalul Ion Antonescu, susținut de trupele germane din Misiunea Militară Germană, care au venit în țară pentru instruirea armatei române¹⁹⁰.

La 1 septembrie 1940, în sala festivă a Academiei Teologice din Arad a fost adoptată o moțiune prin care se sublinia nedreptatea actului de la 30 august 1940 și începerea luptei pentru refacerea unității naționale. Această moțiune este semnată de o serie de personalități ale orașului, printre care menționăm pe Andrei Magieru, Episcopul Aradului și dr. I. Ionescu, prefectul județului Arad¹⁹¹. În aceste condiții istorice, părințele Tudor a publicat în revista *Biserica și Școala* la 18 septembrie 1938, recenzia volumului *Ortodoxie și Etnocrație* a lui Nichifor Crainic¹⁹². Au-

¹⁹⁰ Dr. Nicolae CORNEANU, Mitropolitul Banatului, *Biserica românească din nord-vestul României în timpul prigoanei hortiste*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 9.

¹⁹¹ Doru SINACI, *Monografia municipiului Arad*, pp. 332-333, pe <https://digital.bibliotecaa-rad.ro/files/original/9d0e00359361de6a2f35f9ef3ce58158bb8fb4c3.pdf>, la 18.08.2022.

¹⁹² Nichifor Crainic (numele real: Ion Dobre) (1889-1972) a fost profesor de teologie, poet, eseist, filosof, ziarist, om politic. A urmat studiile la Seminarul „Central” (1904-1912) și apoi la Facultatea de Teologie din București (1912-1916). A urmat studii de specializare la Facultățile de Teologie catolică și de Filosofie ale Universității din Viena (1920-1922), A activat ani în sir la redacția mai multor ziare din București, a condus el însuși ziarul *Calendarul* (1932-1933) și revista lunară *Gândirea* (1926-1944), fiind principalul animator și teoretician al curentului „gândirist” tradiționalist. În acest timp a fost profesor la catedra de Literatură religioasă modernă a Facultății de Teologie din Chișinău (1927-1932), transferat apoi la catedra de Istoria literaturii bisericești și religioase moderne de la Facultatea de Teologie din București (de la 1 dec. 1932), devenită catedra de Ascetică și Mistică (1941-1944); suplinitor al catedrei de Apologetică și Dogmatică (1938-1944). A fost secretar general în Ministerul Cultelor și Artelor (1926), deputat independent de Vlașca (1927), ministru al Propagandei Naționale, pentru scurt timp (1940 și 1941). Laureat al Premiului Național pentru poezie (1930), membru al Academiei Române. Din iarna anului 1944/45 până în mai 1947 a stat ascuns la mănăstirea Sâmbăta de Sus, în casa unor preoți din Munții Apuseni și de pe Târnave; în iunie 1945 a fost judecat în lipsă și condamnat la închisoare pe viață, s-a predat autorităților în satul Cerchid-Mures, fiind închis la Văcărești, apoi la Aiud, unde a stat 15 ani, eliberat la 26 apr. 1962, după care a lucrat în redacția ziarului *Glasul Patriei* până în 1968. Opera sa poetică și literară se bazează pe o viziune teologică asupra istoriei și artei românești, poezia lui fiind inspirată din viața câmpenească și dominate de nota religioasă. Revista *Gândirea* a lansat sau a încurajat mulți poeți și esești contemporani (Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Ion Pillat ș.a.). În viața politică a lansat ideea etnocrației, adică acea doctrină care pretinde ca puterea să se instituie în funcție de caracterele etnice ale unei națiuni, pe <https://www.teologiepentruazi.ro/2007/05/19/nichifor-crainic-biografie-si-opera/>, la 18.08.2022.

torul era considerat: „Personalitatea uriașă, cât un munte ce-și pierde vârful în negura norilor, a marelui cugetător naționalist și ortodox, Nichifor Crainic, e îndeobște cunoscută și admirată. Profesor de mistică religioasă la Facultatea de Teologie din București, cântăreț nostalgic al șesurilor natale, mare ziarist, cugetător profund ortodox, doctrinar prin excelență al naționalismului cu adevărat pozitiv și constructiv, creator și diriguitor al curentului „gândirist” în literatura română”¹⁹³. Părintele Tudor evidențiază ideile de bază ale cărții arătând că acest volum se găsește pe aceeași linie de înaltă simțire și curată gândire românească și ortodoxă, a *Calendarului*, *Gândirii*, *Puncte cardinale în haos*, pe care le completează cu probleme noi de spiritualitate și cultură românească.

Noutatea constă în programul de așezare a nației românești pe făgașul destinelor ei istorice și naționale, așa numitul „program al statului etnocratic”. Profesorul Nichifor Crainic, împletește în acest volum câteva idei de bază, predominante fiind cele de *Ortodoxie* și *Etnocrație*, la care se mai adaugă, ca ceva inherent, „corporatismul”, ca mijloc de realizare faptică a etnocrației. Ortodoxia este concepția noastră de viață, iar Iisus Hristos e modelul universal al vieții în Dumnezeu. În spiritul ei, Ortodoxia este ecumenică, dar în doctrină, în constituția ierarhică și în disciplină, Ortodoxia e națională. E autocefală în administrație și universală în dogmă și aspirație. Ortodoxia este piatra unghiulară a existenței neamului românesc în decursul veacurilor¹⁹⁴. Etnocrația și corporatismul sunt socotite modalități de organizare a statului român, pentru ca în toate ramurile vieții sociale să se asigure primatul neamului românesc. Etnocrația este definită ca fiind voința „politică a rasei autohtone, de a face din stat expresia proprietăților ei și organul misiunii ei în lume. Ea afirmă că neamul românesc este stăpânul exclusiv al gleei strămoșești. Având acest drept exclusiv, el singur poate dispune de bogățiile pământului ce-i stăpânește, așa după cum interesele lui vitale o cer”¹⁹⁵.

În articolul „Ortodoxie și renaștere națională”, părintele Tudor spune că obștea românească așteaptă o reformă spirituală, care să „o repună pe făgașul normal al dezvoltării sale ca neam, făgaș de la care s-ar părea că s-ar fi abătut”¹⁹⁶. El considera necesară o renaștere a individului dar și o

¹⁹³ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și Etnocrație”, în *BȘ*, An LXII (1938), Nr. 38, p. 322.

¹⁹⁴ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și Etnocrație”, p. 322.

¹⁹⁵ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și Etnocrație”, p. 324.

¹⁹⁶ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și renaștere națională”, în *BȘ*, An LXIII (1939), Nr. 9, p. 69.

renaștere colectivă a întregului organism social, arătând că schimbările din acea vreme în viața politică și socială a țării noastre confirmau acest fapt¹⁹⁷. Ortodoxia este legea noastră strămoșească, a fost pavăza neamului românesc în decursul istoriei și izvorul ei haric din care a renăscut forța de conservare a neamului, ori de câte ori vreo stăpânire străină căuta să îl abată spre o țintă străină de interesele lui¹⁹⁸. Citându-l pe mitropolitul Nicolae Bălan, spune că *rasa* și *ortodoxia* sunt cele două componente ale nației române. *Rasa* a generat dimensiunea biologică și culturală a neamului, iar *ortodoxia* a generat conștiința de sine, națională, și a legat neamul de cer, așezându-l sub semnul veșniciei. Părintele Tudor era nemulțumit de faptul că: „ortodoxia e socotită deseori de opinia publică, ca ceva perimat, anacronic, pasiv, ba chiar cu caracter de antinațională” și aprecia că cei ce susțineau aceste idei sunt „niște ignoranți, atât în ceea ce privește ortodoxia ca fond dogmatic, cât și din punctul de vedere al rostului pe care l-a îndeplinit în trecutul neamului românesc”¹⁹⁹.

Întreaga morală a Ortodoxiei, spune părintele Tudor, este străbătută de duhul renașterii, al transformării, al înnoirii, al părăsirii omului vechi și prefacerea lui într-un om nou, precum Mântuitorul Hristos spunea: „Adevăr grăiesc vouă că de nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii nu veți intra în împărăția cerurilor” (Mt 18, 3). Renașterea națiunii²⁰⁰ presupune o renaștere în conștiința individului, prin el renaște familia și societatea care-l ocrotește și prin aceasta însuși Statul. Numai ortodoxia are forța să aprindă în suflete dorința de renaștere și să asigure deplina ei realizare. Pildă în acest proces de renaștere sunt sfinții, care prin ajutorul harului divin și prin strădania lor neconținută au atins culmea desăvârșirii spirituale. Prin renașterea lor, s-a produs și o renaștere în sânul familiei și a societății în care s-au nevoit. Aceasta este o dovadă că ortodoxia nu este „ceva perimat, anacronic sau pasiv, că prin însăși principiile ei de viață, ortodoxia este destinată să fie în strădania de renaștere națională forța de căpetenie a reușitei acesteia. Numai prin ea se produce acel reviriment de ordin spiritual, ce se va reflecta și în viața familială, socială și chiar a Statului însuși”²⁰¹.

¹⁹⁷ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și renaștere națională”, p. 69.

¹⁹⁸ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și renaștere națională”, p. 69.

¹⁹⁹ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și renaștere națională”, p. 69.

²⁰⁰ Aluzie la Partidul Renașterii Naționale

²⁰¹ Pr. Demian TUDOR, „Ortodoxie și renaștere națională”, p. 70.

5.2.2. Sufletul creștin, răspuns la provocările ideologiei comuniste

Presa vremii relatează despre mai mulți prizonieri ruși, crescuți în negativismul ateu din U.R.S.S., care au cerut botezul creștin, confirmându-se prin aceasta axioma lui Tertulian, că *sufletul prin însăși esența sa are un caracter creștin*. Această axiomă a fost spusă în vremurile de prigoană a creștinilor din primele veacuri și a fost confirmată de mai multe ori de-a lungul vremii²⁰². După abolirea dictaturii regale, în 1940, au început să apară și primele semne ale ideologiei comuniste și în această parte a țării. Biserica și slujitorii ei cunoscând urmările acestei ideologii în spațiul Uniunii Sovietice, au încercat să prevină prin scrisul lor, prin atitudinile concrete ale vieții de zi cu zi, asemenea manifestări în spațiul românesc²⁰³.

În timpul activității pastorale a părintelui Tudor la parohia Arad-Șega, România a intrat în cel de-al Doilea război mondial, alături de Germania, împotriva Uniunii Sovietice, având ca obiectiv principal eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei, care fuseseră răpite de Uniunea Sovietică în anul 1940, în urma Pactului Ribbentrop-Molotov. Angajarea României în acest război era percepută și ca o luptă pentru reîntregirea țării, apărarea credinței și înlăturarea bolșevismului ateist care amenința și celelalte popoare ale Europei. Patriarhul Nicodim Munteanu, prin *Pastorala către cler și poporul dreptcredincios*, accentua caracterul sfânt al implicării României în război pentru dezrobirea teritoriilor răpite în anul 1940, dar și lupta împotriva ateismului bolșevic. Clerul a fost îndemnat să arate poporului dreptcredincios consecințele ideologiei comuniste atee, care a prefăcut pravoslavnică Rusia în cuibul tuturor fărădelegilor²⁰⁴.

Teologul Tudor M. Popescu analizează în articolul „Anticreștinismul comunist” situația creștinismului în Rusia, propaganda și prigoana pe care autoritățile bolșevice le-au dus împotriva Bisericii după revoluția bolșevică precum și rolul războiului, în plină desfășurare, de a face să înceteze această prigoană: „Este chiar prima dată în istoria omenirii, când un război și fără a fi anume un război religios, va hotărî poate, între altele, dacă omul mai are sau nu, mâine, dreptul și libertatea de a

²⁰² Pr. Demian TUDOR, „Anima est naturaliter Christiana”, în *BȘ*, An LXV (1941), Nr. 35, p. 285.

²⁰³ Pr. prof. dr. Ioan TULCAN, „O conștiință preotească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare...”, p. 96.

²⁰⁴ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 226.

crede în Dumnezeu. Este tocmai unul din aspectele paradoxale ale acestui război, care a început ca război de reparații și de spațiu vital și a ajuns, întinzându-se și evoluând, un război sfânt, o cruciadă, deși, fără îndoială, nu anume interesul religios primează în concepția celor care îl poartă. Dar dacă Dumnezeu nu figurează formal în planurile și în comunicatele de război, El este implicat în el de oameni, unii detestându-L, alții invocându-L, și are, în concepția lor, a câștiga sau a pierde, după cum va fi sfârșitul marelui conflict ideologic”²⁰⁵. Acest articol publicat alături de *Pastorala* Patriarhului Nicodim în revista *Biserica Ortodoxă Română* a constituit și un îndemn pentru preoții din Patriarhia Română de a aduce la cunoștința credincioșilor consecințele ideologiei bolșevice și suferințele pe care le-au îndurat credincioșii din Rusia. Din acest articol a avut posibilitatea părintele Tudor să extragă acele idei, despre care spune în timpul anchetei de la Securitate, că nici măcar nu îi aparțin, el a redat ce au spus alții²⁰⁶.

În acele condiții, preoții erau îndemnați de a menține treaz duhul credinței astfel încât oamenii să nu deznădăduiască, să se roage pentru ostașii români și pentru aliații României în acel război, să sprijine familiile celor aflați pe câmpurile de luptă și să manifeste vigilență față de propaganda sectară²⁰⁷.

Părintele Tudor s-a alăturat acestei îndemn și în articolul „Anima est naturaliter Christiana”, publicat în august 1941, amintește de războiul ce începuse de mai bine de două luni și de faptul că acel război a confirmat adevăruri pe care biserica creștină le propovăduiește neîntrerupt de aproape două milenii. După Revoluția bolșevică, peste sufletul Rusiei au trecut silnicii mari. Biserica Rusă, care după căderea Constantinopolului sub turci, își asumase rolul de a proteja bisericile din Răsăritul creștin, a ajuns să fie pustiită de cea mai cruntă prigoană, ce s-a petrecut vreodată în istoria Bisericii creștine. Se cunoșteau doar în parte procedurile pe care tovarășii lui Troțki, Lenin, Kalinin și Stalin le-au folosit, pentru ca să scape sufletele din cătușele creștinismului. Monstruozitatea lor se va cunoaște însă mai târziu. Din relatările unor martori oculari, s-a aflat despre torturile la care erau supuși creștinii din Rusia care își

²⁰⁵ Teodor M. POPESCU, „Anticreștinismul comunist” în *BOR*, An LX (1942), Nr. 3-4, p. 14.

²⁰⁶ Preot dr. Pavel VESA, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, p. 460.

²⁰⁷ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 229.

mărturiseau credința. Constituția staliniană din anul 1936, proclama la art. 124, libertatea propagandei antireligioase. Prigoana Bisericii era însoțită de o propagandă călăuzită de un fanatism orb și de o educație întemeiată pe negarea a tot ce aparține domeniului religios. Prin aceasta, comuniștii se străduiau să facă din tinerii ruși, cei mai cutezători dușmani ai lui Dumnezeu. S-au creat societăți pentru propagarea ateismului, se organizau procesiuni umilitoare pentru creștini, în care erau parodiate cele mai sacre taine ale Bisericii. Mii de preoți au fost deportați în Siberia sau uciși fără milă, iar marile catedrale au fost transformate în magazine sau grajduri pentru animale. Dar toate aceste silnicii, n-au reușit să stârpească credința din sufletul oamenilor. Candela credinței în Dumnezeu, n-a încetat să ardă în sufletul Sfintei Rusii de ieri. S-au ucis trupuri, s-au ars catedrale, dar n-au putut distruge sufletele în care a rămas credința în Dumnezeu, adeverindu-se cuvintele Mântuitorului: „Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă” (Mt 10, 28)²⁰⁸. Pe măsura înaintării armatelor germană și română, în teritoriile eliberate de stăpânirea bolșevică, a început din nou să se audă dangătul clopotelor care chema iarăși la rugăciune poporul rus, constatându-se încă odată că sufletul omului, cu toate prigoanele la care poate fi supus trupul, este și va fi creștin²⁰⁹.

În articolul amintit Teodor M. Popescu analizând cauzele și implicațiile războiului din perspectiva luptei împotriva ideologiei bolșevice spunea că acesta care urmărea răspândirea în întreaga lume a ideilor sale și prin aceasta distrugerea identității naționale a popoarelor, a cărui componentă esențială este credința în Dumnezeu²¹⁰.

²⁰⁸ Această axiomă a fost validată chiar de I.V. Stalin, marele persecutor al Bisericii Ruse care în copilărie a urmat cursurile Seminarului teologic din Tiflis, a persecutat Biserica îndeosebi între 1930-1940, dar în timpul Marelui Război, când armata germană era la porțile Moscovei, a ordonat ca o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului să fie purtată cu un avion de luptă, pe deasupra Moscovei, vremea s-a înrăutățit, gerul năprasnic a oprit ofensiva germană iar la 6 decembrie ziua Sfântului Nicolae și ziua de naștere a lui Stalin, a pornit marea contraofensivă sovietică. După marea victorie de la Kursk, din august 1943, Stalin a inițiat și a sprijinit alegerea patriarhului Moscovei și a întregii Rusii și formarea Sfântului Sinod în jurul patriarhului, mii de parohii au fost reactivate, (Boris Buzilă, „De Dumnezeu hărăzitul ocârmuitor. Reabilitarea lui Stalin în retorica Bisericii Ortodoxe Ruse”, în *Tabor*, An XIV, Nr. 8, pp. 47-50).

²⁰⁹ Pr. Demian TUDOR, „Anima est naturaliter Christiana”, p. 286.

²¹⁰ Teodor M. POPESCU, „Anticreștinismul comunist”, p. 15.

În anul 1942, părintele Tudor a scris și a publicat în revista *Biserica și Școala* articolele împotriva ateismului bolșevic, cu titlurile: „A fost distrus creștinismul în Uniunea Sovietică?”; „Poate fi distrusă religia?”; „Este religia opium pentru popor?”.

În acea vreme și revista *Biserica Ortodoxă Română*, organul de presă al Sfântului Sinod, a publicat mai multe informații despre prigoana la care era supusă Biserica rusă, de către conducerea bolșevică a URSS. Astfel în recenzia de la rubrica „Lucrări cu caracter general” din *BOR*, Nr. 5-6 din 1938 se analizează articolul preotului Gavrilcov K., „Viața bisericească în U.R.S.S”, în care se spune: „S-a scris foarte mult cu privire la situația tristă, în care se găsește viața bisericească din Rusia Sovietică. Dacă în primii ani din guvernarea bolșevicilor s-a scos în evidență de toată presa mondială persecuțiile fără pereche în istoria omenirii, la care a fost expusă biserica rusească, în anii din urmă relațiile presei sunt contradictorii. O înfățișare adevărată a vieții religioase din Uniunea Sovietică, ne prezintă preotul K. Gavrilcov într-un șir de articole ale sale. Autorul descoperă cum se desfășoară în ultimul timp activitatea antireligioasă a statului comunist sovietic. În timpul revoluției și în primii ani de domnie ai bolșevismului persecuțiile împotriva Bisericii au fost îndreptate mai ales împotriva organizației ei externe. Cu toate acestea Biserica n-a fost distrusă, deoarece ea se sprijinea nu atât pe o organizație fizică, cât pe forțe spiritual-morale. În ultimul timp, politica antireligioasă a statului a adoptat metode noi pentru a clătina aceste forțe. S-a dat mare atenție și sprijin moral și material *Uniunii ateilor militanți*, care prin agenții săi colindau printre populație și organizau lupta antireligioasă, se țineau conferințe, se deschideau biblioteci, se înființau societăți, se organizau manifestații, pentru atragerea muncitorilor la ateism. În anul 1932, dictatorul Stalin a decretat un plan quintinal antireligios, potrivit căruia, în anul 1937 toate credințele și cultele religioase trebuiau lichidate. Cu toate acestea, presa antireligioasă în ultimul timp cu un ton pesimist, constată, că după 1932 activitatea ateilor militanți se afla în decadență. Se atrăgea atenția, că o parte din tineretul școlar era atras de Biserică și chiar organizat în societăți religioase. Autorul prezenta un bogat material din presa sovietică, prin care încerca să dovedească faptul că Biserica, cu toate prigonirile, progresează și din cauza slăbirii entuziasmului ateilor militanți, dar și prin puterea credinței și curățenia vieții clericilor și creștinilor, prin care atrage mai ales

tinerele idealiste. Ceea ce se petrece în U.R.S.S. dovedește exact un adevăr istoric, că persecuțiile nu numai că nu nimicesc sentimentul religios, ci dimpotrivă, mai mult îl adâncesc²¹¹. La *Cronica externă* a aceleiași reviste, în recenzie la articolul „Neutralitate religioasă de Em. Iaroslavski”, se arată că Partidul Comunist și Comsomolul, tindeau pentru o neutralitate față de religie. Iaroslavski, în calitate de președinte al uniunii ateilor, a vizitat mai mulți fruntași ai partidului comunist și a văzut că în casele lor, mai mulți comuniști, aveau icoane pe pereți. La întrebarea: „Pentru ce nu vă lepădați de prejudecata religioasă?”, comunistul Volcov i-a răspuns: „Soția mea nu permite să le dau jos”²¹².

În articolul „A fost distrus Creștinismul în Rusia Sovietică?”, părintele Tudor arată că această prigoană nu s-a mărginit doar la aplicarea mijloacelor de violență ci acestea au fost însoțite de propagandă antireligioasă, căreia erau îngăduite orice mijloace pentru distrugerea oricărei idei de religie și de Dumnezeu. Educația ateistă a fost impusă în familie, școală și universitate. Arta, știința și tehnica, toate au fost puse în slujba acestei propagande²¹³. Bolșevicii au propovăduit ideea lui Marx conform căruia religia ar fi „opium pentru popor”, ar fi un instrument de exploatare a proletarilor de către capitaliști, ar fi „o stavilă în calea înfăptuirii revoluției comuniste, de aceea se justifica orice mijloc de propagare a necredinței și de răspândire a ideilor ateiste în rândul maselor populare. Această propagandă era socotită ca o măsură de Stat, căreia nu i se putea împotrivi nimeni și nimic. Mai mult decât atât, fiecare cetățean trebuia să fie un ateu militant, iar cel care îndrăznea să mai creadă în Dumnezeu proscris în Rusia, era socotit dușman al revoluției și era practic exclus din societate ca să nu mai poată împiedica succesul acțiunii de ateizare. Nu era îngăduită indiferența și pasivitatea în această propagandă antireligioasă”²¹⁴. Cu toate acestea rezultatele nu au fost cele așteptate, dimpotrivă, s-a confirmat adevărul potrivit căruia religia creștină nu poate fi distrusă. După încetarea prigoanei, creștinismul din Rusia a reînviat, bisericile au fost deschise, icoanele și odorele ascunse au apărut ca din pământ, metaniile pravoslavnicului rus de ieri,

²¹¹ Vezi: BOR, An LVI (1938), Nr. 5-6, mai-iunie, pp. 254-255.

²¹² Vezi: BOR, An LVI (1938), Nr. 5-6, mai-iunie, pp. 284-285.

²¹³ Pr. Demian TUDOR, „A fost distrus Creștinismul în Rusia Sovietică?” în BS, An LXV (1941), Nr. 29, p. 237.

²¹⁴ Pr. Demian TUDOR, „Poate fi distrusă religia?” în BS, An LXV (1941), Nr. 30, p. 245.

însoțeau iarăși mulțumirile pe care le înalta cerului pentru binefacerile Sale. Toate aceste arată adevărul spus de Mântuitorul Hristos: „voi zidi biserica mea și nici porțile iadului nu o vor birui” (Mt 16, 18-19)²¹⁵.

În articolul „Poate fi distrusă religia?”, părintele Tudor arăta că religia creștină cu puterea dată de Dumnezeu, a trecut peste toate prigoanele la care a fost supusă de-a lungul veacurilor. Religia fiind un raport liber și conștient al omului cu Dumnezeu, în sufletul omului a fost sădită tendința spre Creator și în virtutea acestei predispoziții sufletești, omul îl caută mereu, dorește să-L cunoască și să trăiască în comuniune cu El, după cum spune Psalmistul David: „Cum dorește cerbul izvoarele de apă, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule! Însetat-a sufletul meu după Dumnezeul cel viu. Însetat-a sufletul meu după Tine, ca într-un pământ sec, uscat și fără de apă!” (Ps 41, 1-2). Creștinismul având originea în învățătura Fiului lui Dumnezeu, primește și nimbul veșniciei, așa cum și Mântuitorul Iisus Hristos, întemeietorul creștinismului, este veșnic²¹⁶.

În articolul „Religia este opium pentru popor?”, publicat la 2 august 1942, părintele Tudor combate afirmația lui Karl Marx „religia este opiu pentru popor” spunând despre acesta că fiind „evreu prin naștere, el nu putea decât să urască religia creștină și să lupte pentru distrugerea ei”²¹⁷. Cercetarea obiectivă a concepției creștine, sub toate aspectele ei, încă de la nașterea Mântuitorului Hristos, constată falsitatea afirmației marxiste. Nu numai că nu este o religie a iluziilor deșarte, fără corespondență în lumea pământească și supranaturală, ci este cea mai sigură cale de înălțare a omului pe culmea fericirii, pe care „ochiul n-a văzut-o, urechea n-a auzit-o și la inima omului nu s-a suit” (1 Cor 2, 9). Creștinismul este o concepție de viață, care armonizează clasele sociale în jurul aceleași paternități divine și redă omului mulțumirea și fericirea pe care nu o mai poate întâlni nicăieri în viața pământească²¹⁸. Religia creștină este cel mai desăvârșit izvor de împlinire a aspirațiilor omului după Adevăr, Bine și Frumos, ea descoperă toate acestea împlinite în Ființa dumnezeiască. Despre aceasta, părintele Tudor spune: „În fața dorinței după o

²¹⁵ Pr. Demian TUDOR, „A fost distrus Creștinismul în Rusia Sovietică?”, p. 238.

²¹⁶ Pr. Demian TUDOR, „Poate fi distrusă religia?”, p. 246.

²¹⁷ Pr. Demian TUDOR, „Religia este opium pentru popor?”, în BȘ, An LXVI (1942), Nr. 31, p. 253.

²¹⁸ Pr. Demian TUDOR, „Religia este opium pentru popor?”, p. 254.

viață liniștită și fără de sfârșit, îți dă siguranța veșniciei; în fața tendinței tale după perfecțiune intelectuală, sau orice altă perfecțiune în genere, îți așează perfecțiunea absolută a Creatorului tău; iar în fața strădaniei tale de a-ți exterioriza iubirea, îți arată însuși principiul și izvorul suprem al acestei iubiri: pe Dumnezeu”²¹⁹. A accepta afirmația lui Marx ar însemna „a trage cu buretele peste toate înfăptuirile de ordin cultural, social și civilizator din cele aproape douăzeci de veacuri de viață creștină de până aici. Cel ce subscrie o atare insinuare ori este prea încrezut în ascuțimea minții sale, ori este mânat de un duh satanic de negație, ori vrea să-și atingă anumite rosturi pe cari le ascunde de lumina zilei. Aceasta de fapt o urmărea și Karl Marx. El nu voia altceva decât înlocuirea creștinismului cu o altă religie: *mesianismul proletar*. În locul Dumnezeului creștin, el a vrut să pună pe Marele Anonim: proletariatul. Și ce fericire ar fi putut să aducă omenirii această nouă religie, ne-o evidențiază îndeajuns trista experiență din sânul poporului rus”²²⁰.

Aceste articole au fost ca niște profeții pentru niște vremuri ce aveau să vină și peste societatea românească, vremuri care aveau să aducă grele încercări și pentru părintele Tudor.

În articolul „Lângă popor”, părintele Tudor arată că Biserica noastră ortodoxă este Biserica poporului și se identifică permanent cu nevoile și lipsurile lui, îl sprijină în aspirațiile lui cele bune²²¹. Adresându-se preoților, el spune că această lucrare a Bisericii ne obligă „să împlinim cu aceeași râvnă apostolică, chemarea statornicită ei – după cum am văzut – chiar de Fiul lui Dumnezeu. Să ne plecăm asupra tuturor nevoilor păstoriților noștri, să turnăm balsamul vindecării depline peste toate rănilor lor, să-i călăuzim și să-i îndrumăm pe cărarea adevăratei vieți de bună armonie, de frățietate deplină și de bună înțelegere între toți. Lucrând în acest chip, nu numai că ne încopciem activitatea noastră prezentă de cea din trecut, dar împlinim, în același timp, în chipul cel mai strălucit, lozinca lăsată nouă de Mântuitorul Hristos: „Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale” (In 10, 11)”²²².

În articolul „Spiritul democratic al Bisericii Ortodoxe”, scris la câteva săptămâni după instaurarea guvernului comunist condus de dr. Petru

²¹⁹ Pr. Demian TUDOR, „Religia este opium pentru popor?”, p. 255.

²²⁰ Pr. Demian TUDOR, „Religia este opium pentru popor?”, p. 255.

²²¹ Pr. Demian TUDOR, „Lângă popor” în BS, Anul LXIX (1945), Nr. 15, p. 105.

²²² Pr. Demian TUDOR, „Lângă popor”, p. 106.

Groza la 6 martie 1945, părintele Tudor spune că Biserica ortodoxă „este și a fost întotdeauna o instituție adânc democratică, o instituție care îmbrățișează cu aceeași dragoste nepărtinitoare pe toți credincioșii săi și le împărtășește la toți, deopotrivă, harul său mântuitor”²²³. Spiritul democratic al Bisericii se vede și din participarea credincioșilor la conducerea Bisericii ortodoxe, din promovarea permanentă a ideilor de libertate și frățietate. Biserica a susținut înlăturarea sclaviei și a promovat familia creștină, a amenajat și susținut cele dintâi spitale și instituții de binefacere de îngrijindu-se de cei săraci și bolnavi²²⁴.

La încheierea ostilităților celui de-al doilea Război mondial, la 9 mai 1945, părintele Tudor a scris articolul „Pace vouă”! În acest articol amintește că adevărata pace o dobândește omul doar alături de Hristos Cel ce a înviat din morți și s-a adresat ucenicilor săi cu salutul „Pace vouă!” risipindu-le toată îndoiala și întristarea. Părintele Tudor amintește că Biserica a propovăduit întotdeauna iubirea și buna înțelegere între oameni. Acest salut de „Pace vouă!”, cuprinde și o chemare la buna înțelegere între oamenii, la o pace întemeiată pe libertate dreptate și adevăr, care să dăinuiască și să tămăduiască rănilile războiului²²⁵. Lumea cea nouă ce se dorea clădită după război presupunea o mentalitate nouă, care să asigure oamenilor o viață mai demnă și mai bună. Condiția esențială pentru aceasta, era înlăturarea sentimentului de ură și crearea unei armonii sociale. Religia creștină este o religie a iubirii și armoniei între toți oamenii. Mântuitorul Hristos ne cheamă pe toți la adevărata iubire, zicând: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă supără și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru cel din ceruri, care soarele Său îl răsare și peste cei răi și peste cei buni și plouă și peste cei dreپți și peste cei nedreپți” (Mt 5, 44-45), și „Poruncă nouă vă dau: Să vă iubiți unul pe altul. Precum v-am iubit Eu pe voi, așa să vă iubiți și voi unul pe altul. După aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi” (In 13, 34-35). Aceste îndemnuri stau la temelia lucrării Bisericii în lume. Când omul a nesocotit aceste principii a avut parte rele și amărăciune, tot ce a zidit s-a năruit. În continuare, părintele Tudor spune:

²²³ Pr. Demian TUDOR, „Spiritul Democratic al Bisericii Ortodoxe”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 17, p. 121.

²²⁴ Pr. Demian TUDOR, „Spiritul Democratic al Bisericii Ortodoxe”, p. 121.

²²⁵ Pr. Demian TUDOR, „Pace vouă!”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 20, pp. 149-150.

„Lumea cea nouă ce trebuie să se nască la sfârșitul acestui război, trebuie să fie o lume renăscută în duhul dragostei propovăduită de Hristos, o lume în care armonia și frățietatea între om și semenul său să nu mai fie doar o simplă lozincă, ci o realitate înfăptuită în toată măreția ei! Numai dacă vom conlucra cu toții la un loc pentru clădirea unei astfel de lumi, ne vom dovedi că suntem și urmașii lui Hristos și oameni în adevăr. La această trudă a vremii de azi, Biserica este chemată în primul rând să-și dea aportul ei prețios. Să o facem deci cu toții în chip deplin”²²⁶.

În articolul „Colportajul”, părintele Tudor amintește de rolul presei bisericești ca mijloc de pastorație în Biserică, prin aceasta preotul poate fi în contact permanent cu credincioșii săi. Cu toate că din proprie inițiativă preotul este dator să stea în mijlocul turmei sale, să cunoască păsurile și necazurile oamenilor și să aplice balsamul alinător, îndeosebi la parohiile din orașe acest lucru este dificil de realizat și atunci cuvântul scris în revistele religioase sau în cărțile duhovnicești poate ajunge mai ușor la sufletul credincioșilor și astfel: „O carte bună, o revistă care să dezbată în paginile ei tot ceea ce ar putea interesa spiritul creștinului, dornic de mântuire deplină, e cel mai desăvârșit mijloc de conducere a lui pe calea adevăratei înălțări”²²⁷.

Părintele Tudor arată că în pastorația modernă, pastorația individuală este cel mai desăvârșit mijloc de conducere a omului la Hristos, cu toate acestea erau și dintre cei care nu erau de acord cu acest mod de pastorație, socotind că menirea preotului este de a mijloci între Dumnezeu și om, coborând asupra acestuia harul ceresc prin mijlocirea căruia acesta să poată ajunge la mântuire. Aceasta presupune că preotul își va desfășura activitatea sa numai prin slujirea cultului divin, în locașul bisericii²²⁸. Pastorația individuală asigură înțelegerea mai atentă a problemelor care frământă sufletul credincioșilor, preocupările și gândurile, bucuriile și necazurile lor. Cu toate acestea erau unii preoți care s-au opus acestui tip de pastorație spunând că rostul preotului e să mijlocească între Dumnezeu și om, să coboare asupra omului harul ceresc, prin actele cultului divin. Alții socoteau că pastorația individuală este mijlocul cel mai sigur pentru călăuzirea credincioșilor spre viața cea

²²⁶ Pr. Demian TUDOR, „Lumea cea nouă”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 25, pp. 181-182.

²²⁷ Pr. Demian TUDOR, „Colportajul”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 26-27, pp. 189-190.

²²⁸ Pr. Conf. Univ. Dr. Lucian FARCAȘIU, „Preocupări de Teologie Liturgică și Pastorală ale profesorilor de la Institutul și Academia Teologică din Arad...”, p. 191.

adevărată propovăduită de Mântuitorul Hristos și Biserica Lui, de aceea spune părintele Tudor: „Vremurile de adânci prefaceri prin care trecem acum, la sfârșitul acestui război, parcă cer tot mai insistent de la noi slujitorii altarelor o pastorație de felul celei din urmă. Conștiința atât de zburciunată a omului de azi, ca și sentimentele lui religioase așa de crunt răscolite prin purtarea neomenoasă a războiului ce abia s-a terminat, parcă cer de la preot o zăbovire din ce în ce mai îndelungată în suflul și inima celui care așteaptă de la el balsamul alinător al cuvântului dumnezeiesc. Sunt atâtea răni de vindecat, sunt atâtea lipsuri de împlinit, sunt atâtea deznădejdi de îndreptat, încât prilejul unei slujbe, oricât de înălțătoare ar fi ea, totuși nu le poate îngloba pe toate în mireasma reînnoitoare a harului său. Trebuie clipe mai îndelungate, trebuie convorbiri mai adânci, trebuie zăboviri mai atente și mai apropiate, pentru ca și leacul tămăduitor să fie aplicat la timp și cu efect cât mai înălțător”²²⁹.

Vremurile noi cer din partea Bisericii un duh nou prin care să arate tuturor drumul cel mai sigur spre mântuirea credincioșilor, duh care să înțeleagă nevoile sufletului și să ajute la tămăduirea lui. Duhul misionar s-a manifestat în toată vremea în viața Bisericii, începând de la Mântuitorul Hristos și apostolii Săi, a Sfinților Părinți și îndeosebi în vremea convertirii popoarelor barbare. Părintele Tudor amintește în anul 1946, de duhul misionar are se manifesta în acea vreme în Eparhia Aradului prin purtarea de grijă a episcopului Andrei Magieru, acel duh care era „o trâmbiță care va chema sufletele în ceruri”²³⁰.

După război se cerea din partea preotului o activitate mai intensă, pentru rezolvarea problemelor neglijate, care își așteptau rezolvarea pentru ca oamenii să aibă un nivel de trai mai bun. Preotul era dator să folosească orice ocazie și orice condiții pentru a ajunge la inima credincioșilor săi. Un asemenea loc ofereau în acele vremuri casele culturale, a căror menire era ridicarea culturală a poporului de la sate, printr-o activitate comună a bisericii, a școlii și a celorlalte autorități ale statului. Războiul a întrerupt activitatea acestor case și tinerii întorși de pe front, așteptau reluarea activităților culturale. Părintele Tudor considera Casa culturală ca un al doilea amvon, prin mijlocirea căruia, credincioșii puteau fi îndrumați spre limanul vieții propovăduite de Hristos. Aici se

²²⁹ Pr. Demian TUDOR, „Pastorația individuală”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 28, pp. 197-198.

²³⁰ Pr. Demian TUDOR, „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 4, pp. 17-18.

puteau completa sfaturile și îndrumările, preoții se puteau apropia de inimile celor ce se din diferite pricini nu participau la slujbele din biserică. Aici se puteau conștientiza patimile și cultiva virtuțile creștinilor din comunitatea respectivă²³¹. O lume mai bună, o societate ideală își dorește fiecare om. În vremea de început a comunismului, se propovăduia de către orânduire zidirea omului nou, a unei lumi noi, care trebuie să înceapă cu educația tineretului considerând că în sufletul maleabil al tinerilor se pot imprima idealuri deschizătoare de orizonturi noi și de aici se poate începe făurirea unei societăți noi lipsită de pasiunile urâte care învrăjesc oamenii. Biserica poartă de grijă tinerilor încă de la ieșirea lor din cristelnița Sfântului Botez, luminându-le mintea și deschizându-le inima, ocrotindu-i de pasiunile rele și arătându-le calea spre culmile desăvârșirii omenești. Părintele Tudor amintește de „Societatea Sf. Gheorghe”, în cadrul căreia tineretul primea o îndrumare creștină, după învățătura Mântuitorului Hristos și roadele cele bune s-au făcut simțite în viața parohiilor, dar ca orice lucru bun și această mișcare s-a stins rămânând doar un simplu nume. Vremurile acelea impuneau ca alături de activitatea cultică, o zăbovire a preotului în mijlocul tineretului, pentru a cunoaște și răspunde la problemele lui²³².

Adresându-se preoților-duhovnici în articolul „Filocalia”, părintele Tudor face o prezentare a volumelor din Filocalie traduse și publicate de părintele Stăniloae, arătând rostul lor pentru viața creștinilor. Scopul vieții omului este desăvârșirea sau dobândirea „asemănării cu Dumnezeu” după îndemnul Mântuitorului Hristos care zice: „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este” (Mt 5, 48). Pentru a ajunge la această stare, omul are nevoie de credință și de împreună lucrarea harului divin dar și de îndrumare pentru a învinge slăbiciunile și ispitele care încearcă să-l abată de la drumul lui. Este nevoie de dobândirea unor deprinderi launtrice, prin care să rămână statornic în nevoințele sale, să alunge răul și să cugete numai la cele plăcute lui Dumnezeu și să împlinească faptele bune²³³. Conducerea sufletului pe această cale se face „în mod științific” după anumite reguli lăsate de Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din veacurile IV-XIV, adunate de

²³¹ Pr. Demian TUDOR, „Casa culturală”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 9, p. 57.

²³² Pr. Demian TUDOR, „Un capitol de pastorație: tineretul”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 20, p. 149.

²³³ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, p. 197.

Sfântul Nicodim Aghioritul (1748-1809) și tipărite în anul 1782 cu titlul: „FILOCALIA, sau culegere din scrierile Sfinților Părinți cari arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși”²³⁴. Chiar dacă aceste scrieri par a se adresa doar monahilor, ele sunt de folos și creștinilor din lume, îndemnul la desăvârșire este adresat tuturor, nu există o demarcație netă între viața monahului și a creștinului din lume, fiecare este dator a se nevoi pentru a îndeplini idealul desăvârșirii. În paginile Filocaliei fiecare găsește o călăuză sigură către zorile senine ale viețuirii în Duh și Adevăr²³⁵. Părintele Tudor concluzionează: „Filocalia pune la îndemâna oricui, calea cea mai sigură pentru călăuzirea sufletului omenesc către o viață practică în duh ortodox, către o viață în care împlinirea neîncetată a poruncilor dumnezeiești și dragostea față de semen, ca și abnegația deplină pentru Hristos, face să rodească icoana adevăratului om, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”²³⁶.

În articolul „Fondul de editură” părintele Tudor militează pentru înființarea unei edituri la nivelul Eparhiei Aradului prin care să se tipărească cărți religioase pentru cler și popor mai ales atunci, când statul a dat iarăși libertate deplină sectelor și asociațiunilor religioase care re-luat propaganda pentru dobândirea de noi aderenți, folosindu-se și de reviste și broșuri religioase, prin care propagau ideile și învățăturile lor, urmărind zdruncinarea unității de credință a românilor ortodocși²³⁷. Părintele Tudor milita pentru tipărirea cărților religioase pentru popor, scrise pe înțelesul tuturor și în spiritul acelor vremuri²³⁸. El susținea și tipărirea de cărți religioase pentru copii, având un conținut corespunzător vârstei și preocupărilor lor²³⁹. Pentru finanțarea acestor tipărituri, era necesar înființarea unui fond de editură din subscrieri benevole și din donațiile făcute de către preoții și parohiile din întreagă Eparhie²⁴⁰.

În articolul „Dovada iubirii”, părintele Tudor spune că esența creștinismului este viețuirea omului în comuniune de iubire cu Dumnezeu și cu semenul său. Iubirea creștină este dinamică și se manifestă prin

²³⁴ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, p. 197.

²³⁵ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, p. 198.

²³⁶ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, p. 198.

²³⁷ Pr. Demian TUDOR, „Fondul de editură”, în BS, Anul LXX (1946), Nr. 28, p. 213.

²³⁸ Pr. Demian TUDOR, „Fondul de editură”, p. 213.

²³⁹ Pr. Demian TUDOR, „Fondul de editură”, p. 214.

²⁴⁰ Pr. Demian TUDOR, „Fondul de editură”, p. 214.

fapte mărețe din care decurg revărsările caritative asupra mizeriei ome-nești, materializate prin agape, spitale, leprozerii, aziluri și alte așeză-minte caritative. Prin acest articol părintele Tudor îndemna credincioșii să vină în sprijinul celor afectați de secetă din Moldova și o parte a Mun-teniei, amintind îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Prisosința voastră să împlinească acum lipsa aceloră, pentru ca și prisosința lor să împli-nească lipsa voastră, spre a fi potrivire” (2 Cor. 8, 14)²⁴¹.

În articolul „Seceriș mult secerători puțini”, părintele Tudor descrie situația parohilor din Maramureșul voievodal, care între anii 1940-1945 a fost despărțit de țară și a avut parte de prigoana maghiară, locașurile de cult, au fost desființate iar preoții au fost izgoniți și atunci era nevoie de odoare sfinte, cărți de ritual și de obiectele necesare săvârșirii sfinte-lor slujbe. Era mare lipsă de preoți, de pildă, la protopopiatul Sighet, la 15 parohii erau numai 2 preoți, „un ieromonah simplu și un preot cu școala primară”. Poporul fiind văduvit de purtarea de grijă a păstorilor săi se risipește și apucă pe alte cărări. Acolo secerișul era mult, dar lu-crătorii erau puțini²⁴². Prin acel articol părintele Tudor transmite îndem-nul către clericii din Eparhie, care ar fi dispuși să păstorească credincioșii din acele locuri²⁴³.

În articolul „Iisus Hristos proclamă o nouă ordine”, părintele Tudor arată că Mântuitorul Hristos, prin venirea în lume și prin lucrarea Lui, a proclamat o nouă ordine de pe urma căreia a răsărit o comunitate nouă, un om nou și o lume nouă²⁴⁴. În fața celor adunați în sinagogă Mântuitorul Hristos arăta misiunea lui: „Duhul Domnului peste mine, pentru că m-a uns să binevestesc săracilor. M-a trimis să vindec pe cei zdrobiți la inimă, să propovăduiesc robilor iertare și orbilor vedere. Să slobozesc pe cei apăsați, să vestesc anul milei Domnului” (Lc 4, 18). Iar în cea dintâi predică a zis: „Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția ceruri-lor” (Mt 4, 17). Părintele Tudor spune că „noua împărăție pe care Iisus a venit s-o întemeieze în lume, nu este o împărăție pământească, nici o simplă reformă socială cum s-au străduit unii învățați s-o dovedească, după cum nu poate fi nici un program de guvernare a mulțimilor. Dim-

²⁴¹ Pr. Demian TUDOR, „Dovada iubiri”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr 37, p. 277.

²⁴² Pr. Demian TUDOR, „Seceriș mult, lucrători puțini”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 41, p. 309.

²⁴³ Pr. Demian TUDOR, „Seceriș mult, lucrători puțini”, p. 310.

²⁴⁴ Pr. Demian TUDOR, „Iisus Hristos proclamă o nouă ordine”, în *BS*, Anul LXXI (1947), Nr. 3, p. 9.

potrivă ea este o împărăție în lumea spiritului, o împărăție despre care chiar Iisus Hristos spunea: „Nu veți putea zice că este aici sau acolo, ci iată că ea este înlăuntrul vostru” (Lc 17, 21). Este lumea sufletului care-l caută pe Dumnezeu, îl iubește și vrea să trăiască în armonie cu El. Noua ordine pe care o proclama Fiul lui Dumnezeu se referă la domeniul sufletului, curățit de formalismul prescripțiilor formulate de cărturari și farisei, împăcat cu Creatorul prin jertfa Fiului Său, îndreptat pe cărarea orânduiri morale. Este procesul spiritual de intrare a omului în propria conștiință și a face ordine, e lucrarea de curățire duhovnicească, ca temelie a unei alte vieți, plină de fericire”²⁴⁵.

În ultimul său articol, publicat în ultimul număr al revistei *Biserica și Școala*, publicat la Praznicul Rusaliilor din anul 1948, intitulat „Școala Duhului Sfânt”, părintele Tudor amintește de cei șase ani de „Școala de Duminică” care se desfășura în Eparhia Aradului. Această școală de evanghelizare și de petrecere duhovnicească a după amiezii de Duminică, era menită să poarte în sine mireasma sfințitoare a acelui „vânt ceresc”, care luminează și întărește, curățește și călăuzește pașii preotului și credincioșilor spre limanul vieții duhovnicești. Școala a fost pusă sub călăuză Duhului Sfânt, prin ea se reeditau vechile școli catehetice din primele veacuri de viață creștină. Evanghelizarea este necesară pentru a potoli setea sufletească a credincioșilor și crearea unei atmosfere spirituale în Biserică, pentru apărarea credincioșilor în fața acțiunilor sectare. „Școala de Duminică” a fost benefică pentru completarea predicilor preotului²⁴⁶. „Școala de Duminecă” a devenit un act auxiliar a amvonului, în scopul unei bune evanghelizări a credincioșilor. Aici se puteau lămurii învățăturile eretice ale sectarilor și învăța pe credincioși adevărurile de credință ortodoxă, pentru a trăi după voia Stăpânului din cer²⁴⁷. Părintele Tudor spunea despre „Școala de Duminică”: „E școala în atmosfera și viața căreia Duhul adevărului, făgăduit și mai apoi trimis lumii prin Fiul lui Dumnezeu, își face simțită prezența și lucrarea Lui în viața Bisericii lui Hristos. E, în fine, școala în care acest Duh, prin glasul autorizat al propovăduitorilor Cuvântului lui Dumnezeu, ne va călăuzi la tot adevărul: „căci nu va vorbi dela sine, ci câte va

²⁴⁵ Pr. Demian TUDOR, „Iisus Hristos proclamă o nouă ordine”, p.10.

²⁴⁶ Pr. Demian TUDOR, „Școala Duhului Sfânt”, în *BS*, Anul LXXII (1948), Nr. 25-26, p. 185.

²⁴⁷ Pr. Demian TUDOR, „Școala Duhului Sfânt”, p. 186.

auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti" (*In* 16, 13)²⁴⁸. La acest număr revista *Biserica și Școala* s-a oprit până în anul 1990.

Observăm că temele abordate analizează termeni din noua doctrină comunistă impusă începând cu anii 1945-1946, respectiv, poporul, pacea, noua ordine, lumea cea nouă, conținutul articolelor este însă cu totul străin de această ideologie. Părintele Tudor se exprimă viu, convingător arătând că realitățile sociale, cuvintele propovăduirii și instituțiile pot fi recuperate în viața lui Hristos²⁴⁹.

5.3. Duhovnicești

5.3.1. Drumul vieții tânărului creștin

În publicația *Calea Mântuirii*, părintele Tudor răspunzând chemării episcopului Andrei Magieru, a publicat la rubrica „Tânărul creștin” un șir de articole prin care învață tinerii ce să creadă și cum să trăiască ca să se mântuiască²⁵⁰. În acele articole sunt descriși pașii ce trebuie urmați pentru îndreptarea vieții și dobândirea mântuirii. Înainte de toate, părintele Tudor recomandă a cugeta la părțile bune și la părțile rele din viața omului, la importanța gândurilor și rolul învățăturilor Mântuitorului Iisus Hristos în alegerea drumului vieții²⁵¹. Despre necesitatea îndrumării omului pe acest drum, zice: „Se spune mereu în ultima vreme, că omul trebuie îndrumat într-alt chip decât a fost până aici, că trebuie să fie corectat de prea multele slăbiciuni pe care împrejurările și oamenii i le-au vârât în suflet, că trebuie în fine ridicat pe o treaptă mult mai ridicată, atât din punct de vedere cultural cât și social... Noi credem că numai învățătura și exemplul vieții Mântuitorului nostru Iisus Hristos, poate asigura o desăvârșită și sănătoasă îndrumare a tineretului, pentru ca mâine el să-și asigure un viitor mai bun pe seama întregii omeniri”²⁵². Părintele Tudor încearcă să scoată în evidență rolul decisiv al părinților în educația copiilor și datoria tinerilor de a asculta sfatul părinților,

²⁴⁸ Pr. Demian TUDOR, „Școala Duhului Sfânt”, p. 186.

²⁴⁹ Pr. Prof. Dr. Vasile VLAD, „Activitatea publicistică a părintelui Tudor Demian oglindită în revista *Biserica și Școala*”, p. 118.

²⁵⁰ Pr. Prof. Dr. Cristinel IOJA, *Ilarion V. Felea(1903-1961): preotul, teologul, mărturisorul*, nota 559, p. 160.

²⁵¹ Pr. Demian TUDOR, „Tânărul creștin”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 2, pp. 13-14.

²⁵² Pr. Demian TUDOR, „Tânărul creștin”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 2, pp. 13-14.

după îndemnul Scripturii care zice: „Ascultă, fiul meu, învățătura tatălui tău și nu disprețui povețele maicii tale” (*Pilde* 1, 8). Cărțile Sfintei Scripturi insistă asupra relației dintre părinți și copii, părinții sunt cei care prin iubirea și purtarea de grijă față de copii lor, le pot da acestora cele mai potrivite povețe, dobândite din experiența vieții: „Care tată de-i va cere fiul lui pâine, dă piatră ? Sau în loc de pește dă șarpe ? Sau de va cere ou, îi va de scorpie ? (*Lc* 11, 11-12)²⁵³. Învățătura tatălui și povața mamei ajută pe cel tânăr să urmeze drumul spre împlinire și fericire. Cei ascultători au evitat căderilor și suferințele, chiar dacă au căzut sau ridicat, s-au îndreptat și au devenit oameni de nădejde. Pilda Fiului risipitor amintește de acel tânăr care ieșind de sub ascultarea părinților săi, a avut parte de suferință și umilințe pe care nu le-ar fi le-a îndurat, rămânând sub ascultarea tatălui său (*Lc* 15, 11-32)²⁵⁴.

Viața pe acest pământ este o călătorie, venim de la Dumnezeu, alergăm prin lume și apoi ne întoarcem iarăși la Dumnezeu. Această alergare este cu folos numai dacă găsim calea spre Hristos. Despre aceasta, El zice: „Intrați pe poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt cei care o află. Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află” (*Mt* 7, 13-14)²⁵⁵. Omul provine din neființă dar Dumnezeu din iubire pentru el, l-a chemat la desăvârșire, în calitatea lui de persoană după chipul și după asemănarea Sa²⁵⁶. Părinții Bisericii prin expresia „după chipul” arată starea în care a fost creat omul de către Dumnezeu, iar „după asemănarea” este menirea lui. Când omul creat „după chipul lui Dumnezeu” urmează poruncile Lui, ajunge la „după asemănare”²⁵⁷. Din pricina păcatelor, omul călătorește asemenea Apostolilor, pe marea înviforată a acestei vieți, iar corabia este învăluită de vânturi și de valuri care o amenință cu scufundarea. Precum Sfântul Apostol Petru, cei ce trec prin situații asemănătoare, amenințați de primejdii îngrozitoare, văd pe Hristos ca fiind singurul care îi poate salva, numai El poate po-

²⁵³ Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon”, în *CM*, Anul V (1945) Nr. 24, p. 190.

²⁵⁴ Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon”, p. 191.

²⁵⁵ Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2008, pp. 91-92.

²⁵⁶ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, trad. Diac. Drd. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006, p. 32.

²⁵⁷ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 16.

toli furtuna și conduce corabia vieții spre limanul liniștit. Pentru aceasta Sfântul Apostol Petru spunea celor din Ierusalim: „Nu este în nimeni altul mântuire – decât în Iisus Hristos – căci nici nume nu este altul sub cer dat între oameni, în care să ne mântuim” (*Fapte* 4, 12)²⁵⁸. Lucrarea de mântuire a omului, săvârșită de Mântuitorul Hristos, sau iconomia mântuirii, are două aspecte: mântuirea obiectivă realizată prin Iisus Hristos, Cel ce a ridicat păcatul lumii (cf. *In* 1, 29) și mântuirea subiectivă sau îndreptarea, care presupune răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu și conlucrarea liberă cu harul dumnezeiesc, prin credință și fapte bune, împlinind voia lui Dumnezeu. Aceasta are ca rezultat sfințirea, creșterea în desăvârșire sau îndumnezeirea omului. Împlinind aceasta omul este ridicat din starea materială și păcătoasă la viața în Hristos, devenind moștenitor al împărăției cerurilor²⁵⁹.

5.3.2. Chemarea

Îndreptarea omului este precedată de chemare. Mântuitorul Hristos zice: „Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl care m-a trimis” (*In* 6, 44). Învățătura pe care a propovăduit-o Mântuitorul Hristos, Fiul lui Dumnezeu, este chemarea la o viață nouă și se adresează tuturor oamenilor fără deosebire de neam sau stare materială. Purtarea Lui de grijă s-a manifestat îndeosebi față de cei năpăstuiți ai vieții, de cei care nu avut parte de înțelegerea sau bunăvoința mai marilor acestei lumi²⁶⁰. Omul, doar prin puterile proprii, nu se poate ridica din planul vieții materiale, pe planul vieții în Hristos, el este chemat de Dumnezeu, prin lucrarea harului divin²⁶¹. Despre aceasta Sfântul Apostol Pavel spune: „Pe care i-a chemat, pe aceștia i-a și îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceștia i-a și preamărit” (*Rm* 8, 30).

Chemarea cuprinde invitarea sau un îndemn extern și lucrarea lăuntrică a harului, prin care primește lumina și i se insuflă încredere în ade-

²⁵⁸ Pr. Demian TUDOR, „Doamne mântuiește-ne că pierim!”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 32, pp. 157-158.

²⁵⁹ Pr. Conf. Dr. Ioan TULCAN, *Misterul mântuirii în Hristos și în Biserică*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2013, p. 83.

²⁶⁰ Pr. Demian TUDOR, „Spiritul democratic al Bisericii Ortodoxe”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 17, pp. 121-122.

²⁶¹ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2005, p. 105.

vărul descoperit și în posibilitatea iertării prin Hristos. Prin aceasta omul își deschide sufletul spre primirea adevărurilor revelației și începe conlucrarea cu harul divin, urmând calea mântuirii²⁶². Ucenicii Mântuitorului Hristos au avut conștiința că sunt „chemați” iar acceptarea chemării le-a schimbat viața²⁶³. Dumnezeu ne cheamă pe toți la mântuire. Chemarea pe care El a adresat-o Proorocilor și apoi Apostolilor ne este adresată și nouă, este o *chemare veșnic nouă* de a ne întoarce la credința în Dumnezeu cel adevărat, care este purtătorul de grijă al tuturor. Celor ce răspund chemării, Dumnezeu le dă puterea să o împlinească²⁶⁴.

El vrea ca tot omul să se mântuiască, să dobândească viața veșnică și fericirea în lumea de aici și în cea de dincolo, fericire care îi dă sens vieții. Nedreptățile de aici sunt trecătoare dar dreptatea dumnezeiască este veșnică și va răsplăti nevoințele fiecăruia la judecata de apoi. Grija lui Dumnezeu față de om se manifestă permanent, omul o simte în măsura în care este pătruns de harul lui Dumnezeu și este înduhovnicit prin credință și rugăciune. Când omul ajunge să simtă prezența lui Dumnezeu își va pune toată încrederea în El²⁶⁵. Referindu-se la muștrările și chemările pe care profetul Ilie Tesviteanul le adresa celor din vremea lui, părintele Tudor spune că acestea sunt valabile și pentru cei de astăzi pentru că și acum, ca și atunci, omul este tentat să-și plece urechea la chemarea Baalilor și Astartelor moderne, care frapează prin practicile lor²⁶⁶.

Părintele Tudor amintește și de chemarea la pocăință a Sfântului Ioan Botezătorul: „Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor!” (Mt 3, 2), care, de asemenea, este adresată nouă tuturor. Despre împărăția lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Pavel spune că „nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt” (Rm 14, 17). Pocăința este condiția intrării în Împărăția cerurilor, numai prin pocăință omul poate scăpa din robia păcatului, mărturisindu-se și lepădându-se de păcate, pune început bun îndreptării vieții sale²⁶⁷. Prin această chemare suntem îndem-

²⁶² Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 105.

²⁶³ Christos YANNARAS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 1996, p. 152.

²⁶⁴ Pr. Demian TUDOR, „Chemare veșnic nouă”, în *DA*, Anul V (1945), Nr. 7-9, p. 30.

²⁶⁵ Pr. Vasile CÎTIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 117.

²⁶⁶ Pr. Demian TUDOR, „Chemare veșnic nouă”, p. 30.

²⁶⁷ Pr. Vasile CÎTIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 97.

nați să ne lepădăm de viața păcătoasă și să trăim o viață plăcută lui Dumnezeu, viață care să ne îndreptățească a fi părtași la împărăția cerurilor²⁶⁸.

Iubirea și facerea de bine îl apropie pe om de asemenea cu Dumnezeu²⁶⁹. A te pocăi „nu însemnează a te lepăda de Biserica ta, cum o preconizează aceasta unii, ci a-ți da seama de păcatele tale, a înțelege greutatea lor și a simți părere de rău pentru săvârșirea lor. Simțind această părere de rău, te hotărești să te lepezi de ele și să duci pe viitor o viață plăcută lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, a te pocăi însemnează a te schimba cu totul chiar în sânul Bisericii tale, a te transforma și a deveni un om nou, cu totul deosebit de cel vechi. O atare pocăință, o atare transformare, ne lipsește și nouă pentru a deveni cu adevărat părtași ai împărăției lui Dumnezeu aici pe pământ”²⁷⁰.

Părintele Tudor ne prezintă și o pildă de chemare prin lucrarea launtrică a harului. Un tânăr se îndepărtase de Dumnezeu, la îndemnul unui învățat necredincios, crezând că va putea înțelege totul numai prin mintea lui. El primise o creștere aleasă în casa părintească, dar ajunsese să nu mai creadă nici în Dumnezeu, nici în minunile ce se săvârșeau prin puterea Lui. Un frate de-al său, stareț al unei mănăstiri, a încercat să-l întoarcă din rătăcirea lui, dar totul a fost în zadar până când tânărul s-a îmbolnăvit de o boală gravă și chiar și atunci, în necazul lui, a ajuns să hulească biserica și sfintele slujbe. Se părea că nimeni și nimic nu îl va mai întoarce din această rătăcire, dar la sărbătoarea Paștilor, când toată lumea se pregătea să meargă la înviere, tânărul nostru a simțit și el dorința de a participa la slujba Învierii, amintindu-și de anii copilăriei. S-a îmbrăcat în grabă și sprijinit de brațul tatălui său, au mers la biserică. Aici mulțimea credincioșilor înconjură biserica și cânta: „Învierea ta Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri și pe noi pe pământ ne învrednicește, cu inimă curată să te mărim”. S-a alăturat și el mulțimii, a înconjurat biserica, a ascultat Evanghelia Învierii, apoi la auzul celui dintâi „Hristos a înviat” a tresărit, ceva s-a trezit în sufletul său, a ascultat Slujba Învierii până la sfârșit, parcă era dus spre alte lumi. S-a întors acasă cu totul schimbat. Prin puterea minunată a Slujbei Învierii, prăznuită cu atâta belșug de lumină, în sufletul lui se petrecuse marea

²⁶⁸ Pr. Demian TUDOR, „Pocăiți-vă!”, în *DA*, Anul VI (1946), N.r. 1-3, p. 33

²⁶⁹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 214.

²⁷⁰ Pr. Demian TUDOR, „Pocăiți-vă!”, p. 37.

înviere, a fost începutul unei vieți noi alături de Hristos cel Înviat²⁷¹. Această istorioară ne arată înrâurirea binefăcătoare pe care o poate avea în sufletul omului praznicul Învierii Domnului. Prin frumusețea slujbelor, prin bogăția de lumină ce se revărsă în acele momente, prin cântările pline de mireasma biruinței Fiului Dumnezeu asupra morții și prin toate obiceiurile legate de slăvirea ei, Biserica ne cheamă să revenim la viața cea adevărată, trăită în strânsă legătură cu Hristos cel Înviat²⁷².

O chemare aparte a adresat Mântuitorul Hristos apostolilor săi, luând un prunc și punându-l în mijlocul lor, le-a zis: „Amin grăiesc vouă, de nu vă veți întoarce și de nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor” (Mt 18, 3). Această chemare chiar dacă este adresată unor oameni maturi, este o chemare la puritate, la nevinovăție, la sinceritate. A fi ca pruncii, înseamnă să-ți păstrezi sufletul în starea de neprihănire de la botez și să te ferești de toată întinăciunea, de toate prilejurile prin care ispitele și chemările lumii caută să-ți întineze sufletul. Cu alte cuvinte a fi ca pruncii, înseamnă a fi curat și nevinovat, simplu și iubitor de oameni. Așa înțelegem de ce în creștinism, copilul a rămas măsura religiozității și a virtuții²⁷³.

În scrierile vechi, întâiul om este numit de obicei „prunc”. El avea o fire bună și împlinea virtutea, depărtându-se de orice răutate. Înclinarea spre rău se datorează căderii, înstrăinării lui față de Dumnezeu, izvorul binelui. Dar cu toate acestea căderi, orice om își dorește în sinea lui, să împlinească binele, conștient că pentru aceasta a fost creat²⁷⁴. O trăsătură ce caracterizează sufletul unui tânăr este optimismul și voia bună. El privește cu încredere viitorul căutând să-și păstreze echilibrul sufletească în încercările vieții, să meargă cu voie bună și fruntea senină spre atingerea idealului său.

În Hristos, el își poate găsi imboldul și ajutorul, în optimismul său. Hristos este pildă de stăruință în împlinirea chemării Sale, nimic nu l-a oprit din lucrarea Sa, nici opoziția cărturarilor și a fariseilor, nici trădarea lui Iuda, nici părăsirea din partea ucenicilor, nimic nu l-a oprit din drumul Său, deoarece a crezut în reușita lucrării Sale. Pilda vieții Mân-

²⁷¹ Pr. Demian TUDOR, „Chemarea Învierii”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 17, p. 137.

²⁷² Pr. Demian TUDOR, „Chemarea Învierii”, p. 137.

²⁷³ Pr. Demian TUDOR, „Lăsați pruncii să vină la Mine”, în DA, Anul VII (1947), Nr. 10-12, p. 39.

²⁷⁴ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 35.

tuitorului Hristos, dă omului imboldul și ajutorul pentru a fi mereu optimist, activ și încrezător în atingerea idealului său²⁷⁵.

În articolul „Cei ce se țin departe de Hristos”, părintele Demian Tudor tâlcuiește pilda a celor chemați la cină (Lc 14, 16-24), arătând că scuzele lor pentru lipsa de la cină sunt ridicole: „Am cumpărat un ogor și trebuie să mă duc să-l văd, te rog să mă ierți”; „am cumpărat cinci perechi de boi și mă duc să-i încerc, te rog să mă ierți”; „mi-am luat femeia și pentru aceasta nu pot să vin” (Lc 14, 18-20). Acestea sunt refuzurile iudeilor la chemările lui Dumnezeu, prin trimișii Săi, de a participa la ospățul mântuitor, adus lumii prin jertfa Fiului Său. Uneori vedem în acestea, motivațiile celor care datorită împrejurărilor vieții se îndepărtează de Hristos și Biserică. Ele dezvăluie motivele care ne țin și pe unii dintre noi departe de Hristos. Sunt și astăzi oameni a căror grijă este cumpărarea de țarine și boi, iar ocupația lor zilnică este vederea lor. Când mergi să vezi și să încerci ceea ce ai cumpărat, ești văzut și admirat de ceilalți și orgoliul tău se satisface pe deplin și n-ai timp să te mai ocupi de sufletul tău. Afacerile lumești îl rețin pe om când e vorba de a urma pe Hristos și a purta grijă de sufletul său²⁷⁶.

Auzind chemarea Domnului, omul simte în adâncul conștiinței starea de păcat, este cuprins de teama pedepsei dreptății divine, se trezește în el aversiunea față de păcat, hotărârea de a nu mai păcătuși și dorința de a împlini binele și a dobândi virtuțile. Aceștia încep să conștientizeze ceea ce Mântuitorul Hristos a zis: „Nu cel ce-Mi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel care face voia Tatălui Meu care este în ceruri” (Mt 7, 21)”²⁷⁷. Vameșul Zaheu vroia să se ridice, să se apropie de Hristos și auzind chemarea Lui: „Zaheu, grăbește-te și dă-te jos, căci astăzi trebuie să rămân în casa ta” (Lc 19, 5), el s-a bucurat și l-a primit în casa lui. Omul, oricât ar fi de îndărătnic, nu poate rezista la nesfârșit chemării Domnului, căci această chemare e în om în mod ființial, se naște cu ea și chiar dacă o vreme o înăbușe, până la urmă chemarea răsună ca o poruncă căreia nu i se mai poate opune. Această chemare răbufnește din întuneric la lumină, aducând o bucurie greu de descris și sufletul se simte dator să o urmeze²⁷⁸.

²⁷⁵ Pr. Demian TUDOR, „Hristos printre elevi”, în *TR*, Anul I, Nr. 29 din 4 oct. 1943, p. 3.

²⁷⁶ Pr. Demian TUDOR, „Cei ce se țin departe de Hristos”, în *TR*, Anul I, Nr. 85 din 13 dec. 1943, p. 3.

²⁷⁷ Pr. Conf. Dr. Ioan TULCAN, *Misterul mântuirii în Hristos și în Biserică*, p. 84.

Această *Chemare* se adresează atât monahilor cât și celor din lume, nu există o linie de separație între viețuirea monahului și cea a creștinului din lume. Fiecare este dator să se nevoiască, să se înalțe cât mai mult spre idealul desăvârșirii, să lupte pentru curățirea de patimi și pentru dobândirea virtuților, care culminează cu virtutea iubirii²⁷⁹. Hristos cheamă pe toți oamenii, la credință și iubire. Scopul vieții acesteia nu se află în această lume ci „în împărăția lui Dumnezeu, care nu se subordonează lumii, ci o judecă pe aceasta și o înnoiește, iar credința creștină nu se limitează la istorie, ci o transcende și îi dezvăluie adevărul ei sens. în fine, perspectiva credinței nu îl scoate pe om în afara lumii, ci îl păzește de deșertăciunea sau zădărnicia ei”²⁸⁰.

Hristos rămâne pildă de stăruință în împlinirea chemării Sale, și în pilda vieții lui Hristos, tinerii vor găsi imboldul și ajutorul pentru a-și urma chemarea²⁸¹. Nici unul dintre cei care au refuzat chemarea lui Hristos „nu vor gusta din cina Lui”, adică nu se vor împărtăși din darurile mântuirii, aduse de El. Părintele Tudor ne îndeamnă să ascultăm și să împlinim chemarea și atunci vom ajunge la acea stare, în care: „Fericit este cel ce prânzește în împărăția lui Dumnezeu” (Lc 14, 15)²⁸².

5.3.3. „Lucrați până este ziuă”

Viața creștină este o continuă alergare spre ținta care este Hristos. Nu este îngăduită lăncezeala, lupta omului împotriva vrăjmașilor mântuirii este o luptă continuă de la naștere până la moarte²⁸³. Calea către Hristos este calea către asemănarea cu Dumnezeu²⁸⁴. Omul dobândește virtutea prin harul lui Dumnezeu și prin credința și nevoințele sale. Fără harul lui Dumnezeu, toate nevoințele sunt zadarnice. La fel, fără nevoințele omului, harul lui Dumnezeu rămâne neroditor²⁸⁵. Sufletul omului se aseamănă cu un opaiț care, chiar dacă are seu, fără a se atinge

²⁷⁸ Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 93.

²⁷⁹ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, p. 198.

²⁸⁰ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, pp. 157-158.

²⁸¹ Pr. Demian TUDOR, „Hristos printre elevi”, în *TR*, Anul I, Nr. 29 din 4 oct. 1943, p. 3.

²⁸² Pr. Demian TUDOR, „Cei ce se țin departe de Hristos”, în *TR*, Anul I, Nr. 85 din 13 dec. 1943, p. 3.

²⁸³ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 133.

²⁸⁴ Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 94.

²⁸⁵ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 59.

focul de el, rămâne întunecat dar dacă se aprinde, el luminează și risipește întunericul. Așa și sufletul omului rămâne în întuneric până când are parte de luminarea Duhului²⁸⁶.

Tinerii au tendința de a fi activi, ei nu pot să stea pasivi, sunt frământați de cele legate de vârsta lor, nu pot să rămână simpli spectatori, departe de zbulciumul vieții. Aleargă după hrană sufletească, după mai multe cunoștințe, caută pilde de viață, urmăresc să-și formeze o concepție de viață. Culeg ceea ce alții pot da. Mântuitorul Hristos, îndeamnă a lua aminte la pilda vieții Sale „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre” (Mt 11, 29). El a mai spus: „Mie mi se cade să lucrez lucrurile Celui ce m-a trimis până este ziuă” (In 9, 4). Toată viața, Mântuitorul Hristos a îndeplinit lucrarea, învățând, vindecând, mângâind și îndemnând: „Lucrați până este ziuă, căci vine noaptea când nimeni nu mai poate lucra” (cf. In 9, 4)²⁸⁷. Când harul lucrează în om „îl ridică de la starea naturală la viața în Hristos adică îl îndreptează, îl sfințește și îl face moștenitor al împărăției lui Dumnezeu. Îndreptarea este nașterea la viața în Hristos, întărirea și progresul în această viață. În acest proces, Teologia Ortodoxă deosebește trei stadii: chemarea, îndreptarea și mărirea”²⁸⁸.

Omul cade singur, dar de mântuit nu se mântuiește nimeni singur, mântuirea se dobândește numai în Biserică, în comuniune cu ceilalți credincioși²⁸⁹. Comunitatea Bisericii se identifică cu nevoile și lipsurile tuturor membrilor săi sprijinind aspirațiile lor cele bune, pentru o ajunge la o viață fericită, împlinind voia lui Dumnezeu²⁹⁰. De-a lungul vremii la noi la români, Biserica și-a dovedit calitatea de biserică vie și luptătoare, prin activitatea, viabilitatea și lupta sa, pentru ridicarea omenirii pe o treaptă cât mai înaltă a progresului uman. Cu toate că au mai existat și unele neîmpliniri fie din vina împrejurărilor politice, fie din vina organismului ei propriu, acestea nu pot întuneca lumina ce s-a re-

²⁸⁶ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 58.

²⁸⁷ Pr. Demian TUDOR, „Îți place să fii activ?”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 3, p. 22.

²⁸⁸ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 105.

²⁸⁹ Vezi: *Biserica este una*, trad. de Elena Derevici și Lucia Mureșan, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, pp. 45-48, în Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 110.

²⁹⁰ Pr. Demian TUDOR, „Lângă popor”, în BS, Anul LXIX (1945), Nr. 15, p. 105.

vărsat mereu din tinda ei. La noi Biserica a fost întotdeauna matca la sânul căreia sau adăpostit toate frământările, și așa a rezistat până astăzi, în pofida tuturor vicisitudinilor care s-au abătut asupra membrilor ei. Biserica s-a dezvoltat în comunitatea credincioșilor și întâmpină obstacolele pe care le întâmpină comunitatea respectivă. Biserica s-a alăturat întotdeauna asupra nevoilor credincioșilor și a turnat peste ele balsamul alinător al binecuvântărilor cerești²⁹¹.

Creștinul este un templu în care locuiește Hristos și Duhul (*Rm* 8, 9-11). Dacă Hristos lucrează în om și Duhul lucrează, dacă Hristos vorbește în el și Duhul vorbește, dacă Hristos este putere, și Duhul e putere²⁹². Omul, după modelul lui Iisus Hristos Arhiereul veșnic, are menirea de „a mijloci permanent în chip personal, unitatea și desăvârșirea creației ca preot, împărat și profet”²⁹³. Hristos și Duhul sunt prezenți în Biserică și în lume, lumea fiind o Biserică în potență și în devenire, dacă o raportăm la manifestările persoanei umane restaurate în har și dacă ținem seama de „perspectiva autonomă și pătimasă pe care unii oameni o exercită în lume.

În Biserică este prezent Hristos și Duhul, iar Duhul este mereu invocat să se pogoare și să înnoiască legătura noastră cu Hristos, la fel și în creație, Hristos și Duhul sunt prezenți, dar Duhul este chemat continuu ca să înnoiască legătura noastră cu Hristos și prin extinderea acestei comuniuni cu Hristos în Duhul, întreaga lume devine Biserică. În realizarea acestei inter-relații, voința creștinilor are un rol central, în sensul că aceștia, prin voința lor, deschid ușa experienței lor cu Dumnezeu și vestesc pe cât posibil această experiență în lume, chemând întreaga lume la unitatea experienței cu Dumnezeu, experiență la care participă omul întreg, trup și suflet”²⁹⁴. Conducerea sufletului pe cărările vieții duhovnicești, care duce spre culmile desăvârșirii dumnezeiești, se face „în mod științific” după reguli pe care ei Sfinții Părinți le-au lăsat scrise în operele lor. O seamă din aceste scrieri au fost adunate în culegerea cu titlul: „FILOCALIA, sau culegere din scrierile sfinților Părinți cari arată cum se poate omul curați, lumina și desăvârși”²⁹⁵.

²⁹¹ Pr. Demian TUDOR, „Creștinismul social”, în *TR*, Anul I, Nr. 42, 25 oct. 1943, p. 3.

²⁹² Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 50.

²⁹³ Conf. Dr. Cristinel IOJA, *Homo Economicus: Iisus Hristos, sensul creației și insuficiențele purului biologism*, Editura Marineasa, Timișoara, 2010, p. 36.

²⁹⁴ Conf. Dr. Cristinel IOJA, *Homo Economicus*, p. 37.

5.3.4. Credința și faptele bune

Credința în Dumnezeu este o necesitate ontologică pentru om. Ea poate veni din auz sau din comuniunea personală. Credința „din auz” depinde de libera alegere a omului, iar cea din comuniune personală este dar al lui Dumnezeu. Credința constă în acceptarea arătării lui Hristos nu în recunoașterea anumitor adevăruri religioase sau morale. Ea determină întreaga viață a creștinului, ca persoană. Omul, „ca persoană după chipul lui Dumnezeu, își găsește sinele cel adevărat în Dumnezeul personal, Care S-a arătat în Hristos. Credința creștină este la început credință în Hristos și se întregeste, devenind comuniune și unire cu El”²⁹⁶.

Fenomenul credinței este complex și cuprinde elementul intelectual, afectiv și volițional dar și harul divin care nu pot fi despărțite ci lucrează în armonie. Harul divin provoacă și însoțește credința, luminează mintea, îmboldește voința, trezește dorința pentru însușirea adevărului de credință. Adeziunea la adevărurile revelate este motivată de anumite raționamente care premere credinței. Rațiunea pregătește și găsește motive de credință din împrejurările vieții, apoi caută să explice, să clarifice și să formuleze adevărurile de credință. Prin urmare credința nu este un act irațional, ci mai degrab suprarățional, deoarece adevărurile de credință sunt mai presus de puterea de înțelegere a rațiunii²⁹⁷.

Cunoașterea intelectuală poate precede credința dar simplitatea credinței este mai puternică decât cunoașterea naturală și argumentele logice. Omul are încredere în logica lui, dar logica nu poate cuprinde adevărul necreat al lui Dumnezeu²⁹⁸. Credința creștină este comuniune personală și unire cu Dumnezeu și nu se reduce la expresii văzute. Ea aduce cu sine anumite manifestări religioase²⁹⁹. Se manifestă ca încredere în Dumnezeu, făcătorul și purtătorul de grijă al lumii³⁰⁰. Se exprimă prin fapte, fără fapte, credința este moartă (*Iac* 2, 26). Faptele exprimă credința, iar credința adevărește faptele. Mântuirea omului depinde de credința în Hristos, Care l-a îndreptat pe om prin Crucea Sa. Faptele bune

²⁹⁵ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, p. 197.

²⁹⁶ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 151.

²⁹⁷ Pr. Demian TUDOR, „Clement C. Pavel, *Psihologia credinței*. Recenzie” în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322.

²⁹⁸ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 155.

²⁹⁹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 154.

³⁰⁰ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 159.

nu sunt mijloace de răscumpărare a mântuirii, ci sunt o manifestare a credinței³⁰¹. Faptele omului „trebuie să fie roade ale Duhului, iradierii ale prezenței lui Hristos, expresii ale naturii umane reînnoite, înduhovnicite, îndumnezeite”³⁰². Omul sănătos la suflet și la trup are tendința și dorința de a acționa, după puterea și priceperea lui, pe tărâmurile vieții omenesti. El nu vrea să rămână pasiv, nu se mulțumește să viseze liniștit asupra vieții lui, el vrea să fie cel puțin la nivelul apropiaților săi, la împlinirea și fericirea lui și a celor din casa lui³⁰³. Dumnezeu lucrează alături de cel ce se străduiește să-I împlinească voia și „destinul ce-i este înscris în ființă”³⁰⁴. Oricât ar fi de îndepărtat idealul său, oricât de greu ar fi nevoia sa, omul credincios înaintea încrezător, cu fruntea sus, fără să se lase abătut de piedicile pe care le întâlnește cale³⁰⁵.

Părintele Tudor aseamănă omul care își urmează credința cu șoimul rănit care se avântă spre înălțimi cu ultimele puteri. Povestea spune că pe versantul unui munte, aproape de țarmul mării își ducea traiul un șarpe veninos. Își făcuse culcușul într-o văgăună jilavă și întunecoasă de unde putea privi nesfârșitul întins al apei de la poalele muntelui. De sus, de pe munte, un pârâiaș furios își prăvălea apa spre întinsul liniștit al mării. Într-o zi, din înălțimile văzduhului, căzu pe neașteptate în culcușul reptilei un șoim cu pieptul sfârtecat și cu aripile pline de sânge. La început târâtoarea se înspăimântă, dar văzând starea oaspetelui nepoftit, i-a zis: – Ce-i cu tine? Îți dai sufletul?

– Da, mor, murmură șoimul, oftând adânc. Dar mi-a fost falnică viața... Am cunoscut fericirea... Am avut parte de biruință... Am cunoscut înălțimile cerului la care tu, sărmană târâtoare, n-ai să ajungi niciodată.

– Cerul! Ce este cerul? Un gol, o văgăuna fără fund. Dacă ar avea fund m-aș târi și eu până la el. Dar așa, lasă, mi-e mai bine aici unde e cald și umed, spuse reptila care în cugetul ei își bătea joc de șoim care își dorea numai înălțimile și l-a ispitit din nou zicându-i:

– Hai, urcă-te pe creasta văgăunii și aruncă-te și dacă te vor mai ține aripile vei mai putea parte de văzduhul ce îți este drag...

³⁰¹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, pp. 158-159.

³⁰² Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 122.

³⁰³ Pr. Demian TUDOR, „Îți place să fii activ?”, p. 22.

³⁰⁴ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 122.

³⁰⁵ Pr. Demian TUDOR, „Fii încrezător!”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 4, p. 29.

Aruncând o privire încruntată spre capul scârbos al târătoarei, șoi-mul s-a târât cu ultimele puteri până pe creasta vâgăunii și de aici desfăcându-și aripile, a tras aer în plămâni și îmbătat de fericire a încercat să salte spre înălțimi dar părăsit de puteri s-a rostogolit ca un bolovan printre stânci, până în suvoiul apei râului care l-a dus în adâncul mării. Ghemuită în culcușul ei târătoarea se gândea la moartea șoi-mului și la dragostea lui pentru înălțimi, se uita spre bolta cerească, dar nu putea să înțeleagă dragostea șoi-mului căzut în vâgăuna ei și își zicea:

– Ce o fi văzut șoi-mul în pustia asta albastră, fără fund și fără margini? De ce și ceilalți ce mor ca și el, își tulbură cugetul, cu nebunia zborului spre cer? Și încercă și ea să se avânte spre înălțimi, dar căzând înapoi, a zis în gândul ei:

– O fi văzduhul luminos, dar e lipsit de roade, nu dă de mâncare și nici un reazăm... mai bine este să trăiești pe pământ și să te bucuri de darurile lui. Și cu acest gând a pornit la plimbare prin preajma vâgăunii sale, bucurându-se de înălțimile muntelui³⁰⁶.

Părintele Tudor aseamănă creștinul cu șoi-mul din poveste, el privește și dorește și își încearcă puterile, spre a zbura cu sufletul curat spre înălțimile cerești. Nu se mulțumește cu duhoarea vâgăunii pământeste ci caută să înțeleagă taina dumnezeiască a cerului de deasupra lui. Cu dorința atingeri acelor înălțimi duhovnicești, el se nevoiește să dobândească harul și să se apropie de Dumnezeu și de desăvârșirea Lui³⁰⁷. Părintele Tudor sfătuiește: „Tu, dorește-te spre înălțimi, dorește-te spre cer, fiindcă numai acolo vei putea găsi și îndemnul pentru desăvârșirea propriei tale vieți. Așa te vrea Hristos”³⁰⁸.

Greutățile și suferințele întâlnite în calea vieții întăresc credința iar încercările și muștrările venite de la Dumnezeu, uneori nepătrunse și greu de înțeles, sunt asemenea unei rețete scrise de doctor în caz de boală și chiar dacă nu înțelegem scrisul, leacul prescris este de folos pentru vindecarea bolii. Uneori încercările ni se par nedrepte, ne frământăm și ne întristăm dar după ce trecem peste ele, cunoaștem folosul lor. Sunt o primenire pentru trup, o curăție a sufletului și deschid calea spre o viață mai bună. Suferința este o școală care îi face buni și drepecți pe cei

³⁰⁶ Pr. Demian TUDOR, „Spre înălțimi”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 5, pp. 38-39.

³⁰⁷ Pr. Demian TUDOR, „Spre înălțimi”, p. 39.

³⁰⁸ Pr. Demian TUDOR, „Spre înălțimi”, p. 39.

nedrepti și răi și îi desăvârșește pe cei neprihăniți și credincioși. Despre aceasta a spus Sfântul Apostol Pavel: „Orice mustrare la ceasul ei nu pare că e de bucurie, dar mai pe urmă dă celor încercați cu ea roadele păcii și ale dreptății” (*Evr* 11, 11)³⁰⁹.

5.3.5. Frica de Dumnezeu

Din credință se naște frica de Dumnezeu. Această frică este diferită de frica naturală, se manifestă prin ținerea poruncilor și duce la cunoașterea lui Dumnezeu. Este darul lui Dumnezeu pentru omul care împlinește poruncile Lui³¹⁰. Frica naturală este frica de sărăcie, de a lua hotărâri greșite, de a fi întrecut de ceilalți și de a nu face față greutăților. Această frică, se datorează și faptului că omul preferă zgomotul și reclamele de televizor, în loc să ia aminte la el însuși, să reflecteze, să mediteze, ea provoacă suferințe și tulbură viața omului³¹¹. Înțeleptul Solomon spune că „frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii” (*Pilde* 1, 7). Știm că Sfânta Scriptură că „Dumnezeu este iubire” (*1 In* 4, 8) iar cel ce se apropie de El, din iubire sinceră, se mântuiește. De frica naturală a fost stăpânit Adam și s-a ascuns de Dumnezeu, după ce a păcătuit, dar nu a scăpat de blestemul Făcătorului său (*Fc* 8-10). De frica pedepsei după uciderea fratelui său, Cain a fugit dar fuga nu l-a scăpat de pedeapsa lui Dumnezeu (*Fc*. 10-14). De aceeași frică a fost stăpânit poporul israelitean, după ce a făcut vițelul de aur și l-a pus în locul Stăpânului ceresc (*Iș* 19, 16; 32). Aceste pilde nu au fost începătoare de înțelepciune pentru acei oameni³¹².

Înțeleptul Solomon mai spune că „Frica de Dumnezeu este urgisirea răului” (*Pilde* 8, 13), adică „frica de Dumnezeu” constă din a fugi de rău, a urî răul ca pricina neînțelegerilor între om și Creatorul său. Cel ce urgisește răul, a cunoscut frica cea adevărată care este începutul înțelepciunii și vine de la Dumnezeu. Adam dacă nu ar fi mâncat din pomul oprit, Cain dacă nu ar fi ucis pe fratele său din invidie și ură, dacă poporul israelitean dacă ar fi așteptat cu răbdare întoarcerea lui Moise de pe munte și nu ar fi făcut vițelul de aur, atunci despre toți s-

³⁰⁹ Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon”, în *CM*, Anul V (1945), Nr. 24, p. 175.

³¹⁰ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 156.

³¹¹ Pr. Vasile CÎRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 136.

³¹² Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon”, p. 147.

ar fi putut afirma că au ajuns la înțelepciune. Cel ce se ferește de rău, acela este stăpânit de frica de Dumnezeu și ajunge la adevărata înțelepciune. Această frică este „dar de la Dumnezeu“, „mărire și laudă și veselie și cunună de bucurie“ (*Sir* 1, 10, 12). „Cel ce se teme de Domnul bine îi va fi; întru cele mai de pe urmă și în ziua sfârșitului va afla har“ (*Sir* 1, 12). Cine caută această „frică“, ajunge la izvorul înțelepciunii ce vine de la Dumnezeu³¹³.

5.3.6. Cunoașterea de sine

Părintele Demian Tudor ne îndeamnă să luăm aminte la îndemnul antic, săpat în piatră: „Cunoaște-te pe tine însuși“. Aceste cuvinte vor să arate că cea dintâi condiție a înnoirii și îndreptării este cunoașterea de sine, în toate aspectele vieții, pentru a vedea unde zace răul ce se cere îndreptat³¹⁴. Renașterea duhovnicească este precedată de conștiința stării păcătoase, de căință și de străpungerea inimii; „auzind ei acestea, au fost pătrunși la inimă“ (*Fapte* 2, 37)³¹⁵. Omul are posibilitatea de a se cunoaște pe sine prin conștiința sa, care îi este înăscută. Ea îi exprimă ființa sa, legătura cu Dumnezeu și cu lumea, are dimensiuni nesfârșite, care nu pot fi controlate de om, dar pot fi cultivate și luminate prin nevoință și rugăciune³¹⁶. Cunoașterea lui Dumnezeu îi vine omului din cunoașterea de sine, cunoscându-se pe sine, omul va conștientiza nemărginita înțelepciune a lui Dumnezeu. Aflat în starea de cădere, iubirea de sine și patimile întunecă mintea omului³¹⁷. Mintea este ochiul sufletului și influențează direct starea conștiinței lui. Când mintea este curată și conștiința va fi curată, omul făptuiește binele și se depărtează de rău. Când mintea este întunecată și conștiința se tulbură și îl mustră pe om pentru purtarea lui. Mustrarea de conștiință este semnul că prin purtarea sa omul se împotrivesc lui Dumnezeu și nu împlinește voia Lui³¹⁸.

Cunoașterea de sine este dificilă, este împiedicată de firea omului, e nevoie să știi ce slăbiciuni și dorințe stăpânesc sufletul, pentru a cu-

³¹³ Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon“, în *CM*, Anul V (1945), Nr. 19, p. 148.

³¹⁴ Pr. Demian TUDOR, „Cunoaște-te cât mai bine!“, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 12, p. 93.

³¹⁵ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 106.

³¹⁶ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, pp. 32-33.

³¹⁷ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 31.

³¹⁸ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 33.

noaște ce trebuie să îndrepti în purtarea ta. O privire superficială asupra stării sufletului, poate trece cu vederea cea mai urâtă slăbiciune, care te va împinge la cel mai greu păcat³¹⁹. Tânărul bogat din Evanghelia, s-a apropiat de Mântuitorul Hristos, cu dorința de înnoire. El păzea poruncile legii, dar era frământat de gândul: „ce să fac ca să moștenesc viața de veci”, și din necunoașterea slăbiciunii sale lăuntrice, a pierdut pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu care i-a zis: „De voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde-ți averile și le dă săracilor și vei avea comoară în cer și vino, de urmează mie” (Mt 19, 21).

Tânărul s-a lăsat biruit de iubirea celor pământești și a plecat întristat, fără să urmeze chemarea lui Hristos. A căutat desăvârșirea, dar a renunțat la ea când a aflat condiția dobândirii ei. Mântuitorul i-a cerut să se lepede de slăbiciunea, pe care el nu o văzuse înlăuntrul lui, despre care tânărul nu avea cunoștință deoarece nu se cunoștea pe sine³²⁰. Cel ce caută înnoirea și îndreptarea trebuie să se gândească la ceea ce va cere Dumnezeu de la el, să ia aminte la slăbiciunile tănuite în sufletul său și să ceară ajutorul lui Dumnezeu pentru a le descoperi și a le birui³²¹. Apropierea de Dumnezeu presupune a se detașa de grijile cele lumești, desprinderea minții de fapte și înălțarea ei la Creatorul. Pentru aceasta e nevoie de atenție sau luare aminte³²².

Privegherea sau atenția la tine însuși necesită voință, conștiință trează și minte luminată. Atenția asupra simțurilor urmărește ca ochii să nu vadă cele rele, urechile să nu audă răutăți, limba să nu aibă parte gusturi păcătoase, nici de vorbe necuviincioase, mâna să nu facă rele și să nu pipăie nimic nelegiuit, picioarele să nu umble pe calea fărădelegii. Stăpânirea poftelor trupești urmărește cumpătarea și cuviincioșia în ce privește ținuta, îmbrăcămintea, mâncarea, supravegherea gândurilor, imaginației, memoriei și a înlătura de la început orice umbră a păcatului, să urmărească o înnoire zilnică, dezrădăcinând egoismul și orgoliul și urmând iubirea dezinteresată și jertfelnică³²³.

Omul trăiește și când lucrează dar și când se liniștește. Gândurile, dorințele, dialogurile mentale, cugetarea la întâmplările vieții, visele și

³¹⁹ Pr. Demian TUDOR, „Cunoaște-te cât mai bine!”, p. 93.

³²⁰ Pr. Demian TUDOR, „Cunoaște-te cât mai bine!”, p. 93.

³²¹ Pr. Demian TUDOR, „Cunoaște-te cât mai bine!”, p. 93.

³²² Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 135.

³²³ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, pp. 148-149.

reprezentările onirice sunt parte ale vieții morale a omului³²⁴. Supravegherea mișcărilor minții și ale inimii este numită trezvie. Cuvântul trezvie provine de la „a nu fi beat” și presupune autocontrol și priveghere. Prin aceasta și prin ajutorul lui Dumnezeu, omul se eliberează de patimi, dobândește curăția inimii și cunoștința de Dumnezeu³²⁵.

5.3.7. Îndreptarea vieții

Părintele Demian Tudor îndeamnă la schimbarea și îndreptarea vieții. Această schimbare presupune părăsirea păcatului și începutul unei vieți noi de sfințenie în Hristos³²⁶. Omul îndemnat de conștiința sa, dorește o schimbare în rosturile vieții, vrea o viață bună, dreaptă și fericită, visează o lume ideală, cinstită, iubitoare și sinceră plină de lumină și vis, bucurie și plăceri, cântec și joc, fără tristețe sau minciună³²⁷. Îndreptarea este lucrare dumnezeiască, din inițiativă dumnezeiască omul este chemat la ea, iar harul îndreptării, care iartă și înnoiește pe om, este darul lui Dumnezeu, cu care omul conlucrează liber, întorcându-se la Hristos³²⁸. Are două aspecte: negativ și pozitiv. Aspectul negativ presupune ștergerea păcatului și a vinei, adică iertarea iar aspectul pozitiv, început de viață nouă, de sfințire a vieții³²⁹. Aceasta începe cu Botezul, are loc în Biserică și presupune transformarea lăuntrică prin care omul devine „făptură nouă”³³⁰.

Pentru a reuși să se schimbe omul are nevoie de un dascăl, de un învățător de la care să învețe cum se realizează aceasta și care sunt mijloacele de luptă, pentru reușita schimbării. Îndrumări sigure găsește în viața și învățătura Mântuitorului Hristos. El a venit să schimbe felul de viață a lumii, care trăia sub osânda celui dintâi păcat și să împace pe om cu Dumnezeu. El s-a făcut om pentru ca prin viața, învățătura și

³²⁴ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2 p.64.

³²⁵ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 65.

³²⁶ Pr. Demian TUDOR, „Vrei să schimbi totul?”, în CM, Anul VI, Nr. 9, p. 70.

³²⁷ Pr. Demian TUDOR, „Vrei să schimbi totul?”, p. 70.

³²⁸ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 106.

³²⁹ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 106.

³³⁰ Pr. Conf. Dr. Ioan TULCAN, *Misterul mântuirii în Hristos și în Biserică*, p. 84.

jertfa Lui, să aducă o înnoire a vieții omenești³³¹. Pilda vameșului Zaheu ne spune că oricâtă avere ar avea omul aceasta nu îl face fericit. Faptul că el l-a căutat pe Hristos arată că își căuta fericirea, căuta o schimbare a vieții³³². Cel ce nu îl are pe Hristos, trebuie să-l caute pentru a deveni un om împlinit și fericit³³³.

Viața ne arată că omul distinge ușor răul care se află în ceilalți, dar greu recunoaște răul ce se ascunde în el însuși³³⁴. De obicei, oamenii așteaptă ca ceilalți să se schimbe să devină mai buni, mai plini de virtute iar în ce îl privește pe sine însuși, fiecare se consideră a fi destul de bun și nu ar avea nevoie de schimbare, vede de obicei slăbiciunile și greșelile altora, iar ale lui nu le observă, sau le îngăduie și le ascunde. Despre aceștia Mântuitorul Hristos spune: „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău n-o iei în seamă? Sau, cum zici fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată bârna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău” (Mt 7, 3-5). Din această perspectivă, omul vede și înfierează patimile și răutățile celorlalți dar nu le vede pe ale sale, de aceea el nu se poate îndrepta singur ci are nevoie de un duhovnic, de un povătuitor care să-i arate adevărata lui stare lăuntrică și calea de urmat. Ar fi de dorit ca omul să-și vadă propriile slăbiciuni și să înceapă schimbarea întotdeauna cu sine³³⁵.

Conștientizând slăbiciunile și păcatele care-l stăpânesc, să se elibereze de sub stăpânirea lor și după ce se va schimba el însuși, se vor schimba și cei din jurul lui. Pildă avem pe Mântuitorul Hristos care mai înainte de a îndemna pe alții să postească, El a postit, înainte de a îndemna pe alții la dreptate, El a fost drept, dacă a învățat pe alții să iubească El ne-a iubit pe toți. În toate s-a făcut pe Sine pildă și așa ne învață să ne facem și noi³³⁶. Părintele Tudor îndeamnă: „Tinere, care voești să schimbi viața lumii de ieri și de azi, nu uita că poți culege cele mai frumoase îndemnuri de la Hristos! Caută-le în Evanghelia Lui și le vei găsi din belșug!”³³⁷.

³³¹ Pr. Demian TUDOR, „Vrei să schimbi totul?”, p. 70.

³³² Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 92.

³³³ Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 95.

³³⁴ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 55.

³³⁵ Pr. Demian TUDOR, „Începe întotdeauna cu tine”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 10, p. 78.

³³⁶ Pr. Demian TUDOR, „Începe întotdeauna cu tine”, p. 79.

Bucuria este semnul înaintării pe calea cea bună, al sporirii în credință și în viața în Hristos. Bucuria cea adevărată este rod al Sfântului Duh (Ga 5, 22). Această stare este dăruită de Dumnezeu și depășește bucuria simțurilor, se manifestă la nivel duhovnicesc și ca toate roadele Sfântului Duh, se naște din împreuna lucrare a omului cu Dumnezeu. Aceasta cere osteneli și jertfe din partea omului. Cel ce primește darul lui Dumnezeu și se jertfește pentru aceasta dobândește bucuria lui Hristos, care nu se va lua de la el³³⁸. Această bucurie este însoțită de pacea sufletului. Pacea este o însușire esențială a vieții creștine. Cuvântul „pace” provine, etimologic, de la verbul „pace” care înseamnă „a lega împreună”. Cel credincios este dator să păstreze legătura păcii, în calitatea lui de cetățean al împărăției lui Dumnezeu³³⁹.

Această pace nu este o stare pasivă, ci una activă și dinamică. Ea este legată de dreptate și îi unește pe oameni cu Dumnezeu și întreolaltă. Omul care nu are pace, ci tulburare, nu poate intra în comuniune cu Dumnezeu cel Unul și Nedespărțit. Aceasta este pacea lui Hristos. Ea se referă la toate dimensiunile vieții omenești. În persoana lui Hristos, omul își găsește pacea cu Dumnezeu, cu sine și cu ceilalți. Un om pașnic va aduce pacea multora³⁴⁰.

5.3.8. Stăruința în virtute

Privind în sus, năzuind spre înălțimile cerești, căutând drumul spre fericire, e posibil să te împiedici și să cazi. Sunt multe piedici în calea mântuirii, multe ispite ce vor să amăgească cu zâmbetul și frumusețea lor pe cel nevoitor, să-l facă să uite de înălțimile cerești unde tronează Dumnezeu și lumea lui sau să le vadă asemenea unui munte prea înalt, la al cărui vârf nici nu-ți mai vine să încerci a-l urca, iar cărarea ce duce spre el pare prea prăpăstioasă și primejdioasă, dar tocmai aceasta este calea pe care trebuie să meargă. Aceasta este calea arătată de Mântuitorul Hristos³⁴¹. Fericirea presupune o luptă continuă împotriva păcatului, o luptă care se duce toată viața. Această luptă nu este împotriva trupului

³³⁷ Pr. Demian TUDOR, „Vrei să schimbi totul?”, p. 71.

³³⁸ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 199.

³³⁹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 201.

³⁴⁰ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 202.

³⁴¹ Pr. Demian TUDOR, „Te împiedici și cazi?”, în CM, Anul VI, Nr. 6, p. 46.

sau a sufletului, ci împotriva răutății care a tulburat și tulbură rânduiala firii, este lupta pentru desăvârșire, pentru înnobilarea și transfigurarea omului întreg, care caută să devină asemenea lui Iisus Hristos³⁴².

Se spune că un tânăr a văzut întâia dată curcubeul. Fermecat de vederea lui a dorit să-l atingă. A pornit după el înfruntând obstacolele ce le-a întâlnit în cale. Apele râului i-au udat hainele, spinii și desișul de la marginea pădurii l-au zgâriat, pietrele peste care a căzut l-au rănit, dar nu s-a oprit din drumul lui. A ajuns la poalele muntelui, nu s-a descurajat de înălțimea lui. A urcat până în vârf și apoi a trecut pe altul, fără a ajunge să atingă curcubeul. Obosit de drum, s-a oprit și s-a așezat pe o stâncă și a privit împrejur și a rămas uimit de privescerea frumoasă ce se întindea împrejurul lui³⁴³. Chiar dacă nu a atins curcubeul, el nu a alergat în zadar ci urcând muntele, s-a bucurat de acele frumuseți și trăiri greu de descris, pe care nu le-ar fi cunoscut dacă nu ar fi alergat după curcubeul frumos colorat. Așa este și cu greutățile vieții, stăruința îți dă putere să învingi încercările vieții, trecând peste lipsuri și necazuri. Tot așa este și urcușul duhovnicesc, stăruind spre împărăția lui Dumnezeu, dobândești învățătura duhovnicească și îndemnuri bune, ca să treci peste piedicile ce apar în drumul vieții³⁴⁴.

Greutățile vieții nu alungă bucuria celui credincios, necazurile suferite din iubirea față de Hristos devin motive de bucurie. Mântuitorul Hristos îi fericește pe cei prigoniți, care suferă pentru numele Lui și îi îndeamnă să aștepte cu nădejde împărăția Lui. Creștinul nădăjduiește că necazurile îl ajută să își împrăzieze viața lui Hristos³⁴⁵. Părintele Tudor îndeamnă: „Tinere, care te dorești spre înălțimi, nu te speria niciodată de greutățile drumului spre cer, spre Dumnezeu, nici nu te lăsa copleșit de stâncile ce vor să te abată din drum. Dimpotrivă, rămâi mereu cu privirea sus, cu gândul la El și cu dorința vie de-a trăi după poruncile Lui!”³⁴⁶.

³⁴² Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 138.

³⁴³ Pr. Demian TUDOR, „Te împiedici și cazi?”, p. 46.

³⁴⁴ Pr. Demian TUDOR, „Te împiedici și cazi?”, p. 46.

³⁴⁵ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 200.

³⁴⁶ Pr. Demian TUDOR, „Te împiedici și cazi?”, p. 46.

5.3.9. Biblia – cea mai bună călăuză

Când vrei să străbați întinsul unui pustiu, a unei păduri sau a unui munte necunoscut, ai nevoie de o călăuză, altfel călătoria ar fi grea și nu ar fi sigur că ajungi la destinație. Pe urma călăuzei mergi liniștit, cu încredere, știind că aceasta a ales drumul cel bun. Pe cărarea vieții, călăuza creștinului este Biblia sau Sfânta Scriptură. Această carte călăuzește omul spre culmile fericirii, iar când e nesocotită, omul a răătăcește și ajunge în mocirla fărădelegilor. În scrierile Bibliei, omul găsește răspunsul la frământările sufletului și drumul spre Împărăția cerească, spre locul de unde a pornit, dintru început, cea dintâi scânteie de viață din el³⁴⁷. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție descriu aspectele îndreptării omului pe care o numim ștergerea păcatelor, curățire, sfințire, zidire nouă și viață în Hristos³⁴⁸.

Părintele Demian Tudor aseamăna viața cu o călătorie, care începe la Dumnezeu și se sfârșește tot la El. În această călătorie, omul are de împlinit un rost, o chemare, întâlnește multe greutăți și piedici, ispitele îl cheamă spre alte rosturi, căutând să îl îndepărteze de la drumul său, dar omul credincios are călăuza sigură a Bibliei, în care găsește lumina care îi luminează cărarea vieții³⁴⁹. Pentru a-și împlini chemarea este necesar ca omul să cunoască Sfânta Scriptură. Bune de citit sunt și cărțile despre viața marilor eroi ai omenirii sau cărțile marilor înțelepți, dar nu sunt de nici un folos, cărțile care descriu decăderile omului din care se pot deprinde năravuri rele, pe care altfel omul nu le-ar fi cunoscut³⁵⁰.

Și în Sfânta Scriptură sunt înfățișate și vieți de eroi și cuvinte de înțelepciune, sunt arătate și căderi ale omului dar este arătat și mijlocul desăvârșit pentru înălțarea lui. În Sfânta Scriptură omul găsește îndrumările date de Dumnezeu și de aleșii Lui, care îl călăuzesc pe om spre culmile fericiri pământești și spre fericirea cea veșnică alături de Părintele ceresc. Aici găsește răspuns la frământările sufletului și îndrumări pentru depășirea piedicilor și ispitelor de tot felul pe care le întâlnește în calea vieții³⁵¹. Cărțile de înțelepciune nu au puterea de a aduce pacea

³⁴⁷ Pr. Demian TUDOR, „Cea mai bună călăuză: Biblia”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 28, p. 225.

³⁴⁸ Pr. Conf. Dr. Ioan TULCAN, *Misterul mântuirii în Hristos și în Biserică*, p. 85.

³⁴⁹ Pr. Demian TUDOR, „Cea mai bună călăuză: Biblia”, p. 225.

³⁵⁰ Pr. Demian TUDOR, „Tinerii și Biblia”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 30, p. 242.

³⁵¹ Pr. Demian TUDOR, „Tinerii și Biblia”, p. 242.

și mulțumirea sufletească, mai degrabă răscolesc și tulbură sufletul. Cuvântul Sfintei Scripturi are puterea de a lămuri slăbiciunile și a întări sufletul în clipele de deznădejde. Această putere este dată de „Duhul lui Dumnezeu”, care a îndrumat acei oameni, care prin viața lor au împlinit îndrumările, pe care le-au însemnat apoi în scrierile lor³⁵².

În articolul „Hristos, adevăratul educator”, părintele Tudor amintește că fără prezența lui Hristos în școală, toată strădania profesorilor și elevilor rămâne de prisos. Nu se găsește un educator mai desăvârșit decât Hristos și nimeni nu poate face educație adevărată fără El³⁵³. Orice dascăl este conștient că toată strădania lui în școală, are nevoie și de prezența lui Hristos: „Rămâneți în Mine și Eu în voi, precum mlădița nu poate aduce roadă de la sine, de nu va rămâne în viță, așa nici voi de nu veți rămâne în mine... cel ce rămâne în Mine și Eu întru el, acesta aduce roadă multă, pentru că fără de Mine nu puteți face nimic” (*In* 15, 4-5). Alături de Hristos profesorii se simt la fel ca și Apostolii săi, încrezători în atingerea idealului legat de misiunea lor în școală. Și ei vor exclama cu convingere ca și Apostolul Petru: „Doamne, la cine, ne vom duce, Tu ai cuvintele vieții veșnice” (*In* 6, 68)³⁵⁴. Cuvântul lui Dumnezeu din Sfânta Evanghelie cheamă omul să se lepede de patimi, de răutăți și de sine însuși. Pentru a dobândi viața cea în Hristos, trebuie să se despartă de cea veche precum a zis avă Alonie: „de nu aș fi stricat tot, n-aș fi putut să mă zidesc; adică, de n-aș fi lăsat tot ce mi se pare bun din voința mea nu aș fi putut să dobândesc faptele bune”³⁵⁵.

Din Sfintele Evanghelii se desprind trei elemente care au atras lumea la Hristos: învățătura Lui, metoda întrebuințată și exemplul propriei Sale vieți. Referitor la învățătura Lui, aceasta era simplă, plină de naturalețe, expusă într-o formă intuitivă și în același timp, pătrunzătoare, putând fi ușor înțeleasă și de cel învățat și de cel neînvățat. Deosebirea de alte învățături, era izvorul său în Dumnezeu. Mântuitorul Hristos spunea: „Învățătura mea nu este a mea, ci a Celui ce m-a trimis pe mine” (*In* 7,16). Ea cuprinde adevărul întreg, adevărul mântuitor, după care omenirea însetase atât de mult³⁵⁶.

³⁵² Pr. Demian TUDOR, „Tinerii și Biblia”, p. 242.

³⁵³ Pr. Demian TUDOR, „Hristos adevăratul educator”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 23, p. 3.

³⁵⁴ Pr. Demian TUDOR, „Hristos în Școală”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 17, p. 3.

³⁵⁵ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 69.

³⁵⁶ Pr. Demian TUDOR, „Hristos adevăratul educator”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 23, p. 3.

Această învățătură era însoțită de iubirea lui Hristos, prin care se iartă mereu greșeala celui alt și uită ofensa, se pleacă asupra durerilor aproapelui și vede în cel decăzut, posibilitatea de îndreptare, precum a fost Maria Magdalena, Zaheu vameșul, femeia prinsă în adulter și atâția alții, care simțind această iubire, au urmat învățătura lui Hristos, care a știut să le ierte greșeala și să-i înalțe pe cărarea adevăratei vieți³⁵⁷. Prin pilda propriei sale vieți, Hristos a atras lumea la învățătura Sa. Această viață a fost o permanență împlinire, a ceea ce a învățat pe alții să facă. Aplicarea acestor principii, după care se călăuzea Mântuitorul Hristos în propovăduirea Sa, dacă ar fi folosite în școală și în viața de zi cu zi, ar produce o schimbare la față a omenirii, atât de însetată după o viață mai bună și mai liniștită³⁵⁸.

Sfântul Evanghelist Matei spune: „Poporul ce ședea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit” (Mt 4,16). Iisus Hristos este lumina cea adevărată, El a lăsat oamenilor învățătura Sa mântuitoare, care să le călăuzească pașii spre cărările adevăratei cunoștințe, care vine de la Dumnezeu și poartă pecetea desăvârșirii Lui. Numai Domnul Hristos a putut să zică despre Sine: „Eu sunt lumina lumii, cel ce vine după Mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (In 8,12). Învățătura Lui a alungat tot întunericul în care se zbătea omenirea înainte de venirea Lui. Binefacerile revărsate asupra noastră le cunoaștem și le simțim și acestea ne dau bucuria sărbătorilor, pe care suntem datori să le întâmpinăm cu bucurie și cu cântece de slavă, precum era la început³⁵⁹.

5.3.10. Două legi

La un duhovnic bătrân a venit un tânăr care dorea sfaturi pentru desăvârșirea sufletului său. Duhovnicul l-a întrebat dacă a încercat să se cunoască pe sine și măsura în care a reușit. Tânărul a mărturisit că încercase adeseori dar nu a înțeles de ce în viața lui biruie adesea răul și nu binele. Duhovnicul i-a spus: „Vezi tinere, în fiecare din noi sunt *două legi*: legea sufletului și legea trupului. Cea dintâi este legea lui Dumnezeu, cea de a doua este legea păcatului. Cel ce trăiește viața în legătură

³⁵⁷ Pr. Demian TUDOR, „Hristos adevăratul educator”, p. 3.

³⁵⁸ Pr. Demian TUDOR, „Hristos adevăratul educator”, p. 3.

³⁵⁹ Pr. Demian TUDOR, „Lumina cunoștinței”, în TR, Anul I (1943), Nr. 95, p. 5.

neîncetată cu Hristos, acela ajunge să-și cârmuiască viața după legea lui Dumnezeu, ajungând la mântuire și la fericire în împărăția lui Dumnezeu. Cel care-și trăiește viața departe de Hristos și de învățătura Lui, acela își va duce viața după legea păcatului și va merge din rău în mai rău. Depinde de noi, de voința noastră, care din aceste două legi, vor cârmui viața noastră”³⁶⁰.

Cu toate că omul are voința de face binele, voința omului pătimăș nu este statornică și nu are putere să împlinească binele ci mai degrabă slujește pornirilor pătimășe și perverse și distruge în loc să zidească. Chiar și bunele intenții și idealurile frumoase sfârșesc uneori prin a ajunge o monstruozitate³⁶¹. Înăuntrul fiecărui om, se dă o luptă între cele două legi, așa se face că de câte ori vrea să facă un bine, parcă îl împinge ceva, să nu facă binele pe care-l voia, ci răul pe care nu-l voia. Despre aceasta a zis și Sfântul Apostol Pavel: „Știu că nu locuiește în mine, adică în trupul meu, ce este bun; căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu; căci nu fac binele pe care-l voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc” (*Rm* 7, 18-19)³⁶². Omul are dorința înăscută de a face binele precum și dezgustul față de rău³⁶³. Nu există răul ca principiu ontologic, el presupune părăsirea binelui din voință proprie³⁶⁴.

Omul credincios distinge prezența lui Dumnezeu în creație și toate cele din jurul lui dobândesc un sens pozitiv, omul necredincios are o atitudine nihilistă, egocentrică și toate cele din jurul lui devin opace și înșelătoare, chiar dacă par bune și folositoare. Deosebirea lucrurilor și evenimentelor în bune sau rele, depinde de credința omului în Dumnezeu. Binele este rezultatul comuniunii omului cu Dumnezeu iar răul este separarea omului față de Dumnezeu. Împlinirea virtuții sporește credința și comuniunea omului cu Dumnezeu³⁶⁵. De multe ori ne hotărâm să facem o faptă bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor și ne gândim că nimic nu ne va împiedica să facem binele dar terminăm prin a săvârși răul pe care nu l-am vrut și atunci se împlinește iarăși ce a spus Sfântul Pavel: „Găsesc deci în mine care voiesc să fac binele, legea că

³⁶⁰ Pr. Demian TUDOR, „Două legi”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 15, p. 117.

³⁶¹ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 23.

³⁶² Pr. Demian TUDOR, „Două legi”, p. 118.

³⁶³ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 12.

³⁶⁴ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 47.

³⁶⁵ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 24.

răul este legat de mine. Căci după omul cel lăuntric, mă bucur de legea lui Dumnezeu, dar văd altă lege în mădularele mele, luptându-se împotriva legii minții mele și făcându-mă rob legii păcatului, care lege este în mădularele mele” (*Rm* 7, 21-23)³⁶⁶.

În concluzie, se poate spune că în mădularele omului se găsește o lege contrară legii lui Dumnezeu, lege care se luptă cu gândurilor noastre bune și este vrăjmașă sufletului nostru. Depinde totuși de fiecare om în parte, care din cele două legi vor birui. Mântuitorul a spus: „Rămâneți în Mine și Eu în voi... Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acesta aduce roadă multă, pentru că fără de Mine nu puteți face nimic” (*In* 15, 5). Fără harul Lui nu putem face nimic, dar împreună cu El însă putem birui orice ispită³⁶⁷.

5.3.11. Legea trupului

Prin păcatul lui Adam, în sufletul și trupul lui s-a produs o înstrăinare și chiar răzvrătire împotriva legilor lui Dumnezeu. Înainte de căderea în păcat, între sufletul și trupul omului era o armonie deplină, după cădere, trupul a început să se răzvrătească împotriva sufletului și să pună la grea încercare ajungerea la asemănarea cu Dumnezeu. Trupul nu mai ascultă îndemnurile bune ale sufletului și se conduce după legea lui, prin care vrea să împlinească toate poftele ascunse în carnea sa. De atunci a rămas această luptă ce se dă între suflet și trup, împlinindu-se ceea ce Mântuitorul Hristos a spus: „Duhul este osârduitor, iar trupul neputincios” (*Mc* 14, 38)³⁶⁸. Această luptă între suflet și trup, se poate observa în viața omului, de la tinerețe până la bătrânețe. Legea trupului, dictată de poftele tot mai mari, se împotrivește legii sufletului, care-l cheamă la o viață cumpătată, alături de Hristos. Adeseori biruiește legea trupului și omul cade victimă celor mai josnice patimi, dacă nu pune stavilă poftelor care mocnesc în trupul lui ajungând astfel rob al „legii păcatului care zace în mădularele lui” (*Rm* 7, 23)³⁶⁹.

Patimile sunt stări împotriva firii, ele nu aparțin firii omului, ele nu au subzistență proprie, ci apar datorită alterării sănătății sufletești, ele

³⁶⁶ Pr. Demian TUDOR, „Două legi”, p. 118.

³⁶⁷ Pr. Demian TUDOR, „Două legi”, p. 118.

³⁶⁸ Pr. Demian TUDOR, „Legea trupului”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 19, p. 154.

³⁶⁹ Pr. Demian TUDOR, „Legea trupului”, p. 154.

sunt boli ale sufletului care se vindecă prin pocăință și înfrânare, cu ajutorul harului lui Dumnezeu³⁷⁰. Despre faptele trupului Sfântul Apostol Pavel spune: „Iar faptele trupului sunt cunoscute, și ele sunt: adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mâinii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuiri, ucideri, beții, chefuri și cele asemenea acestora, pe care vi le spun dinainte, precum dinainte v-am și spus, că cei ce fac unele ca acestea nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu” (Ga 5, 19-21). Toate acestea se manifestă atunci când legea trupului pune stăpânire deplină pe viața omului, atunci el se înstrăinează de împărăția lui Dumnezeu. Nu mai aude chemarea, nu mai împlinește voia lui Dumnezeu despre care Sfântul Apostol Pavel spune: „Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră; să vă feriți de desfrânare, ca să știți fiecare dintre voi să-și stăpânească vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftelor cum fac neamurile, care nu cunosc pe Dumnezeu” (1 Tes. 4, 3-5). Omul trebuie să fie conștient că precum calul are nevoie de frâu ca să nu cadă în prăpastie, tot astfel și trupul trebuie să fie condus de suflet, căci altfel se duce la pieire³⁷¹.

5.3.12. Legea sufletului

Legenda ciocârliei spune că după ce omul a păcătuit și a fost alungat din rai, când Dumnezeu a văzut truda lui și chipul lui plin de tristețe, a luat un bulgăre de pământ și l-a aruncat în sus. Din acel bulgăr a ieșit o păsărică cu pene, cea dintâi ciocârlie, care înălțându-se spre cer, a început să cânte și să înveselească inima lui Adam. De atunci această păsărică, înalță mereu spre cer, privirile și gândurile plugarului, care se ostenește în țarina lui³⁷². În fiecare om este o păsărică care cântă și îndeamnă la bucurie, la apropiere de Stăpânul său. Aceasta este legea sădită în cel dintâi om, care îl cheamă mereu spre cer, este legea sufletului. Aceasta îl îndeamnă pe om să exclame: „Cât de iubite sunt locașurile Tale, Doamne al puterilor! Dorește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului; inima mea și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeu cel viu. Că pasărea și-a aflat casă și turtureaua cuib, unde-și va pune puii săi” (Ps 83, 1-3) și: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa

³⁷⁰ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 48.

³⁷¹ Pr. Demian TUDOR, „Legea trupului”, p. 154.

³⁷² Pr. Demian TUDOR, „Legea sufletului”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 22, p. 177.

Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeu. Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu cel viu; când voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu?” (*Ps* 41, 1-2) și iarăși: „Dumnezeule, Dumnezeu meu, pe Tine Te caut dis-de-dimineată. Însetat-a de Tine sufletul meu, suspinat-a după Tine trupul meu” (*Ps* 62, 1-2).

Legea sufletului cheamă omul spre înălțimile unde tronează Dumnezeu, dar trupul și poftele lui împiedică această lege să stăpânească în viața omului și abate cugetul omului de la cele cerești, la cele pământești. Aprinse de ispitele ce ne înconjoară, din îndemnul celui rău, poftele trupești vor să stăpânească viața omului și atunci când omul se lasă pradă lor, îl doboară și îl înjosesc până la nesocotirea propriei sale chemări, de aceea Sfântul Apostol Pavel îndeamnă: „Drept aceea, fraților, nu suntem datori trupului, ca să viețuim după trup. Căci dacă viețuiți după trup, veți muri, iar dacă ucideți, cu Duhul, faptele trupului, veți fi vii. Căci câți sunt mânați de Duhul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu.” (*Rm* 8, 12-14). Și tot în aceeași epistolă, spune: „Căci cei ce sunt după trup cugetă cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului. Căci dorința cărnii este moarte dar dorința Duhului este viață și pace; Fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate. Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu” (*Rm* 8, 5-8)³⁷³.

Creștinul adevărat, râvnește ca în viața lui, legea trupului să fie redusă la tăcere și în schimb faptele și lucrările lui să urmeze legea sufletului său, curățit prin apa botezului creștin. O astfel de lege îl îndrumă mereu la „dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, facere de bine. credință, blândețe și cumpătare” (*Ga* 5, 22), fapte care îi asigură mântuirea și prețuirea din partea semenilor. Această lege ne aduce aminte de îndemnul Mântuitorului Hristos: „Nu vă îngrijiți zicând: Ce vom mânca? sau ce vom bea? sau cu ce ne vom îmbrăca?... ci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă” (*Mt* 6, 31, 33)³⁷⁴. Părintele Tudor îndeamnă: „Străduiește-te ca și în viața ta să conducă legea sufletului, care te cheamă la căutarea acestei împărății. Nu te lăsa copleșit de poftele, atât de aprinse ale trupului, ci stăpânește-le prin încordarea mereu atentă a sufletului. Nu uita niciodată că „duhul este dătător de viață, iar trupul nu folosește nimic” (*In* 6, 63)³⁷⁵.

³⁷³ Pr. Demian TUDOR, „Legea sufletului”, p. 177.

³⁷⁴ Pr. Demian TUDOR, „Legea sufletului”, p. 177.

³⁷⁵ Pr. Demian TUDOR, „Legea sufletului”, p. 178.

Celor care susțineau că învățătura adusă lumii de Iisus Hristos nu poate să asigure omului un standard de viață ridicat, care să-i aducă mulțumire și fericire, fiind derutați de îndemnul Mântuitorului Hristos: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă” (Mt 6, 33) socoteau că învățătura Lui, ar fi opusă vieții pământești, că omul preocupat doar de viziunea vieții de dincolo, nesocotește realitățile vieții pământești. Unora ca acestora, părintele Tudor le amintește că învățătura adusă lumii de Fiul lui Dumnezeu, nu este contrară vieții pământești și nici bucuriei legate de ea, dimpotrivă Mântuitorul Hristos îndemna la bucurie : „Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri” (Mt 5,12)³⁷⁶.

Creștinul adevărat se bucură de frumusețile vieții, dar nu-și leagă sufletul de aparențele ei trecătoare, fiindcă din învățătura Fiului lui Dumnezeu, el știe că viața sa pământească este o prefată a vieții veșnice și se bucură întotdeauna de aceste frumuseți, așa după cum îl învață Hristos și prin modul lui de viață își asigură și bucuriile vieții de dincolo, bucurii despre care Sf. Ap. Pavel spune: „Ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit” (1 Co 2, 9)³⁷⁷. Lupta dintre bine și rău la nivelul vieții omului, nu va putea depăși tensiunea dintre legea trupului și legea duhului decât în Hristos care unește în har întreaga ființă umană. Sfântul Pavel amintește de legea păcatului, a robiei și a morții care aduce confuzie în viața omului, așa încât el nu mai face binele pe care îl voiește, ci face răul pe care nu-l voiește (Rm 7, 19). Omul duhovnicesc reușește să depășească robia trupului, trăindu-și viața după legea sufletului. Viața după duh, bine rostuită, aduce transfigurarea, bucuria depășirii și învingerii morții³⁷⁸.

5.3.13. Dușmanii mântuirii omului

5.3.13.1. Diavolul

Dușmanii mântuirii omului sunt: diavolul, lumea și trupul. Diavolul întunecă mintea, aduce suferințe, întărește la mânia, împiedică propovăduirea cuvântului evangheliei și ajută pe cei ce răspândesc erezii și

³⁷⁶ Pr. Demian TUDOR, „Hristos și viața omenească”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 11, p. 3.

³⁷⁷ Pr. Demian TUDOR, „Hristos și viața omenească”, p. 3.

³⁷⁸ Conf. Dr. Cristinel IOJA, *Homo Economicus*, pp. 35-36.

pe apostolii mincinoși să aducă dezbinare în Biserică. El se poate arăta în chip de înger de lumină și ispitește și pe aleșii lui Dumnezeu. El lucrează direct dar și prin lume și prin trup³⁷⁹. Părintele Tudor ne amintește că omul are de dus toată viața lupta împotriva diavolului iar pentru această luptă trebuie o pregătire permanentă, după învățătura Sfântului Apostol Pavel: „Îmbrăcați-vă cu toată armătura lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului pentru că nu avem de luptat împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva domniilor, împotriva puterilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății din văzduhuri (Ef 6, 11-12). Lupta împotriva diavolului este lupta adevărului împotriva minciunii, a luminii împotriva întunericului, a dreptății împotriva nedreptății, a libertății împotriva robiei de orice fel. Împotriva acestui vrăjmaș nevăzut, care se opune progresului omenesc, omul trebuie să lupte cu toate armele, dacă vrea să se biruie neînțelegerile care îi frământă viața³⁸⁰.

Creștinul, asemenea soldaților romani din vremea Sfântului Apostol Pavel, trebuie să se pregătească pentru a ieși biruitor în această luptă: „Luați toată armătura lui Dumnezeu, încingându-vă mijlocul cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății și încălțându-vă picioarele întru gătirea Evangheliei păcii, luând peste toate pavăza credinței, cu care veți putea stinge săgețile vicelanului cele aprinse. Și coiful mântuirii luați și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu” (Ef 6, 13-17).

Cea dintâi armura este *adevărul*. „Mijlocul vostru încingeți-l cu adevărul” adică mijlocul trupului este pentru om, ceea ce este temelie pentru o casa. Acest *mijloc*, aceasta temelie a vieții noastre, trebuie să fie zidit pe adevăr și din adevăr. Mântuitorul Hristos, răspunzând odinioară întrebării lui Pilat, a zis: „pentru aceea m-am născut și spre aceasta am venit în lume ca să mărturisesc pentru adevăr. Oricine este din adevăr ascultă glasul meu” (In 18, 37). Cel ce luptă pentru adevăr, pentru înfăptuirea lui, acela urmează pe Învățătorul său și luptă împotriva uneltirilor diavolului³⁸¹.

„Îmbrăcați-vă cu platoșa dreptății” , cel ce se îmbracă cu dreptatea și își duce viața în această virtute, acela nu mai este vulnerabil la atacu-

³⁷⁹ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 139.

³⁸⁰ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, în *DA*, Anul VI (1946), Nr. 10-12, p. 33.

³⁸¹ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 34.

rile diavolului, așa cum platoșa soldatului roman îi apăra trupul de loviturile vrăjmașului³⁸².

„Încălțându-vă picioarele întru gătirea Evangheliei păcii”. Pacea dă creștinului puterea să alerge la luptă cu duhul cel rău. Această gătire constă și în răspândirea peste tot pământul, a „Evangheliei păcii”, prin care se înlătură domnia diavolului³⁸³.

„Peste toate luați pavăza credinței, cu care veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse”. Săgețile aprinse sunt poftele arzătoare și în-doielile pe care diavolul le deșteaptă în mintea omului, pentru a-l înde-părta de Dumnezeu și a-l duce la pierire. Scutul credinței oprește și stinge ispitele, mai înainte de a-și atinge ținta³⁸⁴.

„Luați coiful mântuirii și sabia Duhului” luând seama că trebuie să ne acoperim capul cu coiful întru *nădejdea mântuirii* iar în mână să avem *sabia duhului* care este *cuvântul lui Dumnezeu*³⁸⁵.

Părintele Demian Tudor spune că „prin armele spirituale ale omului creștin se creează armonia și se aduce fericire deplină aici pe pământ”³⁸⁶. Armura Duhului le dă putere creștinilor să stea împotriva uneltirilor diavolului și să biruiască lumea³⁸⁷.

5.3.13.2. Ispita cea mare: lumea

La început, lumea a fost creată „bună foarte” și ea este purtătorul revelației naturale³⁸⁸. Dumnezeu a poruncit omului, folosirea creației conform cu voia Lui. Omul, călcând porunca, s-a îndepărtat de Dumnezeu și a căzut trăgând după sine întreaga creație, rupându-se de izvorul binelui și frumosului și încetează de-a se mai bucura de creație³⁸⁹. Lumea robită păcatului, caută să ne amăgească prin învățături false, prin deșertăciunile și plăcerile ei, urmărind pervertirea vieții morale și transformarea omului în rob al poftelor păcătoase³⁹⁰. Părintele Demian Tudor

³⁸² Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 34.

³⁸³ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 34.

³⁸⁴ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 35.

³⁸⁵ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 35.

³⁸⁶ Pr. Demian TUDOR, „Armătura spirituală”, p. 35.

³⁸⁷ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 148.

³⁸⁸ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 27.

³⁸⁹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 14.

³⁹⁰ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 140.

amintește de legenda lui Odiseu, care spune că acesta după ce luase parte la războiul de la Troia, unde troienii, după mulți ani de război, au fost învinși de greci, în drumul spre casă, Odiseu și oamenii lui, au ră-tăcit și au pribegit ani de-a rândul, trecând prin tot felul de primejdii. Era acolo Insula sirenelor, acele zâne încântătoare, care trăiau în valurile mării și prin cântecele lor minunate ademeneau călătorii, vrăjindu-le inima și făcându-i să se arunce în valuri și să se înece. Cunoscând aceasta, ca să scape de primejdie, Odiseu a astupat urechile oamenilor săi cu ceară, iar pe sine s-a legat de catargul corăbiei, și așa, ostașii lui n-au auzit cântecele sirenelor, iar el, legat fiind de catarg, a biruit ispita lor și au scăpat cu toții nevătămați³⁹¹.

Această legendă are și un înțeles creștin. Această lume, precum Insula sirenelor, cu plăcerile și desfătărilor sale, caută să vrăjească inima omului aflat în drum spre patria cerească. Sufletul îl îndeamnă spre patria ce-rească dar lumea cu frumusețile ei trecătoare, îl vrăjește spre nenumărate plăceri. Vâslind pe marea înviforată a acestei vieți, lumea îi fură adeseori mintea și inima cu deșertăciunile ei și astfel omul se îneacă în valurile is-pititoare ale frumuseților lumești. Este o ispită, o mare încercare, prin care se vede legea care stăpânește viața omului³⁹². Legenda lui Odiseu ne arată și mijloacele prin care putem birui ispitele lumii. Cântecele vră-jite ale sirenelor au înecat pe mulți în adâncurile mării, n-au fost auzite de cei cărora le-a fost astupate urechile cu ceară, ei au rămas surzi la toate chemările lor, iar Odiseu legându-se de catargul corabiei a rezistat ispitei de a se arunca în valuri. La fel creștinul pentru a birui ispitele ace-s-tei lumi, trebuie să-și astupe urechile și să se lege cu sforile credinței de Sfânta Biserică, care este „stâlpul și temelie adevărului” (1 Tim 3, 15), a cărui învățătură este cuprinsă în Sfintele Evanghelii³⁹³.

Un alt mijloc de scăpare a omului de ispitele și plăcerile lumii, este *cântarea de laudă* adusă lui Dumnezeu. Se spune că pe lângă aceeași In-sulă a sirenelor au trecut și argonauții, niște eroi vestiți. Când au ajuns în apropierea insulei și sirenele au început să cânte, Iason, mai marele argonauților, a poruncit marelui cântăreț Orfeu, să cânte cu harfa lui și să acopere cântările vrăjite ale sirenelor. Orfeu a cântat mai frumos decât

³⁹¹ Pr. Demian TUDOR, „Ispita cea mare: lumea”, în CM, Anul VI (1946), Nr. 23, p. 186.

³⁹² Pr. Demian TUDOR, „Ispita cea mare: lumea”, p. 186.

³⁹³ Pr. Demian TUDOR, „Ispita cea mare: lumea”, p. 187.

sirenele și acestea de necaz și-au aruncat lirele în mare și s-au îndepărtat. Odiseu le-a biruit cu ceara și cu funia iar Orfeu cu cântarea. Biruința lui Orfeu este mai asemănătoare felului de viață creștin. Creștinul biruiește ispita cea mare a lumii, cu mijloacele de care lumea se folosește pentru ademenirea lui. Omul este ispitit cu plăcerile acestei lumi, cu frumusețile ei trecătoare, cu desfătări și petreceri, care caută să îl atragă pe panta păcatului și să îl îndepărteze de a și urmări scopul vieții³⁹⁴.

În articolul „Lumina cunoștinței”, părintele Tudor îndemna pe toți, tineri și bătrâni, să cânte, să laude pe Dumnezeu, deoarece venirea Mântuitorului Iisus Hristos înseamnă împlinirea făgăduințelor lui Dumnezeu, de a trimite lumii un Mântuitor. El ne va da posibilitatea să trăim și să ne desăvârșim alături El³⁹⁵. Cântarea de slavă aduce bucurie și lumină în sufletul omului, de aceea nu poate omul să rămână nepăsător față de menirea sa în această lume, nici să fie mereu îngândurat, posomorât, trist, cu totul retras față de tot ce-l înconjoară. Sfântul Apostol Pavel spune: „Bucurați-vă totdeauna în Domnul, și iarăși zic: bucurați-vă” (*Flp* 4, 4), iar Sfântul Apostol Iacob spune: „Suferă cineva dintre voi? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi” (*Iac* 5, 13). Ele sunt îndemnuri spre bucuriile pământești, bucurii care sunt folosite sufletului, sunt desfătărilor duhovnicești pe care le simte când împlinește o faptă bineplăcută lui Dumnezeu, în folosul aproapelui. Prin acestea omul biruiește ispitele lumii³⁹⁶. Dacă ești ispitit de petrecerile zgomotoase ale lumii, caută petrecerile duhovnicești din casa Domnului, laudă și preamărește numele cel sfânt al Lui. Dacă te încântă frumusețile și desfătărilor lumii, caută frumusețile vieții trăite în legea Domnului și vei avea parte de desfătărilor adevăratei vieți, voită de Dumnezeu. Dacă te ademenesc cântările lumești, cântă „psalmi, cântări de laudă și cântări duhovnicești” (*Ef* 5, 19), prin care vei putea să înfrunți ispita celor dintâi³⁹⁷.

Ispitele pot fi trupești și sufletești. Ispitele sufletești sunt cele legate de credință, de duhul blasfemiei sau de arătarea directă a diavolului. De astfel de ispite omul trebuie să se roage ca Dumnezeu să îl păzească.

³⁹⁴ Pr. Demian TUDOR, „Un alt mijloc”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 25, p. 202.

³⁹⁵ Pr. Demian TUDOR, „Lumina cunoștinței”, în *TR*, Anul I, Nr. 95 din 26 decembrie 1943, p. 5.

³⁹⁶ Pr. Demian TUDOR, „Un alt mijloc”, p. 202.

³⁹⁷ Pr. Demian TUDOR, „Un alt mijloc”, p. 202.

Ispitele trupești cum ar fi felurile necazuri și încercări ale vieții sunt necesare sporirii duhovnicești³⁹⁸.

5.3.13.3. Lupta împotriva întinăciunii trupului

Asceza urmărește curățirea omului întreg de tot păcatul și disciplinarea ființei umane pentru ca „să ne curățim de toată întinăciunea trupului și a sufletului desăvârșind sfințenia noastră în frica lui Dumnezeu” (2 Co 7, 1). Creștinul este un *copil al lui Dumnezeu străin și călător în lume*, folosindu-se de toate cele bune dar nu se lasă stăpânit de nimic, bucurându-se de libertatea duhului. Această detașare este o lucrare permanentă, oricât de desăvârșit ar fi omul, nu se poate dispensa de ea: „Cel ce stă să bage de seamă să nu cadă” (1 Co 10, 12)³⁹⁹. În această luptă accentul se pune pe transformarea lăuntrică, fără a lepăda asceza trupească, întrucât ea ajută la dezvoltarea vieții lăuntrice: „Deprinde-te în evlavia cea adevărată, pentru că asceza [deprinderea] trupească este puțin folositoare, iar evlavia cea adevărată este spre toate folositoare” (cf. 1 Tim 4, 7-8). Omul este liber să aleagă nevoințele care i se potrivesc cel mai bine, fără a se lega de ele ca de o dogmă, și a ajunge la un formalism fariseic (să nu guști, să nu atingi, să nu faci). Nu există mijloace magice de mântuire, ele sunt de folos câtă vreme ajută în lupta de transformare lăuntrică, pentru aceasta este necesară asceza trupească⁴⁰⁰.

5.3.14. Nepătimire și sfințenie

În concepția de viață creștină, ținta vieții omenești este „desăvârșirea”, sau dobândirea asemănării cu Dumnezeu. Mântuitorul Hristos, vorbind în predica de pe munte despre criteriile de seamă ale acestei vieți, zice: „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este” (Mt 5, 48)⁴⁰¹. Pentru a ajunge la desăvârșire, omul trebuie să se nevoiască neîncetat, să creadă în adevărurile descoperite de Dumnezeu prin aleșii Săi, să colaboreze cu harul Lui, și astfel să trăiască o viață plină de virtuți, depășind greutățile, slăbiciunile și ispitele urmărind formarea unor deprinderi lăuntrice, care să-l ajute să alunge răul și să

³⁹⁸ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, pp. 52-53.

³⁹⁹ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, pp. 146-147.

⁴⁰⁰ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, pp. 147- 148.

⁴⁰¹ Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, p. 197.

cugete numai la cele plăcute lui Dumnezeu și să împlinească faptele cu adevărat roditoare pentru veșnicia Lui. Când va ajunge să-și poată controla și stăpâni gândurile sale, atunci și faptele lui vor fi în concordanță cu voia Tatălui ceresc și va păși, spre culmile înșorite ale desăvârșirii⁴⁰².

Starea de nepătimire nu înseamnă abandonarea propriei persoane în voia sortii, nici împietrire sau insensibilitate sufletească. În această stare, puterile și facultățile naturale ale omului, sunt bune și folositoare sporirii lui duhovnicești și desăvârșirii. Nepătimirea nu înseamnă mortificarea părții pătimitoare a sufletului, ci convertirea ei de la cele rele la cele bune. Nepătimăș este omul care leapădă relele obiceiuri și se îmbogățește cu cele bune. În tradiția patristică, nepătimirea este însoțită de iubire și aduce cu sine înflorirea virtuților și o viață de sfințenie⁴⁰³.

Sfințenia este starea de înfiere a omului de către Dumnezeu prin har, este comuniunea harică cu Dumnezeu prin care harul dumnezeiesc, sălășluit în om îi întărește credința și iubirea și omul înduhovnicit are cuget bun și dispoziția de a face binele. Această stare, sub acțiunea harului, progresează mereu în bine⁴⁰⁴. Expresia concretă a uniri cu Hristos este „îmbrăcarea cu Hristos”, sfințirea după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „...aceasta este voia lui Dumnezeu: sfințirea voastră” (1 Tes 4, 3). Omul devine creatură nouă în Iisus Hristos, spre fapte bune, ca să aducă roade pentru Dumnezeu (2 Cor 5, 17), să umble în lumină (Rm 8, 14)⁴⁰⁵. Prin unirea cu Hristos omul nu ajunge la imposibilitatea de a păcătui, ci dobândește puterea de a birui ispitele și a nu mai păcătui, puterea de a duce o viață sfântă⁴⁰⁶.

Urmarea lui Hristos, călăuzirea vieții după poruncile Lui, înseamnă dobândirea aspirațiilor sufletului iubitor de liniște și pace, de dreptate și adevăr, de iubire față de toți. Toate acestea le dobândește omul, unindu-se cu Hristos⁴⁰⁷. Unde este prezent Hristos, acolo este iubire și respect, acolo există moralitate și fidelitate între soți, acolo bărbatul este

⁴⁰² Pr. Demian TUDOR, „Filocalia”, p. 197.

⁴⁰³ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 54.

⁴⁰⁴ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 107.

⁴⁰⁵ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 167.

⁴⁰⁶ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 123.

⁴⁰⁷ Pr. Demian TUDOR, „Doamne mântuiește-ne că pierim!”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 32, p. 158.

„bărbat al unei singure femei”, iar femeia „se teme de bărbatul ei”. Unde este prezent Hristos este armonie și bună înțelegere între părinți și copii, fiindcă numai acolo „părinții nu-și întărită copiii lor spre mânia, ci îi cresc în învățătura și în certarea Domnului” (cf. *Ef* 6, 4), iar copiii își ascultă și-și cinstesc părinții căci aceasta este cu dreptate și bine plăcut Domnului. Hristos este „piatra unghiulară” (*Ef* 2, 20) fără de care viața familială s-ar năruia la cea dintâi adiere de vânt⁴⁰⁸. Când omul primește harul mântuitor, prin Sfintele Taine, i se insuflă și virtuțile teologice, credința, nădejdea și dragostea și devine drept⁴⁰⁹.

Sfințenia se lucrează în viața zilnică, nu cere ieșirea din societate, creștinul trăiește în duhul lui Hristos, împlinind virtutea își sfințește viața și munca sa devine o slujire a Domnului, el face totul „ca pentru Domnul”. Sfântul Apostol Pavel îndeamnă pe fiecare să muncească spre a-și câștiga pâinea și a da milostenie. Viața creștinului este muncă, este osteneală (cf. *2 Tes* 3, 7-12). Numai așa el devine un om înfrumusețat de sfințenia lui Hristos⁴¹⁰.

Despre nevoia prezenței lui Hristos în ateliere și fabrici, părintele Tudor spune că nicăieri nu se simte atât de mult nevoia de a-L întrona pe Hristos, ca în sânul vieții muncitorești. Muncitorimea este categoria socială asaltată de vrăjmașii lui Hristos care printr-o propagandă bine regizată, au reușit de multe ori să o pornească împotriva Bisericii lui Hristos. Sub masca unor lozinci false, ca: „morală creștină este morală sclavilor sau religia este opium pentru popor”, adică ea a servit ca stupefiant în exploatarea muncitorilor de către patroni. Prin aceasta s-a căutat să se sape o prăpastie cât mai adâncă între muncitori și Hristos, între viața lor și aceea a Bisericii⁴¹¹. Mântuitorul Hristos laudă munca și detestă lenea, se poate vedea aceasta atât din pilda vieții sale, cât și din îndemnurile pe care le-a dat ucenicilor și ascultătorilor: „Mie mi se cade să lucrez lucrurile celui ce m-a trimis până este ziuă, căci vine noaptea, când nimeni nu mai poate lucra” (*In* 9, 4). Când și-a început activitatea mesianică și-a ales ucenicii din sânul muncitorilor, iar subiec-

⁴⁰⁸ Pr. Demian TUDOR, „Hristos în familie”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 41, p. 3.

⁴⁰⁹ Prof. N. CHIȚESCU, Pr. Prof. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, p. 106.

⁴¹⁰ Mitropolitul Nicolae MLADIN, *Asceza și Mistica paulină*, p. 169.

⁴¹¹ Pr. Demian TUDOR, „Hristos în ateliere și fabrici”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 52, p. 3.

tul parabolilor sale se referă la lumea pescarilor, muncitorilor și agricultorilor.

Parabola semănătorului, a năvodului, a viei dată lucrătorilor să o lucreze, întăresc îndemnul Mântuitorului la munca cinstită pentru câștigarea celor de trebuință traiului. În creștinism, munca este privită ca o necesitate și datorie morală. Pentru Sfântul Apostol Pavel, munca este un imperativ, el spune creștinilor din Tesalonic: „Cine nu vrea să lucreze, nici să nu mănânce” (2 *Tes* 3, 10)⁴¹². În vremea părintelui Tudor, ucenicia pentru învățarea unei meserii era destul de răspândită. El se adresează acestor tineri, cărora adesea le lipsesc cunoștințele de religie și lipsește Hristos din viața lor, de aceea mulți se întrebau: ce legătură poate fi între Hristos și acei tineri, câtă vreme învățătura Lui călăuzește pe om doar în problemele de natură spirituală, în timp ce în cazul lor era vorba de însușirea unei meserii, de pe urma căreia urma să-și câștige cele necesare traiului de zi cu zi? Dar cel ce muncește trebuie să se îngrijească și de sufletul său, pe care numai Hristos și învățătura Lui o poate împlini. Nu este de ajuns a deprinde o meserie ci trebuie să-ți hrănești și sufletul, altfel se abrutizează, și omul devine victimă tentațiilor pătimase⁴¹³.

Unirea omului cu Dumnezeu nu e o pierdere a omului într-un gol sau într-o esență impersonală, o pierdere a conștiinței personale, ci este o stare intensă de bucurie și veselie, este o stare supremă de iubire. Nu este o stare de supunere ci o unire în iubire cu Tatăl cel ceresc, devenit Tată al nostru, prin întruparea Fiului Său ca om și prin unirea Lui cu noi spre viața netrecătoare⁴¹⁴.

⁴¹² Pr. Demian TUDOR, „Creștinism și muncă”, în *TR* Anul I (1943), Nr. 63, p. 3.

⁴¹³ Pr. Demian TUDOR, „Hristos printre ucenici”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 69, p. 3.

⁴¹⁴ Pr. Vasile CITIRIGĂ, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, p. 90.

CAPITOLUL VI

PĂRINTELE DEMIAN TUDOR, MĂRTURISITOR AL CREDINȚEI ÎN TEMNIȚELE COMUNISTE

6.1. Biserica în comunism

O perioadă aparte din viața părintelui Tudor, a fost perioada de detenție în temnițele comuniste. În anul 1945, în România a fost instaurat comunismul, care a urmat modelul sovietic de decreștinare, violență și lipsire de libertate, urmărind mutilarea sufletului neamului românesc sub bocancii sovietici⁴¹⁵. În acest timp, puterea politică din România a promovat o politică autoritară, de supunere necondiționată a oamenilor, în timp ce Biserica prin slujitorii ei propovăduia egalitatea tuturor în fața lui Dumnezeu, demnitatea sufletului nemuritor, libertatea omului în prezența harului lui Dumnezeu și îndemna la înțelegere, blândețe, iertare, milostivire față de aproapele⁴¹⁶. În acele condiții Biserica a devenit un ghimpe pentru puterea politică iar slujitorii ei au fost persecutați, arestați și chiar executați pentru credința și slujirea lor. Mulți dintre ei au devenit în acele vremuri martiri și mărturisitori ai credinței, mărturisind în mod voit și în deplinătatea conștiinței, adevărul de credință al Bisericii, chiar cu prețul vieții. Mulți preoți au fost închiși datorită unor declarații ale faptelor ce dovedeau credința în Dumnezeu, prin care se împotriveau

⁴¹⁵ Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, p. 47.

⁴¹⁶ Pr. Prof. Dr. Dănuț POPOVICI, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, p. 46.

sistemului comunist ateu. Preoții întemnițați au făcut mărturisire creștină prin continuitatea lucrării preoțești, acolo în temnițe, săvârșind Sfințele Taine împreună cu alți deținuți, dovedind că oriunde, slujitorul lui Hristos îi poate sluji lui Dumnezeu și semenilor⁴¹⁷.

Biserica Ortodoxă Română a fost în prima linie a muceniciei pentru Hristos. Sute de preoți au fost arestați, batjocoriți sau uciși, pentru simpla bănuială că fac parte din rezistența anticomunistă. Alte mii de preoți, au fost trimiși în lagărele de muncă silnică. Dosarele studiate din arhiva fostei Securități, relevă aspecte referitoare la opresiunea cultelor religioase din cauza ideologiei contrare intereselor regimului comunist. În acea perioadă, orice persoană care a îmbrățișat o activitate politică anterioară datei de 23 august 1944 sau care a avut anumite simpatii declarate cu mișcările politice de dreapta era inevitabil considerată un „dușman” al regimului, un pericol pentru noua orânduire⁴¹⁸. După instalarea guvernului condus de Petru Groza, la 6 martie 1945, la conducerea Ministerului Cultelor a fost numit preotul ortodox Constantin Burducea, al cărui trecut legionar îl îndatora să își manifeste excesiv zelul și loialitatea față de noul regim, atunci au început anchetele și arestările în rândul clerului de toate confesiunile.

Părintele Tudor a suferit o primă condamnare, la un an de închisoare, în anul 1949, pentru faptul că nu a denunțat pe simpatizanții mișcării legionare. În acea perioadă cei mai mulți preoți au fost condamnați la pedepse mici și mulți au fost eliberați în același an, dar au rămas suspecti și au trăit sub o amenințare permanentă, având parte de persecuții, ei și familiile lor. Astfel, preoții fiind asimilați funcționarilor publici, primind remunerație de la stat, cei persecutați au fost înlăturați din slujire sau s-a sistat contribuția statului la salarizarea lor, prin aplicarea *Decretului-lege pentru purificarea administrațiilor publice*⁴¹⁹.

Legea cultelor religioase din 14 august 1948, a legalizat, în fapt, intrarea Partidului Comunist Român în biserică în calitate de autoritate supremă⁴²⁰. Liderii comuniști din România, susținuți de sovietici, căutau să umple mințile oamenilor cu noua doctrină în care Dumnezeu e

⁴¹⁷ Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, Editura Vicovia, Bacău, 2008, p. 200.

⁴¹⁸ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 103.

⁴¹⁹ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 84.

⁴²⁰ Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, Ediția a treia, EVF, București, 1999, p. 336.

o prejudecată, un mit, iar în această situație Biserica era privită ca un dușman de clasă⁴²¹. Propovăduind ideologia atee, urmărind o înregimentare ideologică a maselor populare, comuniști considerau că Biserica slujește *Altcuiva*, creștinii având *alt Stăpân*, și cum „nimeni nu poate sluji la doi domni” (Mt 6, 24), comuniști spuneau că ei nu trebuie omorâți, ci „recuperați”, adică reeducați și ca urmare au adoptat principiul: „Cine nu este cu noi este împotriva noastră”, iar cei ce se împotriveau și stăruiau în credința lor aveau parte de instituția terorii, de arestări, deportări, închisori, lagăre și centre de reeducare cum au fost cele de la Aiud, Pitești, Gherla, Târgu-Ocna sau Jilava, ori formațiunile de muncă silnică la Canal, Periprava, Baia-Spie, Căvnic și Bărağan⁴²².

Prin noua lege a cultelor, Statul român își asigurase un control oficial asupra cultelor, la care se adăuga un control neoficial, prin intermediul unei rețele de informatori și colaboratori ai instituției numite „Departamentul Securității Statului”. Acțiunile de urmărire a celor care nu se supuneau directivelor de partid, erau graduale și îmbrăcau forme diferite. Securitatea era instrumentul regimului împotriva propriilor cetățeni, era după cum se spunea în acea vreme, ochii și urechile poporului. Trecutul politic era un stigmat pentru toată viața și era folosit de autorități ca element de constrângere pentru a colabora cu Securitatea. În dosarele informative existau fișe de caracterizare a celor investigați, în cadrul cărora se regăseau două secțiuni distincte: „Activitatea politică înainte de 23 august 1944” și „Activitatea politică după 23 august 1944”. În secțiunea dedicată trecutului politic, se folosea adesea, ca o etichetă, formularea potrivit căreia persoana a fost membru sau simpatizant al Mișcării Legionare, aspect de multe ori nefondat prin probatoriu, interpretat discreționar sau pur și simplu inventat⁴²³.

Preoții și teologii, în general, erau identificați ca legionari, după cum se poate vedea în dosarul de anchetare a lui Tudor M. Popescu: „Ești legionar pentru că ești teolog și, fiind teolog, ești anticomunist, iar a fi

⁴²¹ Sergiu CIOCĂRLAN, *Jertfa unui preot mucenic*, pp. 22-23

⁴²² P.S. SEBASTIAN, Episcopul Slatinei și Romanaților, „Nostalgia comunismului?!... un răspuns pe seama pătimitorilor din acea vreme”, în vol. *Mehedinți - istorie, cultură și spiritualitate*, Nr. 10, Editura Didahia Severin, Drobeta Turnu Severin, 2019, pp. 59-60.

⁴²³ George ENACHE, „Despre neajunsul de a fi fost legionar. Studiu asupra cazului unor preoți arădeni”, în George ENACHE, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, Editura Nemira, București, 2005, p. 300.

anticomunist înseamnă a fi legionar”⁴²⁴. Relația dintre Biserica Ortodoxă și Mișcarea Legionară s-a datorat unor similitudinii în ideologie, colaborarea nu s-a realizat la nivelul instituțiilor ci la nivel individual. Legiunea „Arhanghelul Mihail” impunea drept condiție membrilor ei credința în Dumnezeu și convingerea că doar prin credință se va mântui neamul românesc⁴²⁵. Alt punct comun era critica modernismului, liberalismului și laicizării societății. Legionarii îndemneau la implicarea activă a preoților la schimbarea societății și reîntoarcerea românilor la credință și tradiție⁴²⁶. În adunarea Asociației clerului „A. Șaguna” din Episcopia Aradului, ținută în Arad la 24 Noiembrie 1940, s-a discutat raportul dintre Mișcarea Legionară și Biserica și s-a concluzionat că în Mișcarea Legionară, preotul nu poate avea alt rol decât cel de *preot duhovnic*. Preotul care dezbracă reverenda pentru cămașa verde se degradează singur și desconsideră și Mișcarea Legionară⁴²⁷.

Potrivit lui Corneliu Zelea Codreanu, pericolul în societatea românească venea din influența ideilor bolșevice asupra muncitorimii, într-un climat de instabilitate socială. Despre cei care, sub masca apărării intereselor naționale aveau un discurs cu cuvinte-cheie precum *patrie, Dumnezeu, Biserică și Armată* spunea: „*Patrie – pe care n-o iubesc, Dumnezeu – în care nu cred, Biserică – în care nu intră niciodată și Armată – pe care o trimit la război cu brațele goale*”⁴²⁸. Organizația legionară se

⁴²⁴ Vasile M. POPESCU, *Un martir al crucii. Viața și scrierile lui Teodor M. Popescu*, ed. îngrijită de Gabriela Moldoveanu, Răzvan Codrescu, cu un documentar de Adrian Nicolae Petcu, București, Ed. Christiana, 2006, p. 400.

⁴²⁵ Într-o circulară din 18 Febr. 1938, se dau îndrumări legionarilor cu privire la viața religioasă, la practica postului negru și la alte exerciții de pietate și austeritate, și se ordonă: citirea de mai multe ori pe zi a Paraclisului Maicii Domnului, nu se citesc ziare sau cărți care ar putea distra de la rugăciune, nu se fumează, nu se mănâncă nimic în ziua de Vineri, nu se joacă cărți, table, nu se merge la spectacole. Nu se fac vizite decât pentru rugăciune. Se urmărește înfrângerea oricărei poftă și biruința contra trupului și eliberarea sufletului de sub jugul materiei; concentrarea în rugăciune, apropierea cât mai mult de morți, de sfinți, de Mântuitorul Iisus Hristos, de Dumnezeu. Chemați morții să se roage totdeauna alături de voi, chemați-l pe Moța. Ținuta trebuie să fie pretutindeni decentă precum în biserică (vezi: „Biserica și Legiunea”, în *BS, Anul LXIV* (1940), Nr. 52, p. 431).

⁴²⁶ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 58.

⁴²⁷ Vezi: *BS, Anul LXIV* (1940), Nr. 52, p. 432.

⁴²⁸ Corneliu ZELEA-CODREANU, *Pentru legionari*, accesibil on-line la: <https://ortodoxie-saumoarte1.files.wordpress.com/2011/10/corneliu-zelea-codreanu-pentru-legionari.pdf>, p. 2, apud Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 59.

implica în societate și prin amenajarea de străzi, săparea de fântâni, repararea unor biserici sau construirea altora noi⁴²⁹. Implicarea unor clerici în Mișcarea Legionară s-a datorat și rolului important pe care doctrina legionară l-a atribuit preoților în procesul de transformare a societății⁴³⁰. Este bine să ținem seama că în Arad, alegerile din 1937, ultimele alegeri democratice, au dat câștig de cauză Gărzii de Fier care, prin partidul *Totul pentru Țară*, a obținut în Arad 29.568 de voturi, învingându-i pe liberali, care obținuseră doar 23.651 de voturi, și Partidul Maghiar cu 10.896 de voturi⁴³¹.

În condițiile reformelor democratice din societatea românească autoritățile comuniste în zelul lor, n-au ezitat să oprească preoți să săvârșească sfintele slujbe la marile sărbători, interzicând la Bobotează ieșirile la râuri sau la fântâni, sau oficierea Slujbei Învierii în noaptea de Paști. Atmosfera din societatea românească a acelor vremuri se poate vedea dintr-o nefericită întâmplare petrecută în Munții Apuseni, în anii 50, relatată de preotul dintr-un sat, care la dispoziția primarului de a nu oficia slujba de înviere în noaptea de Paști a replicat: „Nu s-a pomenit în satele moșilor, domnule primar, ca să fie biserica închisă în noaptea de înviere! Așa ceva nu se poate!” Preotul s-a dus la biserică, s-a adunat lume multă și a făcut Slujba Învierii. În vremea Sfintei Liturghii, când a ieșit cu Sfintele Daruri și toată lumea era îngenunchată, a intrat primarul cu trei milițieni, au smuls Sfintele Daruri din mâinile preotului și le-au aruncat, lovindu-le de pereții bisericii. Văzând aceasta, credincioșii n-au rămas indiferenți la sacrilegiu săvârșit și i-au imobilizat, i-au scos afară din biserică și i-au bătut în așa fel încât unul din militieni a murit până la spital. Acei moși au fost arestați și nimeni nu a mai auzit nimic despre ei. Preotul a fost și el arestat, judecat și condamnat la 17 ani muncă silnică⁴³². Și atunci s-a adeverit că „Dumnezeu nu Se lasă batjocorit” (Ga 6, 7). El a îngăduit acel regim de teroare, acea vremea a încercărilor, deoarece nimic nu se clădește fără jertfă. Un neam există dacă are curajul de a se jertfi⁴³³. Alături de persecuția de care au avut parte

⁴²⁹ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 60.

⁴³⁰ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 73.

⁴³¹ Dr. Doru SINACI, Municipiul Arad-istoric, p. 71 pe <https://digital.bibliotecaarad.ro/files/original/9d0e00359361de6a2f35f9ef3ce58158bb8fb4c3.pdf> la 18.08.2022.

⁴³² Pr. Prof. dr. AL. STĂNCULESCU-BÂRDA, „Câteva repere privind Biserica în vremea Patriarhului Iustinian”, pp. 228-229.

preoții, au suferit și familiile lor, rudele sau chiar prietenii, fiind victime colaterale, supuse și acestea supravegherii și restrângerii de drepturi ca: alungarea din locuințe, confiscarea bunurilor, pierderea serviciului, îngrădirea accesului la unele instituții universitare, pe motiv că nu au „origine sănătoasă”⁴³⁴.

6.2. Prima arestare și condamnare a părintelui Demian Tudor

În noaptea de 5 ianuarie 1949, la vârsta de 37 de ani, părintele Tudor, slujitor la Paraclisul din Casa Națională din Pârneava, a fost arestat de Securitatea din Arad și apoi condamnat de Tribunalul Militar din Timișoara la un an închisoare corecțională pentru „omisiune de denunț”. A fost ridicat de patru persoane de la Securitatea Arad, de la locuința din Str. Dorobanților nr. 41, în dimineața zilei de 6 ianuarie 1949, după ce, seara, terminase sfîntirea caselor de Bobotează. Când au intrat în locuință securiștii l-au amenințat cu pistolul și i-au cerut să le predea armele ce le avea în locuință. Le-a arătat crucea de pe birou, motiv pentru care ei l-au insultat. Au făcut apoi o percheziție minuțioasă în toată locuința, începând de la orele 1 la 6 dimineața, după care l-au dus la Securitatea din Arad, aflată pe str. Greuceanu, azi Eugen Potier. Când le-a cerut mandatul legal de percheziție și arestare a fost din nou insultat și bruscăt. Cu acel prilej i-au luat mai multe cărți fără coloratură politică, între care P.P. Negulescu: *Destinul omului*, vol. I-IV, Petre Comănescu: *America* și alte cărți care nu i s-au mai restituit. În acea vreme soția sa, preoteasa Lucreția, era însărcinată și mai aveau doi copii mici, o fetiță de aproape 5 ani și un băiat de 1 an și trei luni. La Securitatea din Arad a fost ținut, împreună cu alți arestați necunoscuți, într-o pivniță insalubră și fără aer suficient, dormind pe pământul gol și așezându-și la cap bocancii, în loc de pernă⁴³⁵.

⁴³³ Sergiu CIOCĂRLAN, *Jertfa unui preot mucenic*, pp. 22-23.

⁴³⁴ P.S. SEBASTIAN, Episcopul Slatinei și Romanaților, „Nostalgia comunismului?!...un răspuns pe seama pătimitorilor din acea vreme”, pp. 60-61.

⁴³⁵ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian din parohia ortodoxă română Arad-Micălaca veche, Protopopiatul Arad, la ordinul Episcopiei Ortodoxe Române din Arad privitor la persecuția religioasă a regimului comunist în perioada 1945-1989, cerută prin adresa Parlamentului României nr. 1345/1991”, document dactilografiat, p. 1.

Anchetarea lui, la Securitatea din Arad, a început la câteva zile după arestare, de către locotenentul Maier Lazăr, fost tipograf la Tipografia Diecezană din Arad, pe care îl cunoștea. Pe toată durata anchetei, locotenentul s-a purtat civilizat cu el și în mai multe rânduri l-a încurajat, spunându-i că în curând va fi eliberat. Ancheta a ținut, cu oarecare întreruperi, până la sfârșitul lunii februarie 1949 și apoi reluată în luna august 1949, după care a fost trimis în judecată. A fost cercetat în legătură cu un vecin de-al lui, arestat și el, Jurcuța I. senior, de pe str. Sava Raicu, care venea pe la el, să-i ceară foaia religioasă pentru popor *Calea Mântuirii* editată de Episcopia Aradului. Părintele Tudor nu știa ca acel vecin ar fi aparținut vreunui partid politic. În acea vreme, părintele se ocupa în cadrul parohiei Arad-Centru cu ajutorarea bătrânilor de la azilul de bătrâni din Arad și a altor credincioși nevoiași aparținători parohiei. Vecinul lui l-a întrebat de ce preoții din Arad nu se gândesc să ajute și familiile deținuților politici. Părintele Tudor i-a răspuns că, în acele împrejurări, o atare ajutorare ar putea avea urmări penale. Ulterior, când l-a întâlnit la Penitenciarul din Timișoara, i-a spus că a fost crunt bătut la Securitate și silit să declare că părintele Tudor i-a dat bani, ca să ajute familiile deținuților politici din Arad, dar apoi a negat. Părintele Demian Tudor a mai fost anchetat și în legătură cu preotul Petru Boldor din Conop, arestat și el, coleg de școala care venind într-o zi pe la Arad, a trecut și pe la el⁴³⁶.

La sfârșitul lunii februarie 1949, părintele Demian Tudor a fost dus la Penitenciarul Arad și ținut vreo șase săptămâni într-o celulă friguroasă cu un pat de fier fără saltea, după care l-au mutat într-o altă celulă cu mai mulți arestați, între care și preotul profesor Ilarion V. Felea din Arad. Datorită condițiilor de viață din Penitenciar s-a îmbolnăvit și a fost dus la infirmerie unde a fost tratat. În luna august a anului 1949 a fost readus la Securitate, iar în luna septembrie 1949 a fost transportat la Penitenciarul civil din Timișoara, unde condițiile de detenție s-au înăsprit. A fost judecat de Tribunalul Militar din Timișoara, împreună cu un grup de deținuți, cu care n-a avut nici o legătură și condamnat la un an de închisoare corecțională și plata a 2000 de lei cheltuieli de judecată, cu Sentința Nr. 1650 din 28 octombrie 1949, pentru „omisiunea denunțării”, după care a fost transportat la închisoarea din Aiud, de unde a fost eliberat la 4 ianuarie 1950, conform biletul de eliberare Nr. 125/1950⁴³⁷.

⁴³⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 1.

⁴³⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 1.

6.3. Procesul părintelui Demian Tudor din anul 1949

În Dosarul de la Arhivele Securității, obținut de urmașii părintelui Demian Tudor⁴³⁸, se poate urmări modul în care a decurs procesul, acuzațiile aduse, intervențiile avocaților și martorilor precum și decizia instanței de judecată. Astfel la sedința publică de judecată din 28 octombrie 1949, acuzarea nu a propus nici un martor. Inculpatul Tudor Demian a propus ca martori pe protopopul Mihuțiu și Bâla Marin, ambii din Arad, care au fost audiați în ședință publică. S-a citit actul de trimitere în judecată, iar președintele de ședință, conform art. 270 C.J.M. a hotărât audierea separată a inculpaților. A rămas în ședință publică numai acuzatul Gligor Cantemir, restul inculpaților au fost conduși în altă sală, de unde au fost aduși și audiați pe rând, în ordinea următoare: Bătrân Vasile, Jurcuța Damian, Boldur Petre, Jurcău Dumitru, Stanciu Nicolae, Bucea Florea, Brad Vasile, Băcanu Ion, Hargea Iosif, Cornea Ioan, Pucea Victoria, Oarcea Pavel, Oarcea Teodor, Ioja Florian, Tudor Demian. Felea Ilarion⁴³⁹. Pentru inculpații Tudor Damian, Felea Ilarion, Iva Petre, Iva Pavel, Ageu Ioan, Bești Gheorghe, Brad Viorel și Vraciu Traian s-a propus schimbarea calificării din „Delictul de omisiunea denunțării” p. 8 art. 228 C.P. comb. cu art. 1 și art. 209 C.P., în „Delictul de favorizarea infractorilor” pp. art. 284 C.P. Avocatul apărării a obiectat, susținând că art. 1 C.P., care incriminează infracțiunea analogică și care a fost modificat prin decretul Nr. 187 (465) din 29 Aprilie 1949, este ulterior faptelor săvârșite de inculpați și că deci conform principiului neretroactivității legii penale, art. 1 C.P. modificat, nu este aplicabil acestor inculpați, deoarece faptele acestora au fost săvârșite înainte de data de 29 aprilie 1949. Acuzarea a solicitat condamnarea pentru toți inculpații.

Avocatul Bocșanu Valeriu, referindu-se la inculpatul Tudor Demian, a susținut că în sarcina lui nu poate exista nici o faptă penală, neputând fi vorba de favorizarea infractorului, așa după cum a cerut procurorul schimbarea calificării în art. 284 C.P. și nu poate fi vorba de infracțiunea analogică, deoarece art. 1 C.P. în redactarea actuală, a apărut abia la 30 Aprilie 1949, iar faptele inculpaților sunt săvârșite anterior. El a cerut achitarea tuturor inculpaților. Cu totul în subsidiar a admis aplicarea

⁴³⁸ AFTD, Dosar CNSAS, Extras Direcția Arhivă Popești Leordeni, 24 mar. 2010.

⁴³⁹ AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 329.

unei pedepse minime egală cu prevenția⁴⁴⁰. În ziua de 28 octombrie 1949, Tribunalul Militar Timișoara, s-a întrunit în Camera de Consiliu, în aceeași compunere ca în ziua de 24 octombrie 1949, fără procuror și grefier, pentru a delibera asupra durabilității și aplicării pedepsei, în cauza debătută privitoare la acuzatul Gligor Cantemir și ceilalți 22 de inculpați.

Inculpatul Tudor Damian a mărturisit că în toamna anului 1948 a venit la el acasă acuzatul Jurcuța Damian, care i-a vorbit despre cei închiși și despre suferința familiilor acestora și că este o datorie creștinească, ca ei să fie ajutați. După câteva zile, Jurcuța Damian a revenit la părintele Tudor, pe la 20 noiembrie 1948 și i-a comunicat ordinul verbal din partea legionarului Gligor Cantemir, ca să stea de vorbă cu preoții din Arad, foști legionari, pentru a strânge legătura între ei. Părintele Tudor Demian a fost vizitat și de preotul Boldur Petru, fost coleg de școală, pe care îl cunoștea ca fost legionar, transmitându-i ordin din afară să stea de vorbă cu preotul Ilarion Felea și să întrețină legătura și cu alți preoți. În ziua următoare acestei întâlniri, el s-a întâlnit cu inculpatul Ilarion Felea, care i-a spus că a fost și la el Boldur Petru și că l-a *repezit* adică l-a alungat. Părintele Tudor a recunoscut vina de a nu fi denunțat, nici pe Jurcuța Damian, nici pe Boldur Petru, care au venit cu propunerea de a întreprinde o activitate pentru mișcarea legionară. El și-a recunoscut fapta, recunoașterea a fost completată și cu declarația lui Boldur Petru. Martorii apărării, Viorel Mihuțiu și Bala Marin, au dat referințe favorabile despre inculpați⁴⁴¹.

Prin Sentința Nr. 1650 din 28 octombrie 1949 a Tribunalului Militar Timișoara, pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în unire cu concluziile Domnului Procuror Militar, făcând aplicațiunea art. 228 C.P., comb. cu art. 209 C.P. și a art 1 C.P., 304 al. 1 și 463 C.J.M. cu majoritate de voturi condamnă pe TUDOR DAMIAN, FELEA ILARION, IVA PETRU ȘI IVA PAVEL, pe fiecare la câte un an de închisoare corecțională, 2000 de lei cheltuieli de judecată, cu computarea prevederii de la 6 ianuarie 1949-28 oct. 1949, pentru Delictul de omisiunea denunțării⁴⁴². Cei condamnați au avut drept de recurs la Curtea Militară de Casare și Justiție în termen de 4 zile. Recursul s-a judecat la 5 mai 1950. Recurenții

⁴⁴⁰ AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 330.

⁴⁴¹ AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 334.

⁴⁴² AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 342.

Tudor Damian, Iva Petru, Iva Pavel, Bești Gh. Agheu Ioan, Vraciu Nic. prin memoriul înregistrat la Nr. 3088 din 27. II/950 au invocat următoarele motive de casare: Motivul I: „Nulitatea prev. Art. 370 p. II-a pct. 1 și 2 C.J.M., comb. cu art. 1 C.P. violarea principiului neretroactivității legilor penale, hotărârea a pronunțat pedepse neprevăzute de lege în momentul când s-a produs infracțiunea și nu constată elementele constitutive ale infracțiunii. Prin acest motiv se susține că sentința nu ar constata elementele componente ale delictului p.p. art. 228 C.P., pentru care inculpații de mai sus au fost condamnați și că nu se putea face în speță, aplic. Art. 1 C.P. modificat, întrucât principiul neretroactivității înscris în fruntea Codului penal, oprește această aplicațiune.

Având în vedere că din susmenționata sentință f. 333 v. și 334, rezultă că deși acești inculpați au avut cunoștință de existența organizației în anul 1948, totuși ei nu au denunțat autorităților în drept existența acestei organizațiuni, nici atunci și nici după data de 30 aprilie 1949, când se modifică art. 1 C.P., astfel că faptele inculpaților au rămas, iar după 30 aprilie 1949 să nu fi denunțat existența organizației, cade sub incidența legii penale și instanța de fond a procedat bine făcând aplicațiunea acestui text, constatând, după cum rezultă la f. 338 verso, la expunerea în drept, elementele componente ale acestui delict. Deci motivul nu este întemeiat și urmează a fi respins ca atare. Având în vedere că toți recurenții depun ca ultim motiv și motivul comun bazat pe nulitatea prev. de art. 370 pt. II-a, pct. 10 C.J.M. „susținând că pedepsele nu sunt proporționate cu faptele săvârșite de fiecare dintre ei și cerând reducerea lor”. Având în vedere că în speță este vorba de o organizație subversivă legionară al cărui scop era răsturnarea prin violență a actualei ordini sociale din R.P.R., cum și faptul că inculpații sunt vechi legionari, unii din ei servind în cadrele organizației legionare din străinătate a lui Horia Sima, Curtea apreciază că pedepsele aplicate tuturor acestor inculpați sunt juste și proporționale cu faptele comise de ei. Că deci și acest ultim motiv nu este întemeiat și urmează a fi respins ca atare⁴⁴³.

Părintele Tudor a fost eliberat la data de 04.01.1950 din Penitenciarul Aiud, conform biletului de eliberare nr. 125 din 04.01.1950, la expirarea termenului pedepsei și s-a hotărât domiciliul în Arad, strada Dorobanților nr. 41. În acel bilet de eliberare sunt consemnate și semnalmentele:

⁴⁴³ AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 418v.

„Vârsta 1912. Statura 1,72. Părul castaniu. Sprâncenele castanii. Fruntea oblică. Ochii căprui. Nasul rect. Gura mij. Obrazul-bărbia cu gropiță. Fața ovală. Osebite semne: n-are”⁴⁴⁴.

După eliberarea sa din penitenciarul Aiud, părintele Demian Tudor a fost reîncadrat la parohia Arad-Centru, dar Ministerul Cultelor din București, prin Decizia 5689/1950, l-a scos din bugetul Ministerului, lipsindu-l astfel de contribuția statului la salarizare, pentru atitudine anti-democratică⁴⁴⁵. În acea perioadă mulți preoți au fost condamnați la închisoare, fiind pârâți că au făcut unele afirmații interpretabile și nu mai prezentau suficientă garanție pentru autoritățile comuniste⁴⁴⁶.

6.4. A doua arestare a părintelui Demian Tudor

Arestarea și condamnarea părintelui Tudor în anul 1958, nu s-au datorat unor fapte penale săvârșite, ci mai degrabă împrejurărilor istorice și îndeosebi a cerințelor pe linie de partid a conducătorilor sovietici, care considerau că cei aflați la conducerea României nu ar fi în măsură să lupte singuri împotriva elementelor dușmănoase din țară. După moartea lui Stalin, în anul 1953, în Uniunea Sovietică au început *prigoanele hrușciovienne*, care au însemnat un adevărat dezastru pentru Biserica lui Hristos. Stalin a înapoiat Bisericii Ortodoxe mai multe împuterniciri și libertăți care însă au trezit adversitatea comuniștilor. După moartea „tătucului popoarelor, urmașul lui la conducerea țării, Nikita Sergheevici Hrușciov a adoptat mai multe hotărâri referitoare la propaganda științifică-ateistă și a cerut organizațiilor de partid să intensifice lupta ideologică împotriva concepțiilor religioase și educarea muncitorilor în sensul materialismului militant. Și așa au început din nou prigonirea Bisericii”⁴⁴⁷.

În acea perioadă, în România, Gheorghe Gheorghiu-Dej a început, împreună cu Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, politica suveranistă și a trecut la înlocuirea consilierilor sovietici care gestionau economia românească și la închiderea societăților

⁴⁴⁴ AFTD, Decizia 5689/1950 a Ministerului Cultelor din București, document dactilografiat.

⁴⁴⁵ AFTD, Adresa Episcopiei Arad Nr. 1125 din 3 martie 1950 și adresa Protopopiatului ortodox român Arad Nr. 51 din 8 martie 1950.

⁴⁴⁶ Pr. Prof. dr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA, „Câteva repere privind Biserica în vremea Patriarhului Iustinian”, p. 228.

⁴⁴⁷ *Purtătorii de duh ai Rusiei de ieri și de azi*, trad. Angela Voicilă, vol. I, Editura Egumenița, Galați, 2021, pp. 6-7.

mixte româno-sovietice (SOVROM-uri), considerate ca societăți exploatare, asemenea celor capitaliste. Ca urmare, majoritatea acestor societăți au fost transferate României, în anul 1955, cu excepția SOVROM-urilor de extragere a țițeiului și uraniului, care au fost menținute de sovietici până în 1957⁴⁴⁸. Atunci, România a acceptat să furnizeze URSS, tot uraniu pe care îl exploata, în schimbul tehnologiei pentru producerea energiei nucleare, pe care însă rușii au refuzat să o ofere, ca urmare, în anul 1963, au încetat livrările de uraniu către URSS și România a optat pentru tehnologia americană în domeniu nuclear⁴⁴⁹. După retragerea armatelor sovietice din România, în anul 1958, liderii politici au insistat și pentru retragerea consilierilor sovietici din instituțiile militare și de informații. Conducătorii sovietici au respins această cerere, considerând că în România mai există elemente rebele care n-au schimbat încă direcția și care nu s-au dezbatut de obiceiurile proaste din vremurile trecute⁴⁵⁰.

Ca urmare, în anul 1958 a început un nou val de represiuni, care a venit și în urma mișcărilor studentești din anul 1956, dar și ca efect al revoluției maghiare și a proceselor unor intelectuali români din perioada 1957-1959, chiar dacă acestea au rămas secrete⁴⁵¹. Acest val de persecuții, a avut scopul de a înlătura toți opozanții partidului, dar și de a demonstra sovieticilor că România poate să lupte singură cu acești dușmani ai poporului. Valul a lovit din plin Biserica și slujitorii ei. Au urmat anchete și arestări ale slujitorilor Bisericii, mutări și demolări de biserici, la care conducerea Bisericii Ortodoxe Române nu a avut puterea de a se opune. Patriarhul Justinian a încercat să mențină ceea ce se putea menține și a nu se ajunge la situația din URSS din perioada interbelică, unde bisericile au fost batjocorite, dărâmate sau transformate în săli de cinematograf, brutării, depozite de materiale, ateliere sau alte întreprinderi iar preoții și credincioșii au fost martirizați⁴⁵². După distanțarea tot mai clară a statului român, de politica URSS, discursul Bisericii s-a referit îndeosebi la continuitatea

⁴⁴⁸ Larry L. WATTS, *Oaia Albă în turma neagră*, trad. Adriana Bădescu, Editura Rao Distribuție, 2018, p. 40.

⁴⁴⁹ Vezi: nota 4, în Larry L. WATTS, *Oaia Albă în turma neagră*, p. 40.

⁴⁵⁰ Larry L. WATTS, *Oaia Albă în turma neagră*, p. 33.

⁴⁵¹ Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, p. 353.

⁴⁵² Mihail POLSKI, *Minuni și lacrimi din Rusia însângerață*, trad. Petra S. și Magdalena C., Editura Areopag, București, 2012, p. 122.

creștinismului ortodox în spațiul locuit de români, la legătura între istoria poporului român și ortodoxie⁴⁵³.

În noaptea de 25 septembrie 1958, la vârsta de 46 de ani, după aproape 20 de ani de preoție, părintele Demian Tudor a fost din nou arestat de Securitatea din Arad. După cum mărturisește, a fost ridicat de la locuința sa din Arad, aflată pe strada Gojdu Nr. 2, în dimineața zilei de 25 septembrie 1958, de către patru ofițeri de la Securitatea din Arad. La intrarea în locuință, aceștia l-au amenințat cu pistolul și i-au cerut *Regulamentul de ajutor reciproc pentru cazurile de înmormântare a credincioșilor din parohia Arad Centru* și cheile de la casa de bani a parohiei. Când le-a cerut mandatul legal de percheziție a fost insultat și bruscăt, după care securiști au trecut la o percheziție minuțioasă, iarăși ca în urmă cu aproape 10 ani, de la orele 1 noaptea la 6 dimineața, au luat pe rând fiecare carte din bibliotecă și au răsfoit-o. La fel de minuțios au procedat și cu casa de bani a parohiei. În decursul percheziției au dat și peste cărți marxiste și s-au mirat cum de citește părintele asemenea cărți, dar părintele Tudor le-a spus că un preot trebuie să fie informat asupra doctrinei celor care combat religia. La plecare, au luat cartea lui Nichifor Crainic, *Nostalgia paradisului*, *Monografia sectară a județului Arad*, teza lui de licență de la Facultatea de Teologie din București, bătută la mașină și alte cărți fără coloratură politică, care nu au mai fost restituite⁴⁵⁴.

A fost dus la Securitatea din Arad, str. Armata Poporului, de unde împreună cu ceilalți arestați, au fost transportați cu o mașină dubă, cu un fel de celule mici, la Ministerul de Interne, Malmaison, din București. Împreună cu el în aceeași dubă au mai fost duși: preotul profesor dr. Ilarion V. Felea, protopopul Alexandru Budai, de la Parohia Arad Grădiște, preotul Emilian Bența de la Parohia Arad-Șega I și preotul Moise Aurel de la parohia Arad-Șega II, cu care părintele Tudor a schimbat câteva vorbe, în șoaptă, la un popas, când paznicii au coborât din mașină. La câteva zile după ce au ajuns la București, a început anchetarea lor de către ofițeri ai Ministerului de Interne, anchetă care s-a prelungit până la mijlocul lunii ianuarie 1959. În timpul anchetei, părintele Tudor a fost insultat, tras de păr și de barbă, amenințat că n-o să-și mai vadă soția și cei trei copii, că va fi bătut la tălpi, că îi vor duce pe toți cei șapte preoți la Arad, ca să

⁴⁵³ Gabriela GRIGORE, *Biserică și putere politică în România*, p. 97.

⁴⁵⁴ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 2.

fie judecați și huiduiți de populația Aradului și alte amenințări menite să îi facă să cedeze psihic, să îi intimideze și să îi determine să colaboreze cu organele de anchetă și să semneze declarații dictate de către anchetatori, care au fost concepute pentru a putea fi încadrați și judecați după cum voiau cei de la Ministerul de Interne și P.C.R.⁴⁵⁵.

Părintele Tudor își amintește cu durere de anchetatorul principal, locotenentul Necula Mihai din București, pe care îl descrie ca fiind „un om întunecat și rău la suflet, brutal și disprețuitor față de Biserică și preoți”. De la ceilalți preoți, aflase că știa să bată la tălpi așa încât să obțină totdeauna declarația pe care o voia. În desfășurarea anchetei acesta era ajutat de șeful direct, un căpitan care intervenea în anumite momente și avea plăcerea să îl tragă pe părintele Tudor de păr și de barbă, îndemnându-l să fie sincer și să recunoască ceea ce i se cerea, amenințându-l că altfel i se poate întâmpla ceva mai rău⁴⁵⁶.

De regulă, la procesele de judecată, preoții nu erau acuzați de „slujirea lui Dumnezeu”, ci erau socotiți dușmani ai poporului, acuzați de uneltire contra ordinii sociale, activitate contra clasei muncitoare, sabotarea colectivizării agriculturii sau a realizării planului agricol⁴⁵⁷. Prima acuză ce i s-a adus părintelui Tudor, în timpul anchetei, a fost că la orele de religie ce le făcea în sala de ședințe a parohiei din curtea Catedralei între anii 1952-1958, ar fi făcut ore de educație fascistă și de educație religioasă. La începutul anchetei, locotenentul Necula Mihai avea pe masă anunțul cu deschiderea anului școlar la religie, pe care părintele Tudor îl lipise pe ușa de la intrarea în Catedrala episcopală din Arad. Acesta cuprindea și programul, după care cei patru preoți de la Catedrală predau religia în fiecare Duminică dimineața, după care elevii participau la Sfânta Liturghie din biserică. De remarcat faptul, că deși au predat religia toți cei patru preoți de la parohia Arad Centru, acuzați au fost numai preotul Demian Tudor și preotul dr. Ilarion V. Felea. Pentru a recunoaște această acuzație de educație politică, locotenentul Necula Mihai l-a programat la o bătaie la tălpi, dar datorită unei misiuni urgente și neprevăzute, aceasta s-a amânat, dar a rămas amenințarea că se va executa, dacă el nu își va recunoaște acuza⁴⁵⁸.

⁴⁵⁵ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 2.

⁴⁵⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 4.

⁴⁵⁷ P.S. SEBASTIAN, Episcopul Slatinei și Romanaților, „Nostalgia comunismului?!...un răspuns pe seama pătimitorilor din acea vreme”, pp. 60-61.

După o confruntare cu preotul profesor dr. Ilarion V. Felea, care n-a recunoscut nici el acuzele, anchetatorul a renunțat la acea învinuire. O altă acuză pentru părintele Tudor a fost cea legată de *Secția de ajutor reciproc pentru cazurile de înmormântare a credincioșilor din parohia Arad Centru*, pe care a înființat-o la cererea unor credincioși din parohie, în cadrul Comitetului parohial potrivit art. 44 lit. G din *Regulamentul pentru funcționarea organelor deliberative ale Bisericii Ortodoxe Române*, cu aprobarea Episcopiei și a Împuternicitului Departamentului Cultelor din Arad, după modelul celei de la Sibiu, în luna aprilie 1958, al cărei regulament i-a fost luat la percheziție și era la dispoziția anchetatorilor. Se urmărea ca părintele Tudor să fie acuzat că intenționat să facă în Arad o organizație de tip fascist. Când au văzut că nu vrea să recunoască acuza și după ce au studiat Regulamentul și au făcut cercetările în parohie, au renunțat și la această acuză⁴⁵⁹.

O altă acuză ce i s-a adus a fost cea legată de actele de caritate ale părintelui Tudor, pe care anchetatorii le-au socotit drept ajutoare politice și nu acte de milă creștină. Părintele Demian Tudor spune că a fost acuzat că a dat câțiva lei unui bolnav de parkinson, care cerșea pe Bulevardul Republicii din Arad, sau că a dat un ajutor de la parohie pentru înmormântarea lui. Acesta era considerat ajutor politic, dar faptul că a ajutat un copil dintr-o familie cu 5 copii de la Întreprinderea U.T.A. din Arad, a căror tată era membru al P.C.R. și le-a dat adresa unde putea fi contactat, n-a mai fost considerat ajutor politic. Pentru a-l scoate vinovat față de clasa muncitoare și mișcarea revoluționară din România, anchetatorul Necula Mihai i-a arătat cele patru numere din revista *Biserica și Școala*, organul oficial al Episcopiei Aradului, pe care, desigur niște frați binevoitori de la Arad, i le-au pus la îndemână după trecerea a 17, respectiv 16 ani, de la publicare. În aceste reviste erau patru articole de fond,

⁴⁵⁸ Bătaia la tălpi este îngrozitoare, pentru că te doare aici – te doare în moalele capului. După bătaie, parcă călcai pe sticlă, era îngrozitor. Și aveai în spate un planton care te tot îndemna să alergi. A fost îngrozitor. Și după aceea ziua te pune să stai într-un picior, și să faci șmotru (pe jos era mozaic, trebuia să freci), să faci genuflexiuni, fel de fel mișcări care te umileau. A te mișca era bine, dar îți puneai în spate, după ce erai transpirat, un palton, și pe altul, și te încărca peste tine, și toți, hai peste el, și te sufoca (<http://www.marturisorii.ro/2018/09/25/trei-ani-cu-badia-nicolae-purcarrea-la-cer-ce-e-mai-bun-decat-sa-crezi-in-dumnezeu-si-sa-te-jertfesti-pentru-patrie-ce-este-mai-bun-altceva/>).

⁴⁵⁹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 4.

pe care părintele Tudor le publicase în anii 1941-1942, pe fondul propagandei antisovietice în vreme de război. Când i-a arătat aceste articole cu titlurile: „A fost distrus creștinismul în Uniunea Sovietică?”; „Poate fi distrusă religia?”; „Este religia opium pentru popor?”; „Anima est naturaliter Christiana”, anchetatorul Necula Mihai i-a spus părintelui Tudor pe un ton triumfal: „Banditule acum te-am pus cu botul pe labe”.

La procesul de judecată, la Tribunalul Militar din Cluj, preotul Dr. Gheorghe Lițiu, vicar la Episcopia Arad și preotul Cornel Oros, consilier administrativ-bisericesc la aceeași Episcopie au declarat ca martori ai acuzării, sub prestare de jurământ, că preotul Demian Tudor și preotul profesor dr. Ilarion V. Felea, în predicile ce le-au rostit de pe amvonul bisericii catedrale au vorbit *prea tare* împotriva comunismului. Cele patru articole și declarațiile de la proces a celor doi martori, preoții Lițiu și Oros de la Episcopia Aradului i-au atras, pe lângă așa zisă crimă de uneltire contra ordinii sociale și condamnarea pentru intensă activitate împotriva clasei muncitoare și revoluționare din țară⁴⁶⁰. După mărturia părintelui Tudor, un rol determinant în arestarea și condamnarea lui, l-au avut împuterniciții Departamentului Cultelor din Timișoara și Arad, aceștia întrețineau legătura între P.C.R., Securitate și organele de conducere bisericească. El își amintește că în anul 1952, a fost chemat la sediul Episcopiei Aradului de către împuternicitul Mihai Țeperdel de la Timișoara, care i-a spus să nu mai țină ore de religie în zilele de peste săptămână, ci doar sâmbăta după amiază și duminica dimineața. Apoi, cu puțin timp înainte de arestare, a fost iarăși chemat de același împuternicit, Mihai Țeperdel, care i-a spus surâzând: „Părinte Tudor, am auzit că nu vă place că copiii vin la dumneata la religie cu cravată roșie la gât”. Părintele Tudor simțind primejdia din atitudinea acestuia, i-a cerut să facă dovada acestei afirmații, dar împuternicitul surâzând i-a zis: „Nu este cazul, dar dacă cravatele erau de altă culoare, poate vă plăcea mai mult”⁴⁶¹.

Părintele Tudor mărturisește că la arestarea și condamnarea sa a contribuit și împuternicitul Câmpeanu Valeriu din Arad. Acesta era prieten cu preotul Cornel Oros, consilier bisericesc la Episcopia Aradului, îi era naș și vecin cu preotul Petru Vancu, consilier economic și prin aceștia și cu preotul dr. Gheorghe Lițiu, vicar administrativ la Episcopia Ara-

⁴⁶⁰ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, pp. 4-5.

⁴⁶¹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian ...”, p. 5.

dului, care văzându-i lăcomia după bani, ca să-l dobândească de partea lor și să-l facă părtaș la propria lor lăcomie, mai ales după îmbolnăvirea gravă a Episcopului Andrei Magieru, când aceștia au ajuns să conducă de fapt treburile Eparhiei, i-au satisfăcut-o din plin și pe aceleași căi, pe care și-au satisfăcut-o și pe a lor, fapt ce i-a dus pe ultimii doi, mai apoi, la arestare și condamnare penală și civilă. Acest îputernicit, chema la sine pe preoți și între patru ochi, îi amenința că dacă nu încetează catehizarea copiilor la orele de religie și nu vor înceta activitatea „Școalei de Duminică”, va lua măsuri împotriva lor. A încercat și cu cei de la Catedrală, dar părintele Tudor a refuzat să se supună, amintindu-i că ei au alt regim față de cei din suburbii și de aceea sunt datori să continue catehizarea tinerilor⁴⁶².

Neavând suficiente probe incriminatorii pentru a obține o condamnare sigură, anchetatorii au introdus un informator în celulă cu părintele Tudor. Acesta descria plângerea părintelui: „Mi s-a dat procesul verbal al ultimelor discuții. Nu l-am putut semna, pentru că întreaga mea activitate, pe linie religioasă, e prezentată ca activitate dușmănoasă la adresa regimului, ceea ce nu-i adevărat”. Părintele Demian mai spunea că nu se știe vinovat de nimic și că numai printr-o înscenare ar putea fi acuzat de ceva, amintea că vor să scoată din el un mare erou legionar, ceea ce nu era adevărat. Pentru anchetatori era edificator faptul că, părintele Tudor cumpărase sicriul unui „fost legionar” decedat, care timp de câțiva ani ajunsese să cerșească prin zona catedralei. Apoi, tot „ajutor legionar” era socotit venitul de epitrahil obținut din slujirea în Parohia Arad Spitale în locul preotului Caceu, care era arestat din luna februarie 1958, pe care părintele Tudor l-a donat soției acestuia⁴⁶³.

Părintele Tudor mai spunea: „Nu-mi pot închipui de ce a-și fi acuzat. N-am avut decât un singur scop: de a face bine, de a ajuta oamenii, care au nevoie de ajutor și cât voi trăi, voi căuta să fac numai bine. Nu pot nega că sunt naționalist. Toată comportarea mea este bine cunoscută în Arad și n-aș primi decât referințe favorabile, chiar din partea comuniștilor”⁴⁶⁴. Despre acuzațiile referitoare la conținutul contrarevoluționar

⁴⁶² AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian ...”, p. 6.

⁴⁶³ Adrian Nicolae PETCU, *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, p. 157.

⁴⁶⁴ Adrian Nicolae PETCU, *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, p. 157.

și îndemnul adresat populației împotriva comunismului prin articolele publicate în *Biserica și Școala*, el menționează: „După câte văd, aceasta-i cea mai gravă învinuire care planează asupra mea deși ideile exprimate în acele articole nu-mi aparțin, eu am redat ce au spus alții. Voi fi oare condamnat pentru ce am scris acum 16 ani? Atunci mulți ar urma să fie arestați și condamnați”⁴⁶⁵.

După terminarea anchetei a fost închis singur într-un celular din apropierea unei biserici de la care se auzea clopotul pentru slujbe și a fost ținut acolo până la proces. A fost anunțat că va fi judecat la București, împreună cu ceilalți preoți de la Arad, fapt de care a aflat și soția sa și a venit la București, dar judecata s-a amânat. Pe la mijlocul lunii martie 1959, au fost transportați cu o mașină dubă și sub pază severă, la sediul Securității din Cluj. Aici, în ajunul procesului, anchetatorul principal de la București, locotenentul Necula Mihai, l-a chemat și i-a atras atenția ca în fața instanței de judecată să recunoască declarațiile de la Securitate căci astfel riscă să o pățească mai rău. Prin aceasta se dovedea că declarațiile i-au fost smulse cu de-a-sila, iar părintele Tudor nădăduia că cel puțin în fața completului de judecată va putea spune adevărul⁴⁶⁶.

6.5. Procesul de judecată a părintelui Demian Tudor din anul 1959

Procesul de judecată a avut loc la Tribunalul Militar din Cluj, în secret, în sala de judecată nefiind decât completul de judecată alcătuit din cinci magistrați militari, procurorul militar, acuzații, gardienii, apărătorii din oficiu și anchetatorul principal de la București, locotenentul Necula Mihai, ca să vadă cum se desfășura toată activitatea. Procesul a fost o înscenare, abil și murdar orchestrat de Ministerul de Interne și P.C.R., în care totul a fost regizat ca să arate că cei din boxă erau vinovați, că s-au ajutat unii pe alții să ajungă preoți în Arad, că s-au organizat subversiv așteptând venirea imperialiștilor anglo-americani ca să răstoarne regimul de democrație populară, cum era formulată acuza de către procurorul militar. Apărarea a fost doar formală iar Sentința de condamnare s-a întemeiat doar pe declarațiile date la Securitate⁴⁶⁷.

⁴⁶⁵ Preot dr. Pavel VESA, *Clerici cărturari arăden de altădată*, p. 460.

⁴⁶⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian ...”, pp. 2-3.

⁴⁶⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian ...”, p. 3.

În prima parte a sentinței de condamnare sunt consemnate datele celor judecați astfel: Tudor A. Demian născut la 9 aprilie 1912, în Arad, fiul lui Arsenie și Maria, de cetățenie română, profesia preot, studii licența în teologie, căsătorit cu 3 copii, a mai fost condamnat la 1 an de închisoare corecțională în anul 1949 pentru omis denunțare, fără avere, cu ultimul domiciliu în Arad, strada Gojdu nr. 2, Raionul Arad, regiunea Timișoara⁴⁶⁸. Împreună cu el în acest dosar au fost judecați și Caceu Cornel, Gornic F. Dimitrie, Felea I. Ilarion Virgiliu, Bența D. Emilian, Moise I. Aurel, Budai Alexandru. Dezbaterile au avut loc în ziua de 10 martie 1959, fiind consemnate în procesul verbal încheiat în acea zi și face parte integrantă din sentință. La dezbateri a fost prezent și inculpatul Tudor Demian, în stare de arest, asistat de avocatul Titus Crișan. Au fost prezenți și martorii acuzării: Oros Cornel, Suciu Ioan, Popa Ioan, Gornic Atena, Lițiu Gheorghe, Caceu Maria, Mesaro Teodor, Indricău Constantin, lipsind martorii acuzării Mihai Zoe și Mihaș Viorel, pentru care s-au prezentat certificate medicale din care rezultă că sunt bolnavi.

În prezența inculpaților, au fost audiați martorii prezenți și au fost citite interogatoriile inculpaților luate în timpul anchetei. Procurorul militar a dezvoltat oral concluziile de învinuire, făcând o analiză a faptelor ce urmează a fi reținute în sarcina fiecărui inculpat în parte, arătând că deși în fața instanței unii dintre ei au recunoscut doar parțial existența faptelor imputate, însă din declarațiile celorlalți coinculpați și în parte din declarațiile martorilor s-au conturat faptele prevăzute în concluziile de învinuire. A fost stabilită în sarcina tuturor inculpaților infracțiunea prevăzută de art. 209 pct.1 al. 1 C.P. constând în activitatea lor de uneltire împotriva ordinii de stat, iar în sarcina inculpaților Tudor Demian, Gornic Dimitrie și Felea Ilarion urmează a se reține și elementele infracțiunii prevăzute de art. 193/1 al. 4 C.P. care se referă la activitatea desfășurată de ei împotriva mișcării progresiste în timpul cât au făcut parte din organizația legionară⁴⁶⁹.

Avocatul Titus Crișan, care a pledat în apărarea părintelui Tudor Demian, a arătat că deși ambele infracțiuni pentru care a fost trimis în judecată sunt dovedite, cere ca la aplicarea pedepsei să se aibă în vedere

⁴⁶⁸ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj p. 1, în Dosarul CNSAS, Extras Direcția Arhivă Popești Leordeni, 24 mar. 2010, p. 147.

⁴⁶⁹ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, p. 3.

atitudinea sa demnă ce a avut-o în instanță, recunoscând sincer faptele comise, aplicându-i-se o sancțiune, ținându-se seama de această împrejurare. După pledoaria avocaților s-a dat ultimul cuvânt părintelui Tudor Demian care a declarat că recunoaște faptele imputate pe care susține că le-a comis din sentimente religioase, regretând faptele și cere a i se aplica o sancțiune minimă⁴⁷⁰.

Lucrările comisiei s-au încheiat, dispunându-se pronunțarea hotărârii pentru ziua de 14 martie 1959, când Tribunalul, deliberând asupra acțiunii penale deschisă împotriva inculpatului Tudor Demian și a celorlalți inculpați din dosar, având în vedere susținerile inculpaților făcute personal și prin apărătorii lor, în fața instanței în ședința publică, concluziile procurorului militar și actele de la dosar, care au fost puse în discuția părților în ședința publică, s-au constatat că, în fapt, inculpații, în trecut, au desfășurat o vie activitate legionară, având diferite funcții de răspundere în cadrul Mișcării Legionare și în această calitate au avut o activitate intensă împotriva clasei muncitoare și mișcării progresiste din România, scriind și publicând în mai multe rânduri, articole cu conținut propagandistic legionar, contribuind în acest fel la instaurarea regimului fascist legionar. În cadrul activității lor legionare au organizat cuiburi, au ținut ședințe, au strâns cotizații și au organizat marșuri legionare. După instaurarea regimului democrat popular nu au încetat activitatea legionară ci au continuat faptele lor îndreptate împotriva regimului democrat-popular⁴⁷¹.

Se amintea că inculpatul Tudor Demian a luat legătura cu Felea Ilarion și acesta a fost de acord cu propunerea ca să continue activitatea legionară. Mai târziu, inculpatul Caceu Cornel a luat legătura cu inculpații Bența Emilian, Moise Aurel, Budai Alexandru și apoi cu Gornic Dimitrie, care au acceptat propunerile inculpatului de a desfășura din nou activitatea legionară în acel grup. Cu membrii grupului, părintele Tudor a purtat diferite discuții cu caracter dușmănos față de regimul comunist. Ca loc de întâlnire au folosit biroul protopopului din Arad, unde își desfășura activitatea coinculpatul Budai Alexandru. În discuțiile purtate, părintele Tudor a dat celor prezenți misiunea să discute cu persoanele cu care vor veni în contact, în așa fel încât să trezească în ei, neîncrederea

⁴⁷⁰ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, p. 4.

⁴⁷¹ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, p. 6.

în regimul comunist și să le arate că acesta se va schimba în curând, prin intervenția armată a țărilor imperialiste. Preoții inculpați erau acuzați că ori de câte ori se întâlneau, aduceau calomnii la adresa regimului, preamărind modul de viață din statele imperialiste, arătând că nivelul de trai de acolo, ar fi mai ridicat decât în Republica Populară Română. Prin discuțiile purtate cu părintele Tudor Demian, preotul Caceu Cornel afirma că regimul actual se menține datorită prezenței armatei sovietice în țară. Se amintește că Tudor Demian împreună cu Caceu Ioan, potrivit instrucțiunilor primite de la Ageu Ioan, au intervenit la conducerea episcopiei ca să fie transferat în orașul Arad, preotul legionar Gornic Dimitrie, pe care-l cunoșteau ca fiind un legionar fanatic, încă din timpul studenției. După mutarea preotului Gornic Dimitrie la Arad, acesta s-a încadrat în grupul legionar și împreună, au adus diferite calomnii la adresa regimului actual și au discutat posibilitatea educării tineretului care urmează orele de îndoctrinare în spirit legionar⁴⁷².

În rechizitoriu se amintește că aceste fapte au fost recunoscute în întregime în fața organelor de anchetă și în fața instanței și arată că înainte de 23 august 1944, părintele Demian Tudor a avut activitate legionară, ceea ce rezultă din dosarul de anchetă. La proces, părintele Tudor a mărturisit că deși s-a întâlnit cu preotul Ageu Ioan, în anul 1954, după ce acesta a ieșit din Penitenciar, ei nu au discutat nimic în legătură cu reorganizarea grupului de legionari. El a mai arătat că în fața anchetei a fost nevoit să improvizeze anumite stări de fapt, neavând responsabilitatea personală, însă această afirmație urmează să fie înlăturată, dar acuzatorul susținea că tocmai această stare de fapt, pe care inculpatul susține că ar fi improvizat-o, corespunde cu activitatea sa și cu faptul că începând din anul 1954, de când și-a luat angajamentul față de instrucțiunile primite de la Ageu Ioan, a recrutat în cadrul Episcopiei din Arad, un număr de șase preoți legionari.

Părintele Tudor Demian a recunoscut în întregime acuzațiile iar în fața instanței a scos în evidență că între ei nu a fost vorba de nici o organizare, ci în mod întâmplător s-au întâlnit de mai multe ori în biroului protopopului și au avut discuții dușmănoase la adresa regimului actual și au dat ajutoare bănești preoților legionari⁴⁷³. Părintele Tudor Demian

⁴⁷² AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, p. 7.

⁴⁷³ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, p. 7.

a recunoscut în fața instanței că în timp ce era student a fost încadrat în organizația legionară. În anul 1942 a scris un număr de cinci articole prin care a denaturat realitatea din U.R.S.S. și a făcut propagandă legionară, venind în ajutorul instaurării regimului fascist, a fost condamnat în anul 1949 pentru omisiunea denunțării, a dat ajutor bănesc familiilor legionare, a intervenit la preotul Oros Cornel, ca preotul legionar Gornic Dimitrie să fie mutat la Arad. Preoteasa Gornic Atena, în calitate de martor, a mărturisit că după arestarea soțului ei a primit ajutor bănesc și sprijin pentru a fi încadrată în muncă, din partea lui Tudor Demian. La fel, martora Caceu Maria, soția preotului legionar Caceu Cornel, arată că după arestarea soțului său a primit ajutor bănesc de la Tudor Demian și sprijin pentru a ocupa un loc de muncă. Preotul Lițiu Gheorghe, vicar administrativ al Episcopiei Aradului, arată că părintele Tudor a intervenit ca preotul legionar Gornic Dimitrie să fie mutat la Arad⁴⁷⁴.

În consecință Tribunalul în numele poporului, cu unanimitate de voturi, a condamnat pentru infracțiunea de uneltire contra ordinii sociale, după cum urmează: Tudor Demian și Felea Ilarion Virgiliu la câte 20 de ani muncă silnică și 8 ani degradare civică, iar pentru infracțiunea de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare la câte 20 de ani de muncă silnică și 8 ani degradare civică. Se dispune de asemenea confiscarea totală a averii personale a condamnaților, cu respectarea dispozițiilor Art. 30 Codul Familiei. Condamnații au fost obligați și la plata sumei de 500 de lei cheltuieli de judecată. S-a computat în întregime detențiunea preventivă de la 28 septembrie 1958 până la data sentinței. Sentința a fost dată și citită în ședință publică din data de 14.03.1959, cu drept de recurs la Tribunalul Suprem-Colegiul Militar București.

Recursul înaintat de Tudor Demian și ceilalți condamnați s-a judecat de către Tribunalul Suprem al R.P.R. Colegiul Militar în ședința din 12 mai 1959 și prin Decizia nr. 234 analizează fiecare motiv invocat de condamnați pentru casarea hotărârii de condamnare. Primul motiv invocat a fost neadministrarea de către prima instanță a tuturor probelor necesare stabilirii adevărului material și că nu a căutat prin toate mijloacele să descopere adevărul și să înlăture orice erori în cunoașterea, dovedirea și caracterizarea faptelor, iar probele administrate le-a apreciat in-

⁴⁷⁴ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj, pp. 9-10.

complet și injust. Instanța arată că în dezvoltarea acestui motiv de casare recurenței afirmă că prima instanță își întemeiază soluția exclusiv pe baza declarațiilor coinculpaților la anchetă, înlăturând apărările făcute și neținând seama că din declarațiile acestora la instanță și din confruntări nu rezultă fapte care să prezinte trăsăturile infracțiunii de uneltire contra ordinii sociale. Examinându-se sentința și actele dosarului, în raport cu criticile formulate prin acest motiv comun de casare, se constată, contrar celor afirmate de recurenți, că stabilind faptele reținute în sarcina lor, prima instanță s-a întemeiat nu numai pe mărturiisirile făcute de coinculpați ci și pe depozițiile martorilor Indricău Constantin, Ageu Ioan, Lițiu Gheorghe și Suciș Ioan, care confirmă în totul cele relatate de aceștia din urmă.

În această situație împrejurarea, că ulterior, în fața instanței, inculpații au revenit parțial asupra mărturiisirilor făcute la anchetă, nu duce la concluzia că faptele reținute în sarcina lor nu ar rezulta din probele dosarului, din moment ce mărturiisirile inițiale sunt total confirmate de depozițiile martorilor audiați în instanță, iar din analiza acestor probe care se coroborează între ele, rezultă că faptele imputate inculpaților, sunt pe deplin dovedite și prin urmare motivul de casare este neîntemeiat, de asemenea este de necontestat faptul că organizația preoților legionari de la protopopiatul Arad, era constituită din elemente dușmănoase regimului democrat popular, legionari care unelteau împotriva ordinii sociale existente în stat⁴⁷⁵.

Un alt motiv de casare invocat de Tudor Demian și ceilalți condamnați era faptul că sentința este netemeinică sub aspectul sancțiunilor aplicate, motivând că în raport cu activitatea concretă desfășurată de fiecare în parte, pedepsele la care au fost condamnați sunt prea mari și solicită reducerea lor. Tribunalul Suprem analizând faptele inculpaților, din ansamblul probelor existente la dosar, atât în ceea ce privește activitatea intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare, cât și cea de uneltire săvârșită de inculpați, rezultă că acestea sunt fapte care prezintă un pericol social deosebit iar inculpații sunt dușmani ai păcii și democrației nu numai prin faptele săvârșite în trecut, ci chiar prin cele comise sub regimul nostru democrat popular. În aceste condiții, pe-

⁴⁷⁵ AF7D, Decizia Nr. 234 a Tribunalului Suprem al R.P.R. adoptată în ședința din 12 mai 1959, pp. 5-6.

depsele aplicate de prima instanță au fost just proporționate și corespund pericolului social pe care-l prezintă infracțiunile și infractorii și deci nici acest motiv comun de casare nu este întemeiat. Examinându-se cauza sub toate aspectele privitoare la temeinicia și legalitatea sentinței atacate și neconstatându-se din oficiu motive care să ducă la casarea ei, urmează a se respinge recursurile și obligă pe condamnați la plata a 25 de lei fiecare, cheltuieli de judecată⁴⁷⁶.

În baza Mandatului de executare a pedepsei nr. 621 din 19 mai 1959 a Tribunalului Militar al R.3.M. Cluj, părintele Tudor Demian a fost încarcerat la Penitenciarul Jilava din București, unde a fost ținut, împreună cu alți arestați și condamnați, în condiții cu totul inumane, de igienă, foame și frig. Apoi a fost transferat în întunecata și tăcuta închisoare din Aiud, unde a fost închis în condiții și celule diferite, până în vara anului 1962, când a fost dus la muncă forțată în Balta Brăilei, trecând prin coloniile de la Grădina, Stoienești și Salcia, de unde a fost eliberat la data de 1 august 1964, cu biletul de eliberare Nr. 16/61/1964, eliberat de formațiunea 1957 Ostrov, fiind grațiat de executarea restului de pedeapsă prin Decretul de grațiere Nr. 411/1964, după un calvar de aproape șase ani de suferințe fizice, psihice și morale de neînchipuit, prin care Dictatura comunistă și ateistă a făcut totul ca să îl distrugă și pe el și familia lui, dar Bunul Dumnezeu, cel Atotputernic, căruia i-a slujit cu credință întreaga viață a voit însă să fie altfel⁴⁷⁷. La punerea în libertate din locul de deținere Formațiunea 0957 Ostrov i s-a adus la cunoștință faptul că nu are voie să divulge nimănui nimic din cele văzute și auzite de el în legătură cu locurile de deținere pe unde a trecut și nici despre persoanele încarcerate. De asemenea, nu avea voie să comunice nimic scris și nici verbal rudelor sau altor persoane despre deținuții rămași în locurile de deținere.

Părintele Crăciun Opre, ucenic și apoi duhovnic al părintelui Tudor, spune că Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept, mai convins slujitor al Evangheliei și mai nevlicean slujitor al aproapelui și al altarului⁴⁷⁸. Despre rostul încercărilor în viața omului, Părintele Demian Tudor scria în 1945: „Se spune că pe locul unde au crescut spini, dacă

⁴⁷⁶ AFTD, Decizia Nr. 234 a Tribunalului Suprem al R.P.R. adoptată în ședința din 12 mai 1959, p. 7.

⁴⁷⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 3.

⁴⁷⁸ Vezi: CM, Anul II, Serie nouă, Nr. 30 (65), 22 iulie 2001, p. 1.

acest loc este lucrat rodește într-un chip nespus de mult. La fel sunt și sufletele peste cari au trecut spinii încercărilor și ai certărilor dumnezeiști. Acestea sunt mijloace de a ne trezi spre o adevărată viață, plină de roade cu adevărat creștinești. Sunt semne ale iubirii cerești, *care nu vrea moarte păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu*. Iar pentru cel neprihănit sunt tot atâtea mijloace de a-și dovedi virtutea și statornicia lui, întocmai ca și Iov din Legea veche. Sunt tot atâtea prilejuri de a se desăvârși și mai mult în neprihănirea lui. Din acest motiv e bine ca să nu disprețuim niciodată în viața noastră certarea Domnului – cum zice înțeleptul și să nu ne întristăm nici de muștrările Lui. Ci dimpotrivă „*drept mare bucurie să socotiți fraților feluritele ispite în care cădeți*” căci în adevăr „*fericit este bărbatul care rabdă ispita, căci lămurit făcându-se va lua cununa vieții, pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce îl iubesc pe El*” (Iac 1, 2, 12)⁴⁷⁹.

Cum s-au înduhovnicit deținuții politici în închisorile comuniste aflăm din mărturiile acestora, chiar dacă la eliberare li s-a impus tăcerea, a venit și vremea de a vorbi.

6.6. Credința și rugăciunea, condiții ale rezistenței în fața prigoanei

Părintele Demian Tudor lega suferința de păcatele omului și considera că singura cale de a scăpa de suferință este îndurarea ei până la capăt precum a îndurat Mântuitorul Hristos din iubirea sa de oameni. Prin ale Sale pătimiri Mântuitorul Iisus Hristos a devenit modelul veșnic al perfecțiunii spre care trebuie să tindă întreaga omenire, dacă vrea să se mântuiască din suferință și să se înalte în transcendentă, la Dumnezeu⁴⁸⁰. Poate această atitudine i-a dat puterea părintelui Tudor să rabde până la capăt suferința din închisorile comuniste și apoi să-și continue lucrarea preoției până la adânci bătrânețe. Fără lupta împotriva păcatului și răbdarea de bunăvoie a suferințelor din iubire pentru Hristos, omul nu poate conștientiza că este persoană liberă. Desăvârșirea morală presupune și dobândirea libertății desăvârșite⁴⁸¹. Suferința cea mai grea pentru om este suprimarea libertății, mai mult decât condițiile de detenție și suferințele fizice. Se spune că „nu există un chin mai mare pentru om decât lipsa de libertate”⁴⁸². Omul își găsește libertatea apro-

⁴⁷⁹ Pr. Demian TUDOR, „Din Înțelepciunea lui Solomon”, în CM, Anul V (1945), Nr. 24, p. 175.

⁴⁸⁰ Pr. Demian TUDOR, „Pătimire și înviere”, în BS, Anul LXIII (1939), Nr. 16, p. 127.

⁴⁸¹ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 208.

piindu-se de Dumnezeu, împlinind voia Lui se eliberează de păcat și de moarte și devine părtaș nestrăciunii și nemuririi și dobândește libertatea absolută, libertatea dumnezeiască adevărată și necreată⁴⁸³.

Ca dovadă că modalitățile de anchetare nu erau conforme cu respectarea drepturilor omului stă și angajamentul pe care părintele Tudor a trebuit să îl semneze după eliberare: „Nu voi spune nimic din ceea ce am văzut și auzit în timp cât am stat la Serviciul de Securitate și la Penitenciar”. Nerespectarea angajamentului ducea la sancțiuni și privarea de libertate⁴⁸⁴.

După eliberarea din închisoare, poate și ca urmare a aceluia angajament, dar și a suferinței pe care a îndurată-o datorită acelor articole incriminatoare, scrise cu mult timp înainte de a se instala comunismul, părintele Tudor nu a mai scris nimic, nici chiar amănunte despre condițiile de detenție. Pe lângă această teamă, descrierea acelor suferințe însemna retrăirea lor. Despre această retrăire, părintele Gheorghe Calciu mărturisea: „când m-am eliberat din închisoare am vrut să-mi scriu memoriile și chiar m-am apucat să o fac. Sigur că țineam minte gardienii, țineam minte ofițerii superiori... Ziceam că acestea sunt lucruri care trebuie să se știe. Și am început să scriu. Dar cu cât scriam, cu atât în sufletul meu se producea ceva. Era o mișcare în inima mea care îmi crea suferință, un fel de dezgust față de oamenii aceia. Treptat mi-am dat seama că era un început de ură. Și atunci am zis: Nu mai scriu! Nu-mi mai amintesc nimic! Nu citisem încă ceea ce spune Steinhardt, că iertare fără uitare nu există. Am zis însă că dacă nu uit, înseamnă că ei vor fi mereu în mine și eu voi fi din nou victima lor. Era ca și cum duhurile lor ar fi înviat și veneau să mă chinuiască iarăși, dar în alt fel”⁴⁸⁵.

Părintele Tudor a fost coleg de suferință cu părintele Sofian Boghiu și cu părintele Benedict Ghiuș, cu care se cunoștea din vremea când părintele Benedict a fost duhovnic la Academia Teologică din Arad și erau împreună slujitori la Catedrala din Arad. În volumul editat în memoria părintelui Benedict Ghiuș, găsim mai multe referințe la condițiile de detenție, de care a avut parte și părintele Tudor. Părintele Sofian Boghiu spunea: „În regimul de la Aiud era interzisă orice activitate, cât de ne-

⁴⁸² Paulin LECCA, *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Editura Discipol, București, 1998, p. 189.

⁴⁸³ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 206.

⁴⁸⁴ Gabriela GRIGORE, *Biserica și putere politică în România*, p. 109.

⁴⁸⁵ *Viața părintelui Gheorghe Calciu după mărturiile sale și ale altora*, prefața IPS Bartolomeu Anania, Editura Bonifaciu, București, 2014, p. 119.

însemnată. Trebuia să stai nefăcând nimic. Și era foarte greu să n-ai voie să lucrezi. În regimul de muncă silnică, dimpotrivă, trebuia să muncești fără pic de odihnă”⁴⁸⁶. Închisoarea de la Aiud era socotită cea mai odioasă dintre închisori. Acolo omul nu mai era socotit om, era privat de a dispune de timpul său, de mâncare suficientă pentru a putea trăi, de somn suficient pentru refacerea sistemului nervos, de a citi și scrie, toate erau reduse la minim. Numai respirația nu era oprită, dar și aceasta era tulburată de spațiile neaerisite. În acele condiții, robii zăbrelor începeau să devină robii lui Hristos și pe măsura nevoițelor, hainele și sufletele lor se umpleau de lumină. Țevile de calorifer transmiteau prin bătaia în sistemul Morse vremea de rugăciune, hrana sufletească, cuvintele rugăciunii, ideile din predicile părinților. Acolo fiecare preot prin prezența lui săvârșea un act dumnezeiesc, o revărsare de lumină, prezența lui era o binecuvântare pentru cei din jurul său⁴⁸⁷.

Preotul era o făclie cu lumină și căldură sufletească în celula în care era repartizat, uitând de durerile proprii, era izvor de mângâiere, îmbărbătare, întărind în credință, prin rugăciune și propovăduire pe cei ce sufereau împreună cu ei⁴⁸⁸. Viața în penitenciar era deosebit de dură. Misiunea Securității era de a ancheta și trimite la închisoare pe cei care se împotriveau regimului comunist, iar sistemul sovietic al justiției urmărea ca ei să fie condamnați la mulți ani de închisoare, pentru a-i lichida și extermina, îndeosebi pe cei ce puteau fi sfătuitori potriviți ai clasei muncitoare, care devenise proprietatea regimului comunist ateu. În penitenciare se urmărea reeducarea sau exterminarea lor. Hrana era doar atât cât să-i țină în viață și să simtă chinul și umilințele la care erau supuși fără întrerupere. Sub aspect intelectual, era interzisă orice fel de lectură sau preocupare sufletească, astfel încât obosiți de chinuri, de foame și frig, de umilințe și amenințări, lipsiți de aer și lumină solară, oamenii să-și piardă bucuria de a trăi. Zilele treceau într-o monotonie

⁴⁸⁶ Arhim. Sofian BOGHIU, „Aduceri aminte despre Părintele Arhimandrit Benedict Ghiuș”, în vol. *Părintele Benedict Ghiuș, duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, coord. P.S. Timotei Prahoveanu, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, p. 41.

⁴⁸⁷ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, în vol. *Părintele Benedict Ghiuș, duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, coord. P.S. Timotei Prahoveanu, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, p. 92.

⁴⁸⁸ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, p. 94.

apăsătoare, se auzeau doar pașii gardienilor posaci, care deschideau, din când în când, vizetele din ușa celulelor și cu glas răstit mai speriau pe cineva⁴⁸⁹.

Dar se știe că suferința sporește credința. Singurătatea silește la introspecție, te determină, să te gândești ce e cu tine, să te cunoști pe tine însuși, să lupți împotriva slăbiciunilor tale, să-ți stăpânești simțurile, gândurile, imaginația, să cauți să îți stăpânești eul propriu⁴⁹⁰. Minte nu trebuie lăsată să vagabondeze, ci trebuie strunită și condusă, dacă lăsăm mintea în voia ei, se plimbă prin toate locurile murdare. Dacă mintea este ocupată cu meditația și rugăciunea, omul se apropie și rămâne cu Hristos, dar această apropiere este rodul unei îndelungate nevoințe și și împliniri a poruncilor lui Dumnezeu⁴⁹¹. În acele condiții, oamenii loviți de soartă, au pățimit dar au conștientizat păcatul și au trăit pocăința cea adevărată. Suferința declanșează în om o forță misterioasă. În acele condiții, pentru a rezista prigoanei, ei trebuia să-și facă mai întâi, ordine în gânduri. La început trăiau cu părerea de rău, pentru viața pe care o trăiseră înainte și cu regretul că nu au fost mai buni. Atunci realizau că trăiseră mai mult după instinct și orgoliu, decât după legea credinței și virtuții și se trezea în ei nevoia unei renașteri sufletești, râvna spre desăvârșire, spre asemănarea cu Hristos, spre mântuirea sufletului. Așa ajungeau prin nevoință, la transfigurare, la schimbarea la față a sufletului⁴⁹².

În acele condiții au înțeles nevoia împăcării cu destinul, socotind cele prin care treceau ca fiind din voia lui Dumnezeu pentru mântuirea

⁴⁸⁹ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, p. 93.

⁴⁹⁰ Marin RĂDUCĂ, marele și smeritul mărturisitor isihast cu două decenii de temniță grea (†11 octombrie 2021) – MĂRTURII EXCEPȚIONALE în interviurile pentru PS Macarie (VIDEO) și pentru *Familia ortodoxă*: „Întărește-mă, să nu cad în mâna vrăjmașului, că eu nu vreau să mă lepăd de Tine. EU NU VREAU SĂ TREC DE PARTEA LUI ANTIHRIST! AJUTĂ-MĂ, DOAMNE!”, pe <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>.

⁴⁹¹ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>.

⁴⁹² Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 120.

lor⁴⁹³. Acolo au conștientizat că despățimirea se realizează cu îndelungă răbdare, cu credință și nădejde în ajutorul lui Dumnezeu, vreme îndelungată⁴⁹⁴. Începutul stă în conștientizarea păcatului și lepădarea de sine, așa ei realizau că toate se învârt în jurul lui Hristos⁴⁹⁵. Acolo nu aveau alt ajutor de la oameni și atunci, cu adevărat, toată nădejdea lor era numai în ajutorul lui Dumnezeu și acest sentiment trezea în suflet rugăciunea curată. Se rugau la Maica Domnului, la sfinți, la Mântuitorul... „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!”, „Doamne, apără-mă! Doamne, întărește-mă!”⁴⁹⁶.

În acele momente de grea încercare se luptau cu gândurile, se împotriveau gândurilor de deznădejde, de ură, de mânie și așa chemau în ajutor pe Iisus, zicând neîntrerupt rugăciunea: „Doamne Iisuse...”, convinși fiind de realitatea în care trăiau, că numai cu ajutorul lui Dumnezeu puteau trece peste această încercare⁴⁹⁷. La îndemnul preoților au început să practice *Rugăciunea lui Iisus* și meditațiile, s-au mobilizat la rugăciune, din ce în ce mai mult, încât s-a ajuns, ca toată închisoarea să se roage în același timp, atunci, când prin țevile de calorifer, se transmitea semnalul de începere a rugăciunii, toți se lepădau de „toată grija cea lumească”, iar gardieni nu știau de ce era atâta pace și liniște. Atunci și „turnătorii” se rugau și se temeau să „toarne” rugăciunea!⁴⁹⁸. Programul de rugăciune din celulă cuprindea, de regulă, rugăciunile și psalmii dimineții, făcute în comun; rostirea din memorie a unui capitol sau a unei pericope evanghelice, însoțită de comentariu exegetic al pericopei,

⁴⁹³ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/> la 31.03.2022.

⁴⁹⁴ Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 117.

⁴⁹⁵ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>.

⁴⁹⁶ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma->.

⁴⁹⁷ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>.

⁴⁹⁸ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, p. 95.

apoi continuau cu *rugăciunea inimii* cunoscută din scrierile Sfinților Grigorie Palama și Teodor Studitul, sub îndrumarea preoților sau a celor care dobândiseră această rugăciune prin practică îndelungată. Această rugăciune îi întărea și le umplea inima de bucurie. Rugăciunea i-a salvat și pe cei ce nu erau creștini⁴⁹⁹.

Pe lângă rugăciunile obișnuite ei rosteau de cincizeci de ori Psalmul 50, dedicându-l de fiecare dată unui om sau unei cauze⁵⁰⁰. Părintele Steinhartd ne descrie o slujbă oficiată de preoți de mai multe confesiuni creștine, în celula închisorii: „Nimic nu poate reda splendoarea acestei slujbe lipsită de altar, odăjdii, icoane, tămâie și obiecte de cult. Siluetele slabe îmbrăcate în zeghe, capete tunse, fețele palide, cuvintele și cântecele murmurate (să nu audă caralii) făuresc o atmosferă care rivalizează prin intensitate și energie creatoare de entuziasm cu cele mai fastuoase ceremonii din cele mai mărețe catedrale ale lumii... Ne simțim ca în catacombe, dacă ar veni peste noi primejdiile și năprasnele sunt sigur că toți le-am înfrunța. Cuvintele Domnului: unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo voi fi și Eu, își află aplicarea... Prezența lui Hristos este orbitor de evidentă și orice s-ar întâmpla mai târziu – nu ne-am prefăcut în îngeri – nu se va putea șterge senzația de răpire la cer pe care o dă improvizata pseudo-liturghie. Încercăm și un sentiment de adâncă recunoștință față de cei ce ne-au pus în situația de a ne împărtăși din asemenea inimitabile și incomparabile momente”⁵⁰¹.

Citirea Bibliei sau ascultarea pericopelor rostite din memorie de către preoți, trezea în suflet cunoștința păcatului și călcarea voii lui Dumnezeu, dar și nădejdea că oricât de grav ar fi păcătuț, prin pocăință puteau scăpa de osândă și dobândi mântuirea sufletului⁵⁰². Astfel, viața în celulă a devenit o vreme a pocăinței, a smereniei și a înțelepciunii, după izvoarele revelației. Așa au trecut preoții Bisericii perioada de detenție de la Aiud. Au răbdat foamea și frigul și nu s-au plâns de suferința lor, ci au socotit-o prilej de întărire duhovnicească și așa au ajuns la limanul cel bun⁵⁰³. Înfrângerea orgoliului a fost pasul cel mai greu, a urmat apoi

⁴⁹⁹ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 140.

⁵⁰⁰ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 142.

⁵⁰¹ Nicolae STEINHARTD, *Jurnalul fericirii*, Ediție nonvarietur, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p. 327.

⁵⁰² Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 127.

⁵⁰³ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, p. 96.

spovedania sinceră și pocăința cea adevărată. Prin trăiri interioare au ajuns la cunoașterea de sine, la înlocuirea patimilor cu virtuțile. Pe măsura despătimirii își împropiau virtuțile adică lumina împreună cu tot ce era bun și frumos inunda sufletul și îl copleșeau bucuriile lăuntrice⁵⁰⁴. Cei care au suferit în închisoare nu se mai îndoiesc de minuni, ci mai degrabă se miră de cei care încă se mai îndoiesc.

Nicolae Steinhardt în temniță fiind, a avut o vedenie: „Nu-L văd pe Domnul Hristos întrupat, ci numai o lumină uriașă – albă și strălucitoare – și mă simt nespus de fericit. Lumina mă înconjoară din toate părțile, e o fericire totală, și înlătură totul; sunt scăldat în lumina orbitoare, plutesc în lumină, sunt în lumină și exult. Știu că va dura veșnic, perpetuum immobile. Eu sunt, îmi vorbește lumina, dar nu prin cuvinte ci prin transmiterea gândului. Eu sunt: și înțeleg prin intelect și pe calea simțirii – înțeleg că e Domnul și că sunt înlăuntrul luminii Taborului, că nu numai o văd, ci și viețuiesc în mijlocul ei. Mai presus de orice sunt fericit, fericit, fericit. Sunt și pricep că sunt și mi-o și spun. Și lumina parcă e mai luminoasă decât lumina și parcă ea vorbește și-mi spune cine e. Visul mi se pare a dura mult, mult de tot. Fericirea nu numai că durează încontinuu, dar și crește mereu; dacă răul n-are fund, apoi nici binele n-are plafon, cercul de lumină se lățește din ce în ce, iar fericirea după ce m-a învăluit mătăsos, deodată schimbă tactica, devine dură, se aruncă, se prăvălește asupra-mi ca niște avalanșe care – antigravitațional – mă înalță; apoi, iar, procedează în alt fel: duios; mă leagănă – și n cele din urmă, fără menajamente, mă înlocuiește. Nu mai sunt. Ba sunt, dar atât de puternic încât nu mă recunosc. De atunci îmi este nespus de rușine. De prostii, de răutăți, de scârnavii. De toane. De viclenii. Rușine”⁵⁰⁵. Când Duhul Sfânt Se sălășluiește în om, îl luminează cu harul Lui necreat, omul se face părtaș „firii dumnezeiești” (2 Ptr 1, 4) și devine liber⁵⁰⁶. Libertatea se dobândește odată cu iubirea. Atunci este liber și face ceea ce voiește, trăiește pentru ceilalți. Libertatea este comuniune de iubire a omului cu Dumnezeu și cu aproapele, este împărțire de Sfântul Duh⁵⁰⁷.

⁵⁰⁴ Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 118.

⁵⁰⁵ Nicolae STEINHARDT, *Jurnalul fericirii*, p. 97.

⁵⁰⁶ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 212.

⁵⁰⁷ Prof. dr. Georgios I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. 2, p. 212.

Regimul de hrană din temnițe, înfometarea zilnică era în fapt un post continuu. Rugăciunea și postul, împreună dau putere omului, să urce pe drumul desăvârșirii. Chiar dacă postul era forțat și nu putea fi considerat ca jertfa adusă lui Dumnezeu, de bunăvoie, erau momente în care deținuții renunțau și la puțină hrană ce o primeau, chiar dacă erau la capătul puterilor. Cei mai în putere, posteau pentru cei epuizați și le dăruiau acelor porția lor de mâncare⁵⁰⁸. Cei care au trăit viața din temnițe, au devenit adevărați asceți cu trăiri lăuntrice profunde și cu maturitate în gândire, asemenea monahilor din pustie⁵⁰⁹. Cei înduhovniciți i-au îndrumat pe începători și, împreună, au urcat pe treptele duhovniciei. Îndurarea suferinței cu seninătate, dovedește că jertfa lui Hristos e roditoare. În singurătatea celulei, unii au găsit bucuria duhovnicească a chiliei de mănăstire, iar detenția a devenit stagiu de renaștere sufletească. Ei au răbdat prigoana, spunând precum Sfântul Apostol Pavel: „mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtoări pentru Hristos, căci, când sunt slab, atunci sunt tare” (2 Co 12, 10)⁵¹⁰.

Pe cei fără de credință închisoarea i-a făcut mai egoiști, instinctul de supraviețuire îi îndemna să aibă grijă de orice fărâmitură de turtoai sau pâine, sau de orice petec de zdreanță ce îi putea apăra de frig și reumatism. Cei care nu se rugau ajungeau să cadă în deznădejde. Rugăciunea trebuia însoțită de iertare față de toți cei ce l-au prigonit. Rugăciunea adevărată era însoțită de lacrimi⁵¹¹. Cei înduhovniciți treceau cu demnitate, peste neajunsuri, murmurând în sinea lor: „Bine este mie că m-ai smerit, ca să învăț îndreptările Tale” (Ps 118, 71)⁵¹². Ei se rugau lui Dumnezeu să poată rezista torturii și să moară fără a se compromite. Așa au rezistat la cele mai înfiorătoare torturi, reușind să uimească pe tortionari. Rugăciunea inimii le dădea puterea salvatoare din acele suplicii⁵¹³. În astfel de condiții, mulți care înainte se declarau atei, s-au întors la credință, văzând pilda de viață a creștinilor, cu care împărțeau suferința, care arătau afecțiune, dragoste și respect față de toți cei în suferință⁵¹⁴.

⁵⁰⁸ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 133.

⁵⁰⁹ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 117.

⁵¹⁰ <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A0octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>.

⁵¹¹ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 138.

⁵¹² Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, p. 95.

⁵¹³ Vasiliță MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 121.

6.7. Munca silnică – ultimul prag al supraviețuirii

În anul 1962, după patru ani de viață statică în celulă, în condiții de mizerie și de exterminare de la Aiud, părintele Tudor împreună mulți alți deținuți au fost scoși la muncă silnică. Acolo au fost cazați în barăci, cu paturi suprapuse. Erau duși zilnic, în afară de duminici, la munci agricole sau la îndiguiuri, zi de zi, de dimineață până seara, în orice anotimp. Fiecare era cu roaba sau cu sapa. Munca în aer liber, hrana mai consistentă, convorbirile zilnice și mai ales rugăciunea neîncetată, făcută în taină, i-au întărit trupește și sufletește. Duminica se formau grupuri în curtea închisorii, ocazie cu care se rugau pentru toți, iar preoții le vorbeau din Sfânta Scriptură, din Sfinții Părinți și din experiența proprie, din bogăția cunoștințelor lor și din plinătatea inimii. La Salcia erau atunci, în jur de o mie de deținuți, dintre care o sută erau preoți⁵¹⁵. Acolo au continuat viața duhovnicească, au încercat, pe cât posibil, să realizeze „o mică mănăstire” în care să împlinească rânduiala călugărească. Acolo au avut parte de alte greutăți. Au fost trimiși la munca câmpului, impunându-li-se norme mari, peste puterile lor și atunci când nu le împlineau, aveau parte de bătaia gardienilor. Atunci cei mai în putere îi ajutau pe cei mai slabi să sape rândurile lor, să-și împlinească norma, să scape de bătaia gardienilor⁵¹⁶.

Părintele Iustin Pârvu amintește despre o minune pe care a trăit-o acolo. Minunea s-a întâmplat în ziua de 30 ianuarie 1962, la praznicul Sfinților Trei Ierarhi. Era într-un detașament de 86 de deținuți la Periprava, în Deltă, la recoltat de stuf pentru export. Au fost obligați să intre până la brâu în apa rece a unui lac pentru a aduce de acolo de trei ori câte două mănunchiuri de stuf. La refuzul unora de a executa ordinul au primit amenințarea cu împușcarea. Acești năpăstuiți au lucrat în apa rece de dimineață până la amiază. Frigul și umezeala le pătrunsese în oase, când s-a întâmplat minunea: „Dragii mei, lucrul important este că atunci când ne-am întors cu al treilea mănunchi, soarele a ieșit, a luminat și a încălzit la peste 25 grade Celsius. A fost o minune care ne-a dat cea mai mare bucurie. Gardienii erau amărâți. S-au putut dezbrăca

⁵¹⁴ Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 129.

⁵¹⁵ Arhim. Sofian BOGHIU, „Aduceri aminte despre Părintele Arhimandrit Benedict Ghiuș”, p. 41.

⁵¹⁶ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, *Chipul luminos al Părintelui Benedict...* p. 96

să-și stoarcă hainele și să le usuce și nici unul nu a răcit ulterior. Noi am plecat de acolo cu emoția că Dumnezeu, pentru neputința noastră de a mai îndura, săvârșise o minune”⁵¹⁷.

Acolo, în colonia de muncă Salcia l-a găsit pe părintele Tudor *Decretul 310* care i-a eliberat pe deținuții politici⁵¹⁸.

În concluzie se poate afirma că cei șapte preoți din eparhia Aradului care au fost arestați și condamnați la ani grei de închisoare, din care făcea parte și preotul Tudor Demian, au fost cei mai buni preoți din Arad. Cinstiți și integri ei nu s-au plecat în fața nedreptăților, mai bine au suferit pentru vina de a fi rostit adevărul, cuvântul lui Dumnezeu este Adevărul⁵¹⁹.

Părintele Tudor amintește de contribuția la arestarea și condamnarea lor a celor trei vârfuri administrative de la episcopia Aradului, preotul dr. Lițiu Gheorghe, vicar administrativ, preotul Cornel Oros, consilier administrativ bisericesc, preotul Petru Vancu, consilier economic, pe ascuns colaborând cu împuțernicitul Cîmpeanu Valeriu din Departamentul Cultelor și implicit cu Securitatea din Arad și cu P.C.R., fiind conducătorii de fapt ai episcopiei în timpul bolii grave a P.S. Episcop Dr. Andrei Magieru din Arad. Părintele Tudor își exprima convingerea că dacă nu se îmbolnăvea episcopul Andrei Magieru, preoții din Arad nu ar fi fost arestați și condamnați. În vremea în care episcopul Andrei Magieru era bolnav, părintele Tudor, paroh al Parohiei Arad Centru, amintește că a aflat de multe fapte nedemne ale celor trei vârfuri administrative de la episcopie și fiind și membru în Consistoriul spiritual al Eparhiei Arad, și-a permis, împreună cu preotul profesor dr. Ilarion V. Felea, să atragă atenția vicarului Gheorghe Lițiu și celorlalți doi consilieri administrativi, asupra acestor fapte. Constatând că aceste atenționări n-au fost luate în seamă, cei doi preoți de la Catedrală s-au sfătuit cu preotul Petru Dehelean din Arad, cu preotul Florea Codreanu de la Parohia Arad-Centru, fost protopop al Aradului și cu Lucian Emandi, șef de cabinet al episcopului Andrei Magieru și au hotărât să trimită pe cei doi foști profesori la Academia Teologică din Arad să informeze pe mitropolitul Vasile Lăzărescu din Timișoara, pe cei de la Pa-

⁵¹⁷ Ieromonahul TEOGNOST, *Părintele Iustin Pârâu și bogăția unei vieți dăruită lui Hristos*, Vol. I, Editura Credința strămoșească, pp. 179-180

⁵¹⁸ Pr. Prof. Nicolae BORDAȘIU, „Chipul luminos al Părintelui Benedict ...” p. 96

⁵¹⁹ Pavel BERARU, *Din viața episcopului dr. Andrei Magieru al Aradului 1936-1960*, p. 92

triarhie și Departamentul Cultelor de la București și chiar pe Primul Ministru, despre situația de la Episcopia Aradului și să ceară înființarea unui post de arhiereu vicar la Episcopia Arad, indicând în acest post pe I.P.C. Dr. Nicolae Corneanu și pe I.P.C. Dr. Nicolae Mladin de la Sibiu. Aflând despre acest demers, cei de la episcopie, temându-se de urmările ce puteau să apară, au găsit împreună cu împuternicitul de la Culte, Valeriu Câmpeanu, cu Securitatea și cu P.C.R., soluția care în final să ducă la arestarea, anchetarea și condamnarea preoților Ilarion Felea și Tudor Demian. Cu puțin timp înainte de arestarea lor, vicarul Gheorghe Lițiu i-a spus părintelui Tudor, că a fost la Timișoara și mitropolitul Vasile Lăzărescu i-ar fi spus, între altele: „Când veți termina odată cu opoziției de la Arad?”.

După arestarea lor, în 25 septembrie 1958, credincioșii ortodocși din Arad s-au manifestat cu ostilitate față de cei trei corifei de la episcopie și chiar și față de preotul Viorel Mihuțiu, de la Catedrala episcopală, doritor și el după un post administrativ la episcopie⁵²⁰. În timpul anchetei de la Securitate, anchetatorul Necula Mihai de la București, venind la Arad, pentru a obține declarații și a căuta martori ai acuzării printre preoții și credincioșii din Arad, a obținut declarații doar de la preotul vicar Gheorghe Lițiu și consilierul Cornel Oros, declarații pe care le-au susținut și la procesul care a avut loc în secret la Cluj⁵²¹. La aflarea condamnării de la Cluj evenimentul a fost sărbătorit la episcopie de toți cei mai de sus. Mai mult, aceștia nu se rușinau să comenteze de multe ori în auzul altor persoane, care au spus soției părintelui Tudor, că dată fiind vârsta ce o avea părintele și anii grei de temniță ce i-a primit, acasă nu-i va mai veni decât numele⁵²². Dar bucuria lor s-a transformat în întristare, cei răi, de rău au parte, așa a venit și pedeapsa pentru fărâdelegea lor, având și ei parte de rușine, întristare și închisoare.

6.8. Prigoana împotriva familiei părintelui Demian Tudor

După condamnarea părintelui Demian Tudor s-a dezlănțuit prigoana și împotriva preotesei Lucreția Tudor, contabilă principală la Diecezana Arad, care depindea direct de episcopie. Imediat după arestarea părin-

⁵²⁰ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, pp. 6-7.

⁵²¹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 7.

⁵²² AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 8.

telui Tudor ea a fost supusă la o seamă de presiuni și amenințări de ordin moral și administrativ, dirijate de cele trei vârfuri de la episcopie și împuternicitul departamentului Cultelor de la Arad, care în final au dus la desfacerea contractului de muncă, fapt trecut în Carnetul ei de muncă cu data de 1 februarie 1960 și semnat de Directorul Diecezaniei, Liviu Tomi. Sperând că poate evita acest lucru, la sfatul unui avocat din Arad, ea a înaintat cerere de divorț civil, dar acesta nu s-a finalizat. În această situație a fost nevoită să se recalifice ca șlefuitoare de lentile la Intreprinderea Progresul, Secția Ochelari, având să întrețină dintr-un singur salariu și acesta modest, cei trei copii și un tată bătrân. Pe lângă aceasta, preotul paroh de la Parohia Arad-Centru, pr. Octavian Macovei, a dat în judecată pe Tudor Lucreția, solicitând evacuarea familiei Tudor din locuința ce o ocupa pe strada Gojdu Nr.2, dar instanța a respins cererea parohiei. În locuința respectivă, părintele Tudor își amenajase și biroul parohial, iar părintele Macovei, fără nici o jenă, a continuat să folosească respectivul spațiu, cu toate că apartamentul era de tip vagon, iar biroul parohial era amenajat între dormitor, sufragerie și bucătăria cu baie. Mai mult, preotul Macovei a pus în vedere preotesei și copiilor să circule din dormitor la bucătărie și baie, numai pe coridorul deschis dinspre curte, ceea ce le puneă în primejdie sănătatea, mai ales pe timp de iarnă⁵²³.

Prin sentința de condamnarea părintelui Demian Tudor s-a dispus, pe lângă închisoare, și confiscarea totală a averii, cu respectarea dispozițiilor art. 30 din Codul Familiei, și plata cheltuielilor de judecată în valoare de 500 de lei⁵²⁴. Urmare a acestei decizii, Statul român i-a sechestrat familiei Tudor diferite bunuri mobile. Drept urmare preoteasa Lucreția Tudor a contestat în instanță procesul verbal întocmit la 30 octombrie 1958. Contestația a fost judecată la 23 ianuarie 1959. Conform Sentinței civile Nr. 585 din 23 ianuarie 1959 la apelul nominal a răspuns Tudor Lucreția, reprezentantul Ministerului Finanțelor jur. Califaru Liviu și martorii Givulescu Iulian, Enescu Maria și Lăpușcă Maria. Contestatoarea Tudor Lucreția a solicitat anularea Procesului verbal de sechestrul și scoaterea de sub urmărire a bunurilor ei personale și să se constate că restul mobilei sunt bunuri comune și pentru împărțirea lor creditorul trebuie să intenteze acțiune în justiție. Reprezentantul Minis-

⁵²³ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 7.

⁵²⁴ AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalului Militar R.3.M. Cluj.

terului de Finanțe a solicitat respingerea contestației. Tribunalul a constatat că Tudor Lucreția a solicitat anularea Procesului verbal încheiat la 30 oct. 1958 de către UM. 0232 Timișoara, prin care la cele 9 poziții menționate s-au sechestrat: un aparat de radio, un bufet mare cu 4 uși, un bufet mic cu 2 uși, o vitrină, o masă dublă, un pian marca Hamburger, un dulap bibliotecă cu 4 uși și un scaun tapițat tip fotoliu. După examinarea actelor dosarului: opisul din 25 septembrie 1958, procesul verbal de sechestră din 30 octombrie 1958, precum și depozițiile martorilor, rezultă faptul că Tudor Demian fiind anchetat de UM 0232 Timișoara, s-a aplicat sechestră asigurator asupra bunurilor aflate în locuința sa. Din aceste bunuri, pianul marca Hamburger a fost cumpărat de contestațoare în anul 1952, după reforma bănească, și împreună cu o masă birou, un dulap bibliotecă și un scaun tapițat sunt bunuri comune. Celelalte articole de mobilă au fost primite de la părinții ei, atunci când s-a căsătorit cu Tudor Demian. Instanța a găsit întemeiată contestația și a dispus scoaterea de sub sechestră a bunurilor proprii ale contestațoarei Tudor Lucreția, iar în ce privește bunurile comune să se facă aplicarea art. 33 din Codul Familiei.

De asemenea, tot în sarcina ei a revenit și achitarea cheltuielilor de judecată în valoare de 525 de lei, punându-i-se poprire pe salariu. Prin contestația Nr. 6558 din 13.06.1959, depusă la Tribunalul Popular Arad, Tudor Lucreția solicită anularea hotărârii de poprire, întrucât acele cheltuieli sunt ale soțului ei Tudor Demian și îl privesc exclusiv pe el, la acea dată ei fiind în proces de divorț și în plus ea are de întreținut cei trei copii, din salariul de la Diecezana abia făcând față cheltuielilor de întreținere a familiei⁵²⁵. Pentru răscumpărarea bunurilor a trebuit să plătească în total 3965 lei. Pentru achitarea acestora a fost nevoită să se împrumute de bani. Pentru ceasul de buzunar Tellus, pentru hainele de corp și îmbrăcămintea confiscată, neavând bani și neputând obține împrumut ca să le răscumpere, acestea au fost vândute altora⁵²⁶. Prin Sentința civilă nr. 4594 din 27 iulie 1959 a Tribunalului Popular Arad, s-a anulat Procesul verbal de poprire pe salariul intimatei Tudor Lucreția. Urmare a deciziei instanței la data de 08.08.1959, organele fiscului i-au

⁵²⁵ AFTD, Contestația Nr. 6558 din 13.06.1959, depusă la Tribunalul Popular Arad, document dactilografiat.

⁵²⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, pp. 5-6.

confiscat un aragaz cu două ochiuri și o butelie, deși organele de anchetă nu aplicaseră sechestrul asupra aragazului și, în plus, Tudor Lucreția plătitese jumătate din valoarea lui, pe considerentul că ar fi bun comun. Prin Sentința civilă nr. 4926 din 19 august 1959 a Tribunalului Popular Arad se admite contestația intimatelor Tudor Lucreția și sorate de sub efectele confiscării aragazului și o butelie de gaz⁵²⁷.

Prigoana s-a manifestat și față de copii. După cum mărturisește părintele Demian Tudor, fiica cea mare, Delia Monica, în luna septembrie 1958, s-a prezentat la examenul de admitere pentru educatoare, la Școala Pedagogică din Arad și după examen, domnul profesor Eduard Găvănescu, președintele și directorul acestei școli, i-a spus că a răspuns bine la toate materiile, tabelul cu cei admiși a fost trimis la Inspectoratul Școlar Arad, spre aprobare dar acolo ea a fost declarată nereușită. Când fiul Damian Horia s-a prezentat la examenul de absolvire al Școlii elementare Nr. 4 din Arad, unul din profesori a informat pe președintele comisiei și pe ceilalți profesori examinatori că este fiul unui preot condamnat politic și în urma acestui fapt i-au scăzut calificativul pe care l-ar fi meritat chiar și la istorie, care era disciplina sa preferată. Când s-a prezentat la examenul de admitere de la Liceul Elena Ghiba Birta din Arad, comisia de examinare a fost informată despre situația tatălui său și ca urmare a fost declarat nereușit. Ca să i se piardă urma s-a prezentat apoi la examenul de admitere de la Liceul din Chișineu Criș, dar și acolo el a fost chemat de un profesor pe coridor și acesta i-a spus: „crezi că nu știu că tatăl tău este preot condamnat politic?” Și a fost declarat nereușit. Dacă nu ar fi fost eliberat poate s-ar fi adevărat amenințarea unui anchetator: „Pe voi vă distrugem, pe soțiile voastre le facem curve, iar pe copii voștri niște vagabonzi”⁵²⁸.

Cu toate acestea, s-a găsit și un om de omenie, inginerul Cornel Dan de la Școala Textilă din Arad, care i-a ajutat să intre și să lucreze ca muncitori la Tricoul Roșu din Arad și să urmeze cursurile acestei școli, situație în care i-a găsit părintele Tudor la eliberarea lui din detenție. Fiul său după ce a terminat cursurile serale la Liceul Ioan Slavici (actual Moise Nicoară) din Arad, a intrat la Politehnica din Timișoara, secția T.C.M., cursuri de zi, pe primul loc, cu același calificativ pe care l-a avut

⁵²⁷ AFTD, Sentința civilă nr. 4926 din 19 august 1959 a Tribunalului Popular Arad.

⁵²⁸ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 6.

un alt candidat, absolvent de liceu, cursuri de zi. După absolvirea facultății a devenit un destoinic inginer la Întreprinderea de mașini și unelte din Arad. Fiica cea mare a fost supusă și altor prigoane de ordin moral. Într-o zi s-a prezentat la Direcțiunea Școlii Textile, pe care o urma, o persoană care a informat pe director că ea împreună cu o altă fată, se plimbă mereu prin parc și se dedau la unele acte compromițătoare pentru o elevă, dar după cercetările întreprinse de directorul școlii, acesta s-a convins că totul n-a fost decât o rușinoasă înscenare, care urmărea să o compromită și să o descurajeze și mai mult⁵²⁹.

6.9. Eliberarea neașteptată – dar al lui Dumnezeu

Conducerea comunistă din România aservită Uniunii Sovietice, dezmembrată în interior, suspectându-se unii pe alții de trădare, căuta să rămână în grațiile stăpânului de la Moscova. Anul 1958 a fost anul unei mari victorii a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. În iunie 1958, sovieticii au acceptat cererea tovarășilor români și au retras trupele Armatei Sovietice, staționate din 1944, pe teritoriul României. Tot în acea vreme a avut loc retragerea cotei sovietice de participare din sovromuri. La despărțirea de trupele rusești au fost organizate adunări, prin care masele largi populare, și-au exprimat recunoștința față de viteaza Armată sovietică eliberatoare⁵³⁰. După al doilea război mondial au rămas în România ca trupe de ocupație în jur de 600.000 de militari și sute de consilieri ruși care supervizau întreaga activitate politică, economică și socială a țării⁵³¹.

Înființarea Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) și faimoasa diviziune internațională a muncii, în care se prevedea ca România și parțial, Bulgaria să fie transformate în *grădina de zarzavat*, iar U.R.S.S., R.D. Germania, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria să-și dezvolte ramuri industriale moderne, de la metalurgie și construcții de mașini până la electronică și chimie. România, cu toate presiunile făcute asupra ei, nu a consimțit această situație. Reprezentanții români în C.A.E.R. au motivat acest refuz susținând că orice hotărâre privind România este de competența exclusivă a conducerii țării. După acest moment relațiile

⁵²⁹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 6.

⁵³⁰ Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, p. 380.

⁵³¹ Vasilică MILITARU, *Biserica din temniță*, p. 23.

româno-sovietice au început să se răcească⁵³². Această atitudine de independență și suveranitate națională era în opoziție cu doctrina Brejnev, în care principiul internaționalismului socialist este opus celui al suveranității, neamestecului, integrității teritoriale. Declarația din aprilie a anului 1964 a conducerii României statua dreptul inalienabil al fiecărui partid de a-și elabora, fără amestec din afară, linia sa politică. Partidul răspunde pentru acțiunile sale numai în fața poporului. Nu există un partid-părinte sau un partid-frate mai mare. Partidul își elaborează politica internă și externă. Accentul se punea pe independența și suveranitatea națională, pe neamestecul în treburile interne și pe integritatea teritorială. Adoptarea documentului plenarei din aprilie 1964, a fost urmată de o campanie de adunări populare în care au fost expuse aceste hotărâri în fața membrilor partidului. Cu adevărat era începutul unei mari schimbări în societatea românească, prin înlăturarea tutelei sovietice⁵³³. Următorul pas al politicii lui Gheorghiu-Dej a fost îmbunătățirea relațiilor cu țările occidentale. La început în relațiile cu Franța, apoi cu Marea Britanie și S.U.A., care arătau că sprijină tendințele României de distanțare față de URSS. Sprijinul occidental nu a fost acordat necondiționat, ci au fost condiționate de lichidarea despăgubirilor față de unele țări occidentale, în urma naționalizărilor din 1948, iar pe plan intern să declare o amnistie generală pentru deținuții politici. Datorită acestei condiții, între 1962 și 1965 au fost eliberați din închisori și lagăre un număr de 12.750 de deținuți politici⁵³⁴.

Când părintele Tudor a fost eliberat episcopul Andrei Magieru trecuse la cele veșnice, astfel că nu s-a mai putut bucura de ajutorul lui, precum s-a întâmplat în anul 1950 după eliberarea din închisoare, când a fost reîncadrat la Catedrala din Arad. Acum, după eliberarea sa, părintele Tudor fiind slăbit și bolnav a fost nevoit să se interneze în Spitalul Județean Arad, unde i s-a stabilit diagnosticul de suspect scleroză în plăci, care însă la Clinica din Timișoara nu s-a confirmat. În această stare nu s-a putut prezenta în audiență la episcopul Teoctist Arăpașu pentru a solicita reîncadrarea la parohie. A aflat că s-a propus să fie trimis preot la parohia Apateu, jud. Arad, în locul preotului profesor Petru Bancea, care se pen-

⁵³² Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, p. 389.

⁵³³ Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, p. 394.

⁵³⁴ Victor FRUNZĂ, *Istoria Comunismului în România*, pp. 395-396.

sionase de la acea parohie și care a fost îndemnat să-l convingă pe părintele Demian Tudor să accepte acea parohie. Dar părintele Tudor se aștepta să fie reîncadrat preot la parohia Arad Centru sau la altă parohie din Arad, soția avea loc de muncă în Arad, cei trei copii urmau școala în Arad, cei doi mai mari și lucrau la fabricile din Arad. Prin această numire se urmărea de fapt, îndepărtarea părintelui Tudor din orașul Arad, datorită simpatiei de care se bucura în rândul credincioșilor⁵³⁵.

În această situație s-a prezentat la episcopul Teoctist și l-a rugat să-i dea, temporar, un post la biblioteca episcopiei, unde a lucrat un oarecare timp după prima lui condamnare, dar acum i s-a spus că nu există un astfel de post. A cerut orice alt post din Arad pentru a avea astfel posibilitatea de a-și reface sănătatea șubrezită de încercările prin care a trecut, dar i s-a spus că nu există nici un atare post. S-a aflat atunci un coleg de suflet, preotul Emilian Bența, cu care suferise împreună în colonia Salcia, la muncă forțată, acesta s-a oferit să meargă el preot la Apateu și să lase parohia Pecica, care-i fusese făgăduită lui, pentru părintele Tudor. În felul acesta părintele Tudor a fost numit preot la parohia Pecica III, rămânând să locuiască în Arad, deplasându-se aproape zilnic la parohie și îndeplinindu-și toate îndatoririle pastorale⁵³⁶.

După instalarea sa la Pecica, la începutul lunii octombrie 1964, a primit de la Consistoriul spiritual al Episcopiei citația nr. 20/1964, prin care era încunoștințat să se prezint în ziua de 16 octombrie 1964 la procesul disciplinar ce i s-a intentat prin ordinul 3948/1964, al P.S. Sale episcopul Teoctist al Aradului, având ca temei Sentința penală nr. 347 din 14 martie 1959, dată de tribunalul Militar Reg. III Militară Cluj și art. 3 lit. Y din Regulamentul de procedură a instanțelor disciplinare ale B.O.R. Cu sentința nr. 19/1964, semnată de completul de judecată și aprobată de P.S. Episcop Teoctist, la data de 29 octombrie 1959, părintele Tudor a fost condamnat la „oprirea totală de la săvârșirea lucrărilor sfinte pe termen echivalent cu acela al pedepsei penale, prestate efectiv de inculpat și pe care o consideră executată deja, în răstimpul de la condamnarea și eliberarea sa, prin grațiere de restul pedepsei”. După re-

⁵³⁵ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 8.

⁵³⁶ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 8.

voluția din Decembrie 1989 Sf. Sinod al B.O.R. a binevoit să anuleze aceste pedepse pronunțate la acea vreme de forurile bisericești⁵³⁷.

În ianuarie 1967 părintele Tudor a acceptat propunerea preotului Gheorghe Căvăjdan de la parohia Arad-Micalaca Veche, inspector și apoi vicar la episcopie, de a candida la postul vacant de la parohia Micalaca Veche, în urma pensionării preotului Pavel Dabu, dar s-a opus împuternicitul de la Timișoara, Mihai Țeperdel, care a convins conducerea episcopiei să nu accepte un asemenea transfer. Aceasta se întâmpla cu toate că părintele Demian Tudor absolvise în anul 1965 cursurile de îndrumare pastorală de la Curtea de Argeș și obținuse calificativul maxim⁵³⁸. După această încercare de a se muta la parohia Micalaca Veche s-au întetit presiunile de a-l îndepărta din orașul Arad. A fost chemat la episcopie și episcopul Teoctist, de față fiind și împuternicitul Mihai Țeperdel, i-a cerut să declare că se va muta cu întreaga familie la Pecica. Drept urmare, Consiliul Eparhial în ședința din 9 februarie 1967 a hotărât ca „preotul Tudor Demian titularul postului de preot III al parohiei Pecica din Protopopiatul Arad, care își are domiciliul în orașul Arad, să se mute definitiv, cu familia, în parohia pentru care are numirea și recunoașterea de funcționare...”, act semnat de episcopul Teoctist și consilierul administrativ bisericesc Petru Sălăgeanu și comunicat părintelui Tudor cu adresa nr. 235/1967 de Protopopiatul Arad⁵³⁹.

Cu ocazia unei vizite la izvorul 24 din stațiunea balneară Olănești a Preafericitului Patriarh Iustinian, unde părintele Tudor se afla la cură de ape minerale, împreună cu alți preoți, Preafericitul le-a spus că îndrumarea autorităților de Stat în legătură cu reîncadrarea preoților eliberați din închisori a fost ca aceștia să nu mai fie reîncadrați la parohia de unde au fost arestați, dar că în cazul în care episcopul garanta pentru cel eliberat, acesta putea fi numit pe un atare post și că Preafericirea Sa așa a făcut cu arhimandritul Benedict Ghiuș și arhimandritul Sofian Boghiu de la Patriarhie. Când părintele Demian Tudor și-a permis să spună acest lucru episcopului Teoctist Arăpașu, acesta s-a mărginit să-i spună că Preafericirea Sa a putut s-o facă deoarece era patriarh⁵⁴⁰. Abia în toamna anului 1974, la cererea insistentă a credincioșilor din parohia Micalaca

⁵³⁷ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 8.

⁵³⁸ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”. p. 9.

⁵³⁹ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 9.

⁵⁴⁰ AFTD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 9.

Veche, episcopul Dr. Visarion Aștileanu și Consiliul Eparhial au binevoit să îl transfere la această parohie, unde a slujit până la pensionare⁵⁴¹.

În cartea *România de astăzi. Comunism sau independență*, Ion Rațiu, scria: „Părintele Felea și părintele Tudor, au fost condamnați pentru că au propovăduit învățătura Bibliei printre copii și au distribuit Sfânta Scriptură”⁵⁴². Pe lângă condamnarea efectivă la ani grei de temniță ori muncă silnică, preoții pot fi socotiți ca victime ale comunismului și datorită faptului că au fost transferați abuziv din parohie „din interese superioare bisericești”, sau amenințați sub acuzații imaginare, urmare a unor denunțuri plătite sau oportuniste⁵⁴³.

⁵⁴¹ AFȚD, Pr. Demian TUDOR, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 9.

⁵⁴² Ion RAȚIU *România de astăzi. Comunism sau independență*, București, 1990, pp. 130-131, apud, „Raportul preotului Tudor Demian...”, p. 10.

⁵⁴³ P.S. SEBASTIAN, Episcopul Slatinei și Romanaților, „Nostalgia comunismului?!...un răspuns pe seama pătimitorilor din acea vreme”, pp. 60-61.

CAPITOLUL VII

TRECEREA LA CELE VEȘNICE

După o îndelungată boală, în după amiaza zilei de 14 iulie 2001, părintele Demian Tudor a trecut la cele veșnice. Luni, 16 iulie 2001, părintele Demian Tudor a fost înmormântat. Slujba prohodului a fost săvârșită în Catedrala Veche din Arad de un sobor de 32 de preoți și diaconi, în frunte cu Preasfințitul Părinte Episcop Timotei și în prezența unei numeroase asistențe. Au cuvântat Preasfințitul Părinte Timotei, protodiaconul Iov Orădan protopopul Aradului și preotul Ioan Tulcan, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad.

Sintetizând viața și slujirea preotească a părintelui Tudor Demian, se poate afirma că „Biserica Ortodoxă Română n-a fost lipsită de preoți vrednici, pătrunși de duhul jertfei lui Hristos, niciodată, așa cum o ilustrează slujirea preotească a celui plecat dintre noi. În anii dificili ai stalinismului, jertfa părintelui Tudor și a confrăților lui de suferință demonstrează că Biserica românească a manifestat rezistența în fața tendinței de ateizare forțată a țării. Acest grup de preoți deosebit de valoroși pe care i-a avut Episcopia Aradului și în special catedrala arădeană, în context vitreg și dușmănos au încercat să-L pună pe Iisus Hristos în centrul vieții oamenilor și al societății, arătând că Biserica este totuși o forță spirituală pe care nu o poți îngenunchea, chiar dacă o reduci temporar, la tăcere prin unii slujitori ai ei. Slujirea preotului în Biserică este o mărturisire constantă a lui Iisus Hristos ca Adevăr suprem, ca și Viață (cf. Mt 10, 32-34), la care mereu trebuie să te raportezi și pe care ești chemat, ca preot, să-L slujești și în momente de liniște și libertate, dar și în momente de restriște, de dictatură, pentru ca „Baalii” să nu poată înghiți întreg poporul lui Dumnezeu. Jertfa tuturor slujitorilor lui Hristos repre-

zintă pietre nestemate pe capul de taină al Bisericii, ce îndeamnă la meditație, iertare, rugăciune și pocăință”⁵⁴⁴. În Biserica Dumnezeului Celui Viu există multe „vase de cinste sau candelă care răspândesc în jurul lor lumina adevărului dumnezeiesc și care se simt chemate la înalta responsabilitate a slujirii lui Dumnezeu și a oamenilor, pe care le întruchiează în mod exemplar până la jertfa de sine. Un asemenea vrednic slujitor al lui Dumnezeu a fost și părintele Demian Tudor”⁵⁴⁵.

Presa locală a semnalat moartea părintelui Demian Tudor, ziarul „Adevărul” a consemnat câteva date din viața sa și a publicat programul slujbei de înmormântare și înhumarea lui în cimitirul Pomenirea din Arad⁵⁴⁶.

⁵⁴⁴ Pr. Dr. Ioan TULCAN, „Vrednicul preot iconom stavrofor Demian Tudor a trecut la cele veșnice”, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, p. 3.

⁵⁴⁵ Pr. Dr. Ioan TULCAN, „Vrednicul preot iconom stavrofor Demian Tudor a trecut la cele veșnice”, p. 1.

⁵⁴⁶ Vezi: *Adevărul*, Anul XIII (2001), Nr. 3357, luni 16 iulie 2001, p. 4.

CAPITOLUL VIII

MĂRTURII DESPRE PREOTUL DEMIAN TUDOR

8.1. „Părintele Tudor, Părintele nostru”

La înmormântarea părintelui Demian Tudor, unul dintre ucenicii săi, părintele Vasile Vlad a rostit un cuvânt emoționant intitulat „Părintele Tudor, Părintele nostru”⁵⁴⁷, pe care pentru a păstra frumusețea lui îl redau în întregime așa cum a fost publicat atunci în revista *Calea Mântuirii*.

„Poate nici una din numirile ce i se dau unui preot în slujirea sa de împăciuitor și jertfitor și mijlocitor dintre Dumnezeu și om nu este mai proprie decât cea de Părinte. Nimic nu-l face pe preot mai asemenea cu Dumnezeu decât dimensiunea de Părinte. Părintele este sursa vieții. Părintele e hrănitorul vieții. Părintele e odihna și siguranța vieții. Câtă vreme se poate rosti „Părinte”, moartea va fi totdeauna pusă sub semnul întrebării. Stând lângă trupul adormit al Părintelui Tudor am sesizat fără să vreau că anii pe care i-a petrecut împreună cu noi ni l-au înfățișat mai presus de toate ca PĂRINTELE nostru. Sigur toți clericii sunt părinți, dar unii dintre ei și Părintele Tudor neîndoios – coboară atât de mult în registrul „părințimii” încât viața și cuvântul lor te fac să te simți fiu chiar dacă nu i-ai cunoscut personal, chiar dacă n-ai trăit în același veac cu ei. Biserica numește Sfinți Părinți doar anumite personalități creștine de până în secolul al VIII-lea, ce-au menținut autentic, prin viața lor sfântă și dreapta învățătură, Întruparea și Mântuirea împlinită de Hristos Dumnezeu.

⁵⁴⁷ Pr. Vasile VLAD, „Părintele Tudor, Părintele nostru”, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, p. 2.

Apoi Biserica numește și recunoaște ca Părinți (Duhovnici cu majusculă), pe cei pe care poporul îi simte ca atare. Întâi de toate Părintele Tudor chivernisea cu mare grijă harul discernământului duhovnicesc. De câte ori m-a primit în casa cuvântului său i-am sesizat harul de-a străbate intuitiv realitățile tainice din inima celui alt. Pătrundea dincolo de cuvinte, dincolo de convențional, dincolo de frivolitatea dialog de conjunctură. Îmi era teamă învăluită de sfiiciune când era vorba de un dialog cu dânsul. Te cuprindea cu privirea și vorba caldă ce nu îmbrobodea lunecos problemele mele, ci dezvelea repede în tine că ești chipul și fiul lui Dumnezeu. Te făcea să te simți copilul lui Dumnezeu. Discernământul Părintelui Demian era o putere spirituală dincolo de o simplă capacitate firească, fără nici o cochetărie cu degradanta „divinație sacră” (nestrăină, adesea clerului). Era rodul harului, rodul „învățăturii de sus”, consecința milei dumnezeiești ca o mângâiere către o viață de rugăciune, slujire și asceză. De aceea, cuvântul părintelui Tudor era cuvânt cu putere. La el mergeam din vreme-n vreme pentru a scăpa de cuvintele ce ne inundă, de rușinoasa bagatelizare a limbajului. Mergeam să-i aud tăcerea pentru ca tăcerea Părintelui (și de câte tăceri n-a avut parte în frământata sa viață) nu era banala pauză sonoră a și mai convenționalei „întreținere” de societate, ci tăcerea lui era o adâncire a vorbei ce tocmai o încheiase, vorbă ce sta spânzurată pe neputința cuprinderii întru ea a frânturii de viață pe care Părintele o îmbia.

Discernământul Părintelui Tudor a fost pentru mine Răspunsul ce mi-l dăruia la întrebări nepuse ori pe care nici nu știam să le pun. Părintele întotdeauna identifica frământarea în celălalt și dacă întrebai greșit el îți răspundea la întrebarea ce trebuia s-o pui... De aici legătura, pe care nici moartea n-o biruie dintre Părinte și fiu. Lângă sicriul Părintelui mi-am continuat dialogul abia frânt de boala ce i-a fisurat crisalida trupului pentru a slobozi fluturile în toată splendoarea sa. De-acum a început înfiriparea unui dialog mai profund, cel al genunchilor plecați lângă binecuvântata pulbere a mormântului.

Apoi, în al doilea rând, Părintele Tudor, e părintele pentru că discernământul duhovnicesc era dublat la sfinția sa de o mare dragoste pentru mine (orișicare „mine”) ce venea la el. Clarviziunea, discernământul și vederea în celălalt devin devastatoare când nu sunt înveșmântate în dragoste. Părintele Tudor iubea credincioșii, iubea păcătoșii, iubea mult studenții, iubea slujirea preotească. De aceea la el mergeam pentru a fi

vindecă de răni. Îl găseam întins de neputință pe pat, îmi zâmbea fericit și îmi era rușine că de fiecare dată eram mai bolnav decât el. Doar sub poala patrafirului duhovnicului mă simțeam curățit ca-n prezența părintelui Tudor. Lângă chipul încremenit al zâmbetului ce nu se mai termină, mi-aduc aminte că viața părintelui Tudor a însemnat o găzduire în sufletul său și o îmbrățișarea în voința sa a sufletelor și voințelor tuturor celor ce l-au căutat. „Mă îngrijesc de voi – și grija din urmă i-au fost studenții și fiii duhovnicești – mai mult decât vă îngrijiți voi de voi înșivă. Vă port durerile, căderile și poverile voastre”. Mi-aduc aminte de spusa altui părinte, Varsanufie, din Filocalie: „faceți-vă ca un om care șade la umbra unui pom... iau asupra mea osânda voastră și cu harul lui Hristos nu vă voi lăsa nici în veacul acesta nici în veacul viitor”.

În al treilea rând, părintele Tudor, e Părintele, pentru că aidoma Părinților duhovnicești, împărtășea celor ce-l căutau, puterea ce transfigura, ce vindeca. E vorba nu de vindecarea unui picior, ochi, ori organ bolnav. El vindeca prin aceea că deschidea porțile înlănțuite de păcate, deschidea ușile simțirii. Lângă Părintele sesizam mai ușor lumea așa cum a făcut-o și o vrea Dumnezeu. El mă vindeca prin aceea că mă obliga să ies din banal, din nesemnificativ întru simțirea că Dumnezeu se găsește întru toate.

Părinte Tudor, odată vă spuneam scriind, că purtați pe chip ceva din reflexele lui Moise, ce cobora de pe Sinai. Azi, lângă trupul neînsuflețit ori poate mai bine spus, negrăit de profund însuflețit, știu că răsfrângerele de pe Sinai odihnesc împlinite pe lutul chipului, nepovestita viață și lumină a Taborului. De aceea Părinte, lasă-ne pe toți pe maica Lucreția, pe copiii dragi, trup din trupul și spiritul sfinției tale, pe credincioșii păstoriți, pe studenții iubiți, pe dascălii cărora le-ai fost povață, lasă-ne să ne zidim coliba vieții lângă mijlocirea ta de Părinte ce de-acum nu mai cunoaște hotărnicie. Odihnește-te întru odihna Celui pe care L-ai slujit și L-ai iubit”.

8.2. „Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept, mai convins slujitor al Evangheliei și mai neviclean slujitor al aproapelui și al altarului”

La slujba înmormântării părintele Vasile Vlad a realizat două interviuri cu preotul Opre Crăciun și cu preotul Ioan Sabău, preoți care au

avut și ei parte de prigoană în închisorile comuniste pe care le redau în totalitate. Acestea au fost publicate în revista *Calea Mântuirii* și pentru valoarea lor documentară le redăm în întregime.

„Reporter: *Părinte Opre Crăciun, știi că ai fost unul dintre cei mai apropiați „casnici” ai Părintelui Tudor Demian. V-ai spovedit ani mulți la Părintele pentru ca-n cele din urmă să-i deveniți Dumneavoastră Duhovnic. Cum s-au petrecut lucrurile?*

Pr. Opre Crăciun: L-am întâlnit pe Părintele Tudor în vreme ce eram un modest elev al Școlii Normale „Dimitrie Țichindeal”. L-am văzut ca un sincer trăitor și liturghisitor alături de elevii mai multor licee din Arad de care se ocupa la capela din Pârneava, capelă statornicită în timpul războiului în fosta casă culturală din cartier. Firescul slujirii sale și tactul creștin pedagogic cu care antrena tinerii spre cele duhovnicești și culturale m-au atras și m-au determinat să-i destăinui frământările adolescenței legate de prețuirea „deplinei înțelepciuni”, adică a fecioriei trupești și sufletești și a formării omului de caracter, iubitor de cunoaștere și trăire de muncă cinstită și smerenie creștină. Spre acestea eram orientat încă de acasă iar mai apoi, m-a ajutat „mănunchiul de prieteni” al Frăților de Cruce, începând din primăvara anului 1942. Eram încurajat și de atitudinea pe aceeași linie a părinților Ștefan și Iulian de la mănăstirea Bodrog, părinți ascultători ai vrednicului preot Tudor Demian. Apoi, în 1947-1948 ca student teolog am fost primit adesea în casa părintelui Tudor. Aici am aflat o viață creștinească atât de firească încât „m-a obligat” să mă simt lângă părintele Tudor totdeauna „acasă”. Îmi împrumuta cărți și cursuri și simțeam neprefăcuta bucurie cu care mă îndruma. Au urmat apoi vremuri grele. Ne-am bucurat de reîntâlnire între 1957-1958 și după 1964. Eu trecusem prin 8 ani de temniță grea, Sfinția Sa asemenea. După 1997 mi-a dat ascultarea să-i devin duhovnic. Știți, sunt anumite lucruri, anumite frământări ce nu pot fi înțelese decât de cei care au experiat aceeași Cruce.

Reporter: *Închisorile comuniste au repetat și întărit afirmația lui Tertulian: „sângele martirilor e sămânța creștinilor”. Socotiți închisorile prin care Părintele Tudor și dumneavoastră ați trecut o binecuvântare, o ispășire, o sfințire, sau un loc al pierderii?*

Pr. Opre Crăciun: Închisorile comuniste, socot că au fost îngăduite de bunul Dumnezeu pe plaiurile acestea despre care poetul scria: „Podgorii bogate și lanuri mănoase, Iisuse Hristoase / În raiul acesta ne-a

vrut Dumnezeu”, cu mai multe rosturi: Pentru cei aleși de El (nu de ei, arestatorii), spre verificarea și consolidarea credinței lor și spre trăirea făgăduințelor Botezului (apartenenței la Biserică) până la cea din urmă consecință. Ispășirea păcatelor fraților noștri din popor înșelați de ateism, lăcomie și nedreptăți sociale. Prețuirea lacrimii căinței și de ispășire pentru decadența morală și clericală. Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept, mai convins slujitor al Evangheliei și mai neviclean slujitor al, aproapei și al altarului.

Reporter: *Care erau frământările și dorințele din urmă ale Părintelui Tudor?*

Pr. Opre Crăciun: Să vadă rodind jertfa celor ce au trecut prin temniță pentru toți. Să vină ziua când „cel ce are lopata din mână și puterea” va vântura și alege grâul de pleavă din ogorul Bisericii. Să vadă reasezată familia românească în tradiția și spiritul creștin bisericesc. Iar școala să-și regăsească rolul de educator în marea tradiție a neamului – știut fiind că azi deconstructualizată de furia, vicleșugul și înverșunarea libertinajului păgân, ateu și vrăjmaș. Și cred că Părintele Tudor va fi un împăciuitoare și rugător și dincolo așa cum a fost între noi”⁵⁴⁸.

8.3. „Nu vă mai întrebați ce vină aveți. Sunteți prea înfocați predicatori!”

Interviul cu preotul. Ioan Sabău, parohia Folt, județul Hunedoara

Reporter: *Părinte Ioan Sabău, ați fost închis timp de 10 ani. Înviniuirile din parodiile zise „proces” ale instanțelor comuniste au fost doar motivații formale pentru a vă trimite la ani grei de temniță. Părintele Tudor Demian a fost condamnat în 1949 la un an, apoi în 1959 la 20 de ani de muncă silnică și 8 ani de degradare civică. Care a fost de fapt, adevărata cauză a arestărilor și condamnărilor slujitorilor Bisericii?*

Pr. Ioan Sabău: Ca și Părintele Tudor, am suferit două arestări și condamnări întâmplătoare în 1948 și 1958. Erau înscenări oribile. Bunăoară, în 1948 motivul arestării ar fi fost sprijinirea cu ajutoare a partizanilor din munții Apuseni. Deși nu exista nici o probă în acest sens, am stat doi ani în închisoare. La fel s-a întâmplat și cu părintele Tudor. La arestarea lui

⁵⁴⁸ Pr. Vasile VLAD, „Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept, mai convins slujitor al Evangheliei și mai neviclean slujitor al aproapei și al altarului”, interviu cu Preotul Opre Crăciun, Parohia Cinciș, județul Hunedoara, în CM, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, pp. 1-4.

din 1949 securiștii i-au întors casa pe dos, acuzându-l că ascunde arme. Bieții de noi, armele noastre erau crucea, postul, rugăciunea... Și de fapt, astea îi ardeau pe ei! Motivul real al arestării mele din 1948 a fost ridicarea Bisericii din Vinerea Mare. În 1958 mi s-a adus acuza că în urmă cu 17 ani aș fi pregătit, în fosta mea parohie, o răscoală a țăranilor – ceva de felul revoluției din Ungaria. Motivul real: sfințirea cu „prea mare fast” a Bisericii din Vinerea Mare, la care au participat mii de credincioși. Mi-aduc aminte cum sărmanii securiști au tăiat limba clopotului și-au între-rup curenul electric pentru a compromite cele legate de momentul sfințirii bisericii. Arestarea Părintelui Tudor din 1959 se înscrisa în același scenariu – activități de destabilizare a regimului comunist. În fapt, însă, Părintele Tudor era înconjurat de prea multe cozi de topor”. Îmi amintesc de mărturisirea șefului anchetatorilor: „Nu vă mai întrebați ce vină aveți. Sunteți prea înfocați predicatori. Noi suntem ateii și dușmani de moarte ai creștinismului!”. Pentru asta am fost închiși.

Reporter: *Ce v-a învățat pe Dumnezeu voastră temnița și cum știți că a venit Părintele Tudor din închisoare?*

Pr. Ioan Sabău: Și pe Părintele Tudor și pe toți, temnița ne-a format și mai hotărâți slujitori ai lui Hristos, însă bătăile și „reeducările” prin care am trecut, au lăsat în noi și frici și ezitări. Regret, din străfundul inimii, că am avut vremuri timorate, când am activat mai cu rezervă, ceea ce a slăbit și sărăcit întrucâtva ogorul nostru duhovnicesc.

Reporter: *Cei ce ați fost închiși și martirizați pentru Hristos, Vă înscrieți ca pietre de temelie ale Bisericii și neamului. Pare, însă, că pe zi ce trece, jertfa celor închiși e tot mai mult bagatelizată și trecută în „nesemnificativ” și banal, atunci când nu e de-a dreptul supărătoare și deranjantă pentru puternicii zilei. Socotiți că are sau va avea vreun răsunet și loc în istoria neamului românesc și-n spiritualitatea Bisericii martiriul Părintelui Tudor și a celor asemenea Dânsului?*

Pr. Ioan Sabău: Înregistrăm cu durere această deziluzie. Generația interbelică a fost pregătită din plin să reziste valului de satanizare prin trupele sovietice ce ne-au ocupat. Cu sutele de mii din cei ce-au rezistat, au fost exterminați prin închisori, lagăre și colonii de muncă. Azi observăm dibăcia cu care se șterge încet dar sigur amintirea acelor. Aș zice însă că se înșeală cei ce cred că Jertfa pe care se temeluiește tot ceea ce-i de durată poate fi ștearsă. Îmi pare, această amnezie, doar un vicleșug asemenea povestirii lui G. Papini, despre rabinul Sabatai ce a promis

încreștinarea evreilor cu condiția uitării Vinerii Mari, a Răstignirii. La fel se va petrece și cu istoria adevărată de mâine. Probele de temelie sunt actele martirice ale secolului trăit de noi (cei mai mulți, anonimi luptători în această încrâncenare împotriva neamului și-a lui Dumnezeu). Istoria acestei părți de țară și Biserică – a Aradului și Hunedoarei – va repune într-o zi în locul meritat și pe un Ilarion Felea și pe Părintele Tudor și pe P. Deheleanu ori pe F. Codreanu ori pe E. Bența și mulți alții, dar va exprima și oprobiul lămurit asupra tuturor cozilor de topor de ieri și de azi. Și această zi va fi mijlocită și de rugăciunile și jertfa Părintelui Tudor pe care tocmai l-am prohodit”⁵⁴⁹.

8.4. „Părintele Tudor Demian, unul dintre uriașii de la care am învățat să văd”

„Dacă am văzut mai departe este pentru că stau pe umerii unor uriași” (Isaac Newton).

A vedea se învață! Este mai mult decât *a privi!* Unul dintre uriașii, de la care am învățat să văd, a fost primul meu duhovnic, părintele Tudor Demian. Era o lume guvernată de ideologia comunistă, eu fiind o fată de popă la vârsta întrebărilor și contradicțiilor. Părinte Tudor, îmi este dor de predicile dumneavoastră! Îmi amintesc îngrijorarea, fiorul cu care tatăl meu a venit de la Târnova la Micălaca Veche, știind că va sluji cu părintele Tudor. În familia noastră, când spuneam *părintele Tudor* însemna autoritatea supremă, un far, o lumină care ne încălzește și ne luminează și astăzi cărările vieții. Am adunat picături de sens direct de la părintele, dar și indirect, prin tatăl meu pr. Iacob Bupte, care a avut parte de ochiul protector, formator al părintelui cu care a slujit la Micălaca. Eram în anul III, la Facultatea de fizică din Timișoara. Urma un examen foarte greu, cu un profesor foarte sever și m-am gândit eu, atunci, să renunț la facultatea de fizică și să mă înscriu la facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad. Primul care a aflat a fost tatăl meu, care, ușor uimit mi-a spus un lucru pe care nu-l voi uita toată viața: *teologia, dragu tati, nu se învață, se trăiește!* L-am ascultat. Dar, încercând eu să trăiesc... mergând pe la mănăstiri, am început să port ținute care nu erau

⁵⁴⁹ Pr. Vasile VLAD, „Nu vă mai întrebați ce vină aveți. Sunteți prea înfocați predicatori!”, interviu cu Pr. Ioan Sabău, Parohia Folt, județul Hunedoara, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, p. 4.

adecvate vârstei și statutului meu social. Intervenția părintelui meu duhovnic, părintele Tudor, a fost imediată și benefică: *nu se cade să atragi atenția în niciun fel, nici prin ținuta fizică și nici prin comportament. Nici prin izolare dar nici prin ieșiri în evidență*. Mi le spunea, mi le deslușea cu o căldură și o lumină în privire, care se declanșează și astăzi, în mintea mea, în anumite concursuri de împrejurări oferite de viață.

O amintire plăcută și educativă cu părintele Tudor a fost aceea în care, eu și sora mea mai mică, Iuliana, fiind singure acasă, micuțe și prostuțe (locuiam la casa parohială din Micalaca Veche) ne-am gândit să rupem lalelele din curte, să ieșim cu ele la stradă și să le vindem. Gândit și făcut! Ne-am instalat confortabil la stradă și așteptam cumpărători. Dinspre biserica de pe strada Renașterii, de care eram foarte aproape, vine părintele Tudor. Mi-a fost rușine. Dar, părintele, cu zâmbetul caracteristic, cu căldura care-l însoțea pretutindeni, ne-a învăluit pe loc. Nu știu exact ce ne-a spus atunci, dar, ce mi-a rămas în minte este că a scos două bancnote de câte 10 lei fiecare, pe vremea aceea (cu aproximație 1980). Una mi-a dat-o mie iar cealaltă a dat-o surorii mele. Ne-a lăsat bucuroase pe amândouă. Bucuria nu a durat însă foarte mult. Părinții noștri au venit acasă și ne-am surprins reciproc... Părintele Tudor știa să gestioneze structuri de adâncime. Știa să-ți fie aproape exact atunci când aveai nevoie. A fost alături de noi și pe holurile Spitalului Municipal din Arad, când tatăl meu, după o intervenție chirurgicală, a fost redeschis în aceeași zi pentru că făcuse o complicație. Atunci am văzut la părintele Tudor ce înseamnă rugăciunea și cum să o faci. L-am văzut înlăcrimat, într-o tăcere profundă, cu fața luminoasă, caldă, pentru a ne da curajul de care aveam atâta nevoie. Eu eram atunci în anul I de facultate. Trei ani mai târziu, părintele Tudor a fost alături de noi la un alt eveniment important al vieții noastre: Cununia.

Nu pot închide poarta emoțiilor fără cheia lui *MULȚUMESC DOAMNE!* pentru că în această viață, în această *peTRECERE*, am întâlnit *uriași*, oameni dincolo de definiții, pe umerii cărora încă mă aflu și ai căror ochi încă mă veghează! Nu cred! Sunt convinsă! Și am atâta nevoie! Mulțumesc iubite părinte Tudor! Mulțumesc...! (*Prof. Cristina Cismaș*)

8.5. „Tatăl meu, preotul Demian Tudor”

Tatăl meu, preotul Demian Tudor a fost fiul lui Arsenie și Maria Tudor din Micălaca-Veche. Când eu m-am născut, bunicul era decedat, fusese invalid de război. El a fost mulți ani crâșnic la biserica din Micălaca-Veche. După decesul lui, fratele mai mare al tatălui meu, a devenit crâșnic. Bunica mea era de mulți ani prescurăriță la această biserică. Pe ea o vizitam foarte des, împreună cu părinții și surorile mele. Ea locuia în Micălaca-Veche, în casa familiei, împreună cu unul din frații tatălui meu și cu soția acestuia. În casa bunicilor din partea mamei, familia Popovici Ștefan și Floare, era o atmosferă de permanentă muncă. Se trezeau cum se crăpa de ziuă și roboteau până seara târziu. Locuiau în cartierul Șega, pe actuala strada Scărișoara (fosta str. Ceapaev). Aveau o mică curte și o grădină. Totdeauna aveau găini, pui, rațe. În coteț aveau 1-2 porci pe care îi cumpărau de mici și pe care îi sacrificau în preajma Crăciunului. În grajd țineau și o vacă din a cărei lapte păstrau o parte pentru noi iar restul îl vindeau. În curte era și un nelipsit câine al cărui nume era întotdeauna „Pufi”. Cam la două săptămâni, sâmbăta, bunica cocea pâine într-un cuptor în grădină. Nu ne lăsa niciodată să începem pâinea fără să facem cruce pe ea cu mâna sau cu cuțitul. Eu și surorile mele, petreceam toate verile la ei. Bunica urmărea cu mare atenție să nu uităm ca atunci când ne punem la masă să spunem mai întâi rugăciunea „Tatăl nostru” iar seara, înainte de culcare „Îngerășul”. Sâmbăta era zi de curățenie în toată casa și în curte. Duminica mergeam cu toții la biserica din Șega II, ctitorită de părintele Ilarion Felea. De fapt, bunicii mei au fost de la bun început alături de părintele Felea, contribuind cu bani și zile de muncă la ridicarea acestei frumoase biserici. În perioada când eram noi copii și stăteam la bunici era paroh la parohia Șega I, părintele Aurel Moise, care a fost arestat și condamnat împreună cu tata. El cerceta foarte des familiile din parohie pentru a alina durerile și încercările. Acești bunici au mai avut și o altă fiică, pe lângă mama mea, pe nume Mărioara, care a decedat de mică, când bunicul a fost pe front, în timpul primului război mondial. Bunicul a fost și prizonier, vreme de șase ani în Rusia. La întoarcerea din prizonierat bunicul știa bine limba rusă, glumind și vorbind cu noi în această limbă. La arestarea tatălui meu, în anul 1958, s-a pus sechestru pe toate bunurile din casa noastră (bibliotecă, mobilă, pian, haine, ceasul de buzunar al tatălui

meu etc.). Numai cu ajutorul acestor bunici, care au vândut tot ce aveau, animale din curte și din grajd, și au închiriat o cameră din cele două pe care le avea casa, mama a reușit să scoată de sub sechestru aceste bunuri, mai puțin ceasul de buzunar al tatălui meu. Acest ceas l-am văzut o bună perioadă de timp, în vitrină la Consignația, până când a fost vândut. Mă opream în fața vitrinei și îl priveam îndelung.

În casa părintească am crescut în liniște și deplină înțelegere față de ceilalți. Tata a fost tot timpul un om ocupat. Toată viața a fost în slujba lui Dumnezeu și a considerat că preoția este cea mai importantă latură a vieții lui. Tot timpul el a fost paroh și a activat cu multă râvnă în orice parohie s-a aflat. A refăcut pictura și a reparat bisericile, a ridicat troițe și a ajutat material cu bani alimente și haine, familiile în care erau orfani de război sau familiile aflate în dificultate. Nu am uitat, l-am auzit de multe ori spunând mamei, să pregătească un pachet cu alimente și haine pentru familia la care mergea în acea zi. Îl vedeam că lua din du-lapul unde ținea banii împreună cu mama, o sumă de bani pe care o pune în portofelul lui. Mama ne-a spus peste ani că înainte de a lua, se sfătuiau ce sumă de bani putea să doneze. Tata era foarte iubit în parohiile în care a activat datorită corectitudinii, omeniei și nu în ultimul rând, competenței profesionale pe care o avea. Vreau să spun că ținea în registrul parohiei evidența fiecărui bănuț, lucru pe care, mi-a spus mama, că l-au remarcat și securiștii când l-au arestat.

Mama era contabilă, așa că erau zile când noi, cei trei copii, rămâneam cu tata. Locuiam atunci pe strada Gojdu nr. 2, unde era și Oficiul Parohial. Dacă tata era chemat urgent la o familie aflată în dificultate, nu putea să ne lase pe toți trei la același vecin. Lăsa pe surorile mele acolo iar pe mine mă ducea în curtea catedralei și mă lăsa în grija crâșnicului sau a prescurăriței. Multe zile am petrecut acolo, loc de care am rămas foarte atașat. Pe noi, copiii lui, ne-a crescut cu multă atenție, cu dragoste de carte și de Biserică. De mici copii am fost duși la biserică și stăteam în fața stranei. Eu stăteam de o parte a stranei, alături de ceilalți băieți, iar surorile mele de cealaltă parte a stranei, împreună cu celelalte fete. Am fost învățați să ascultăm cu mare atenție toată Liturghie și mai cu seamă predica, prin care ni se explica semnificația sărbătorii sau a Evangheliei citite în acea zi. De mic copil am rămas cu plăcerea de a urmări cu atenție predica și de a o înțelege. Nu pot uita predicile minunate ale Episcopului Andrei, ale părintelui Felea și apoi ale părintelui Mitro-

polit Bartolomeu Anania. Tata își pregătea predicile din timp, cu multă minuțiozitate. Toate predicile lui erau scrise pe foi de bloc notes, tip A5 și le păstra într-o valiză despre care ne-a spus să o donăm Facultății de Teologie, după reînființarea acesteia.

La a doua lui arestare, în septembrie 1958, i-au fost luate de securitate cărți de teologie foarte valoroase, notițe și fotografii pe care nu le-am mai văzut niciodată. Ca paroh nu l-am văzut să ia hotărâri de unul singur. Când apăreau probleme legate de parohie, convoca ședința Consiliului Parohial la sediul Oficiului Parohial, unde într-o atmosferă constructivă se luau hotărârile adecvate. Auzeam aceste discuții, fără voie, noi locuiam în camerele alăturate Oficiului Parohial.

În mine a văzut un viitor preot și de aceea m-a luat de mic copil cu el. Astfel, am fost de multe ori la Mănăstirea Bodrog, unde atunci era stareț un prieten și coleg al tatălui meu, părintele Iulian Nicoară, la Mănăstirea Gai, unde era stareț Maica Patricia Codău, pe Valea Mureșului pentru aducerea la Catedrală, ca și cântăreț, a domnului Cătănescu, pe care familia nu voia să-l lase să se mute la Arad. Am fost împreună cu tata la diferite înmormântări, a unor preoți sau mireni, unde, de obicei, era delegat împreună cu părintele Felea, de către Preasfințitul Episcop Andrei, precum și la diferite festivități organizate de Episcopia Aradului. Era legat printr-o strânsă prietenie de colegii de slujire de la Catedrală și cu preoții de la parohiile din Arad sau la parohiile din Eparhie. De câte ori venea câte un preot la Arad, el lua masa la noi și dacă era nevoie înnopta la noi.

Securitatea nu a văzut cu ochi buni legăturile de prietenie cu care erau legați preoții din acea vreme și de aceea a început să se folosească de cozi de topor, atât din rândul preoților cât și a crâșnicilor din acea vreme de la Catedrală. Preoții veneau la noi în vizită, împreună cu familiile lor iar tata, la rândul lui, ne ducea împreună cu mama, în vizită la ei. Ne cunoșteam toți copiii de preoți și ne jucam împreună când aveam ocazia. Astfel am păstrat legătura de-a lungul anilor cu acești copii.

După ce s-a scos religia din școli, Preasfințitul Andrei, despre care pot să spun că a fost un mare patriot român și un vrednic slujitor al Bisericii, împreună cu un grup de preoți de la Catedrală, au organizat în sala de repetiții a Corului Armonia, în fiecare zi de Duminică, cursuri de Religie de la ora 09.00 la ora 10.00. eram foarte mulți copii care veneam cu plăcere la aceste cursuri unde învățam rugăciuni, cântări bise-

ricești, colinzi, pilde din Evanghelie. Desigur că Securitatea urmărea aceste activități deoarece și eu și alți copii am fost chemați la Cancelaria Profesorală de către directorul școlii și ni s-a cerut să nu mai mergem la aceste cursuri. După arestarea tatălui meu, în anul 1958, nu s-au mai ținut aceste cursuri de religie.

În activitatea lui preotească, tatăl meu a avut doi mentori: părintele Florea Codreanu care era și nașul de cununie al părinților mei și nașul de botez al nostru al copiilor și pe părintele Ilarion Felea pe care tata îl aprecia ca fiind „cel mai înțelept dintre noi”.

L-am văzut de multe ori pe tata cufundat în rugăciune. O făcea cât se poate de firesc, fără exagerare. Când nu a mai putut participa la Liturghie, asculta slujba din bucătăria locuinței aflată în curtea Catedralei, cu Liturghierul în față. Atunci îl auzeam cerând iertare lui Dumnezeu „...eu păcătosul și nevrednicul preot Demian...”. Mă gândeam atunci că păcătoși suntem toți dar el, nevrednic nu a fost.

A dat tot ce a fost mai bun în el pentru apărarea Bisericii, riscându-și viața și familia. Au fost vremuri foarte grele când preoții erau prigo-niți, puși la zid, condamnați la ani grei de închisoare dar el a îndurat cu stoicism tot ce s-a abătut asupra lui, iubind pe Dumnezeu și Biserica. Dificultățile în slujirea preotească a tatălui meu au apărut odată cu instaurationa comunismului în țara noastră. El fiind apreciat de cei din jur ca preot și ca om, a fost considerat periculos pentru noile autorități. A fost arestat de două ori, a fost condamnat de două ori și ulterior după grațierea din 1964, a fost urmărit și amenințat de Securitate până la sfârșitul anului 1989, adică timp de 25 de ani. În toți acești ani i se amintea că noi, copiii lui, putem fi excluși din școli, în orice moment, dați afară din serviciu și chiar arestați. Între anii 1958-1964, mama a fost amenințată de nenumărate ori de către Securitate (Maiorul Klein) că fetele ei „vor face trotuarul” iar băiatul va ajunge la școala de corecție. Ce putea fi mai dureros pentru o mamă decât acele amenințări la adresa copiilor ei? După revenirea din închisoare, tatăl meu a fost marginalizat, lucru întâmplat cu toți preoții condamnați politic, a fost trimis la parohie afară din Arad, inițial s-a dorit trimiterea lui la Apateu, apoi a fost trimis la parohia Pecica și doar în 1974 a fost adus la Arad, la parohia Micălaca-Veche, de către Episcopul Visarion, însă a continuat să fie urmărit atent de Securitate.

Tatăl meu nu și-a scris memoriile, nici după anul 1990. Bănuiesc că nu a considerat prioritar să facă acest lucru. În acea perioadă a început cu multă abnegație scrierea noilor manuale de religie pentru școală, a luptat pentru reluarea învățământului superior teologic la Arad, s-a implicat în zidirea Catedralei Arhiepiscopale dar și a bisericii noi din str. Voinicilor. Mi-a spus de multe ori că acestea sunt prioritățile religioase în care se implică cu toată puterea lui. El spunea că Noua Catedrală din Arad trebuia construită pe locul hotelului Continental, loc cumpărat de Episcopia Aradului dar confiscat de comuniști. Construirea acestei catedrale a fost visul clerului ortodox și a credincioșilor arădeni în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Tatăl meu, preotul Demian Tudor a fost „un preot cu crucea în frunte” așa cum spune un vers din imnul nostru național „Deșteaptă-te române”. Alături de el am cunoscut și mulți alți preoți care au avut această virtute și pe care sper din toată inima să o aibă cât mai mulți preoți actuali și viitori. Mi-a dovedit acest lucru în multe împrejurări și doresc să vă prezint una din ele. La ieșirea din închisoare, la 1 august 1964, a fost preluat, ca și ceilalți deținuți politici, de un ofițer de securitate, care s-a purtat cu multă brutalitate și l-a supravegheat neîncetat. La anumite intervale de timp, acest ofițer, al cărui nume l-am aflat de la tatăl meu, suna la telefonul nostru. Când suna ridica receptorul cel care era mai aproape de el. Securistul nu se prezenta niciodată dar spunea că dorește să vorbească cu domnul Tudor. Tata venea la telefon și acest ofițer stabilea cu el o întâlnire. De la aceste întâlniri, tata venea foarte mâhnit. Mie mi-a mărturisit că era întrebat cu cine s-a mai întâlnit și ce pune la cale împreună cu ceilalți preoți cu care a fost la închisoare. Era amenințat că dacă nu spune tot vor avea de suferit copiii lui (vom fi dați afară de la liceul seral, vom fi dați afară din facultate sau vom fi dați afară de la serviciu). Cu mama nu mai era amenințat deoarece ea s-a pensionat încă din 1966. La toate aceste amenințări, tata a replicat că dacă consideră că este vinovat să fie arestat din nou, fără ca copii lui să fie pedepsiți. Acest ofițer, cu grad de colonel, l-a torturat psihic pe tatăl meu, timp de 25 de ani, până în decembrie 1989. La începutul anilor 1990 s-a întâmplat ceva. Eram inginer la Întreprinderea „Strungul” Arad și în fiecare după amiază, când ieșeam de la serviciu treceam pe la ei, pentru a vedea dacă au nevoie de ceva. Într-o zi, trecând pe la ei am găsit-o pe mama trebăluind prin bucătărie. M-am dus și în cameră

unde tata era la birou, totdeauna citea sau scria, am vorbit cu el, după care m-am întors la mama în bucătărie. Ea m-a întrebat dacă tata mi-a spus ceva? I-am spus că tata nu mi-a spus nimic. Atunci mama mi-a povestit ce s-a întâmplat în cursul dimineții. A sunat soneria iar la ușă era o doamnă elegantă care îl căuta pe preotul Tudor. După o convorbire scurtă cu respectiva doamnă, tata s-a îmbrăcat în reverendă și au plecat împreună. La întoarcerea tatălui, mama a aflat ce s-a întâmplat. Doamna respectivă era soția ofițerului de securitate care l-a chinuit pe tata atât de mulți ani. Ea l-a rugat să meargă la soțul ei, care era bolnav. Tata a spus că dacă era căutat preotul Tudor, el trebuia să-și ia reverenda. După ce mama mi-a povestit cele întâmplate m-am întors la tata, oarecum uimit că el a considerat că este firesc să procedeze astfel. Tata mi-a spus că era de datoria lui, ca preot, să meargă acolo unde este chemat, chiar dacă respectiva persoană nu era în parohia lui. Eu personal cred că acel ofițer a avut mari muștrări de conștiință și și-a dat seama de-a lungul timpului cât l-a chinuit pe tata, că el nu a fost decât un slujitor credincios al Bisericii pe care a apărut-o cu multă îndârjire. El, de fapt, ne-a spus de multe ori că „înainte de a fi soț și tată, este preot”. (*Ing. Demian Tudor*)

8.6. O amintire tandră – Preotul Demian Tudor

La vârsta la care am ajuns cu voia lui Dumnezeu îmi analizez mereu împlinirile, dar și lipsurile. Uneori simt amărăciunea de a nu fi rămas mai mult în lumina unor întâlniri profunde pe care viața mi le-a oferit. Copleșit de acest gând al talantului neînmulțit pe deplin, vreau să aștern aici, mai ales pentru cei tineri care vor citi gândurile mele, câteva frânturi de memorie spre a le fi luare aminte și învățătură a nu lăsa clipele să treacă fără folos.

Una din măhnirile mele de acum ar fi că nu m-am folosit mai mult și mai destoinic de prezența și anturajul unor oameni de aleasă ținută morală și profesională. Întâi de toate, amintesc pleiada aleasă și de înaltă ținută academică a profesorilor mei de la Teologia din Sibiu – Institutul Teologic de Grad Universitar, azi Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”. Mă gândesc apoi că, în anul 1965, tocmai fusese eliberat din închisoare (prin Decretul eliberării deținuților politici din 1964), preotul Ioan Sabău, care locuia în satul Folt din zona Orăștiei, sat învecinat cu

Pricazul meu natal, între cele două fiind Mureșul. L-am urmărit în multe ocazii, am frecventat biserica din Bobâlna unde fusese numit preot, dar simt acum că nu m-am folosit mai mult de vastele lui cunoștințe teologice și culturale, și nici de prețioasa lui experiență pastorală. Am prins multe de la el, dar puteam fi mai ager în explorarea capacităților sale intelectuale și practice.

Cu voia lui Dumnezeu a apărut în viața mea un alt om binecuvântat și preot cu limpede viziune duhovnicească și intelectuală. Este vorba de preotul Demian Tudor, binecunoscut în viața bisericească din ținutul Aradului și nu numai. Ca să fiu mai precis, el a fost tatăl meu socru, apropiat prin căsătoria mea cu Dorina, cea mai mică din cei trei copii ai părintelui și preotesei Lucreția. N-aș putea spune că nu mi-a folosit adoptarea mea în familia sa, dar mai importante realizări ar fi putut vedea lumina zilei dacă, în condițiile politice de atunci, ar fi fost posibilă materializarea acestora. După eliberarea din închisori, unde l-a împins și pe el regimul comunist care a înngenuncheat poporul nostru aproape o jumătate de veac, sfinția sa căutase o cale nouă de a face bine oamenilor. Mi-a destăinuit că unul dintre aceste gânduri a fost alcătuirea unui grup de tineri preoți asemănător celui al cărui lider era Constantin Noica la Păltiniș. După detaliile împărtășite mie, gândul său a fost de a lucra cu tineri slujitori în direcția orientării lor către o pastorație bine edificată intelectual, în direcția publicisticii și alcătuirea predicilor în scopul apărării dreptei credințe ortodoxe.

Nu mă miră acum acest lucru aflând despre lucrarea sa în parohiile în care a slujit și în cadrul Episcopiei Aradului dinaintea regimului ateu. Știm și s-a vorbit mult despre felul în care părintele Demian a mobilizat tineretul, întâi catehizându-l, apoi încurajându-l în organizarea de activități culturale, coruri, piese de teatru, colinde, etc. A fost redactor și a scris articole pentru revista *Biserica și Școala* în scopul implicării clerului arădean, sub îndrumarea episcopului Andrei Magieru, pentru ca Biserica să țină aproape Școala, și viceversa, pentru a naște și crește tineretul într-o verticalitate nobilă. Părintele Demian, om citit și bine orientat în misiunea preoțească, pe care a iubit-o cu toată ființa lui, știa că lumea se înnoiește spiritual atunci când lucrarea preoțească are răsunet, când ea e săvârșită nu doar de un preot, ci de toți împreună, cum afirma și părintele Stăniloae, împreună pătimitori în închisoarea Aiudului. Și

din acest motiv, așadar, părintele și-a propus lucrarea cu un grup mai larg de slujitori ai bisericii.

Dar vremurile de după eliberare nu l-au ajutat să pună în lucrare idealurile imaginate. Părintele și de altfel toți foștii deținuți politici au fost permanent urmăriți de Securitate. Da, au scăpat din închisoare, dar s-a continuat, în afara zidurilor penitenciarelor îngrădirea libertății lor. Îmi amintesc că, la scurt timp după căsătoria mea cu Dorina, fiica părintelui, cândva prin anii 1972-1973, a avut loc o razie la locuința părintelui, zeloșii urmăritori scotocind tot apartamentul. Mai știu că cel puțin o dată pe lună, poate și mai des, trebuia să se întâlnească în secret cu securistul local pus de autorități să-l țină sub control. Am aflat că pe patul morții acela l-a chemat pe părintele Demian să-și ceară iertare și să-l „dezlege”.

Cum putea părintele, într-un astfel de context, să se înconjoare de acel grup de tineri la care s-a gândit fără să fi avut consecințe nefaste? Sigur că teama părintelui era mai mult pentru cei care ar fi suferit din cauza legăturilor cu dânsul. De aceea nu a mai abordat acest subiect. Nu înseamnă însă că a părăsit ideea atragerii tinerilor în viața bisericii, chiar în vremurile crude de atunci. În parohiile din Pecica și Micălaca Veche, unde a păstorit după eliberare, făcea „camuflat” catehizare cu copiii. De la el m-am inspirat și la parohia mea, Sf. Nicolae din Hunedoara, 1974-1982, în fiecare duminică seara la Vecernie făcând catehizație cu tineretul, după materialul și în consultare cu dânsul. Am ales catehizația duminică seara socotind că informatorii erau liberi, dar nu a fost chiar așa.

Dacă unul sau mai multe din idealurile sale nu s-au putut materializa atunci, vedem cum unele s-au împlinit imediat după căderea regimului totalitar. Și suntem fericiți că părintele a contribuit la reînființarea Facultății de Teologie din Arad (care încă serbează cei 200 de ani de existență – 1822), a devenit primul ei duhovnic după reînființare și cel puțin câțiva ani s-a putut ocupa de formarea duhovnicească a studenților. S-a dedicat reînființării și coordonării revistei *Biserica și Școala*, unde a început să scrie iar pentru tineret; a fost colaborator și editor a câtorva Manuale de religie pentru diferitele grade în învățământ. Știu că s-au scris multe lucruri frumoase de către mulți cunosători ai părintelui Demian Tudor. Merită din plin!

Aș concluda acest text al meu cu istorisirea unui episod inedit, cu o oarecare doză de umor, referitor la timpul când am dezvoltat prietenia cu soția mea de peste 50 de ani, Dorina, fiica părintelui de pie memorie. Când a ajuns la urechile episcopului de atunci al Aradului, Teoctist Arăpașu, vestea că eu urma să mă căsătoresc cu fiica preotului Tudor, în cadrul unei ședințe cu Permanența Consiliului Eparhial, acesta a afirmat: „Ia uite, măi, Gherman se căsătorește cu fiica lui Tudor, deținut politic. Ce curaj are! Dar vedeți și ce alegere bună face?” Și pentru mine ca și pentru mulți alții legătura cu părintele Demian a fost de mare folos. Nu degeaba am aflat mai târziu că și episcopul Visarion Aștileanu îl avea pe el și pe părintele Emil Bentea, alt preot deținut politic, consilieri de taină, cu care se consulta în probleme mai sensibile.

Odihnească în pace și Fie-i memoria binecuvântată! (*Preot Ion Gherman – Cleveland, Ohio-SUA*)

8.7. Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri

„Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (*Evr 13, 7*).

Pe părintele Tudor Demian l-am cunoscut vara anului 1964, după ce a fost eliberat din închisoare. L-am vizitat în spital. Eu nu-l cunoșteam, nu știam nimic despre Sfinția Sa. În timpul vacanțelor eu eram prezent la toate sfintele slujbe în catedrala din Arad. Îngrijitorul Catedralei, Todor Ioan, care-l știa și îl iubea foarte mult pe părintele Tudor Demian, într-una din zile m-a luat cu el să-l însoțesc la spital pentru a-l vizita pe un preot care a venit din închisoare. Așa l-am cunoscut pe părintele Tudor, pe patul din spital, slab și fără vlagă. Eu am încremenit văzându-l, chiar dacă eram la vârsta de 24 de ani. Îngrijitorul Catedralei, Todor Ioan, m-a prezentat student la Teologie; i-am spus părintelui că am terminat anul II și mi-am luat deja tema pentru Licență la părintele profesor Nicolae Mladin (viitorul Mitropolit al Ardealului). M-a felicitat, apoi a continuat: „Mulțumesc lui Dumnezeu că mai sunt tineri care au curajul să urmeze Teologia”.

Au trecut anii, în 1966 am absolvit, iar cu 1 martie 1967 am fost încadrat pe postul de Secretar la Protopopiatul Arad și diacon la Catedrală.

Ca Secretar la Protopopiat l-am cunoscut mai bine pe părintele Tudor, venind la Protopopiat cu diferite probleme.

În perioada 21-24 octombrie 1967, patriarhul Iustinian a vizitat Aradul, cu ocazia târnosirii bisericii din Str. Eminescu nr. 57 și Paraclisul din reședința episcopală.

Mărți 24 octombrie 1967, în miezul zilei, Preafericirea Sa a vizitat și Mănăstirea Hodoș-Bodrog. În trapeza mănăstirii, la un moment oarecare, Patriarhul l-a întrebat discret pe episcopul Teoctist, cum a rezolvat problema preoților eliberați din închisori? Episcopul Teoctist a răspuns cu cuvinte șoptite: „N-am reușit cum am dorit, dar mulți sunt în parohii bune” Ex. Preotul Tudor Demian în parohia Pecica, una dintre cele mai mari localități ale județului Arad, la aproximativ 20 de km. de Arad.

Alt semn de apreciere a episcopului Teoctist față de preotul Tudor Demian a fost faptul că îl trimitea pe la unii preoți care aveau probleme familiale sau parohiale, multe neînțelegeri erau aplanate. Cei ce nu i-au ascultat sfatul, clerici sau credincioși, au regretat mai târziu.

După ce Preasfințitul Visarion a ajuns episcop la Arad, apreciindu-l, îl lua pe părintele Tudor în diferite misiuni prin parohii precum: Petriș, Corbești, Roșia de Mureș etc. unde unii făceau propagandă sectară. Astfel mi-am dat seama de erudiția părintelui Tudor Demian.

În vederea analizării conferințelor preoțești, la protopopiat exista o comisie formată din trei preoți, care citeau temele lucrate în mod special de către cei 3-5 preoți stabiliți. Comisia aprecia și recomanda o lucrare pentru a fi susținută în plen. Părintele Tudor era unul dintre cei trei membrii ai comisiei, el era respectat de întreaga preoțime.

După evenimentele din 1989, în ianuarie 1990, la cererea unor preoți – puțini – de la care s-au molipsit și alții, a avut loc o întâlnire cu toți preoții în vederea alegerii unui nou protopop, pe motiv că protopopul Traian Gavrilă este protopop comunist și trimitea telegrame lui Ceaușescu, cu diferite ocazii. Acesta era sistemul în România.

Cei care au făcut gălăgie mai mare erau trei. Le respect memoria, nu-i nominalizez. Erau în necunoștință de cauză. Nu citeau. N-au reușit să taie paginile la revistele de la Patriarhie, mai ales revista B.O.R. dacă ar fi citit ar fi putut să vadă „telegramele” tuturor șefilor de culte din România, cu diferite ocazii, toate erau publicate, toți au rămas în funcții, numai protopopul ortodox-român trebuia schimbat, fără să știe frățiile

lor că protopopul Traian Gavrilă venea dintr-o familie preotească de trei ori seculară, din Brusturi, de lângă Hălmagiu.

După toate cele arătate s-a procedat la alegerea unui nou protopop. Preoții de încredere au fost: precuviosul Timotei Eftimie – starețul mănăstirii Hodoș-Bodrog și părintele Tudor Demian. După două scrutine protopopul Traian Gavrilă a avut majoritatea voturilor. Părintele Tudor s-a ridicat și a anunțat rezultatul, încheind cu cuvintele: „Fraților! Așa rămâne”. Nimeni nu a mai comentat, iar protopopul Traian Gavrilă a rămas în funcția de protopop până când a închis ochii, în dimineața zilei de vineri, 1 Decembrie 1995.

Părintele Tudor Demian a fost considerat și așa a rămas, unul dintre preoții de elită ai Eparhiei Aradului.

Preasfințitul Părinte Timotei – Episcopul (de atunci) al Aradului îl invita pe părintele Tudor la Episcopie, după orele de program, pentru a se consulta cu Sfinția Sa. Într-o zi, părintele Tudor s-a întâmplat să fie la Protopopiat când Preasfințitul Timotei l-a invitat la Episcopie.

Părintele Tudor, cu respectul convenit i-a zis Preasfinției Sale: „Merg după ce-mi spuneți că ați luat prânzul”, prin aceste cuvinte arătând grija pentru sănătatea ierarhului său și o oarecare intimitate, pe care nu și-o putea permite oricine, doar părintele Tudor.

În continuare, ne spunea nouă celor de la Protopopiat că trec ore în șir la sfat cu Preasfinția Sa, uită de mâncare fiind foarte preocupat de problemele eparhiei, foarte multe și unele foarte grele.

Prin toate cele arătate, poate unele de prisos, am voit să arăt aprecierile ierarhilor sub care a activat, cât și respectul unanim al preoților din Protopopiatul Arad, față de preotul Demian Tudor.

Părintele Tudor a rămas cu mintea limpede, clară, până la adânci bătrânețe. Ne spunea nouă, celor mai tineri, că Sfinția Sa nu mergea la biserică nepregătit. Era preotul cu conștiință preotească.

Părintele Tudor împreună cu ceilalți doi colegi de suferință: preotul Ilarion V. Felea și preotul Cornel Caceu (pe care-i știm din alte relatări ale părintelui Tudor, scene îngrozitoare din închisori), toți trei slujitori ai Domnului, au urcat treptele „Golgotei neamului” pentru a se împărtași de lumina dumnezeiască a Taborului ceresc (*Arhidiaconul Iov Orădan, Arad, 10 februarie 2023*).

8.8. Evocări peste ani

În anul 2015, la 14 ani de la trecerea la cele veșnice, părintele duhovnic Demian Tudor a fost evocat în cadrul întrunirii Cercului pastoral-misionar Arad. Cu acel prilej în cuvântul său, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, a amintit câteva din cele mai importante momente din activitatea fructuoasă, benefică și pilduitoare pentru studenții teologi și Biserică, a părintelui Tudor descriindu-l ca pe „o personalitate profund implicată în rezolvarea problemelor administrative și cultural educaționale din Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad, un promotor demn și hotărât al activității misionare și un pilduitor slujitor al lui Dumnezeu prin slujirea semenilor, un model și, totodată, ferment de moralitate pentru studenții teologi arădeni, spre împlinire și devenire curată”⁵⁵⁰.

În cadrul lucrărilor cercului pastoral s-a remarcat prestanța spirituală a părintelui Demian Tudor în cadrul întregii eparhii, pildă pentru slujitori și credincioși, el fiind apreciat ca un mare duhovnic de cei care l-au cunoscut. Bunătatea, smerenia, capacitatea intelectuală și moralitatea lui au atras studenții și credincioșii, până în ultimele zile ale vieții sale, pentru a cere cuvânt de folos, de zidire duhovnicească și de mijlocire înaintea Tatălui Ceresc. Credincioșii din parohiile pe care le-a păstorit l-au apreciat și l-au socotit ca un model pentru preoții care l-au urmat în păstoria a acelor parohii⁵⁵¹.

⁵⁵⁰ Pr. Mircea BUȚTE, „Părintele duhovnic Demian Tudor evocat în cadrul întrunirii Cercului pastoral-misionar Arad” pe <https://www.arhiepiscopiaaradului.ro/2015/09/parintele-duhovnic-demian-tudor-evocat-in-cadrul-intrunirii-cercului-pastoral-misionar-arad/#more-8998> la 05. 07. 2022.

⁵⁵¹ Pr. Mircea BUȚTE, „Părintele duhovnic Demian Tudor evocat în cadrul întrunirii Cercului pastoral-misionar Arad” pe <https://www.arhiepiscopiaaradului.ro/2015/09/parintele-duhovnic-demian-tudor-evocat-in-cadrul-intrunirii-cercului-pastoral-misionar-arad/#more-8998> la 05. 07. 2022.

CONCLUZII

Părintele Demian Tudor a fost pildă de viață și slujire pentru preoții și credincioșii din vremea sa, cât și pentru noi. Scrierile sale, documentele de arhivă, mărturiile celor care l-au cunoscut, ne descoperă personalitatea sa teologică, duhovnicească și mărturisitoare. În timpul vieții, părintele Tudor s-a bucurat de aprecierea ierarhilor, preoților, studenților teologi și a credincioșilor pe care i-a păstorit. În urma cercetării documentelor folosite la întocmirea acestei monografii pot fi formulate câteva concluzii referitoare la viața și opera părintelui Demian Tudor.

Familia în care s-a născut și a crescut a avut un rol determinant în formarea sa spirituală și în alegerea slujirii preoțești. Râvna sa pentru credință și învățătură au fost apreciate de profesorii și ierarhilor Bisericii și l-au ajutat să urmeze școlile de prestigiu ale vremii și să se formeze ca un bun teolog și dascăl. Activitatea sa în Academia Teologică și apoi în parohiile pe care le-a păstorit este o oglindă a bunei pregătiri teologice precum și a curăției vieții sale, o mărturisire a credinței în Iisus Hristos.

Preoția, pentru părintele Tudor, a însemnat slujire și jertfă, propovăduirea Evangheliei lui Hristos și mărturisirea credinței prin cuvânt și faptă înaintea credincioșilor și o bună chivernisire averii bisericii.

Părintele Tudor și-a început lucrarea misionară ca prefect de studii și apoi profesor la Academia Teologică din Arad. Deși a fost o perioadă scurtă, doar doi ani, a rămas cu dragostea față de tineri și toată viața a căutat îndrumarea tinerilor în spiritul credinței ortodoxe, iar sfârșitul slujirii sale preoțești l-a găsit iarăși în locul de unde a pornit, adică în mijlocul studenților din Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad.

Ca preot a slujit la parohia Arad-Șega, paraclisul Arad-Pârneava, parohia Arad-Centru, parohia Pecica și parohia Arad Micalaca-Veche, peste tot s-a remarcat ca un slujitor desăvârșit, cu voce caldă, evlavie,

prestanță și autoritate pastorală, reușind să transmită celor păstoriți fiorul sfânt al Jertfei laudei. Chipul său luminat oglindea un suflet plin de bunătate, de iubire și înțelegere față de semenii, rămânând în memoria lor ca un părinte iubitor un slujitor devotat al Domnului.

Activitatea pastorală a început-o la Parohia Arad-Șega, urmând părintelui Ilarion V. Felea. Între cei doi s-a legat o strânsă prietenie, care a durat până la moartea părintelui Felea în închisoarea din Aiud. În vremea slujirii la parohia Arad-Șega, s-a implicat în catehizarea tinerilor, în organizarea de serbări religioase și culturale, a „Societății tinerilor creștini” și a corului bisericesc dar și în ajutorarea familiilor nevoiașe cu hrană, îmbrăcăminte și încălțăminte îndeosebi elevilor nevoiași. În acest timp a continuat colaborarea la revistele *Biserica și Școala* și *Catehetul* și a publicat volumul *Carte de Religie* (Istorie bisericească) pentru elevii creștini ortodocși din clasa a VI-a primară. A întocmit recenzii, predici și informațiuni la diverse ocazii care au fost publicate în revistele amintite. Părintele Tudor era de părere că preotul trebuie să fie cât mai activ și să se implice în viața comunității, pentru a o îndruma oamenii pe calea mântuirii.

După mutarea lui la Paraclisul din Casa Națională din Pârneava, pe lângă slujbele din biserică și catehezele din școlile din cartier, a continuat să poarte de grijă de copiii nevoiași, de cei vârstnici, îndeosebi de cei internați la Spitalul de bătrâni bolnavi cronici de pe str. Pădurii din Arad. El îndemna pe cei în suferință să caute ajutorul Mântuitorului Hristos, Doctorul care prin prezența lui și prin cuvântul Evangheliei Sale tămăduiește și sufletul și trupul.

După desființarea paraclisului din Pârneava, în anul 1948, ca preot și apoi paroh la parohia Arad-Centru a continuat activitatea pastorală și împreună cu ceilalți preoți au ținut trează conștiința de creștini ortodocși, însuflând celor păstoriți nădejdea unor vremuri mai bune, au continuat și catehizarea copiilor, a continuat activitatea în „Școala de Duminică”, a organizat o serie de conferințe religios-culturale în sala mică a Primăriei din Arad, a susținut el însuși mai multe conferințe în Arad și în alte localități în care a fost trimis ca misionar.

A urmat apoi perioada de încercare din temnițele comuniste, dar credința în Dumnezeu i-a dat puterea să reziste și să se întoarcă, în chip neașteptat, la slujirea preoțească. După eliberarea din închisoare a slujit la Altarul Domnului încă treizeci de ani, 10 ani în parohia Pecica și apoi

20 de ani în parohia Arad-Micalaca Veche. Toți cei care l-au cunoscut amintesc de viețuirea sfântă a părintelui Tudor, de om al păcii, al iubirii și al jertfei. Activitatea sa îndelungată în slujba Bisericii, din anul 1938 până în anul 1994, 56 de ani de slujire din care 7 ani de prigoană în închisorile comuniste sunt mărturia cea mai evidentă a credinței sale și a spiritului de jertfă de care a dat dovadă.

Opera scrisă a părintelui Tudor este centrată pe unitatea dogmă-spiritualitate-cult, fundamentată biblic, exprimată prin predici și articole. A început cu articole pe teme liturgice în revista *Biserica și Școala* prin care explică conținutul și rânduielile cultului Bisericii Ortodoxe. Din scrierile sale se observă atenția pe care părintele Tudor a acordat-o tâlcuirii cultului Bisericii și îndeosebi a Sfintei Liturghii, pentru a-i face conștienți pe credincioși asupra importanței pe care o are cultul Bisericii pentru viața curată și mântuirea sufletului și a-i încredința de folosul sufletesc pe care îl dobândesc prin participarea la slujbele Bisericii. Apoi a publicat articole pe teme de spiritualitate în revistele *Tribuna Română* și *Calea Mântuirii*, în care descrie drumul vieții duhovnicești și rolul credinței în Hristos pentru trăirea unei vieți împlinite și fericite.

După arestarea părintelui Felea în anul 1945 i s-a încredințat redacția revistei *Biserica și Școala*, a preluat și tematica pastoral-misionară a părintelui Felea și în anii următori a scris și publicat mai multe articole pe această temă, îndemnând preoții la o pastorație activă și adaptată cerințelor vremii, oferind soluții, propuneri și sugestii pentru îndrumarea activității pastorale și liturgice din parohii.

Prin lecturarea articolelor sale se observă că au fost atent întocmite și temeinic documentate, redactate cursiv și pe înțelesul tuturor. În opera sa teologică nu a sesizat nimeni vreo erezie sau idei teologice schismatice.

Părintele Tudor nu a aderat la partidele sau grupările politice ale vremii, nici chiar la Mișcarea Legionară pentru care a fost învinuit și condamnat pe nedrept la închisoare de către conducerea comunistă.

Părintele Tudor se numără printre cei mai de seamă preoți din Eparhia Aradului apreciat de conducerea eparhiei pentru cucernicia cu care a slujit la altar, cuvântul cald și luminat cu care a propovăduit Evanghelia Domnului, grija față de catehizarea tinerilor însetați de viața religioasă înzestrarea de scriitor bisericesc și animator la orice faptă bună.

Pentru toate acestea i-au fost acordate rangul de „protopresbiter onorific” și dreptul de a purta „brâul roșu”.

Cu toate că au trecut 21 de ani de la moartea sa, cei care l-au cunoscut îi păstrează o vie amintire, cei pe care i-a păstorit își amintesc cu drag de „Împăciuitorul” cum a rămas în conștiința enoriașilor săi. El a împărtășit pacea și lumina din lumina lui Hristos. El va rămâne prezent prin opera sa scrisă și prin memoria urmașilor și celor care l-au cunoscut și i-au admirat credința și viața. Părintele Tudor rămâne chipul preotului care și-a identificat viața cu slujirea Bisericii și a Teologiei, reprezentând pentru generațiile viitoare o pildă de slujire, conștiinciozitate, dăruire și cinste.

Slujirea sa la altar a fost plină de evlavie și de trăire duhovnicească, dedicându-se cu mult devotament acestei slujiri. Viața lui a fost o continuă slujire, o continuă Liturghie, o permanentă legătură cu Cerul, aducând lui Dumnezeu *Jertfa laudei*.

CONCLUSIONS

Father Demian Tudor was an example of living and serving, to the priests and believers at that time, as he is also to us. His writings, the archive documents, and the witness bear by the people who knew him, they unveil us his theological, spiritual and confessor personality. During his life, Father Tudor was appreciated by hierarchs, by priests, by theology students, and by the believers whom he was shepherding. In the sequel to the research that we have undertaken upon the documents we have used for composing the present monography referring to the life and the work of Father Damian Tudor, we have drawn the following conclusions.

The family that he was born and raised in, it had a determinant role in his spiritual education and in the fact that he chose the priestly ministration. His zeal for faith and for studying, it was appreciated by the Church's professors and hierarchs, who helped him attending the prestigious schools of that time, and so he has become a good theologian and teacher. His activity in the Theological Academy, and then in the parishes he shepherded, it was a mirror to his good theological education as also to his life's cleanness, a confession of his faith in Jesus Christ.

The priesthood, to Father Tudor it meant serving and sacrifice, preaching the Gospel of Christ, and confessing the faith by word and deed, before the believers, and a good administration of the church.

Father Tudor started his missionary work as study prefect, and then he was professor at Theological Academy from Arad. Despite being professor for a short period of time – only for two years – , he continued loving the young people whom he continued guiding in the spirit of the Orthodox faith, and the end of his priestly ministration found him

back from where he started, namely in the midst of his students from the Faculty of Orthodox Theology from Arad.

As priest he served at Arad-Șega Parish, at Arad-Pârneava Chapel, at Arad-Centru Parish, at Pecica Parish, and at Arad Micalaca-Veche Parish. Everywhere he served as priest, he was noticed as a consummate minister, having a warm voice, piousness, pastoral authority, succeeding thus in conveying to the people he was shepherding, the holy thrill of the praise sacrifice. His enlightened face mirrored a soul full of kindness, of love, and of understanding towards his fellow humans, so that he remained in the believers' memory as a loving father and a devoted servant of God.

He started his pastoral activity at Arad-Șega Parish, following to Father Ilarion V. Felea. Between the two priests, there was a tight friendship, one that lasted all the way to Father Felea's death in Aiud prison. During his ministration at Arad-Șega Parish, Father Tudor involved himself in catechizing the young people, he organized religious and cultural celebrations, he administrated the "Society of the Young Christians" and the churchly choir, and he also undertook actions in order to help the needy families by providing them with food, with clothing, with footwear, especially targeting the poor students. Meanwhile he continued his collaboration with the reviews *Biserica și Școala* (*The Church and the School*) and the *Catehetul* (*The Catechumen*), and he published the volume *Carte de Religie* (*Religion Book*) (Churchly History) for the Christian Orthodox students from the Fourth Grade. He wrote reviews, sermons, and articles, on diverse occasions, which were published in the mentioned reviews. Father Tudor had the opinion that the priest must be as active as he can, and he must involve himself in the community's life, in order to guide the people on the way to salvation.

After he moved to the Chapel from Casa Națională from Pârneava, in addition to the churchly services and to the catechesis undertook in the neighboring schools, he continued to take care of the needy students, of the elderly people, and especially of the ones who were admitted to the Hospital for Elderly Chronical III, situated on Pădurii Street from Arad. He was urging the suffering people to search for the help from Christ Savior, the Doctor Who, by His presence, and through the word of His Gospel, He heals both the soul and the body.

After the Chapel from Pârneava was abolished, in the year 1948, as priest and then as parishioner at Arad-Centru Parish, Father Tudor continued his pastoral activity and, together with other priests from there, he kept awoken the conscience of the Orthodox Christians, by instilling, the people he was shepherding, with the hope for better times; he also continued catechizing the children, he continued the activity in "Sunday School", he organized a series of religious-cultural conferences in the small hall of Arad City Hall, himself held several conferences in Arad and other localities where he was sent as missionary.

Then followed the tribulations period an inmate in the communist prisons, but his faith in God gave him power to bear with it, and to come back, unexpectedly, to his priestly ministration. After he was liberated from prison, he served at Lord's Altar for thirty more years, 10 years at Pecica Parish, and then for another twenty years at Arad-Micalaca Veche Parish. Everybody who knew him, they remember his holy living as peacemaker, a sacrificial and full of love life. His long activity in the service of the Church, starting from the year 1938 and continuing up to the year 1994, for fifty and six ministration years, amongst which seven years of persecution in the communist prisons, they are the undeniable witness of his faith and of his sacrificial spirit which he proved.

Father Tudor's written works were focused upon the dogma-spirituality-cult unity, one biblically based, that he expressed in sermons and articles. He started with writing liturgical articles in the *Biserica și Școala* (*The Church and the School*) Review, which he explained through, the content and the rules of the Orthodox Church's cult. One can notice in his writings the attention that Father Tudor paid to explaining the Church's cult and especially the Holy Liturgy, in order to make the believers aware of the importance the Church's cult has for the clean life and for soul's salvation, and in order to reassure the believers on the soul's benefit they gain by attending the Church's services. He also published articles on spirituality themes in the *Tribuna Română* (*The Romanian Tribune*) and *Calea Mântuirii* (*The Salvation Path*) Reviews, which he described in, the road of the spiritual life and the role the faith in Christ has, in order to live an accomplished and happy life.

After Father Felea was arrested in the year 1945, Father Tudor was entrusted with the position of editor at the *Biserica și Școala* (*The Church and the School*) Review, he took the pastoral-missionary themes initially

developed by Father Felea, and during the following years, he wrote and published articles on those themes, and he was urging the priests to an active shepherding, one adapted to the requirements of that time, and he was offering suggestions, proposal, and solutions, for guiding the pastoral and liturgical activity from parishes.

By reading Father Tudor's articles, one can notice the thorough manner of documenting and writing them, and their cursive style, and the wording chosen for being on everybody's understanding level.

Father Tudor didn't adhere to the political parties or groups of that time, not even to the Legionary Movement that he was unjustly accused of and imprisoned for, by the communist regime.

Father Tudor was one of the most important priests from Arad Eparchy, and he was cherished by the Eparchy's leadership, for the piousness that he served the altar with, for his warm and enlightened word that he preached the Lord's Gospel with, for his care for catechizing the young people thirsty for religious life, and he was appreciated too, for his endowment as churchly writer and instigator towards good deeds. For all of these, he was granted the rank as "honorary proto-priester" and the right of wearing the "red girdle".

Despite the fact that have passed twenty-one years since his death, the people who knew Father Tudor preserve a living memory of him, for they lovingly remember the one who shepherded them as the "Reconciler". He shared the peace and the love of Christ. He will remain present, through his written works too, in the memory of the ones who knew him and who admired his live and faith.

Father Tudor remains the image of the priest who identified his life to serving the Church, and the Theology, and he will represent to the future generations an example of ministration, consciousness, self-giving, and honoring.

His serving at altar was full of awe and of spiritual feeling, for he fully devoted himself to it. His life was a continuous serving, a continuous Liturgy, a permanent connection with the Heavens, a continuous bringing the *Praise Sacrifice* to God.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

1.1. Manuscrise

1. AFTD, Preot Demian Tudor, Date biografice, manuscris.

1.2. Documente

1. APMV, Raport de activitate Nr. 33 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca veche, Dosar Anul 1976.
2. APMV, Raport de activitate Nr. 52 din 1976 al Parohiei Arad Micalaca veche, Dosar Anul 1976.
3. APMV, Raportul general de activitate pe anul 1977, nr. 64 din 1977, Dosar Anul 1977.
4. APMV, Raportul general de activitate pe anul 1978. Sectorul cultural social, Dosar Anul 1978.
5. APMV, Cererea de retragere din activitate, document dactilografiat, Dosar Anul 1993.
6. APMV, Raportul general de activitate pe anul 1978. Sectorul administrativ bisericesc, document dactilografiat, Dosar Anul 1978.
7. APMV, Adresa Nr. 688 din 1978 a Protopopiatului Ortodox Român Arad către Oficiul parohial Micalaca Veche, document dactilografiat, Dosar Anul 1978.
8. AFTD, Adresa 3068 din 03 octombrie 1991 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.
9. AFTD, Adresa 486 din 16 februarie 1990 al Episcopiei Ortodoxe a Aradului, document dactilografiat.
10. AFTD, Adresa 651 din 16 octombrie 1964 a Protopopiatului Ortodox Român din Arad, document dactilografiat.

11. AFTD, Adresa 8188 din 19 decembrie 1939 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.
12. AFTD, Adresa Episcopiei Arad Nr. 1125 din 3 martie 1950.
13. AFTD, Adresa Protopopiatului ortodox român Arad Nr. 51 din 8 martie 1950.
14. AFTD, Adresa nr. 2271 din 3 iulie 1956 a Episcopiei Ortodoxe Române din Arad, document dactilografiat.
15. AFTD, Adresa Nr. 6650 din 22 septembrie 1939 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat.
16. AFTD, Certificatul nr. 415/1946 al Academiei Teologice Ortodoxe Române din Arad, document dactilografiat.
17. AFTD, Contestația Nr. 6558 din 13.06.1959, depusă la Tribunalul Popular Arad, document dactilografiat.
18. AFTD, Decizia 2710 din 5 noiembrie 1993 a Episcopiei Aradului, document dactilografiat aflat în APMV, Dosar Anul 1993
19. AFTD, Decizia 5689/1950 a Ministerului Cultelor din București, document dactilografiat.
20. AFTD, Decizia Nr. 234 a Tribunalului Suprem al R.P.R. adoptată în ședința din 12 mai 1959.
21. AFTD, Decizia nr. 8097/1937 a Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, document dactilografiat.
22. AFTD, Raportul preotului Tudor Demian din Parohia ortodoxă română Arad-Micălaca Veche, Protopopiatul Arad, la ordinul Episcopiei Ortodoxe Române din Arad privitor la persecuția religioasă a regimului comunist în perioada 1945-1989, cerută prin adresa Parlamentului României nr. 1345/1991", document dactilografiat, 12 pagini.
23. AFTD, Cererea de retragere din activitate, document dactilografiat aflat în APMV Anul 1993.
24. AFTD, Memoriu de activitate, document dactilografiat.
25. AFTD, Diploma de onoare a Despărțământului Central Județean „Vasile Goldiș” Astra Arad.
26. AFTD, Dosar CNSAS, Extras Direcția Arhivă Popești Leordeni, 24 mar. 2010.
27. AFTD, Dosar CNSAS, Extras S.I.P.R.D., 17 mar. 2010, p. 329.
28. AFTD, Memoriu de activitate, document dactilografiat.
29. AFTD, Date biografice și activitatea, document dactilografiat.

30. AFTD, Sentința civilă nr. 4926 din 19 august 1959 a Tribunalului Popular Arad, document dactilografiat.

31. AFTD, Sentința nr. 347 din 14 martie 1959 a Tribunalul Militar R.3.M. Cluj în Dosarul CNSAS, Extras Direcția Arhivă Popești Leordeni, 24 mar. 2010.

II. OPERA PĂRINTELUI DEMIAN TUDOR

2.1. Cărți

1. *Jertfa laudei, Predici liturgice pentru toate duminicile de peste an*, Editura Diecezana, 1945.

2.2. Articole

1. „Dovada iubirii”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 37, p. 277.
2. „Hristos printre elevi”, în *TR*, Anul I, Nr. 29 din 4 oct. 1943, p. 3.
3. „Spre înălțimi”, în *CM*, Anul VI, Nr. 5, pp. 38-39.
4. „Școala Duhului Sfânt”, în *BS*, Anul LXXII (1948), Nr. 25-26, pp. 185-186.
5. „Anima est naturaliter Christiana”, în *BS*, An LXV (1941), Nr. 35, p. 285.
6. „Ortodoxie și renaștere națională”, în *BS*, An LXIII (1939), Nr. 9, p. 69.
7. „A fost distrus Creștinismul în Rusia Sovietică?”, în *BS*, An LXV (1941), Nr. 29, p. 237.
8. „A fost distrus Creștinismul în Rusia Sovietică?”, în *BS*, An LXVI (1942), Nr. 29, p. 238.
9. „Armătura spirituală”, în *DA*, Anul VI (1946), Nr. 10-12, pp. 34-35.
10. „Casa culturală”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 9, p. 58.
11. „Cea mai bună călăuză: Biblia”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 28, p. 225.
12. „Cei ce se țin departe de Hristos”, în *TR* Anul I, Nr. 85 din 13 dec. 1943, p. 3.
13. „Chemare veșnic nouă”, în *DA*, Anul V (1945), Nr. 7-9, p. 30.
14. „Chemarea Învierii”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 17, p. 137.
15. „Colportajul”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 26-27, pp. 189-190.
16. „Corul bisericesc din Micălaca. Cincizeci de ani în slujba cântării”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 10-11, p. 82.
17. „Creștinism și muncă”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 63, p. 3.

18. „Creștinismul social”, în *TR*, Anul I, Nr. 42, 25 oct. 1943, p. 3.
19. „Criteriul judecății de apoi”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 7, pp. 50-51.
20. „Cunoaște-te cât mai bine!”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 12, p. 93.
21. „Din desaga lui Moș Crăciun”, în *TR*, Anul I, Nr. 91, 20 dec. 1943, p. 3.
22. „Din Înțelepciunea lui Solomon”, în *CM*, Anul V (1945), Nr. 24, pp. 190-191.
23. „Doamne mântuiește-ne că pierim!”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 32, pp. 157-158.
24. „Două legi”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 15, p. 117.
25. „Dovada iubiri”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 37, p. 277.
26. „Duh misionar”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 4, pp. 17-18.
27. „Fii încrezător!”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 4, p. 29.
28. „Filocalia”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 26, p. 198.
29. „Fondul de editură”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 28, pp. 213-214.
30. „Hristos adevăratul educator”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 23, p. 3.
31. „Hristos printre elevi”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 29, p. 3.
32. „Hristos în familie”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 41, p. 3.
33. „Hristos în ateliere și fabrici”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 52, p. 3.
34. „Hristos în Școală”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 17, p. 3.
35. „Hristos prin spitale”, în *TR*, Anul I, Nr. 89 din 6 dec. 1943, p. 3.
36. „Hristos printre ucenici”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 69, p. 3.
37. „Hristos și viața omenească”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 11, p. 3.
38. „Iisus Hristos proclamă o nouă ordine”, în *BS*, Anul LXXI (1947), Nr. 3, pp. 9-10.
39. „Ispita cea mare: lumea”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 23, pp. 186-187.
40. „Începe întotdeauna cu tine”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 10, p. 78.
41. „Îți place să fii activ?”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 3, p. 22.
42. „Lăsați pruncii să vină la Mine”, în *DA*, Anul VII (1947), Nr. 10-12, p. 39.
43. „Lângă popor”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 15, p. 105.
44. „Legea sufletului”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 22, pp. 177-178.
45. „Legea trupului”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 19, p. 154.
46. „Lumea cea nouă”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 25, pp. 181-182.
47. „Lumina cunoștinței”, în *TR*, Anul I (1943), Nr. 95, p. 5.

48. „Organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 43-44, pp. 325-326.
49. „Pace vouă!”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 20, pp. 149-150.
50. „Pastorația individuală”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 28, pp. 197-198.
51. „Pătimire și înviere”, în *BS*, Anul LXIII (1939), Nr. 16, p. 127.
52. „Poate fi distrusă religia?”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 30, pp. 245-246.
53. „Pocăiți-vă!”, în *DA*, Anul VI (1946), Nr. 1-3, p. 33.
54. „Religia este opium pentru popor?”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 31, p. 253.
55. „Rostul și însemnătatea Cultului Divin”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 3, pp. 21-23.
56. „Seceriș mult, lucrători puțini”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 41, pp. 309-310.
57. „Sedința cercului catehetic eparhial”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 7, p. 55.
58. „Spiritul democratic al Bisericii ortodoxe”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 17, pp. 121-122.
59. „Școala Duhului Sfânt”, în *BS*, Anul LXXII (1948), Nr. 25-26, pp. 185-186.
60. „Tânărul creștin”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 2, pp. 13-14.
61. „Te împiedici și cazi?”, în *CM*, Anul VI, Nr. 6, p. 46.
62. „Tinerii și Biblia”, în *CM*, Anul VI (1946) Nr. 30, p. 242.
63. „Un alt mijloc”, în *CM*, Anul VI (1946), Nr. 25, p. 202.
64. „Un capitol de pastorație: tineretul”, în *BS*, Anul LXX (1946), Nr. 20, pp. 149-150.
65. „Vrei să schimbi totul?”, în *CM*, Anul VI, Nr. 9, p. 70.

2.3. Recenzii și prezentări

1. „Pr. Eugeniu Alexandrescu, *Preotul și îngrijirea bolnavilor*”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 25, p. 206.
2. „Catehetul. Anul I, Nr. 6-7, Mai-iunie 1941. Revista studenților de la Academia Teologică din Arad”, în *BS*, Anul LXV (1941) Nr. 25, pp. 206-207.
3. „Clement C. Pavel, *Psihologia credinței*”, în *BS*, Anul LXV (1941), Nr. 39, pp. 321-322.
4. „DUH ȘI ADEVĂR. Organ omiletic al preoției din eparhia ort. rom. a Timișorii”, în *BS*, Anul LXVIII (1944), Nr. 29, p. 240.
5. „Ortodoxie și Etnocrație”, în *BS*, Anul LXII (1938), Nr. 38, p. 322.

6. „Spiridon Câdea, *Hristos și mântuirea orășenilor*”, în BS, Anul LXIII (1939), Nr. 52, pp. 444-445.

III. CĂRȚI DE SPECIALITATE

1. BERARU, Pavel, *Din viața episcopului dr. Andrei Magieru al Aradului 1936-1960*, Arad, 1997.

2. *** *Biserica este una*, trad. de Elena Derevici și Lucia Mureșan, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004.

3. BRADEA, Teofil, *Negruțiu S. Ioan, preot cu închisoarea satisfăcută*, Ediția a treia, Editura Piatra Seacă, Oradea, 2020.

4. *** *Caietele Memorialului Aiud*, Editori Pr. Oliviu Botoi, Dragoș Ursu, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2019.

5. *** *Catedrala Ortodoxă Veche a Aradului- tradiție și actualitate- 150 de ani de istorie, spiritualitate și cultură ecleziastică*, Coord. Pr. Traian-Ioan Micoroi, Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Asist. Univ. Dr. Marcel Tang, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2015.

6. CHIȚESCU, Prof. Nicolae, TODORAN, Pr. Prof. Isidor, PETREUȚĂ, Pr. Prof. I., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2005.

7. CIOCÂRLAN, Sergiu, *Jertfa unui preot mucenic*, Editura Aeropag, București, 2013.

8. CITIRIGĂ, Pr. Vasile, *Cuvinte și fapte ale Domnului Hristos în lumina dogmaticii ortodoxe*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.

9. CORNEANU, Dr. Nicolae, Mitropolitul Banatului, *Biserica românească din nord-vestul României în timpul prigoanei hortiste*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.

10. ENACHE, George, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, Editura Nemira, București, 2005.

11. FELEA, Ilarion V., *Opera vieții mele. Ziuar personal*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2012.

12. FRUNZĂ, Victor, *Istoria Comunismului în România*, Ediția a treia, EVF, București, 1999.

13. GRIGORE, Gabriela, *Biserică și putere politică în România; cronica unor relații controversate reflectate în presa religioasă (1936-1949)*, Editura Cetea de scaun, Târgoviște, 2020.

14. IOJA, Conf. Dr. Cristinel, *Homo Economicus: Iisus Hristos, sensul creației și insuficiențele purului biologism*, Editura Marineasa, Timișoara, 2010.

15. IOJA, Pr. Prof. Dr. Cristinel, *Ilarion V. Felea(1903-1961): preotul, teologul, mărturisorul*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2022.

16. IOJA, Pr. Prof. Dr. Cristinel, TANG, Protos. Lect. Dr. Nicolae M., *Catedrala Ortodoxă Veche. Centru spiritual-liturgic și misionar-cultural al Aradului*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2019.

17. LECCA, Paulin, *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Editura Discipol, București, 1998.

18. MANTZARIDIS, Prof. dr. Georgios I., *Morala creștină*, vol. 2, trad. Diac. Drd. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006.

19. MIHĂIȚĂ, Prof. Dr. Nifon, *Misiologie creștină*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, 2005.

20. MILITARU, Vasiliță, *Biserica din temniță*, Editura Vicovia, Bacău, 2008.

21. MLADIN, Mitropolitul Nicolae, *Asceza și Mistica paulină*, Editura Deisis, Sibiu, 1996.

22. PĂCURARIU, Pr. prof. dr. Mircea, *Cultura teologică românească*, Editura Basilica, 2011.

23. PETCU, Adrian Nicolae, *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945-1964)*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017.

24. POLSKI, Mihail, *Minuni și lacrimi din Rusia însângerată*, trad. Petra S. și Magdalena C. Editura Areopag, București, 2012.

25. POPESCU, Vasile M., *Un martir al crucii. Viața și scrierile lui Teodor M. Popescu*, ed. îngrijită de Gabriela Moldoveanu, Răzvan Codrescu, cu un documentar de Adrian Nicolae Petcu, București, Editura Christiana, 2006.

26. *** *Purtătorii de duh ai Rusiei de ieri și de azi*, trad. Angela Voicilă, vol. I, Editura Egumenița, Galați, 2021.

27. RAȚIU, Ion *România de astăzi. Comunism sau independență*, București, 1990.

28. STEINHARDT, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, Ediție nonvarietur, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

29. TEOGHOST, Ieromonahul, *Părintele Iustin Pârnu și bogăția unei vieți dăruită lui Hristos*, Vol. I, Editura Credința strămoșească, 2003.

30. TULCAN, Pr. Conf. Dr. Ioan, *Misterul mântuirii în Hristos și în Biserică*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2013.

31. VESA, Pr. Dr. Pavel, *Spiritualitate ortodoxă arădeană, istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad-Centru*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2015.

32. VESA, Preot dr. Pavel, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, Editura Gutenberg Univers Arad, 2008.

33. ****Viața părintelui Gheorghe Calciu după mărturiile sale și ale altora*, prefața I.P.S. Bartolomeu Anania, Editura Bonifaciu, București, 2014.

34. VINTILESCU, Icon. Petre, *Cultul și ereziile*, Pitești, 1926.

35. WATTS, Larry L., *Oaia Albă în turma neagră*, trad. Adriana Bădescu, Editura Rao Distribuție, 2018.

36. YANNARAS, Christos, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 1996.

IV. STUDII DE SPECIALITATE

1. BASA, Pr. Lect. Dr. Gabriel, „Lucrând pentru păstrarea valorilor spirituale și naționale Școala teologică din Arad prin încercările timpului. Institut, Academie, Facultate de Teologie”, în vol. *Teologie în Universitate: 25 de ani de asumare a tradiției, de formare teologică și cercetare științifică în Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad*, Coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Lect. Dr. Filip Albu, Arhid. Asist. Drd. Tiberiu Ardelean, Editura Astra Museum, Sibiu, 2016, pp. 148-169.

2. DEMȘA, Dan, „Revista Biserica și Școala în contextul mișcării naționale (1877-1897)”, în *Teologia*, Anul I, Nr. 3-4, iulie-decembrie 1997, pp. 117-123.

3. FARCAȘIU, Pr. Conf. Univ. dr. Lucian, „Preocupări de Teologie Liturgică și Pastorală ale profesorilor de la Institutul și Academia Teologică din Arad, reflectate în paginile publicației *Biserica și Școala*”, în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, Coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, pp. 110-123.

4. IOJA, Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel, „Preotul profesor Ilarion V. Felea și publicația eparhială *Biserica și Școala*”, în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, Coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, pp. 92-110.

5. LUNGOCI, Pr. Drd. Sorin, „Mărturie și propovăduire – Mitropolitul Vasile Lăzărescu”, în vol. *Predicatori și cateheți români mărturisitori în timpul regimului comunist. Receptarea misiunii lor în actualitate*. Coord. Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, Pr. Drd. Sorin Lungoci, Editura ProUniversitaria București, 2017, pp. 266-274.

6. MAGIERU, P.S. Dr. Andrei, Episcopul Aradului, „Academiile teologice sub domnia Regelui Carol II”, în vol. *Episcopia Aradului în vremuri de răscruce 1918-1948*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 2006, pp. 600-602.

7. MANGRA, Vincențiu „Către onoratul public român”, în *BS*, Anul I (1877) Nr. 1, Arad, pp. 1-2.

8. PĂDUREAN, Prof. univ. dr. Corneliu, „Istoria unei clădiri, istoria unei instituții, Casa Națională din cartierul Pârneava”, în vol. *Catedrala Ortodoxă Veche a Aradului – tradiție și actualitate – 150 de ani de istorie, spiritualitate și cultură ecleziastică*, Coord. Pr. Traian-Ioan Micoroi, Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Asist. Univ. Dr. Marcel Tang, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2015, pp. 237-256.

9. POP, Pr. Vasile, „Revista *Biserica și Școala* după 1989”, în *Teologia*, Anul I, Nr. 3-4, iulie-decembrie 1997, pp. 129-131.

10. POPESCU, Teodor M., „Anticreștinismul comunist” în *BOR*, An LX (1942), Nr. 3-4, pp. 13-50.

11. POPOVICI, Pr. Prof. Dr. Dănuț, „Rezistența prin cuvânt. Predica Bisericii în timpul regimului comunist”, în vol. *Predicatori și cateheți români mărturisitori în timpul regimului comunist. Receptarea misiunii lor în actualitate*. Coord. Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, Pr. Drd. Sorin Lungoci, Editura Pro Universitaria București, 2017, pp. 46-53.

12. SĂSĂUJAN, Mihai, „*Calea Mântuirii* (1935, 1942-1948). Semnificațiile unui ziar bisericesc pentru ortodoxia românească interbelică”, în vol. „*Calea Mântuirii*” la zece ani de la reapariție (2000-2010), Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010, pp. 45-59.

13. SEBASTIAN, P.S., Episcopul Slatinei și Romanaților, „Nostalgia comunismului?!... un răspuns pe seama pătimitorilor din acea vreme” în

vol. *Mehedinți – istorie, cultură și spiritualitate*, Nr. 10, Editura Didahia Severin, Drobeta Turnu Severin, 2019, pp. 59-66.

14. STĂNCIULESCU-BÂRDA, Pr. Prof. Dr. Al., „Câteva repere privind Biserica în vremea Patriarhului Iustinian”, în vol. *Mehedinți – istorie, cultură și spiritualitate*, Nr. 10, Editura Didahia Severin, Drobeta Turnu Severin, 2019, pp. 226-233.

15. TULCAN, Pr. Dr. Ioan, „Vrednicul preot iconom stavrofor Demian Tudor a trecut la cele veșnice”, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, pp. 1-3.

16. TULCAN, Pr. Prof. Dr. Ioan, „O conștiință preotească curajoasă, mărturisitoare și pătimitoare: preotul Demian Tudor”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad*, Anul universitar 2017-2018, Serie nouă, An III (2018)/3/, pp. 94-106.

17. VLAD, Pr. Prof. Dr. Vasile, „Activitatea publicistică a părintelui Tudor Demian oglindită în revista *Biserica și Școala*”, în vol. *Biserica și Școala – 140 de ani de istorie și cultură ecleziastică la Arad*, Coord. Pr. Prof. Dr. Cristinel Ioja, Pr. Conf. Dr. Lucian Farcașiu, Pr. Conf. Dr. Caius Cuțaru, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2017, pp. 110-123.

18. VLAD, Preot lector univ. drd. Vasile, „Unul din redactorii revistei *Biserica și Școala*: preot Tudor Demian”, în *Teologia*, Anul I (1997), Nr. 3-4, pp. 107-116.

V. ARTICOLE

1. BOGHIU, Arhim. Sofian, „Aduceri aminte despre Părintele Arhimandrit Benedict Ghiuș”, în vol. *Părintele Benedict Ghiuș, duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, Coord. P.S. Timotei Prahoveanu, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, pp. 37-43.

2. BORDAȘIU, Pr. Prof. Nicolae, „Chipul luminos al Părintelui Benedict”, în vol. *Părintele Benedict Ghiuș, duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, Coord. P.S. Timotei Prahoveanu, Editura Cuvântul Vieții, București, 2017, pp. 81-100.

3. CIOROIANU, Prot. Dr. Ștefan, *Prima brazdă*, în *DA*, Anul I (1941), Nr. 1, p. 1.

4. CUȚARU, Pr. Duhovnic Nicandru, „Formarea duhovnicească și misionară”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad*, Anul I, 1994-1995, Coord. Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, Arad, 1995, pp. 93-100.

5. POPA, Preot Aurelian, „Evocarea părintelui Tudor Demian”, în *BS*, Anul XCVI (96), Serie nouă, Nr. 9, sept. 2015, p. 3.
6. POPA, Prof. Aurel, „O reformă istorică – desființarea sectelor”, în *BS*, Anul LXVII (1943), Nr. 5, pp. 33-34.
7. [REDACȚIA], „Sfințirea paraclisului din Arad-Pârneava”, în *BS*, Anul LXVI (1942), Nr. 42, pp. 344-345.
8. [REDACȚIA], „Adunarea Eparhială”, în *TR*, Anul II, Nr. 111 din 19 mai 1944, p. 3.
9. [REDACȚIA], „Lămurire”, în *TR*, Anul I, Nr. 52 din 1 noiembrie 1943, p. 3.
10. [REDACȚIA], „Renovarea Bisericii Catedrale din Arad”, în *Mitropolia Banatului*, An VI (1956), Nr. 4-6, pp. 113-114.
11. [REDACȚIA], „Preot DEMIAN TUDOR, Necrolog”, *Ziarul Adevărul*, Anul XIII (2001), Nr. 3357, luni 16 iulie 2001, p. 4.
12. [REDACȚIA], „Rolul Presei” în *TR*, Anul I (1943), Nr. 23, p. 1.
13. TURICU, Caius, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1942”, în vol. *Episcopia Aradului în vremuri de răscruce 1918-1948*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 2006, pp. 659-671.
14. TURICU, Caius, „Raport despre activitatea Secției culturale pe anul 1943”, în vol. *Episcopia Aradului în vremuri de răscruce 1918-1948*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 2006, pp. 677-680.
15. VLAD, Pr. Vasile, „Părintele Tudor, Părintele nostru”, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, p. 2.
17. VLAD, Pr. Vasile, „Nu vă mai întrebați ce vină aveți. Sunteți prea înfocați predicatori!”, interviu cu Pr. Ioan Sabău, Parohia Folt, județul Hunedoara, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, p. 4.
18. VLAD, Pr. Vasile, „Părintele Tudor a revenit din închisoare mai înțelept, mai convins slujitor al Evangheliei și mai neviclean slujitor al aproapelui și al altarului”, interviu cu Preotul Opre Crăciun, Parohia Cinciș, județul Hunedoara, în *CM*, Anul II (2001), Serie nouă, Nr. 30(65) din 22 iulie 2001, pp. 1, 4.

VI. RECENZII

1. AGEU, Prof. Ioan, „Preot Demian Tudor: JERTFA LAUDEI. Predici liturgice pentru toate Duminecile de peste an”, în *BS*, Anul LXIX (1945), Nr. 22, pp. 169-171.

VII. PREFEȚE

1. IRINEU, IPS Arhiepiscop al Alba Iuliei, „Cuvânt înainte”, la vol. *Căielele Memorialului Aiud*, Editori Pr. Oliviu Botoi, Dragoș Ursu, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2019, pp. 5-8.

2. MAGIERU, Dr. Andrei, Episcopul Aradului, „Prefața”, la vol. Pr. Demian Tudor, *Jertfa laudei*, Editura Diecezana, 1945, pp. III-V.

3. MAGIERU, Episcopul Andrei, „Apel”, în *TR*, Anul I (1943), nr. 52 din 1 noiembrie 1943, p. 1.

4. MAGIERU, PS Andrei, „Prefață” la, *Anuarul Academiei Teologice Ort. Rom. din Arad, pe anii 1935/6, 1936/7, 1937/8 și 1938/9*, Editura Diecezana, Arad, 1939, pp. 2-4.

VIII. SURSE WEB

1. Doru Sinaci, Monografia municipiului Arad, pe <https://digital.bibliotecaarad.ro/files/original/9d0e00359361de6a2f35f9ef3ce58158bb8fb4c3.pdf>, la 18.08.2022.

2. Corneliu Zelea-Codreanu, *Pentru legionari*, accesibil on-line la: <https://ortodoxiesaumoaarte1.files.wordpress.com/2011/10/corneliu-zelea-codreanu-pentru-legionari.pdf>.

3. Marin Răducă, Marele și smeritul mărturisitor isihast cu două decenii de temniță grea (†11 octombrie 2021) – MĂRTURII EXCEPȚIONALE în interviurile pentru PS Macarie (VIDEO) și pentru *Familia ortodoxă*: „Întărește-mă, să nu cad în mâna vrăjmașului, că eu nu vreau să mă lepăd de Tine. EU NU VREAU SĂ TREC DE PARTEA LUI ANTIHRIST! AJUTĂ-MĂ, DOAMNE!”, pe <http://www.cuvantul-ortodox.ro/marin-raduca-smeritul-marturisitor-isihast-inchisori-%E2%80%A011-octombrie-2021-99-ani-marturii-exceptionale-interviuri-ps-macarie-video-familia-ortodoxa-nu-vreau-sa-ma-lepad-de-tine-ajuta-ma-doamne/>, la 31.03.2022.

4. Pr. Mircea Bupte, „Părintele duhovnic Demian Tudor evocat în cadrul întrunirii Cercului pastoral-misionar Arad”, pe <https://www.arhiepiscopiaaradului.ro/2015/09/parintele-duhovnic-demian-tudor-evocat-in-cadrul-intrunirii-cercului-pastoral-misionar-arad/#more-8998>, la 05. 07. 2022.

5. Adrian Nicolae Petcu, „Închisorile preotului arădean Tudor Demian”, pe <https://ziarullumina.ro/societate/historica/inchisorile-preotului-aradean-tudor-demian-125357.html>, la 22.07.2022.

O VIAȚĂ DE SLUJIRE ÎN IMAGINI

I. OMUL ȘI SLUJITORUL

Demian Tudor, absolvent al Liceului Teoretic
„Moise Nicoară” din Arad, 1930 (AFTD)

Absolvent al Academiei Teologice din Arad, 1934 (AFTD)

Pr. Demian Tudor, Parohia Arad-Șega, 1940 (AFTD)

Pr. Demian Tudor distins cu „brâu roșu”, 1944 (AFTD)

Preot paroh la Parohia Arad-Centru, 1952-1958 (AFTD)

Preot la Parohia Pecica, 1964-1974 (AFTD)

Pr. Demian Tudor, deținut politic, 1958 (CNSAS)

Părintele Demian Tudor, la vârsta senectuții (AFTD)

II. FAMILIE

Demian Tudor și familia sa (APNMT)

Demian Tudor împreună cu mama sa (AFTD)

Demian și Lucreția Popovici ca miri, 1939 (AFTD)

Căsătoria celor doi tineri: Demian Tudor și Lucreția Popovici, 1939
(AFTD)

Părintele Demian Tudor, împreună cu doamna preoteasă și fiica cea mare, la casa din Pârneava, 1943 (AFTD)

Crăciunul în familie, 1957 (AFTD)

Preoteasa Lucreția Tudor, împreună cu cei trei copii, în perioada primei detenții a părintelui Demian (AFTD)

Mama cu cele două fiice Delia și Dorina, și fiul Demian, în perioada celei de a doua detenții a părintelui (AFTD)

III. SLUJIRE

Studentii teologi arădeni în vizită la Facultatea de Teologie din Cernăuți, 1938. În mijlocul studenților Pr. Simion Șicolvan, Pr. Petru Deheleanu și Pr. Demian Tudor (APNMT)

Părintele Demian Tudor în mijlocul unui grup de tineri (APNMT)

Pr. Demian Tudor (dreapta), împreună cu Pr. Ilarion Felea (mijloc) și cu Pr. Floarea Codreanu (stânga), în biserica Parohiei Șega I din Arad (Arhiva Parohiei Arad-Centru)

Pr. Demian Tudor (dreapta), împreună cu Pr. Florea Codreanu (la mijloc) și cu Pr. Ilarion Felea (stânga), în mijlocul credincioșilor Parohiei Arad-Centru, 1942 (APNMT)

La biroul de lucru, în vreme slujirii de la Catedrala Veche (AFTD)

Slujire în Parohia Arad-Grădiște, împreună cu părintele paroh Lucea Aurel și cu diaconii Teodor Babuția (dreapta) și Gheorghe Bej (stânga) (AFTD)

Înmormântare în Parohia Pécia (AFTD)

Sfințirea caselor, Parohia Pecica, 1969 (AFTD)

Sfințirea bisericii din Arad-Grădiște, 1971 (AFTD)

Oficiind Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Liviu și Alina Volintir,
Parohia Pecica, 1972 (AFTD)

Taina Cununii pentru tinerii Aurel și Ileana Iștoc, 1992 (AFTD)

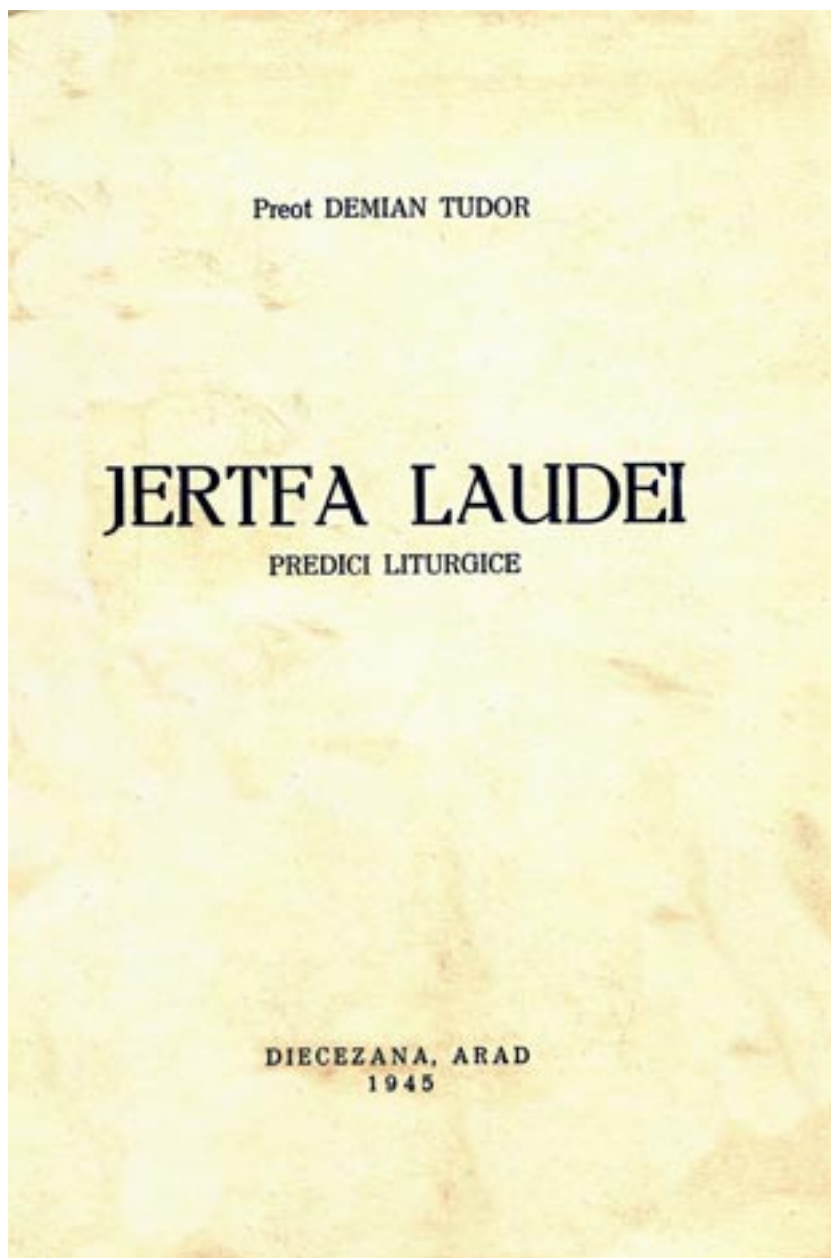
Taina Botezului, în Parohia Micălaca-Veche, 1989 (AFTD)

Parastas la mormântul lui Vasile Goldiș, împreună cu Pr. Dumitru Moca (dreapta) și Pr. Vasile Pop (stânga), în Cimitirul „Eternitatea” din Arad, 1992 (AFTD)

Cununia tinerilor Mircea și Cristina Cismaș, 15 mai 1993 (AFTD)

Preot DEMIAN TUDOR

CARTE DE RELIGIE

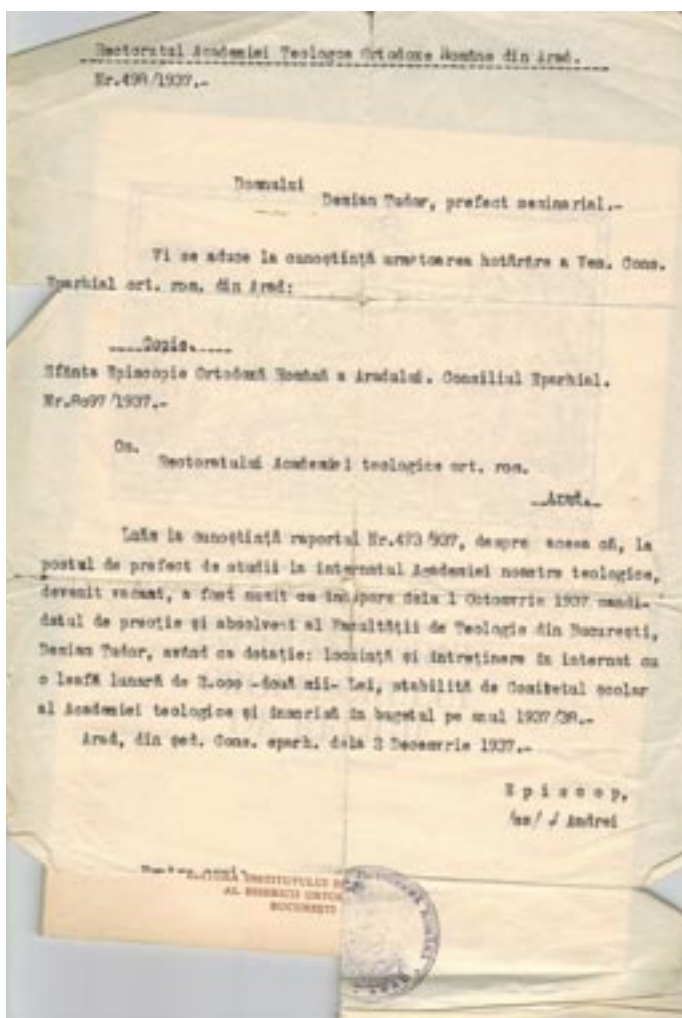
pentru elevii creștini ortodocși
din clasa VI-a primară

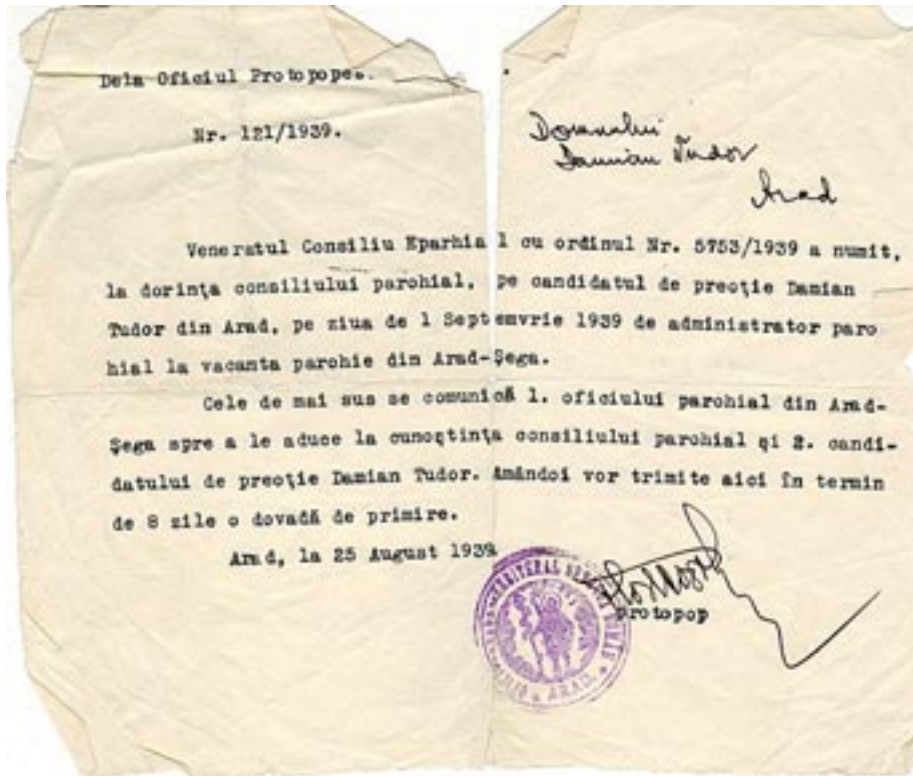
Aprobată de Episcopia ortodoxă română din Arad
cu Nr. 4638/1940.

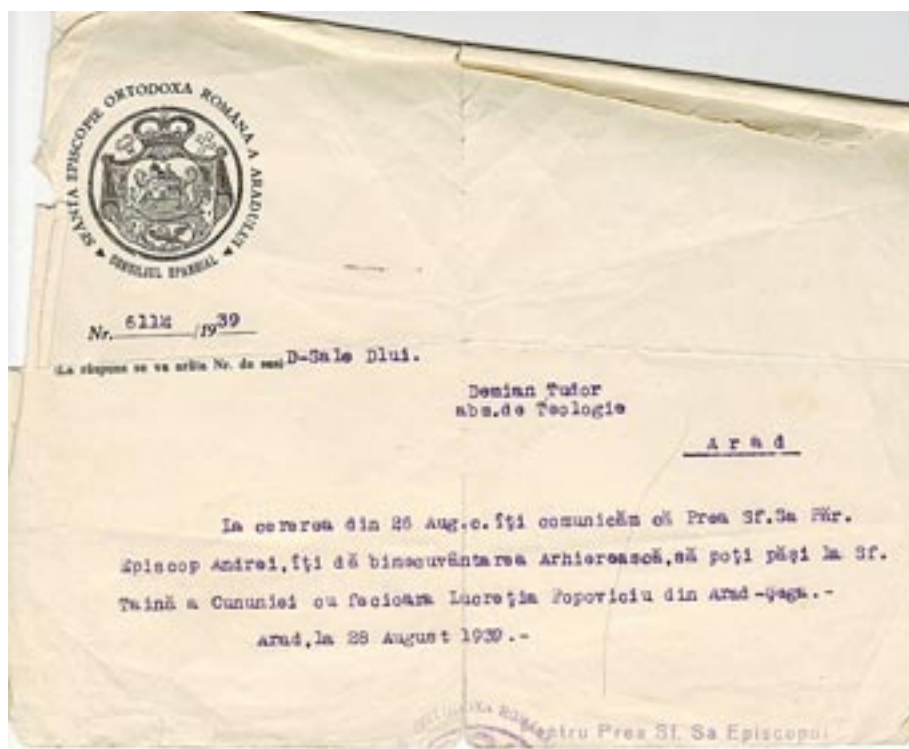

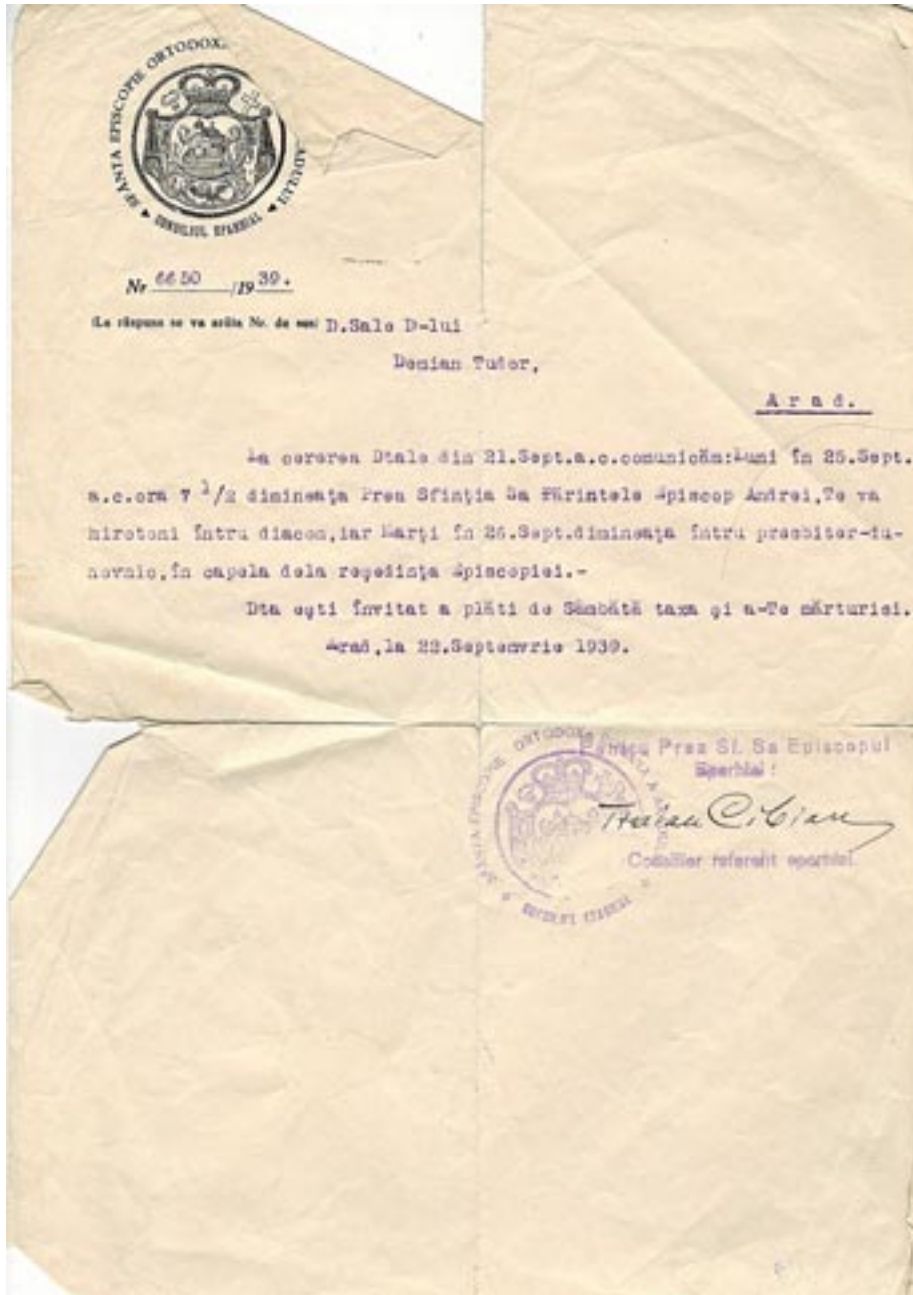
EDITURA DIECEZANĂ, ARAD
1940

DOCUMENTE DE ARHIVĂ

Dela Oficialul Protopopesc din Arad.

Nr. 121/1939.

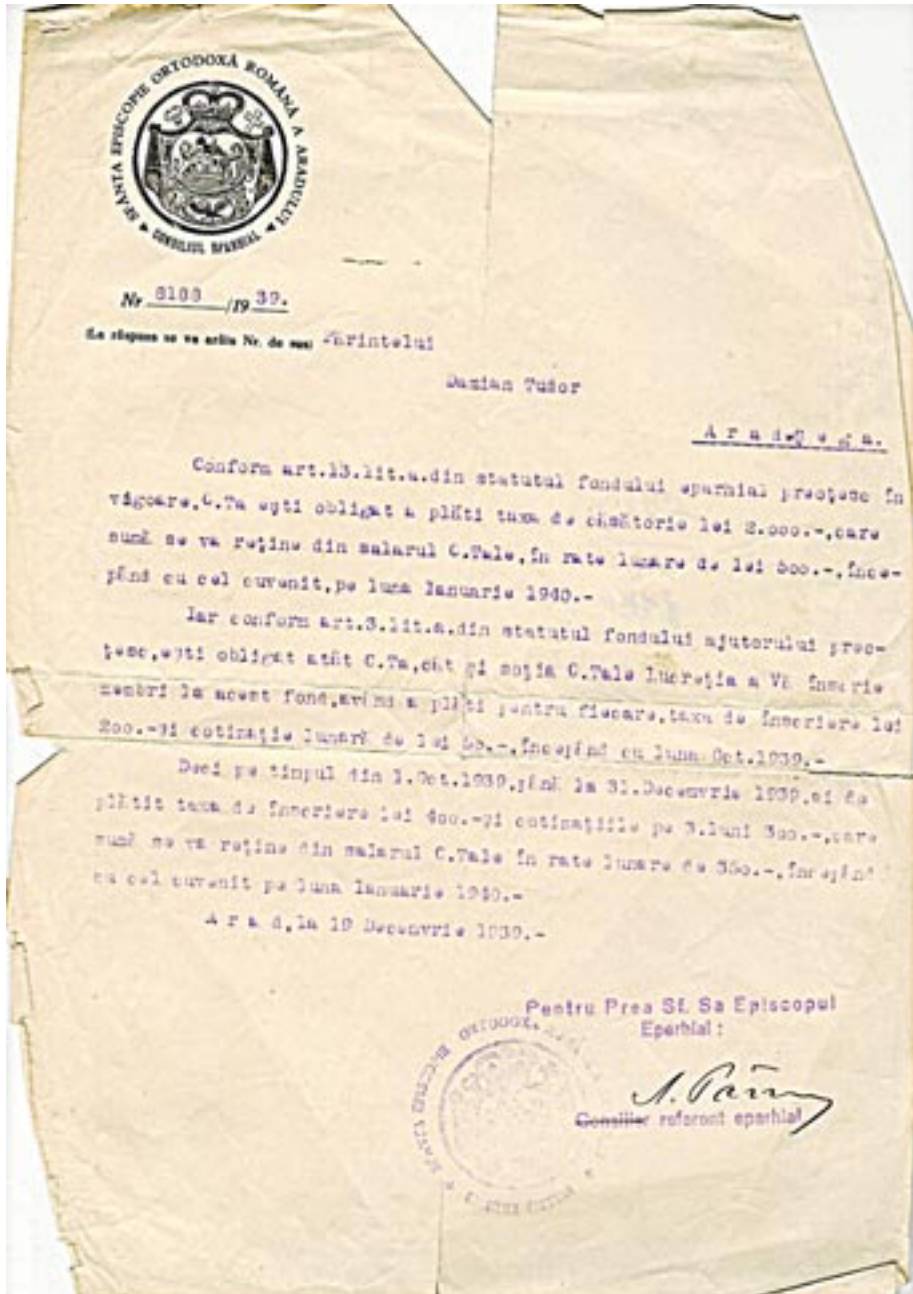
Cucernicului Părinte Demian Tudor,

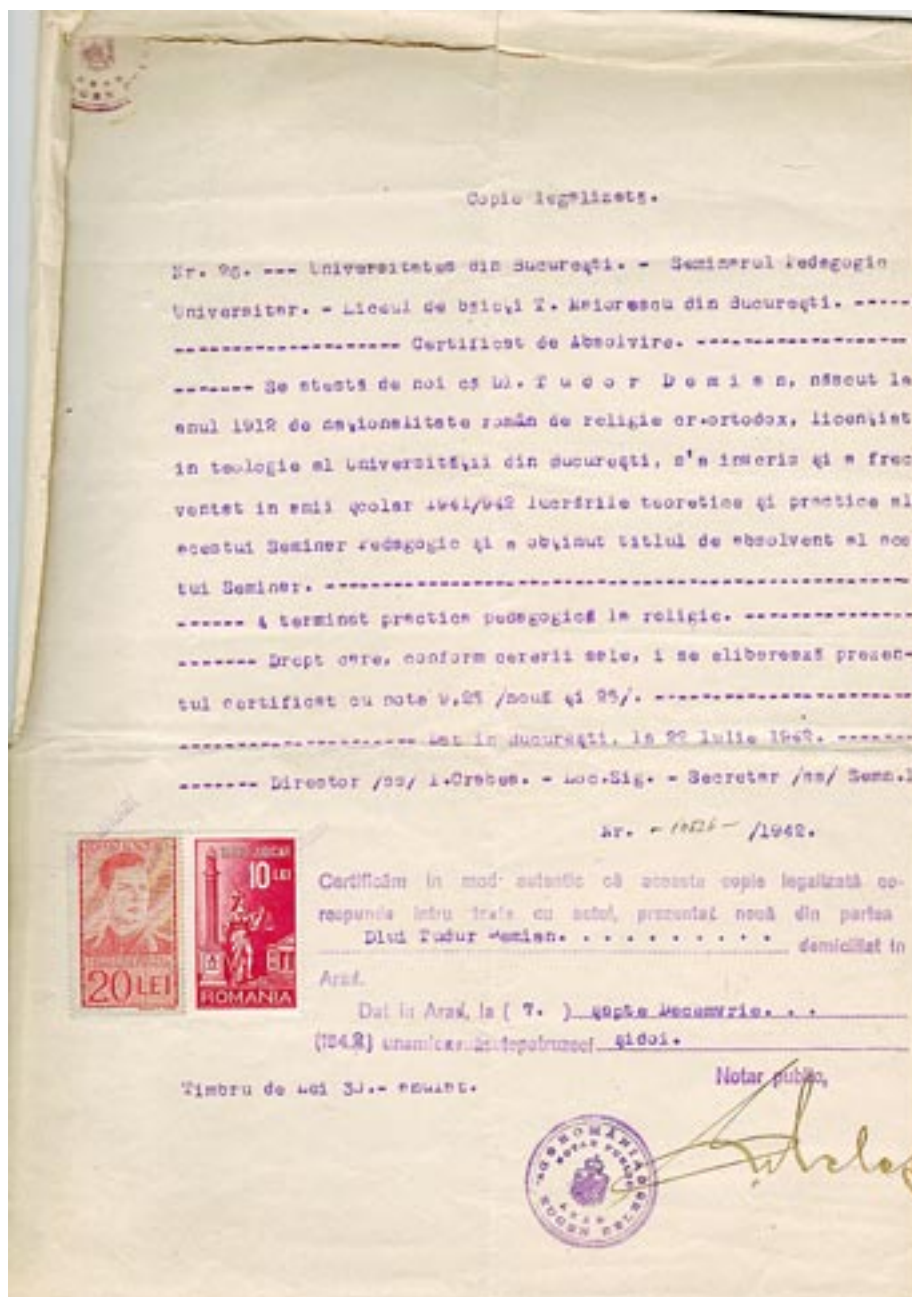
Arad-Șega.

Venerabil Consiliu Eparhial cu ordinul Nr. 7649 și 7791 din 1939 aduce la cunoștință, că Onoratul Minister al Cultelor prin adresele sale Nr. 44442/1939 și 47318/1939 a recunoscut numirea Frăției Tale la parohia Arad-Șega, precizând în cea din urmă adresă, pe ziua de 1 Octombrie 1939.

Arad, la 29 Noembrie 1939.

Protopop

OFICIUL PROTOPOPESC DIN ARAD.

56
Nr...../1942.

Gucernice Părinte.

Veneratul Consiliu Eparhial prin hotărîrea Nr. 2710/1942 a decis, ca parohia a patra centrală din Arad, cu începere dela 1 Octombrie 1942 să se organizeze aparte, cu numele de parohia Arad-Pârneava, avînd ca teritoriu toată partea ce cade spre vest de Strada Andrei Șaguna, pînă la marginea parohiei Arad-Sega.

Consiliul Eparhial a transferat la parohia vacantă Arad IV, care de acum înainte va fi parohia Arad-Pârneava, pe data de 1 Octombrie 1942, în calitate de administrator parohial, pe preotul Demian Tudor dela parohia Arad-Sega.

Preotul Demian Tudor este obligat a locui în Arad-Pârneava, a săvârși toate serviciile religioase în paracelisul care se va amenaja în acest scop în Casa Națională din Pârneava și a catehiza elevii școlărilor primare din parohia Arad-Pârneava.

Obiectele necesare și cărțile rituale pentru paracelis se vor da dela parohia centrală.

Toate serviciile publice se vor face în timpul când se fac și la biserica catedrală.

Preotul Demian Tudor va putea servi tot a patra Duminică în biserica catedrală, un preot dela catedrală fiind obligat a servi în acest caz în paracelisul din Pârneava.

Preotul Demian Tudor se obligă a face îndată conscrierea ordincioșilor și a organiza parohia Arad-Pârneava, propunîndu-Ne pentru numire o comisie parohială din 5 membri și 3 epitropi.

Preoții dela parohia centrală sunt obligați a ajuta pe preotul Demian Tudor a organiza parohia Arad-Pârneava, efectuînd împreună organele dela parohia centrală despărțirea parohiei Arad-Pârneava parohia centrală.

Această hotărîre se comunică pe calea oficiului protopopesco Arad, consiliului parohiei centrale din Arad și preotului Demian Tudor pe lângă lămur de dovadă, care li se va înainta.

Arad, din ședința consiliului eparhial dela 24 Septembrie

ss. Andrei
Episcop

L.S.

ss. Eran Cibian
consilier ref.eparhial

Hotărîrea de mai sus a Venerabilului Consiliu Eparhial se înalță Părintelui Demian Tudor, spre știre, orientare și conformare.

Arad, 5 Octombrie 1942

protopop

OFICIUL PROTOPOPESC DIN ARAD.

Nr. 96/1942.

Cucernicului Părinte Demian Tătar

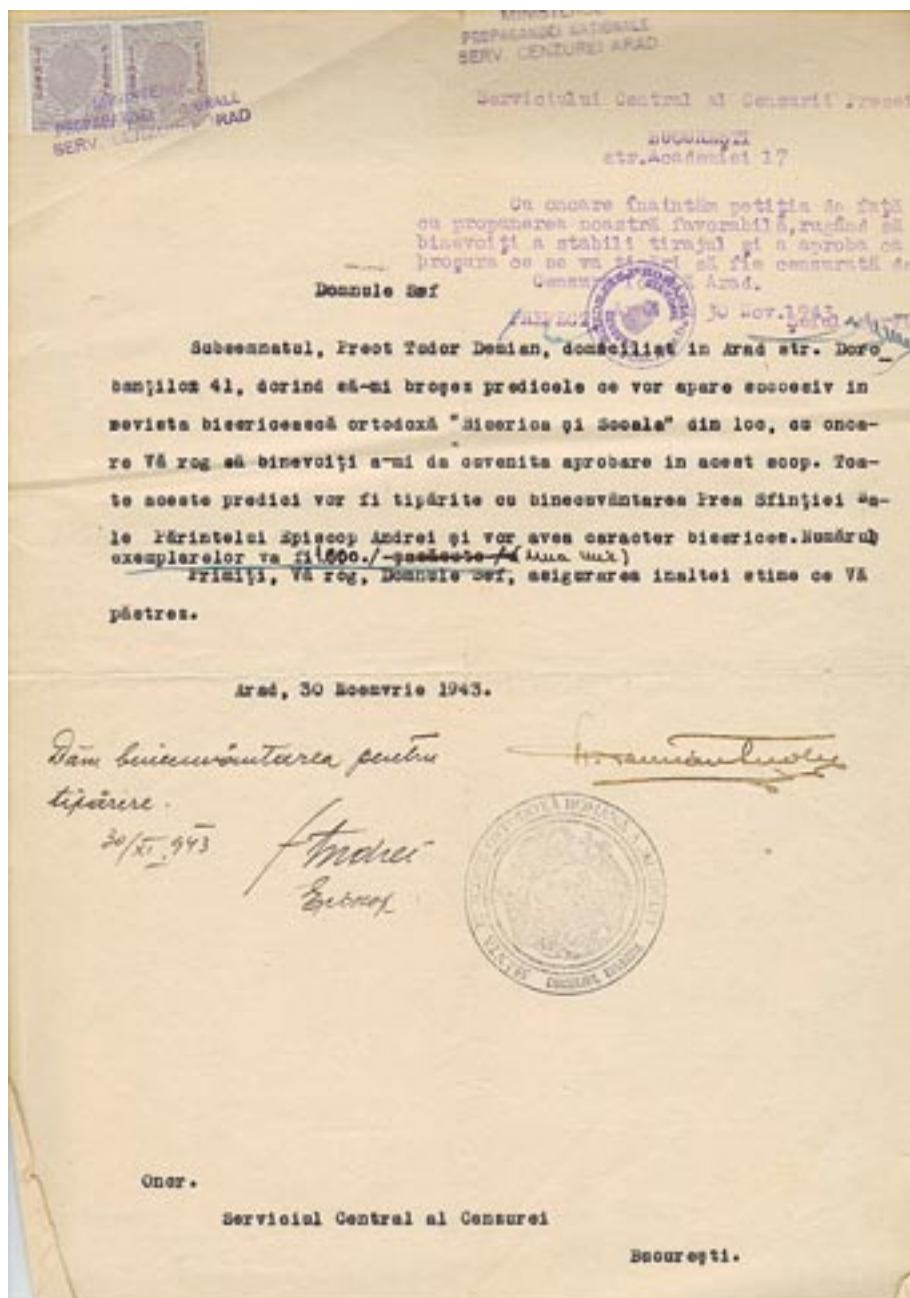
A R A D.

Potrivit ordinului Nr. 5505/1942 al Sfintei Episcopii, cu frățioasă dragoste îți aduc la cunoștință, că Onor. Minister al Cultelor cu adresa Nr. 59570/1942 a recunoscut transferarea C. Tale dela parohia Arad-Vega, la parohia centrală din Arad, în postul de capelan dela parohia Arad I, pe data de 1 Decembrie 1942.

Arad, 21 Decembrie 1942.

[Signature]
Florea Codreanu
protopop

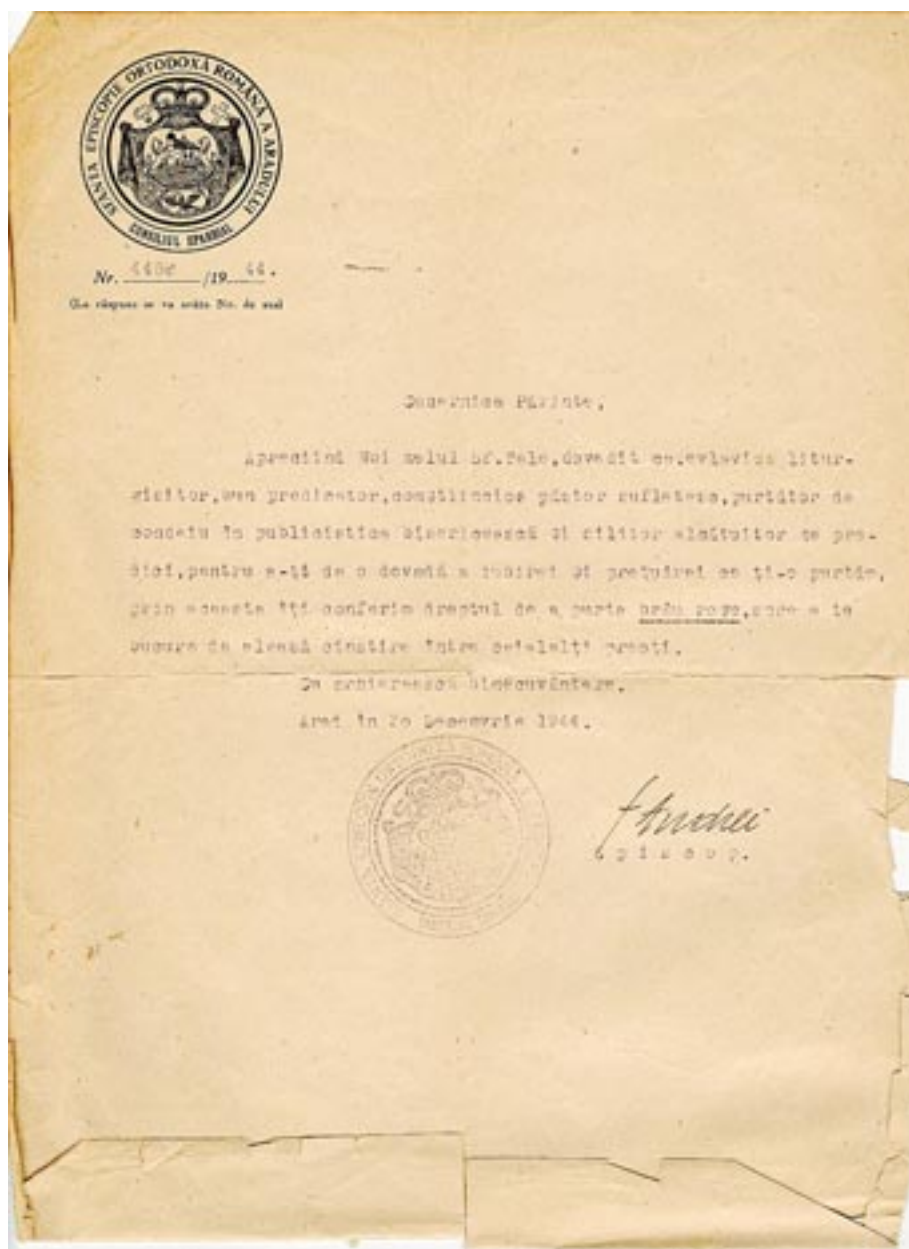

主 要 成 分：

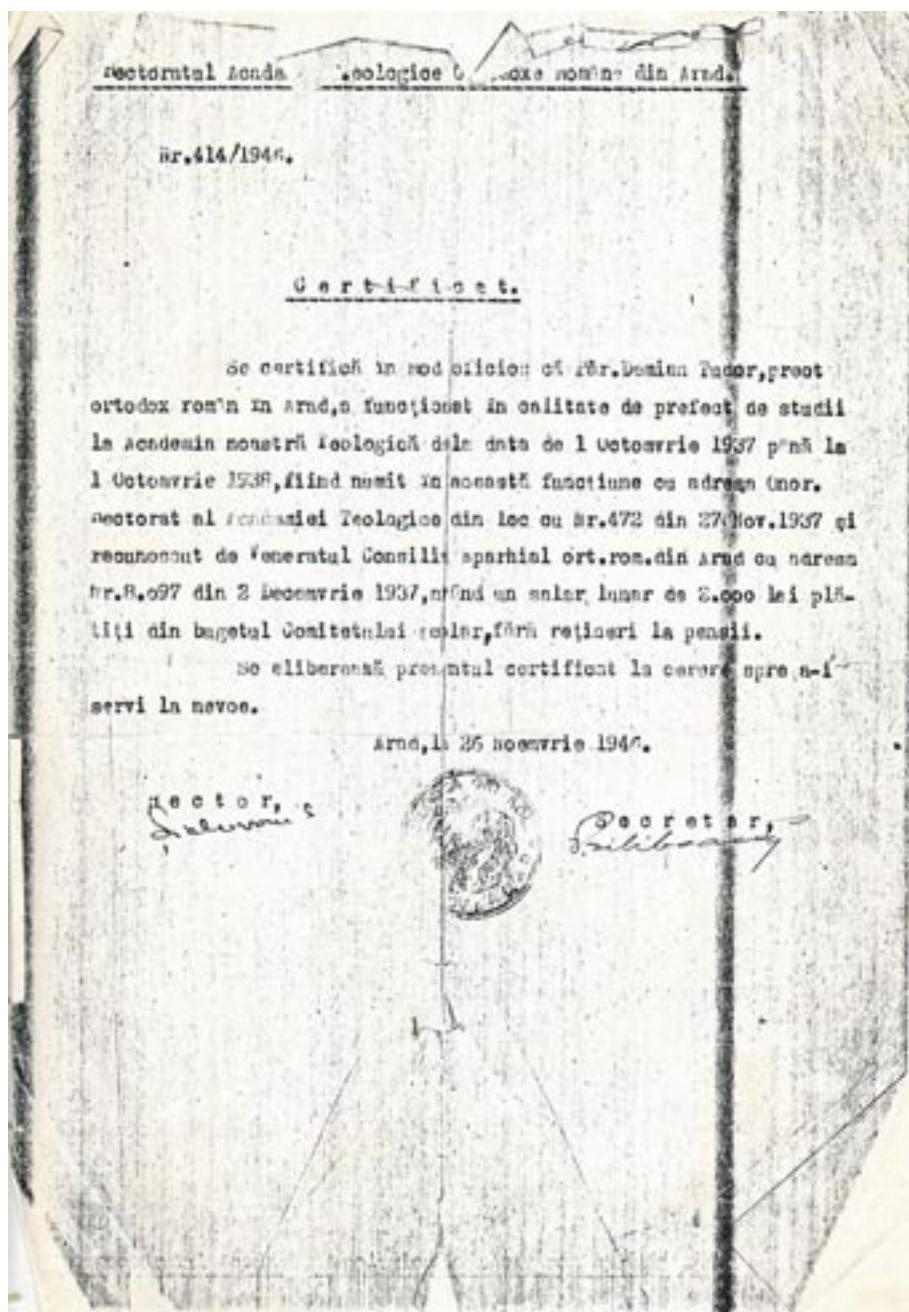
[illegible]

f. tridactylus
Episcopus.

Theresa C. Loring
cousiller, ref. oper. chiel.

Secretariatul Academiei Teologice Ortodoxe române din Arad.

Nr. 415/1946.

Certificat.

Se certifică din partea Secretariatului Academiei Teologice ortodoxe române din Arad, că Pr. Veniam Tudor, preot ortodox român în Arad, a funcționat în calitate de Secretar-econom în Academia noastră Teologică dela data de 1 Octombrie 1938 până la 30 Septembrie 1939, fiind numit în această funcțiune de Onor. Minister al Educației Naționale cu Nr. 187.006 din 1 Noiembrie 1938 și Nr. 314.053 din 30 Noiembrie 1938, având în tot timpul acesta un salariu lunar de 2.900 lei din care erau făcuți și reținerile cuvenite în vama "caselor de pensuni".

Se eliberează prezentul certificat la cerere spre a-i servi la trebuință.

Arad, la 26 Noiembrie 1946.

Director,
delevans

Secretar,
Pr. Tudor

V - Intrebuinarea de judecată,
Formular Nr. 9. Extras de pe contul,
Art. 461 C. 1 M.

Doc. No. 1461/49

Tribunali Militar el 7 Timpore

e produselor servitiilor servite,

Pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în 9 unire
cu concluziunile Damaului Procuror Militar,

ÎN NUMELE LEGII
HOTĂRĂȘTE:

Cu ? unanimitate de voturi decise ? culpabil
pe ? Tudor Damian
din ? Arad pentru ? Omisluce de numari

prevăzută și pedepsită de art. 228 C.P. comb.art. 209 și art. 1 C.F.
Asemenia, cu ? unanimitate de voturi, că ? nu sunt
circumstanțe atenuante în favoarea sa.

Facted aplicatiunea art. 228 C.P.comb.art.209 C.P.și art.1 C.P.
unanimitate de voturi 5) condamnă la un an
închisoare corecțională și 2.000(doi mii) lei cheltuieli de
judecată cu apăsătoare prevenție dela 6 Ianuarie 1949 la 28
Decembrie 1949.pentru delictul de falsificarea documentelor.

Data și ora la care a fost publicat, editat, anul 1949 luna Octombrie
ziua 28

PRÉSEDENTE (48)

Major Maj. Iano Cl.
Conform to original

MEMBER (am)

Mr. Patriciu
Mr. Dăneș
Capt. Neg. Breștin
Capt. Vărie

Cressler,

Strategia crivă a mentalului este: porocă și parafonie

arriv, l'aveu d'un master

local master:

g) al _____

neoliberalism _____

PRESEDINTE.

PRESEDENTE,

TRIBUNE, JULY 21

GrafNet

JANP. TRIENK. JULY MILITARY TIMELO-2.

Prezentul extras este conform cu originalul Procesului Verbal Nr.1650/49.-

CONFIDENTIAL

94.6

Copyright 1992 by W. H. Freeman & Co.

.....COPIE.....

Lee T.P. REPUBLICA POPULARA ROMANA V-Jurisdicțiunea de judecată
 TRIBUNALUL MILITAR AL TIMISOARA Formular Nr.9;Extras de pe sen
 Dos.Nr.1461/49 tință.Art.444 C.J.M.

Sentința Nr.1650 (Extras)
 Tribunalul Militar al Timișoara
 a pronunțat următoarea sentință:

Pentru motivele-cuprinse în corpul sentinței și în unire cu
 concluziunile Domnului Procuror Militar:

IN NUMELE LEGII

NOTARASTE :

Cu unanimitate de voturi declară culpabil pe Tudor Demian din
 Arad pentru comisiunea denunțării prevăzută și pedepăit de art.228 C.P.
 comb.art.209 și art.1 C.P.

Asseneca, cu unanimitate de voturi, că nu sunt circumstanțe
 atenuante în favoarea sa.

Păcănd aplică art.228 C.P.comb.art.209 C.P.și art.1 C.P.
 cu unanimitate de voturi, îl condamnă la un an închisoare corecțională
 și 2000 (două mii) lei cheltuieli de judecată cu socotirea prevenției
 de la 6 Ianuarie 1949 la 28 Octombrie 1949 pentru delictul de omisiu-
 nea denunțării.

Dată și citită în ședința publică, astăzi, anul 1949 luna Octom-
 brie ziua 28.

PRESEDINTE sa indescifrabil	MEMBRI sa indescifrabil
Conforma cu originalul	Grefier (sa) indescifrabil
Grefier sa indescifrabil	

Situația civilă a numitului este-----

PRESEDINTE	Grefier
------------	---------

GRUPA TRIBUNALULUI MILITAR TIMISOARA

Presentul extras este conform cu originalul Procesului Verbal
 Nr.1650/49.- GREFIER sa indescifrabil L.S.-.....

.....PENTRU CONFORMITATE ,

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECȚIUNEA PENITENCIARELOR ȘI INSTITUTELOR DE PREVENȚIE

10. Inm. la Penitenciarul _____
 Necunoscut la _____
 Penitenciarul _____

Bilet Nr. 125
 Pentru eliberarea condamnat Iuțor Danu

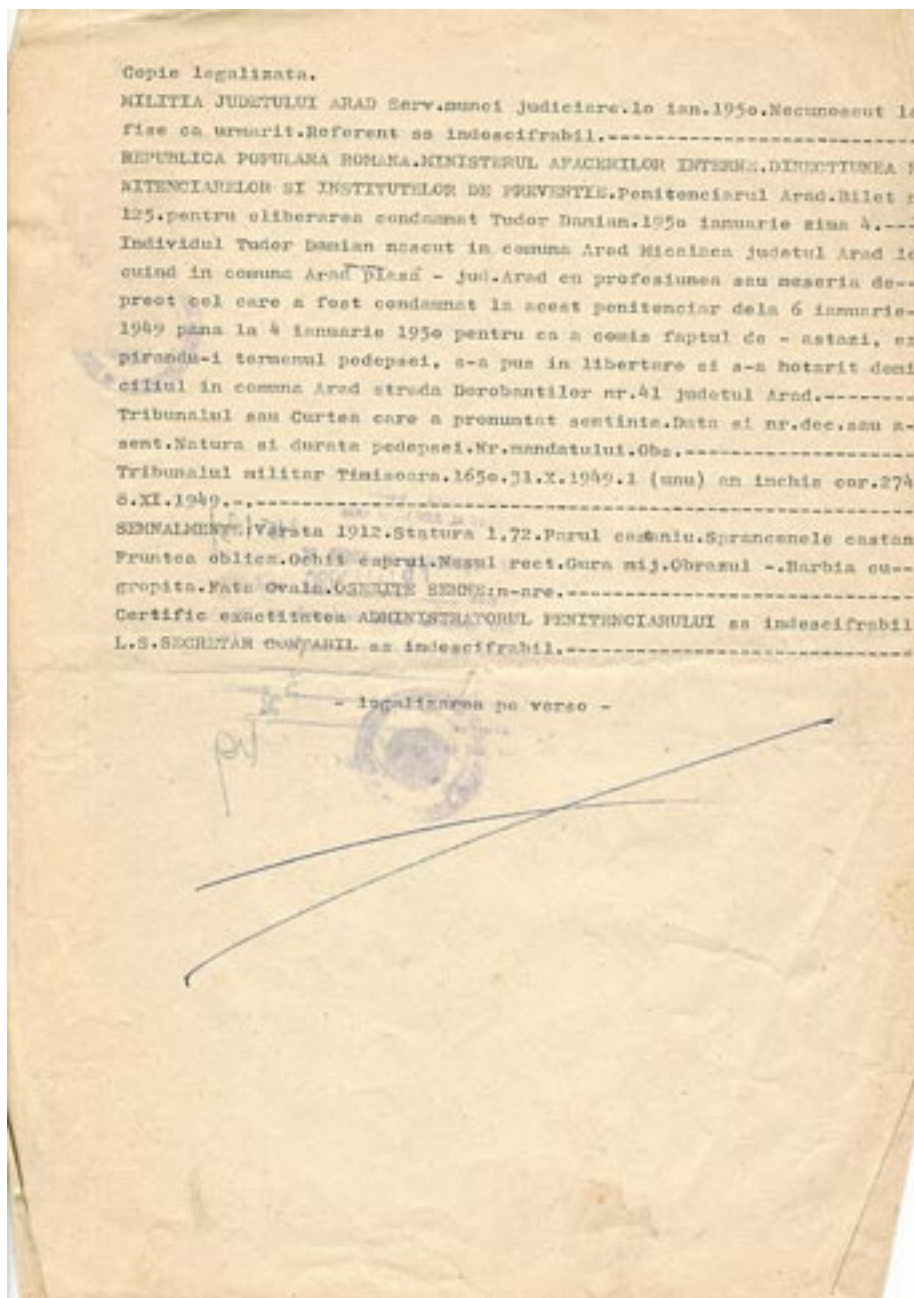
1950 luna ianuarie ziua 4

<p>Individul <u>Iuțor Danu</u> născut în comuna <u>Had Lupșana</u> județul <u>Had.</u> locuind în comuna <u>Had.</u> plasa jud. <u>Had.</u> cu profesiunea sau meseria de <u>Picot</u> cel care a fost condamnat la acest penitenciar dela <u>6 Ianuarie 1949</u> până la <u>4 Ianuarie 1950</u> pentru că a comis fapta de astăzi, expirându-i termenul pedepsei, s'a pus în libertate și s'a hotărât domiciliul în comuna <u>Had.</u> strada <u>De bobotitor</u> Nr. <u>41</u> județul <u>Had.</u></p>	<p>SEMNALMENTE :</p> <p>Vârsta <u>1912</u> Statura <u>1,72</u> Părul <u>castaniu</u> Sprâncenele <u>castani</u> Fruntea <u>oblică</u> Ochii <u>caștani</u> Nasul <u>blat</u> Gura <u>mf.</u> Obrazul Bărbia <u>cu gropita</u> Fața <u>oblică</u></p>
--	---

Tribunalul sau Curtea care a pronunțat sen- tența	Data și Nr. Dec. sau a sent.	Natura și dura- ta pe- depsei	Nr. man- datu- lui	Obs.
<u>Tribunalul</u>	<u>1950</u>	<u>1 lună</u>	<u>2743</u>	
<u>Militar</u>	<u>31</u>	<u>an</u>	<u>8.81</u>	
<u>Timisoara</u>	<u>1949</u>	<u>Inclus</u>	<u>19.9</u>	
		<u>600</u>		

Către exatitatea
ADMINISTRATORUL PENITENCIARULUI,

SECRETAR CONTABIL,

.....COPIE.....
REPUBLICA POPULARA ROMANA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE DIRECTIUNEA PENITENCIARELOR SI INSTITUTIILOR DE PREVENTIE L.S.MILITIA JUDETULUI ARAD Penitenciarul Aici Bilet Nr.125 pentru eliberarea condamnat Tudor Damian - 1950 luna Ianuarie ziua 4 .-----
Individul Tudor Damian nascut in comuna Arad Miclaca plasa-judetul Arad locuind in comuna Arad plasa- jud.Arad cu profesia sau meseria de Frecot cel care a fost condamnat la acest penitenciar de la 6 Ianuarie 1949 până la 4 Ianuarie 1950 pentru că a comis fapta de-----astăzi, expirându-i termenul pedepsei, s'a pus in libertate q s'a hotărât domiciliul in comuna Arad, strada Dorobanților Nr.41 judetul Arad.-----
Tribunalul sau Curtea care a pronunțat sentința - Tribunalul Milit. Timisoara.-----
Data și Nr.Dec.sau a sent. - 1650/31 X 1949.-----
Natura și durata pedepsei - 1 (un) an închis. Cor.-----
Nr.mandatului 2743/8.XI.1949.-----Obs.-----
SEMNALMENTE: Vârsta 1912 Statura 1,72 Părul castaniu Sprâncenele--castani Fruntea oblică Ochii albaștri Nasul rect. Gura mij. Obrazul--Bârba cu gropițe Pața ovală OMBRELE BRUNE: N'are.-----
Certific exactitatea ADMINISTRATORUL PENITENCIARULUI sa indescifrabil L.S.-GEORGEAN CONTABIL sa indescifrabil.-----
VERSO: 12 Ianuarie 1950 S'a prezentat la acest Serviciu de Securitate: Căpitan de Securitate sa indescifrabil.....
.....pentru conformitate ,

R. P. R.
SFÂNTA EPISCOPIE ORTODOXA ROMÂNĂ A ARADULUI

Nr. 5437... 19 50.

Prea Cucernice Părinte,

Având Noi în vedere activitatea Sfinției
Tale de până aici ca paroh la Catedrala Noastră
din Arad, în care serviciu Te-ai distins prin:
cucernicia cu care slujești la altar; cuvântul
cald și luminat cu care propovăduiești Evanghe-
lia Domnului; grija de creșterea celor mici și
însetați după o viață religioasă cât mai vie;
încetarea de scriitor bisericesc și animator la
orice faptă bună, - în semn de dragoste și prețu-
irea ce ți-o purtăm, îți acordăm rangul de
PROTOPRESBITER ONORIFIC
deodată cu arhierescul Noastră binecuvântare.
Arad la praznicul Nașterii Domnului (25 De-
cembrie) 1950.

Andrei
Episcop.

Sf. Sale

Preot Demian Tudor
ARAD.

Tribunalul Popular al Oraşului Brad,
Dosar Nr. 8891/1958.

Sentaşa civila Nr. 585,

Sedinta publica dela 23 Ianuarie 1959.

Tribunalul compus din:

Robin I. Pop, Judecator.

Gemenita Mirosu, membru popular.

Marcel Viorel, membru popular.

Marcel Ion, secretar.

La judecat contestatia declarata de Tudor Lucratiu din Brad Str. Gojdu Nr. 2 et. I. ap. 6, in contra procesului verbal din 30 Octombrie 1958, incheiat de M. 0232 Timisoara, prin care i s-au sechestrat diferite bunuri mobile.

La apelul nominal au raspuns: contestatoarea, pentru Min. Finante Bucuresti, Juriso, Calistru Liviu, precum si martorii Givulescu Iulian, Sinescu Maria si Lapugan Maria.

S-au audiat martorii prezenti in conditiile art. 196 si 198 cod pr. civila, dupa care nu mai fiind alte probe de adunat si s-a decis sa se continue in fond. Contestatoarea a solicitat anulara procesului verbal de sechestrare si scoaterea de sub sarcina a bunurilor ei personale, sa se constate ca restul mobilelor sunt bunuri comune si pentru lapuganarea sechestrului, creditorul trebuie sa intenteze actiune in justitie.

S-a acordat repr. Min. Finante, in concluzia de respingere a contestatiei.

Deliberand, Tribunalul a:

Constatat ca Tudor Lucratiu din Brad Str. Gojdu Nr. 2 et. I. ap. 6, prin contestatia inregistrata Nr. 0091 din 20 Noiembrie 1958, a cerut anulara procesului verbal incheiat la 30 Oct. 1958 de catre M. 0232 Timisoara, prin care la cele 9 pozitii acolo aratate, i s-au sechestrat un aparat de radio, un bufet mare cu 4 ugi, un bufet mic cu 2 ugi, una vitrina, una masa dubla, un pian marca "Hamburger", un dulap biblioteca, cu 4 ugi si un scaun tapitat, tip fotoliu.

In dezvoltarea contestatiei sale, numita arata ca bunurile enumerate la poz. 2-5 inclusiv din procesul verbal de sechestrare precum si cele din opusul incheiat la 25 Sept. 1958, sunt in parte bunuri proprii, iar restul bunuri comune, obtinute in cursul activitatii sale cu Tudor Decian care este ghichet de Directia Reg. M. 0.1. Timisoara.

Din examinarea actelor dosarului si anume: opusul din 25 Sept. 1958, procesul verbal de sechestrare din 30 Octombrie 1958, precum si depozitiile martorilor Givulescu Iulian, Sinescu Maria si Lapugan Maria, rezulta urmatoarele:

Tudor Decian fiind anchetat de M. 0232 Timisoara, s-a aplicat un sechestrare asupra bunurilor aflate in locuinta sa din Brad Str. Gojdu Nr. 2.

Din aceste mobile, un pian mare marca "Hamburger", a fost cumparat de contestatoare, in cursul anului 1952, dupa reforma bancara, iar bunurile aratate la poz. 2-5 din procesul verbal si la pag. a 1-a a opusului si anume: un bufet mare cu 4 ugi, un bufet mic cu 2 ugi, una vitrina cu 2 ugi, una masa dubla, 6 scaune tapitate, un meseier, un pat dublu, un dulap dublu, 2 noptiere, 2a noptiera, una masuta cu 2 fotolii si un meseier, toate acestea constituint un donator si una sufragaria, au fost prieti ai contestatoarea dela parinti ei atunci cand s-a chesit cu Tudor Decian.

- 2 -

Bunul bucurilor și amuse : un aparat de radio, pianul marca "Hamburger", una masă birou, un dulap bibliotecă și un scaun tapitat, sunt bunuri comune.

Toate acestea sunt enumerate la poz.1,6-9 din procesul verbal.

Față de cele de mai sus, văzând disp.art.399 și urm. codul de proc.civilă, disp.art.114 cod pr.penală, cu modificările publicate prin Decretul 319 din 21 Iulie 1955, deosebenă disp.art. 30 și 53 codul familiei, contestația se găsește întemeiată și se admite, dispunându-se anularea procesului-verbal de sechestră și al opinelor anexat, acoperirea de sub urmărirea a bunurilor proprii ale contestatului /art.31 lit.a. cod.familiei/, iar în ceea ce privește bunurile comune, să se facă aplic. art.33 al. II. cod.familiei.

Contestația a fost înregistrată cu 135 lei, din care 80 lei chitanța Nr.0238278 din 28 Decembrie 1958 Agenția 4 CMC Ired, iar 55 lei timbre fiscale mobili aplicate pe petiție.

Motive pentru care
în numele poporului

Admite contestația declarată de Tudor Decretia din Ired Str.Gojde Nr.2 et.1.ap.6 și anulând procesul verbal din 30 Octombrie 1958 încheiat de "C. 0232 Timisoara, în total, iar opinel din 25 Septembrie 1958 încheiat de aceeași "uitate, în parte, acoperă de sub sechestră bunurile îngratate în poz.2-5 din procesul verbal și amuse : un bufet mare, un bufet mic, una vitrină, una masă de lemn, 6 scaune tapitate și cele arătate în opis : un pat dublu, un dulap dublu, 2 noptiere, una toaletă, un recastier, una masă cu 2 fotolii, ca fiind bunuri proprii ale contestatului.

Bunurile dela petiție : 1, 6-9, din procesul verbal, și amuse : una aparat de radio, un pian "Hamburger", una masă de birou, un dulap bibliotecă și un scaun tapitat tip fotoliu, fiind bunuri comune, se scot deosebenă de sub sechestră, urmând ca, creditorul să procedeze conf.art.33 al. II. codul familiei. Cu recurs în 15 zile dela comunicare.

Pronunțată în ședință publică azi 28 Ianuarie 1959.

Judecător, Președinte poplari,
Gabin I. Supp. Casenit, Mircea și Gărdan Viorel.

Secretar,
Mare Ion.

Se comunică ?
Contest. : Tudor Decretia Ired Str.Gojde Nr.2 et.1.ap.6.
Trimisitor : Ministerul Finanțe Securații.

V.3. 4 ex.
9.11.1959.

R.T.P.
Tribunalul Pop. al orașului Arad

Dosar nr. 6556/1959

SENTINȚA CIVILĂ Nr.4594/1959

Sedința publică din 27 iulie 1959

Tribunalul compus din:
Președinte : Merga Adam, judecător
Asesori populari: Gabor Barbara și
Mihalțescu Josif
Secretar: Dum Joliana

În ordine fiind pe rol judecarea contestației înaintată de Tudor Lucreția, însoțită de procesul verbal de poprire.
La apelul nominal făcut în sedința publică s-a prezentat contestatoarea personal și intimata Secția Financiară Orașului prin jurist, Calistaru Liviu.

Procedura completă.
Contestatoarea susține contestația, cerind admiterea ei în sensul celor arătate în scris, care anulează procesul verbal de poprire pe salariul.
Reprez. intimatăi cere respingerea contestației.

TRIBUNALUL,

Asupra acțiunii civile de față constată că prin contestația înaintată reol. Tudor Lucreția a cerut anularea procesului verbal de poprire cu nr. c.m. din 10 iunie 1959, a Secției Financiare a Orașului A r + d, prin care s-a dispus poprirea salariului următoriei Tudor Lucreția pentru încasarea sumei de 525 lei, ce reprezintă cheltuieli penale.

Văzând că din minuta sentinței penale cu nr.347 din 14 martie 1959, a Trib. Militar a Reg.III. Cluj, rezultă că inculpatul Tudor Demian a fost condamnat la 10 ani muncă silnică și 8 ani degradare civică, precum și 500 lei cheltuieli de judecată penale, sentință care a rămas definitivă.

Că deci cheltuielile urmărite prin procesul verbal de poprire sunt stabilite prin sentință penală față de inculpatul Tudor Demian și nu față de contestatoarea, aceste cheltuieli fiind cauzate prin fapta penală a inculpatului ce nu poate fi urmărită față de o terță persoană.

Apa fiind contestată înaintată de contestatoarea Tudor Lucreția, găsimu-se întemeiată, ea urmează a se admite anulându-se procesul verbal de poprire salarială acestuia din 10 iunie 1959, pentru încasarea sumei de 525 lei, cheltuieli penale.

Pentru aceste motive,
În numele poporului

Notă restat :

Admite contestația reol. Tudor Lucreția dec. în Arad Str. Gojda Nr.2. apart.6. și anulează procesul verbal de poprire cu nr. c.m. din 10 iunie 1959 a Secției Financiare a Oraș. A r + d, pentru poprirea salariului reclamantei Tudor Lucreția pentru încasarea cheltuielilor de judecată în suma de 525 lei reprezent. cheltuieli penale datorate de condamnatul Tudor Demian.

Cu recurs în 15 zile dela comunicare.

Pronunțată în sedința publică azi 27 iulie 1959.

JUDECATOR

Asesori populari:

Secretar

Triunghiul Popular al Oraşului Arad
Dosar C.Nr. 8543/1969

Sentinţa civilă Nr. 4986
Şedinţa publică dela 19 august 1969
Judecător : Popa Tiberiu Victor
Ases. pop: Motărean Aurelia şi Gine Ioan
Secretar: Maricam Predeceat

Pe rol fiind judecarea contestaţiei declarată de Tudor Lucretia dom. în Arad str. Gojdu Nr. 2 ap. 6, împotriva procesului verbal de sechestrare aplicat de organele Sec. Fin. oraş Arad.

La apelul nominal a răspuns contestatoarea şi martora Klaidi Cristina şi repr. af. pop. Juriso, Calafarin Liviu.
Procedura completă.

S-a procedat la audierea martorei prezente şi răspunsul ei a fost consemnat în proces verbal anexat la dosar.

Pe baza probei administrate şi a facturii Nr. 8332 din 29 mai 1969 contestatoarea a cerut admiterea contestaţiei ei.

Repr. intinzei a declarat că nu se opune la admiterea contestaţiei
Tribunalul :

Asupra contestaţiei de faţă prin care contestatoarea Tudor Lucretia a cerut scoaterea de sub efectul confiscării aplicat cu procesul verbal de sechestrare Nr. 8311/65 din 8 august 1969, a unui aragaz cu 2 ochiuri şi a 2 butelii; constată următoarele:

Soţul contestatoarei a fost condamnat de o instanţă militară cu confiscarea averii.

Contestatoarea a introdus o primă contestaţie şi a obţinut scoaterea de sub efectul confiscării a porţiunii din bunuri proprietate ei.

Aragazul cu 2 ochiuri şi cu 2 butelii nu a fost confiscat iniţial şi organele fiscale au confiscat aragazul cu procesul verbal de sechestrare 8311/65 din 8 august 1969, deşi organele de anchetă pensă nu au aplicat sechestrul asupra aragazului şi deşi contestatoarea a plătit jumătate din valoarea aragazului pe considerentul că ar fi un bun comun.

Cu factura Nr. 8332 din 29 mai 1969 întocmită de întreprinderea O. CL Prod. Ind. Unitatea Contestaţia contestatoarea face dovada că a plătit jumătate din valoarea aragazului adică a răscumpărat jumătate din valoarea aragazului care reprezintă porţiunea de proprietate a soţului ei.

Cu martora Klaidi Alexandrina contestatoarea a dovedit că aragazul a fost cumpărat în anul 1966, adică în timpul căsătoriei, ceea ce înseamnă că este bun comun în sensul art. 36 din codul familiei.

În consecinţă contestatoarea răscumpărând jumătate din valoarea aragazului cu factura Nr. 8332 din 29 mai 1969, a devenit proprietară exclusivă a aragazului şi a unei butelii, motiv pentru care contestaţia ei apare temeinică şi urmează a fi admisă.

Pentru aceste motive

În numele poporului

Hotărâşte :

Admite contestaţia introdusă de Tudor Lucretia dom. în Arad str. Gojdu Nr. 2 ap. 6, împotriva procesului verbal de sechestrare Nr. 8311/65 din 8 august 1969, întocmit de Sec. Fin. Arad şi scoate de sub efectele confiscării un aragaz cu 2 ochiuri şi o butelie.

Cu recurs în 15 zile de la comunicare.

Data şi citită în şedinţa publică azi 19 august 1969.

Judecător

Asesori populari

Secretar

Şefa Tribunalului Arad,

Se certifica de noi la prezenta contestaţie conformă

cu procesul verbal al şedinţei Nr. 1543/59

2. 10. 1969
Int. Juriso, Calafarin, si secretarie
Tudor Lucretia

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Anul 1964 luna 08 ziua 01

Penitenciarul _____

Domiciliul avut la arestare Com. _____

Formațiunea 0957 Oatrov.

Arest str. Gojdu nr. 2

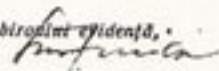
Reg. Banat

BILET DE ELIBERARE Nr. 16/61 1964

Numit	TUDOR DEMIAN		
Născut în anul	1912	luna	Aprilie
		ziua	09
	în comuna		
Arest	raionul	Arad	regiunea
			Banat
profesia	Preot	fi	lui
			Arsenie și al
			Maris
A fost depus ca	Condannat	de la	25.09.1958
		până la	19.09.1971
de către	Trib. M. Cluj	cu mandatul nr.	621/1959
emis de	Trib. Milit. Cluj.	sentința nr.	347/1959
pentru faptul de	Uneltire		
A fost pus în libertate	1.08.1964	Gratiat	
de către	Cons. de Stat	conform	Dec. 411/1964
Numit	se stabilește cu domiciliul în comuna Arad		
str.	Gojdu		nr. 2
raionul	Arad	regiunea	Banat
A MAI EXECUTAT MANDATELE			
Mandatul nr.		emis de	pentru
Mandatul nr.		emis de	pentru
Mandatul nr.		emis de	pentru
Mandatul nr.		emis de	pentru
Mandatul nr.		emis de	pentru
Semnalmentele posesorului: talia _____ corpolență _____			
fruntea	nasul	gura	bărbia
			culoarea
feței	culoarea părului	sprâncenele	
semne particulare _____			

Drept pentru care i s-a elibera prezentul bilet.

COMANDANT,

Șeful biroului evidență,

Doc. Nr. 205/1959 1959

TRIBUNALUL MILITAR de Reg. Mil. Bucuresti
SENTINȚA Nr. 347/1959 (EXTRAS)
 pronunțată de Trib. Mil. de Reg. Mil. Cluj
NOTARĂȘTE:

Condamnă pe inculpat ul TUDOR A. DEMIAN, născut în anul 1912
 luna aprilie ziua 9 în com. Arad raion _____
 reg. _____ fiul lui Armenie și Maria de profesie preot
 domiciliat în com. Arad str. Gojdu nr. 2 raion Arad
 reg. Timisoara la 20 (douăzeci) ani muncă silnică și la 8 (opt) ani
 degradare civică, pentru infracțiunea de uelțire contra ordinii sociale,
 p.p. de art. 209 pct. 1 c.p. și art. 58 pct. 2-4 c.p.
 Il mai condamnă la 20 (douăzeci) ani detențiune grea pentru infrac-
 țiunea de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revolu-
 ționare p.p. de art. 193/1 alin. IV c.p. -
 Confore art. 101 c.p. va executa pedeapsa cea mai grea, adică 20 ani
muncă silnică și 8 ani degradare civică .-
 Confora art. 25 per. 6 alin. 1 c.p. se dispune confiscarea totală a averi
 personale a condamnatului, cu respectarea dispozițiilor art. 30-4. Familiei.

El obligă să plătească statului suma de lei _____ despăgubiri civile.
 El obligă să plătească statului 500 (cinci sute) lei cheltuieli de judecată, iar asupra
 corpurilor delictu dispune _____
 Se compulă în întregime detențiunea preventivă de la 25 septembrie 1958
 Cu drept de recurs în termen de _____ zile de la comunicare.
 Dată și citită în ședință publică astăzi 14 martie 1959 1959,
 (ss) Președinte, (ss) Secretar,

Hotărrea _____ a rămas definitivă, prin respingerea recursului conf. deciziei
 nr. 234 din 12 mai 1959 a Trib. Suprem-colegiul militar, cu 25 lei cheltuieli
 de judecată. -
 Consiliul de Stat al R.P.R. prin Decretul 411/1964, a grațiat de rez
 tul pedepsei ce mai avea de executat TUDOR A. DEMIAN .-
 Eliberat astăzi 21 septembrie 1959 în baza cererii înreg. sub nr.
 6915 din 17.09.1964 la Tribunalul Militar de Reg. Mil. Bucuresti .-

(Secheta)

Copie legalizată.

Dec.nr.205/1959.TRIUNALUL MILITAR de Reg.Mil.Bucuresti.SENTINTA nr. 347/1959 (EXTRAS) pronuntata de Trib.Mil.de Reg.Mil.Ciuş.NOTARASTE:- Condamna pe inculpatul TUDOR A.DOSILAN, nascut in anul 1914 luna aprilii ziua 9 in com.Arad raion - reg. - fiul lui Arsenie si Maria de p.fesia preot domiciliat in com.Arad str.Gojdu nr.2 raion Arad reg.--- Timisoara la 20 (douazeci) ani munca silnica si la 8 (opt) ani de degradare civica, pentru infractiunea de uneltire contra ordinii sociale, p.p.de art.209 pct.1 c.p.si art.55 pct.2-4 c.p.Ii mai condamna la 20-- (douazeci) ani detentie grea pentru infractiunea de activitate intusa contra clasei muncitoare si miscarii revolutionare p.p.de art.193 1 alin.IV c.p.Conform art.101 c.p.va executa pedepsa cea mai grea, sica 20 ani munca silnica si 8 ani degradare civica.Conform art.23-- pct.6 alin.1 c.p.se dispune confiscarea totala a averii personale a-- condamnatului, cu respectarea dispoz.art.30 C.Familiei.Ii obliga sa-- plateasca statului suma de lei - despagubiri civile.Ii obliga sa pla-- teasca statului 500 (cincisute) lei cheltuieli de judecata, iar asup-- corpurilor delictu disune --Se computa in intregime detentia pre-- ventiva de la 25 septembrie 1958.Cu drept de recurs in termen de - 2-- de la comunicare.Data si citita in sedinta publica astazi 14-- martie 1959.(se) Presedinte, (se) Secretar, Notarirea - a ramas defina-- tiva, prin respingerea recursului conf.deciziei nr.234 din 12 mai 1959 a Trib.Suprem colegial militar, cu 25 lei cheltuieli de judecata.Con-- lina de Stat al R.P.R.prin Decretul 411/1964, a gratiat de restul pe-- depsei ce mai avea de executat TUDOR A.DOSILAN.Eliberat astazi 21 sep-- tembris 1964, in baza cererii inreg.sub nr.6915 din 17.09.1964 la Tri-- bunalul Militar de Reg.Mil.Bucuresti.Secretar se indescifrabil.L.S.--

legalizarea pe verso

.....COPIE.....
 Dos.nr.205/1959. Loc T.F.
L.S.-

TRIBUNALUL MILITAR de Reg.Mil.București
 SENTINȚA Nr.347/1959 (EXTRAS)
 pronunțată de Trib.Mil.de Reg.Mil.Oluș
 H O T A R A S T E :

Condamnă pe inculpatul TUDOR A. DEMIAN, născut în anul 1912 luna aprilie ziua 9 în com.Ărad raion-reg-filul lui Arsenie și Maria de profesie preot domiciliat în com.Ărad str.Gojdu nr.2 raion Ărad reg.Tim. goara la 20 (douăzeci) ani muncă silnică și la 8 (opt) ani degradare civică, pentru infracțiunea de uneltire contra ordinii sociale, p.p. art.209 pct.1 c.p. și art.58 pct.2-4 c.p.

Il mai condamnă la 20 (douăzeci) ani detențiune grea pentru infracțiunea de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare p.p. de art.193/1 alin.IV c.p.-

Conform art.101 c.p. va executa pedeapsa cea mai grea, adică 20 ani muncă silnică și 8 ani degradare civică.-

Conform art.25 pct.6 alin.1 c.p. se dispune confiscarea totală a averii personale a condamnatului, cu respectarea dispoz.art.30 C.Pr. miliei.-

Il obligă să plătească statului suma de lei---despăgubiri civile
 Il obligă să plătească statului 500 (cinci sute) lei cheltuieli de judecată, iar asupra corpurilor delictu dispune-----

Se compute în întregime detențiunea preventivă de la 25 septembrie 1958.-

Cu drept de recurs în termen de---zile de la comunicare.
 Dată și citită în ședință publică astăzi 14 martie 1959.-
 (ss) Președinte, (ss) Secretar,

Hotărîrea---a rămas definitivă, prin respingerea recursului cond. deciziei nr.234 din 12 mai 1959 a Trib.Suprem-colagiul militar, cu 21 lei cheltuieli de judecată.-

Consiliul de Stat al R.P.R. prin Decretul 411/1964, a grațiat de restul pedepsei ce mai avea de executat TUDOR A. DEMIAN.-

Eliberat astăzi 21 septembrie 1964, în baza cererii înreg.sub nr. 6915 din 17.09.1964 la Tribunalul Militar de Reg.Mil.București.-

.....Secretar ss indecifrabil L.S.-.....
PENTRU CONFORMITATE ,

P R O C E S - V E R B A L

luat în ședința Consiliului parohial ort.rom. din Arad Micalacea-Veche, ținută la data de 18 decembrie 1966, orele 6 seara, la Biroul Oficiului parohial.

Prezenți: Pr.Gh.Căvâșdan, Pr.Danu Pavel, Pânădan Traian, Dan Kanan, Mihuța Dumitru, Bădosav Dumitru, Bercea Gh.I, Găloșeanu Marin, Mihuța Ramcu, Bugar Savu, Bugaria Teodor, Tudoran Gheorghe, Bulsan Avram și Bercea Gh.II.

Pr.Gh.Căvâșdan, președintele Consiliului constatănd prezența majorității membrilor, declară ședința deschisă și trece la discutarea ordinii de zi, care cuprinde următoarele puncte:

1. Transferul reciproc între Pr.Pavel Danu de la Micalacea și Pr.Ioan Iancu de la Catedrală.

Pr.Gh.Căvâșdan, aduce la cunoștința Onoraților membri ai Consiliului că la cerere, preoții Pavel Danu de la Micalacea și Ioan Iancu de la catedrală au fost transferați de către Consiliul Eparhial usual în locul celuilalt. Acest transfer a fost recunoscut de Onor. Departament al Cultelor cu data de 1 ianuarie 1967, urmînd ca începînd cu această dată cei doi preoți să-și ocupe posturile. În acest sens s-a primit de la Sf.Episcopie actul nr.6102/1966, strălucind în fața Consiliului parohial.

În ura a citirii actului mai sus menționat toți membrii Consiliului parohial, cu excepția celor doi preoți, își exprimă mulțumirea față de transferul care s-a făcut. Cei mai mulți dintre membrii Consiliului parohial prezenți, doresc ca postul de la Micalacea să fie ocupat de pr.Damian Tudor de la Feleia. Consilierul Mihuța Ramcu ar vrea ca postul de la Micalacea să fie ocupat de pr. Roman Smil. Consilierul Pânădan Traian nu-și exprimă nici o părere motivînd că dînsul are ginere preot. Consilierul Bercea Gh.II se exprimă pentru pr.Tudor sau Micșu.

Pr.Gh.Căvâșdan luînd cuvîntul, aduce la cunoștința membrilor Consiliului că acest transfer s-a făcut după o îndelungată chibzuință din partea I.P.Sfinției Sale Părintelui Episcop și a Venerabilului Consiliu Eparhial și că asupra lui multor preoți, de pe rama oreșului și din cuprinsul eparhiei s-au aștinut privirile I.P.Sfințitului Părinte Episcop gîndindu-se la Micalacea. S-a ajuns înă la concluzia, că la ora actuală, acest transfer este cel mai potrivit și înăseamnă membrii Consiliului la ascultare față de Pres. Sfințitul Părinte Episcop.

Pr.Pavel Danu vorbește în același sens.

. // .

2.

Membrii Consiliului parohial rămân încă neîndeplăciți și s hotărăsc să trimită o delegație la Sfânta Episcopie și să-l roască pe I.P.Sfințitul Părinte Episcop să țină seamă de dorința lor.

2. Epitropul Mihuța Dumitru, aduce la cunoștința Consiliului parohial că s-a scutit de înădreținarea dată în legătură cu tăier bugetenilor de brad în dulapi și rigle pentru școlă. Tot odată își exprimă părerea că atît dulapii cît și riglele ar trebui puse în podul casei din curtea bisericii pentru a se mai usca, dar înainte de aceasta ar trebui tăiate la dimensiuni.

Consiliul parohial hotărăște să se apeleze la credincioșii Dan Lich și Chioseasa Marin, cu rugămintea de a face acest lucru. Trasează această sarcină epitropului Mihuța Dumitru.

3. Fr. Gh. Căvăgdan, conducătorul oficiului parohial, aduce la cunoștință Consiliului parohial, că s-a luat de către Sinodul Mitropolitan hotărîrea ca pe întreaga Mitropolie a Banatului luminările să se facă la prețul de 60 lei kg. începînd cu data de 1 ianuarie 1967, iar pentru resturile de luminări nu se mai dau luminări în schimb ci se cumpără la prețul de 7 lei kg. De la data de 1 ianuarie 1967 Atelierul de luminări va fabrica numai sorturi care se divid cu 60, astfel încît desfacerea luminărilor la biserică să se facă mai ușor.

Acastă măsură s-a luat pentru o mai ușoară verificare a pangarului.

Consiliul parohial ia la cunoștință această hotărîre și o va pune în aplicare începînd cu data de 1 ianuarie 1967.

4. Epitropul I. Dan Emanuel aduce la cunoștință Consiliului parohial că s-a primit de la C.F.R., prin inginerul Savu Stoian, 200 buc. puieți de plopi, care au și fost plantați în ciuitirul nostru parohial. Mai este nevoie de încă 120 puieți pentru care roagă pe conducătorul oficiului parohial Fr. Gh. Căvăgdan să apeleze la Dl. Ili Stoian de pe Str. Zefir să ni-i livreze din grădina Depoului de locomotive. Plantarea celor 200 de puieți s-a făcut cu 400 lei, adică 2 lei per bucată.

Consiliul parohial ia la cunoștință această laudabilă acțiune, aducînd mulțumiri ostentitorilor.

Se mai fiind alta problemă la ordinea zilei ședința se ridică.

D.C.N.B.

Președinte

Secretar

Fr. Gh. Căvăgdan

Fr. Pavel Dabu

M e m b r i

Păcăden Traian

Dan Emanuel

Mihuța Dumitru

Radocov Dumitru

Bercea Gh. I.

Chioseasa Marin

Mihuța Rădu

Bugarin Teodor

Tudoran Gheorghe

Bulzan Avram

Bucurciu Rădu

PROCES-VERBAL

luat in sedinta Consiliului parohial ort.rom. din Arad
Micalacea-Vechi, tinuta la data de 20 ianuarie 1967, orele 18, la
Biroul oficiului parohial din str. Remasterii nr.7.

Prezenți: P.C.Prot.Petru Sălgeanu,consilier administra-
tiv bisericesc al Sfintei Episcopii,pr.Gheorghe Căvâșdan prege-
dintele Consiliului parohial,DI.Mihai Țeperdel,Impaternicitul
Onor.Department al Cultelor pentru regiunea Banat,DI.Perian
Dumitru,inspector al Onor.Department al Cultelor pentru raionul
Arad,DI.Ioan Orzescu secretar al Onor.Department al Cultelor
pentru regiunea Banat și consilierii:Pășădan Traian,Dan Eneanu,
Mihuța Dumitru,Badosav Dumitru,Gherman Petru,Bășegan Ilie,Băge-
riu Teodor,Băgeriu Savu,Gheorghe Bercea I,Chioseanu Marin,Băl-
man Avram,Tudoran Gheorghe,Bercea Gheorghe II,Iovi Dumitru și
Tornea Alexandru.

Președintele Consiliului parohial pr.Gh.Cășășdan, constatând prezența membrilor Consiliului în numărul mai mic decât cel necesar, deschide ședința. Într-un cuvânt introductiv arată scopul ședinței din seara aceasta, la care avem onoare să avem alături de noi un reprezentant al Sfintei Episcopii și trei reprezentanți ai Onor. Departament al Cultelor. Prezența Domniilor lor la Ședința Consiliului nostru parohial este în legătură cu completarea parohiei care va deveni vacantă prin pensionarea pr. Pavel Dabu. Îndemnând pe cei prezenți să dea dovadă de înțelegere și calm, pr. Gh. Cășășdan predă conducerea ședinței P. C. Sale Prot. Petru Selișeanu, consilier al înalt Prea Sfințitului Părinte Episcop Teoctist.

P.O.Prot.Petru Selăgheanu aflând convinsul de cetire unei adrese a Înalt Prea Sfințitului Părinte Episcop Teoctist trimis Consiliului parohial în legătură cu completarea parohiei Micalaca, în care Înalt Prea Sfințitul Părinte Episcop îndrumă membrii Consiliului parohial să fie urmașii pildei strămoșilor lor, rămânând mereu în disciplină și respectul ierarhiei bisericești, păstrând unitatea și asigurând propășirea af.bisericii, în duhul rînduiei, care este unul din temeiurile ei.

P.C.Prot.Petru Salageanu - consilier episcopal aduce la cunoştinţa onoraţilor membri ai Consiliului,că Înalţ Prea Sfinţitul Părinte Episcop cunoaşte dorinţa dînsilor în legătură cu completarea parohiei Micsleaca,dar această dorinţă nu poate fi satisfăcută intrucît pr.Tudor Damian,pe care îl doresc dîncii să avut două condamnări politice,ori Biserica noastră,care serveşte

2.-

interesele poporului nostru, trebuie să țină seama de lucrul acesta. Le mai spune că parohia Arad-Micalaca-Vechi a fost cerută de mai mulți preoți, cu aceeași pregătire ca pr. Tudor, ba și cu pregătire superioară, care n-au suferit nici o condamnare politică, ci au muncit cinstit și conștiincios pentru promovarea intereselor Bisericii noastre și pentru binele poporului nostru și Consiliului Eparhial nu-i poate ne drept să numească pe pr. Tudor înaintea lor. Ii asigură însă că pr. Tudor Damian a primit o parohie bună, unde a fost încredințat potrivit legilor bisericești în vigoare, înținuându-se seama de studii și vechime și având asigurată întreținerea de salar de la parohie.

În apoi cuvântul consilierul Bulsan Avram, care spune că pr. Tudor Damian este născut în Micalaca și că a crescut în biserică din Micalaca tatăl dînsului fiind orfanic la această biserică. În prezent are nevoie să fie ajutat întrucît copiii dînsului sînt încă la școală, motiv pentru care dînsul cere ca pr. Tudor Damian să fie numit preot la Micalaca.

Ii răspunde pr. Consilier Petru Sălișgeanu, că la parohia Micalaca pr. Damian Tudor nu poate beneficia de un salar mai mare ca la parohia Pecica unde se găsește în prezent, avînd și acolo încredințarea maximă.

În apoi cuvîntul Dl. Mihai Țepardel, Imputernicit al Onor. Departament al Cultelor pentru regiunea Banat, care le spune că datorită antecedentelor sale pr. Tudor Damian nu poate fi deocădată recunoscut de Departament, preot la parohia Arad-Micalaca-Vechi, adică la o parohie de pe raza orașului unde dînsul a funcționat înainte de detenție. Cum de altfel nu a fost recunoscut nici unul din cei ce au suferit condamnări. Pr. Damian Tudor muncind cu conștiinciozitate la parohia pe care o are, va da posibilitate organelor bisericești și de Stat să se convingă că s-a încredințat în noua orientare a poporului nostru și atunci, într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat, care depinde de dînsul, se va putea face ceea ce nu se poate face în prezent.

Se înscrie la cuvînt consilierul Beroea Gheorghe I, care spune că dînsul și împreună cu dînsul și alții, îl țin pe pr. Tudor preot la Micalaca, pentru motivul că îl știu și îl cunosc ca preot vrednic și bine pregătit, iar parohia Micalaca, care în anul trecut a reparat biserica în exterior iar pentru anul acesta s-a angajat la pictarea bisericii, are nevoie tocmai de un astfel de om. Mai spune că dacă Statul l-a iertat și l-a eliberat din detenție, noi de ce să nu-l iertăm. Iși încheie cuvîntul cu aceea că dacă pr. Tudor Damian nu va fi numit la parohia Micalaca, el cere să se desființeze parohia, dar ca altul să nu se completeze.

- 3. -

Îi răspunde Dl. Împoternicit al Onor. Departament Mihai Teperdel, că într-adevăr Statul a iertat pe toți condamnații politici și le-a asigurat existența. Pe pr. Tudor l-a recunoscut preot la parohia Pecica una din cele mai de frunte parohii din Eparhie, pe care o administrează de la Arad, un alt mare favor pe care Episcopia Aradului l-a făcut pr. Tudor Damian. În legătură cu cererea consilierului Bercea Gheorghe, că dacă parohia Micalaca nu se completează cu pr. Tudor Damian să se desființeze parohia, Dl. Împoternicit întreabă dacă și ceilalți consilieri sînt de aceeași părere.

Răspunde consilierul Gherman Petru că nu este de părere să se desființeze parohia, întrucît un preot singur nu poate face față tuturor cerințelor și că dacă pr. Tudor nu poate fi numit la ora actuală la parohia noastră Sfînta Episcopie să ne trimită aici un preot tînr, bine pregătît, pe măsura parohiei noastre, care să facă față multiplelor lucrări ce le avem de făcut. De această părere sînt și consilierii Buzegan Ilie, Pănescu Traian, Mihuța Dumitru și Bagariu Teodor, cari se exprimă hotărît împotriva desființării parohiei, ci pentru completarea ei cu un preot tînr și bine pregătît, pe care-l va crede Sf. Episcopie de cuviință.

Restul membrilor Consiliului, prezenți la ședință, se mențin pe poziția completării parohiei numai cu pr. Tudor Damian. Pe această temă se poartă discuții timp îndelungat.

În cele din urmă consilierii Bulzan Avram și Bercea Gh. I își dau demisia din Consiliul parohial. Primul motivează că de mai mult timp este bolnav și medicii i-au recomandat odihnă și liniște, cu acestea pîrșește ședința. Al doilea își motivează demisia spunînd că este angajat în alte munci cari îl rețin mult și că nu înțelege să concureze într-un consiliu în care nu se ține cont de părerea lui.

Delegatul Sf. Episcopii, delegații Onor. Departament al Cultelor, conducătorul Oficiului parohial și ceilalți membri ai Consiliului, acceptă cu unanimitate demisia susnumiților, absolvindu-i de orice sarcină avuți în calitate de membri ai Consiliului parohial.

Ne mai fiind alte probleme de discutat, ședința se ridică.

D.C.W.S.

. // .

4.-

Președinte de ședință
Consilier activ parohial
Pr. Petru Sălăgeanu

Secretar de ședință
Cond. oficiului parohial
Pr. Gh. Căvședan

Membri

1. Pădăuș Traian	11. Beroș Gh. I,
2. Dan Emănuil	12. Chioseanu Marin
3. Mihuța Dumitru	13. Bulzan Avram
4. Radosav Dumitru	14. Tudoran Gheorghe
5. Cherman Petru	15. Beroș Gh. II
6. Buzescu Ilie	16. Iovi Dumitru
7. Băgaru Teodor	17. Tornea Alexandru
8. Băgaru Savu	

Președinte de ședință
Cond. oficiului parohial
Pr. Gheorghe Căvședan

EPISCOPIA ARADULUI

Arad, 16 februarie 1990 19
Str. 7 Noiembrie nr. 63-65
Telefon: 1 58 58 — 1 58 60

Nr. 486/1990

Către
P.C.Pr. TUDOR DEMIAN

A R A D

Urmare îndrumărilor Cancelariei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu referire la problema tipăririi de material misionar, instructiv, religios, conducerea Sfintei Episcopii, sub îndrumările Prea Sfințitului nostru Părinte a decis editarea și tipărirea unui periodic aperiodic sub titlul: "Biserica și viața", în care P.C.Voastră ați fost cooptat în calitate de coordonator.

conștientizarea dorințelor
Pentru a ~~decepe~~ *decepe* cu maximă urgență apariția acestui periodic, *și conștientizarea că este necesară redactarea* vă rugăm să vă prezentați la sediul Sfintei Episcopii la data de 20 febr. (marți), orele 11,00.

Din încredințarea P.S.Sale.

VICAR AD-IV,
P. S. B. Tudor
Pr. Gheorghe Bozian

SECRETAR EPARHIAL,
Zaharia Iova
Pr. Zaharia Iova

ROMANIA
COMISIA PENTRU ACORDAREA UNOR DREPTURI
PERSOANELOR PERSECUTATE DIN MOTIVE POLITICE
CONFORM DECRET-LEGE Nr. 118-1990

Dosar Nr. 59 / 1990

HOTĂRÎREA Nr. 57

Sedința din ziua 5 luna iunie anul 1990

Comisia compusă din: 1

Președinte: Ciobencu Vasile Jurist

Membru 1	Gorman Mărioara	D.G.M.O.S.
2	Mărginean Maria	D.G.M.O.S.
3	Pantea Gheorghe	A.F.D.P.R.
4	Codea Ioan	A.F.D.P.R.
5	Geosilina Ioan	A.F.D.P.R.
6	Seabo Coloman	A.F.D.P.R.

Secretar: Petru Maria

S-a convocat pentru rezolvarea cererii înreg. sub nr. 59 de către Dl. Titula Dumitru
fiul lui peșcu și al Suria
născut la data de 9-apr-1915 în localitatea Ard județul ard
domiciliat în Ard sv. ceceai Nr. 16 bl. sc.
et. ap. 6 județul Ard.

Prin prezenta formulată solicită recunoașterea ca victimă în masă a perioadei de 7 ani
în care s-a aflat în detenție, precum și celelalte drepturi prevăzute prin Decret-Lege.

În dovedirea cererii depune următoarele acte: certificatul peșcu nr. 1650/1949 a
Trib. milit. Timisoara si nr. 547/1959 - Trib. milit. de reg. mil. Cluj.

Comisia verificând veridicitatea actelor și celelalte probe administrate în dosar, reține următoarea situație de fapt: -

Din actul certificatul peșcu nr. 1650/1949 si nr. 547/1959

rezultă că petitionarul a fost arestat și condus în câră de I/ao6.01.1949 - 04.01.1950
II/ 25.09.1958 - 21.09.1964
la 6 ani și luni 11 și 24 zile comisiunea de cenzurări, activitate in-
tenaa contra el. masutit. eliberat la 04.01.1950 si 21.09.1964

./.

Din actul nr. _____

se constată că a fost privat de libertate la locul de domiciliu în baza unor măsuri administrative sau pentru conținutul de organele de reprimare de la data de _____ până la _____

Din actul nr. _____

se deduce că petiționarul a fost internat în spital de psihiatrie de la data de _____ până la _____

Din actul nr. _____

se constată că a avut domiciliu obligator de la _____ până la _____

sau a fost strămutat în localitatea _____ de la _____ până la _____

Comisia luând în considerare actele și probele administrate, ajung la convingerea că reclamantul a fost privat de libertate și se încadrează în dispozițiile art. 1 al.1 lit.a, al.2 din Decret-Lege Nr. 118/1990 și în consecință urmează a i se acorda drepturile stabilite de lege.

Constatăndu-se și faptul că nu se află în niciuna din situațiile prevăzute de art. 11 din Decretul-Lege în baza art. 6 din Decret-Lege nr. 118/1990 comisia propune următoarea :

HOTĂRIRE :

Admisă cu ~~unanim~~ voturi ceorrea litereg. la nr. 56.1196 de către Dl. TEODOR DESTIE

_____ Bul lui reșale _____ și al reșale

născut la data de 9 aprilie 1912 în localitatea orad județul orad

domiciliat în reș str. seraș Nr. 10 bl. _____ sc. _____ et. _____

aj. 6 județul Arad care are următoarele drepturi :

1) Perioada 24 zile 26.01.1959-05.01.1959 al 25.03.1959-21.07.1965 = 6 luni, 11 luni, 24 zile

constituie vechime în muncă neîntreruptă în aceeași unitate conform art. 1 al.1 la care se mai adaugă încă jumătate din această perioadă de detenție conform art. 1 al. 2 în total 10 ani, luni 2 zile 21

2) Către 200 lei indemnizație lunară pentru fiecare an de detenție de la data de 1 aprilie 1990, data adoptării Decretului-Lege, dar nu mai mult de un an în urmă de la data corect, conf. art. 3 al. 1 corab, cu art. 10. — la speță căte 1.526 lunar

3) Toate celelalte dispoziții acordate de art. 3 al. 2 și art. 4 din Decretul-Legii nr. 110/1990, Cu drept de contestare în termen de 15 zile de la comunicare.

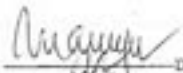
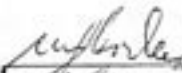
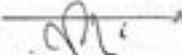
Procesul-verbal nr. ~~5-4074-1990~~ la Decretul-Legii nr. 110/1990.

Președinte,

Secretar,

Membri:

1. DGMOS	4. AFDPR
2. DGMOS	5. AFDPR
3. AFDPR	6. AFDPR

EPISCOPIA ARADULUI

Arad, 3 octombrie 1991
 Str. 7 Noiembrie nr. 69-87
 Telefon: 1 58 56 — 1 58 69

Nr. 3068/1991

F.C. SALA

D. Demian Tudor

ARAD

Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 4 septembrie 1991, constatănd că în urma concursului deschis pentru ocuparea posturilor didactice vacante de la Facultatea de Teologie a Universității "Aurel Vlaicu" din Arad, nu toate posturile au putut fi ocupate cu titulari, a aprobat propunerile făcute în Sinodul Mitropoliei Banatului, consemnate în procesul-verbal din 30 august 1991, ca unele posturi care au rămas neocupate să fie numiți suplinitori.

Astfel, pe temeiul art.115 din Regulamentul învățământului teologic, Sfântul Sinod a hotărât ca în anul universitar 1991-1992, P.C.Voastră să suplinească - salarizat prin plată cu ora - catedra de SPIRITUAL - II, cu titlul de ASISTENT. Veți depune, pînă la data de 7 octombrie 1991, la Sectorul Universității, dosarul cu actele necesare perfectării formelor de numire în învățământul universitar.

Anexăm prezentei comunicări și programa analitică.

Episcop

VICAR AD-IV,
Mr. Emil Roman

EPISCOPIA ARADULUI

Arad, 19.....

Sb. 7 Noiembrie nr. 60-62
Telefon : 1 58 56 — 1 28 60

Nr.

DECIZIA Nr. 2

din 25 februarie 1993.-

TINOTEI

din mila lui Dumnezeu Episcop al Eparhiei Aradului,
Ienopolei și Halmagieiului,

Având în vedere prevederile art.90, lit.b și art.106 lit.b din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, precum și art.123 lit. c din Regulamentul pentru funcționarea organelor deliberative din Patriarhia Română, potrivit cărora se fixează atribuții privind propagarea culturală și educativă bisericească din Eparhie;

Ținând seama de referatul sectorului cultural nr.392/1993

Pe temeiul drepturilor ce ne sînt conferite de Legiuirile bisericești în vigoare;

DECIDEM :

Art.1.- Se constituie Comitetul de redacție al publicației religioase "Biserica și Școala", organ oficial al eparhiei Aradului, Ienopolei și Halmagieiului, editat de Centrul Eparhial.

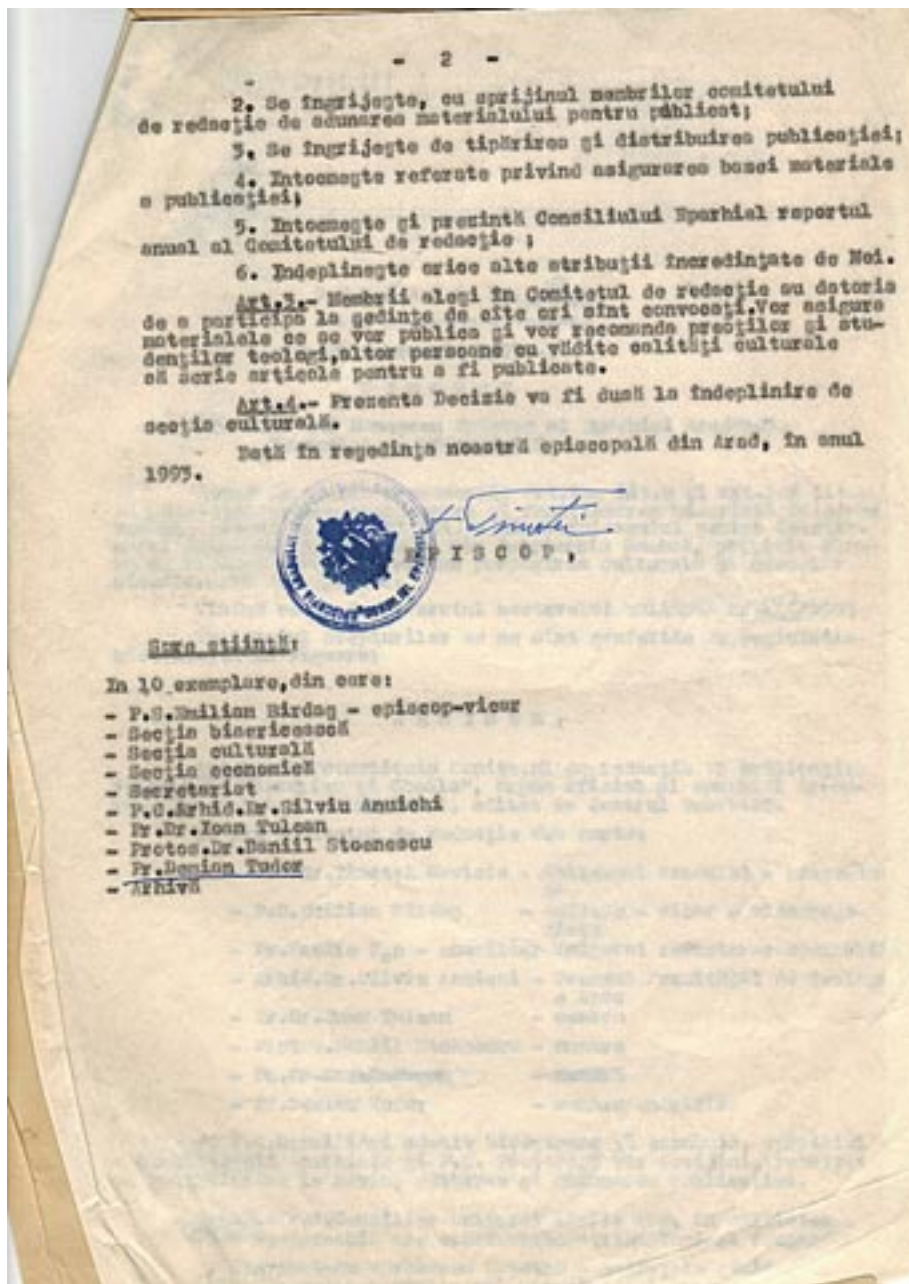
1. Din Comitetul de redacție fac parte:

- P.S.Dr.Timotei Sevicin - Episcopul Aradului - președinte
- P.C.Milian Bîrdag - episcop - vicer - vicepreședinte
- Pr.Vasile Pop - consilier cultural redactor-responsabil
- Arhidr.Silvia Anuichi - Decanul Facultății de Teologie Arad
- Pr.Dr.Ioan Tulcan - membru
- Protos.Daniel Stoianescu - membru
- Pr.Dr.Dorobanțu - membru
- Pr.Daniel Tudor - membru onorific

2. P.C.Consilieri ad-tiv bisericești și economici, serviciul contabilității eparhiale și P.C. Protopopii vor sprijini, potrivit atribuțiilor ce le revin, editarea și difuzarea publicației.

Art.2.- P.C.Consilier cultural Vasile Pop, în calitate de redactor responsabil are următoarele atribuții și răspunderi:

1. Convocă cu aprobarea Monarhiei - președintelui comitetului de redacție, în vederea analizei materialului pentru fiecare număr;

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
UNIVERSITATEA "AUREL VLAICU" ARAD
FACULTATEA DE TEOLOGIE
B-DUL DRAGALINA NR28
TELEFON 0049/57283015

Nr. 469 din 23.09.1996

D-LUL(D-NEI): Pr. Tudor Demian

Cu simțăminte de aleasă prețuire, Vă invităm să participați la deschiderea oficială a noului an universitar 1996/1997, la 1 octombrie a.c., care pentru Facultatea noastră reprezintă un act de dreptate, în sensul că această venerabilă instituție de învățământ superior arădean va intra, în sfârșit, în propriul ei local.

Vă aducem la cunoștință că programul va consta din Sfânta Liturghie Arhierască în Catedrala Ortodoxă la ora 8, urmată de deschiderea festivă a cursurilor Universității "Aurel Vlaicu" Arad în sala Teatrului de Stat la ora 10. Slujba de Sfințire a noului local al Facultății de Teologie și punerea pietrei de temelie a Căpeli din Curtea Facultății va începe la ora 11, urmată de un cocktail.

Ne place să credem că veți fi alături de noi cu acest prilej fericit.

Cu respectuoasă prețuire,
Pr. Conf. Dr. Ioan Tupan
Decan Facultății

PROF. VICTORIA A. GOMENICHILU

1. Tabelul cronologic: Tudor Demian, născut la 9 aprilie 1912 în Arad jud. Arad.
2. Religia: Preot ortodox român.
3. Adresa: Arad, str. Măgistra Nr. 16 ap. 6
4. Perioada politică între anii: I-a 6 ianuarie 1949- 4 ianuarie 1990.
II-a 25 septembrie 1990- 1 august 1994.
5. Inchiriarile creației sale: I-a Arad, Timișoara, Aiud.
II-a Arad, Ministerul de Interne /Măgistra/ București, Jilava, Aiud, Coloniile de muncă forțată din Salta Brăilei: Crâșnița, Sălcia, Stănești și Strimba.
6. Peel a decedat în timpul detenției/când și unde: Nu.
7. Peel a decedat ca urmare directă a detenției: Nu.
8. Decorații în viața sa, în perioada: Nu.
9. Peel în prezent este membru al A.R.D.R.: De. Filiala Arad Carnet Nr. 494
10. Documente importante: a. Sentința Nr. 1650, Docar Nr. 1461/49 din 23 octombrie 1949 a Tribunalului Militar Timișoara./Xerox/
b. Biletul de eliberare Nr. 125 din 04 ianuarie 1950, Penitenciarul Aiud./Xerox/
c. Sentința Nr. 347/1959, Docar Nr. 205/1959 din 14 martie 1959 a Tribunalului Militar de Regiune Mil. Cluj./Xerox/
d. Biletul de eliberare Nr. 16/61/1964 din 01.03.1964 Penitenciarul Ostrov./Xerox/
11. Un mic portret caracterial și de activitate pastorală: De mic copil și apoi ca elev de liceu și student, am fost crescut în tinda bisericii și am primit din "rad-Nicolas vechi, tatăl meu fiind țaran, parohial și cîntăreț de cântări la biserică, iar bunica preotdruță. Teologia la Academia Teologică din Arad și la Facultatea de Teologie din București, am studiat-o cu multă rivală și din vocație. Preotia la fel cu vocație și dăruire, nu pentru câștig urt, ci pentru a-l mărturisii pe Hristosul cuvîntul și cu fapta, străduindu-mă să mă așez pe cineva. În parohiile în care am păstorit, "Arad-Saga 1939-1942, Arad-Centr 1942-1959, Secția jud. Arad 1964-1974 și Arad-Nicolas vechi 1974 și în prezent, l-am propovădit pe Hristos și Evanghelia sa "cu timp și fără de timp" și cu multă îndrăzneală, chiar și "în lanțuri", de unde m-am întors acasă, trupește chinat și slăbit, dar sufletește și lămurit întărit. În lucrarea mea pastorală am dat totdeauna o mare atenție copiilor și tineretului, organizînd sau patronînd Societăți culturale-religioase și coruri bisericesti, care au dat răspunsurile liturgice în sf. locuri în care am slujit ca preot și în alte localități din Arad și județul Arad sau am prezentat diferite programe cu caracter cultural religios. Fiind și absolvent al Seminarului Pedagogic Universitar din București cu examen de capacitate, specialitatea religioasă, am educat copii și tineret pînă la arestarea mea din 25 septembrie 1990, fără întrerupere, iar după revoluția din decembrie 1990, am continuat-o în parohia unde activez și din anul 1991 ca Șpirital la nou înființata Facultate de Teologie din Arad. M-a preocupat foarte mult o pastorație activă în siml credincioșilor mai vîrstnici și bătrîni, cu probleme familiare, cu amănute patini sau cu probleme de ordin moral-spiritual, bolnavi sau lipsiți de cele materiale, și care i-am organizat vizitat acasă, la spitale și azile de bătrîni bolnavi cronici, împărțînd-le, împreună cu alți credincioși, ajutoare în bani sau alimente și îmbrăcăminte. În perioada antebelică am edus de la Casa deosebelor din București cărți pentru bibliotecile școlare la care catolizma la școala primară din Arad-Saga, am înființat și am susținut, împreună cu credincioșii de acolo, o cantină pentru elevii mei săraci. Cu voia și meritul lui Dumnezeu am publicat diferite articole în reviste și ziare, o carte de precizii liturgice și "anuale de religie, pentru elevii din cl. I primară în 1932. Mi-am iubit totdeauna responsabilitatea prin lupta mea împotriva comunismului sau pus și cu o modestă contribuție în prezentul și viitorul lor.

-2-

te preceaselor și omeneaselor și în anii grei de închisoare prin cari a trecut ani pe cari i-a fost dat să-l încununase, prin moartea sa, cu aureola unui adevărat martir pentru Mizericordă și Neam, așa cum i-a fost strămoșii din cari a provenit.

A isbutit să lase în urma lui ^yseacă de cărți și studii de o mare valoare teologică și culturală, pe cari a reușit să le tipărească pe cînd se afla în viață, ca de pildă: Șeful Adevărului, premiată de Academia Română, Epistola iubirii, Convertirea creștină, Amorul și caritatea în poezia contemporană, Epistole și predicile, Carte și călătorii, etc., precum și o serie de studii, meditații, predici și conferințe, de o înaltă spiritualitate creștină, cuprinse în 6 volume în manuscris, salvate cu voia lui Dumnezeu de la distrugere și păstrate cu mare devoțiune și cu faza convingătoare că și accepta vor ajunge să vadă lumina tiparului, spre slava lui Dumnezeu și cinirea vrednică a celui ce le-a scris toamă în vremea cînd i se pregăteau lanțurile, cari l-au poverit prea de vreme într-o groasă cruzime, fără să aibă la căpătii o arșă ca orice creștin ortodox și fără să i se cunoscă locul unde trupul său chinuit, își doarme somnul de veci.

Fișe compilate de Preotul Tudor Damian din Arad, însoțită slujitor la același altar și pîrtăz în aceeași suferință ca și el.
Datele biografice primite de la fiul său, inginer Felca Ioan, str. C.A. A. Rosetti Nr. 43, et. IV, ap. 9, București.

Scris de Tudor

Great Cornish Tiedor

Date: biografia

Am avut înaintea la data de 09 aprilie 1962 în vârstă
un discipolă veche, care învățase la Institutul de
Fizică din Iași, a zice totuși, de religie ortodoxă
totuși nu a fost paraclet la biserica de care se
stima și nu membru al comitului local de biserica. Buni.
cul nu a dusă viață a fost și el paraclet, iar biserica
prescurată.

Prezent de mic copil în glas de copilărie n' dăruind
de clopot n', dăind creșterea, mai ales, acelu vocativă țăr-
nă, între anii 1930-1934 are frecvență n' are fost
toate, născute regulamentele la Peștera Teodora din
Județ, fiind obținut de cafeletă pentru
rolu de clonă mică de clonă.

La îndrumul asiguraării E. G. G. și Trigonice de An
m., un-am continuat studiile de Teologie la Teologia de Teologie
din București, obținând la data de 24 octombrie 1939
titlul de licențiat, în Teologie, cu calificativul 9
(nouă), cum înalte, subiectul tezei fiind „Fec-
unditatea pedoasă a pământului An”, după ce, în
proștabil, am fost examinator de chitanță și
cele 10 arti ale teologiei de Teologie.

De la 1 octombrie 1937 pînă la 1 octombrie 1938 am funcționat la prefect de către la Academia de Caligrafie din Iași, iar de la 1 octombrie 1938 pînă la 30 septembrie 1939 la secretariatul la acea Academia.

La data de 1 octombrie 1932 am funcționat ca poșt
pentru la foresta Prod. Leg. univ. și medicală, în
faza de înființare a terenului, pe care l-am arătat la Prod.
Căminul IV; Căminul acesta a fost înălțat la Căminul
Palatului din Mosc.

Pedagogii din Moldova
 În timpul primăriei mele la fondul Mold-lyo au
 lucrat mai mulți oameni obținând certificatul de
 absolvire a liceului pedagogic universității din

-2-

Peceștii pentru sfăcșitatu religioasă curată
925, iar în române din 1943 au fost în exil
real de copănită pentru pădurea din 1943, ocazional
locul al 8-lea de țară, au fost în 1943 pentru
boala lui Anel - pentru 14.

